HUK210U
İDARE HUKUKU

ÜNİTE ÖZETLERİ
DENEME SORULARI
ÜNİTE SORULARI
ÇIKMIŞ SORULAR

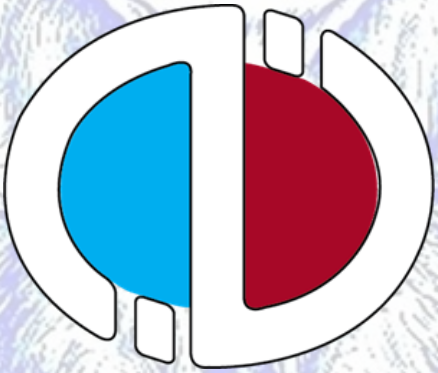

TEELEGRAM PDF KANALI;

@producerskymoonpdf

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS JUST FOLLOW
SINCE 2020

ÜNİTE 1: İDARİ ETKİNLİKLERİN HUKUKİ ÇERÇEVESİ

GİRİŞ

İdare hukuku kamu hukukunun bir dalıdır ve bir statü hukukudur. İdare hukukuna ilişkin temel konular ve kavramlar ile idare hukukunun kapsamını belirleyen organik anlamda idareye tekabül eden idari teşkilatlanmaya ilişkin temel ilkelere idare hukukunun kaynakları olan başta Anayasa olmak üzere kanunlar ve diğer hukuki düzenlemelerde yer verilmiş, yargı içtihatları ve öğreti tarafından da bu kavram ve temel ilkeler incelenmiştir.

İDARE HUKUKUNA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR, İDARE HUKUKUNUN ÖZELLİKLERİ VE KAYNAKLARI

İDARE KAVRAMININ TANIMI VE İDARENİN İŞLEVİ

En genel anlamıyla idari ve bireysel işlemler, amaç ve araçlar açısından birbirinden ayrılır. İdarenin amacı ve varlık sebebi kamu yararı, kullandığı araç ise kamu kudretinden kaynaklanan üstünlük ve ayrıcalıktır. Bireyler arasındaki ilişkiler **eşitlik ilkesi** üzerine inşa edilir ve onların iradelerinin uzlaşması sonucu oluşan sözleşmeler aracılığıyla hukuki anlam kazanır. İdarenin ise kamunun ortak çıkarlarını tatmin etmek ve bireylerce güdülen çıkarlara üstün gelen hukuki araç ve imkânlara sahip olması gerekir. İşte bu araçlar, **kamu kudretinin üstünlükleri ve ayrıcalıklarıdır.** İdare kavramı kamu hizmeti ve idari kolluk etkinlikleriyle kamu yararı ihtiyacının giderilmesini sağlayan hizmetlerin ve kişilerin (personelin) tamamını ifade eder.

İdarenin diğer devlet organlarının işlevlerinden ayrılması

Yasama, devletin hukuku ve özellikle de genel nitelik ve içerikteki hukuk kurallarının oluşumunu sağlar. Kanun koymak, parlamentonun yetkisine dâhil ve ulusal toplumun tamamını yönetme amacını gerçekleştirmeye yönelik genel kuralların oylanarak kabul edilmesidir.

Yargı, yasama organınca oluşturulan hukuk kurallarının birey, toplum ya da devlete ait birimlerce ihlali halinde, ortaya çıkabilecek hak kayıplarını gidermeye ve bireylerin uyuşmazlıklarını çözmeye yönelik işlevidir. Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır. Bu yetkiyi kullanan hâkimler görevlerinde bağımsız olup, Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler. Yargının kararlarının idarece yerine getirilmesi ve bu kararlara uygun davranılması ve işlem tesis edilmesi idare için anayasal bir zorunluluktur.

Hükümet etmek, devletin yüksek menfaatleri ve yönetimi ile toplumsal yaşamı düzenlemeyi esas alan temel kararların alınmasıdır. Yönetmek ise günlük anlam ve yaşamda toplumsal huzur ve barış ile kamu yararının tatminini sağlar.

İDARE HUKUKUNUN ÖZELLİKLERİ

İdare hukuku diğer hukuk dallarından **bağımsız** bir kamu hukuku dalıdır. Ayrıca idare hukuku XIX. yüzyılda ortaya çıkmış **genç** bir hukuk dalıdır. İdare hukukunun kuralları dağınık hâlde olup, bu kurallar derlenip, bir kanunda madde madde sayılmamıştır. İdare hukuku **içtihadi** (yargı kararlarına dayanan) bir hukuk dalıdır. İdare hukukunda kamu yararı özel yararlara üstün tutulduğu için, idarenin yaptığı tek taraflı ve icrailik özelliklerini taşıyan işlemlerinde de görüldüğü üzere idare özel hukuk kurallarının aksine, idare edilenlere karşı **üstün** durumdadır. Yabancı hukuk ve uygulamalardan kaynaklanan etkilemelerin soyutlanması yaptığı varsayılırsa, idare hukuku geniş bir ölçekte **milli** , hatta mahalli bir hukuk dalıdır. Anayasa hukuku ile idare hukuku arasında bir **soyutluk-somutluk** ilişkisi söz konusudur. İdare hukukunun konusu bu hukuk dalını diğer hukuk dallarına nazaran **dinamik** olmaya zorlamaktadır. İdarenin örgütlenmesi dâhil olmak üzere devletten beklenilen farklı ve teknik görevlerin sonucundan hareketle idare hukukunun **disiplinler arası** özelliği haiz olduğu kuşkusuzdur. İdari rejimi benimsemiş ülkelerde idari faaliyetlerden doğan uyuşmazlıkların idari yargı mercilerince çözümlenmesi esastır. Ülkemizde idari yargı; idare ve vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemesi ve Danıştay'dan oluşmaktadır.

İDARE HUKUKUNUN KAYNAKLARI

Hukukun maddi kaynağı toplumdaki inançlar ve bunların uygulamaya yansıtılmasıdır. hukukun şekli kaynağı anayasa ve kanun örneğinde olduğu gibi içeriği hukuki nitelik taşıyan kuralların ve işlemlerin oluşum sürecine yollamada bulunmaktadır. Hukuk kurallarının başta anayasa olmak üzere kanun, CK gibi bir kısmı düzenlediği alanlar itibariyle uyulması zorunludur. Bu tür kaynağa **bağlayıcı** kaynak denir. Hukukun kaynaklarının bir kısmı da hukuki çözümlerin oluşturulmasında aydınlatıcı, yol gösterici, yönlendirici ve yardım edici bir işlevi yüklenmiştir. Bu tür kaynaklara da **yardımcı kaynaklar** denir. Yargı kararları =(içtihat) ve öğreti bu anlamda yardımcı kaynaktır. **Normlar hiyerarşisi** , hukuk sisteminde yer alan ve değişik isimler taşıyan yazılı hukuk kuralları arasında yukarıdan aşağıya doğru bir sıralamayı ifade eder bu sıralamada uyum ve uygunluk derecelendirmesi esası geçerlidir.

Asli kaynaklar

Bütün devletler bir anayasaya sahiptir. **Anayasa** devlet içinde iktidarın kurumsallaşmasını ve meşruiyetini, hangi organlarca ve hangi sınırlar içinde kullanılacağını, organlarla ilişkisini, fren ve denge mekanizmalarını ve bireylerin hak ve hürriyetlerini öngörür. Hukukun yaratıcısı devletlerin içerisinde bulundukları uluslararası toplumu düzenleyen ve devletlerin uyması gereken ilkelerin tamamı **milletlerarası hukuku** oluşturur. **Kanun** en genel anlamıyla konusu ve kapsamı ne olursa olsun Anayasa ve TBMM İçtüzüğü'nde öngörülen usullere uygun olarak yasama organı (TBMM) tarafından çıkarılan, CB'nin onayı ve Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren bir hukuki tasarruftur. Kanun teklif etmeye milletvekilleri yetkilidir. Anayasa değişiklikleri ile anayasal ilkeleri ve kapsamı belirlenen CK marifetiyle CB'ye (yürütme organına) sosyal, siyasi ve idari alanda düzenleme yapma yetkisi tanımaktadır. İdare "normlar hiyerarşisi ilkesine" yani, üst hukuk normlarına uygun olmak şartıyla kendi görev alanına giren hususlarda düzenleme yapma yetkisine sahiptir. Ancak CB ve idare hürriyeti bağlayıcı mahiyette yaptırımı öngören düzenleyici işlem tesis edemez. Ayrıca Anayasanın 73/3. maddesinin "Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır." hükmüne uygun olarak kanunla düzenlenmemiş hususlarda mali yükümlülükler CK veya idare tarafından düzenleyici işlemlerle getirilemez. Nihayet, CB ve idare yapacağı düzenleyici işlemlerde düzenleme alanının niteliği, kanun önünde eşitlik, kazanılmış haklara saygı ve ölçülülük ilkesi gibi ilkeleri göz önünde bulundurmalıdır. İdarenin düzenleme yetkisi ifadesi Anayasada açıkça öngörülenlerle birlikte " **adsız düzenleyici işlemler** " olarak adlandırılan bütün objektif nitelikteki işlemlerini kapsayıcı nitelikte bir anlam taşır. Anayasanın 124. maddesine göre; "Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, **yönetmelikler** çıkarabilirler. Yönetmelik çıkarma yetkisini haiz her makam yönetmelikle ancak kendi görev alanıyla ilgili olarak düzenlemede bulunabilir. Anayasada öngörülen yönetmeliğin dışında değişik isimler altında (genelge, tebliğ, sirküler, koordinasyon kararları, prensip kararları, tamim, talimat, kararname vs.) düzenleyici işlemler yapılmaktadır. **Diğer düzenleyici işlemi** yapma yetkisi idare içerisinde kamu kudreti kullanabilen ve icrai nitelikte işlem tesis eden her makama tanınmıştır.

Yardımcı kaynaklar

İdare hukukunda yazılı kaynakların yanında uygulamalara yön gösterici mahiyette kaynaklar da mevcuttur. Bunlardan ilki yargı içtihatlarıdır. İçtihatların kural olarak bağlayıcılığı söz konusu olmamakla birlikte, konuyla ilgili içtihadı birleştirme kararları varsa, bunlar bağlayıcıdır. İkinci yardımcı kaynak örf adet hukukunun idare hukukundaki yansıması olan idari teamüllerdir. Öğreti (=doktrin), idare hukukunun tedvin edilmemiş, dağınık bir hukuk dalı olması dolayısıyla karşılaşılan hukuki sorunların tahlili ve çözümlenmesinde yardımcı nitelikteki kaynaklardandır.

ANAYASANIN İDAREYE İLİŞKİN TEMEL İLKELERİ VE TÜRK İDARİ TEŞKİLATI

İdarenin kanuniliği ve bütünlüğü ilkeleri

İdarenin bütünlüğü ilkesi çeşitli tüzel kişilerden oluşan kamu yönetimindeki kuruluşların bir uyum içinde var olmalarını ve işlevlerini yerine getirmeyi zorunlu kılar. İşte bu anlamda merkezi idare ile yerinden yönetim kuruluşları arasında bütünlüğün gerçekleştirilmesi için vesayet yetkisi, hem merkezi idarenin hem de yerinden yönetim kuruluşlarının kendi içerisinde bütünlüğü gerçekleştirmek için hiyerarşik yetkilerin varlığı kabul edilmiştir. İdarenin kuruluş ve görevlerinin kanun ve CK ile düzenlenmesi " **kanuni idare ilkesi** " olarak adlandırılır ve bu anlamda yasama organı ve Cumhurbaşkanlığının yetkili olduğunu belirtir. İdarenin kanuniliği idarenin işlem ve eylemlerinin kanuna veya CK'ye dayanması ve kanuna ya da CK'ye aykırı olmaması anlamına gelir.

HİYERARŞİ KUDRETİ VE HİYERARŞİK DENETİM: Merkezi idare ile ülke çapında bir örgüte sahip hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşlarının başkent ve taşra örgütlenmesi, yerel yönetimlerin çeşitli birimleri ve aynı tüzel kişilik içindeki birimler arasında kademeli şekilde astlık-üstlük ilişkisi oluşturacak hukuki bağa " **hiyerarşi** (silsile-i meratip)" denilir. Aynı piramit içinde yer alan, aynı tüzel kişiliğin içinde tüzel kişiliğin temsilcilerinin kendileri ve işlemleri üzerinde bir metinde belirtilmesine gerek olmaksızın hukukilik ve yerindelik anlamında üstlerin kullandığı kamusal yetkiler, **hiyerarşi kudreti** dir.

Hiyerarşi yetkisi üstlerin kullanabileceği asli bir yetkidir ve kullanılması için ayrıca kanuni bir düzenlemenin bulunması gerekmez. Üstler ile astların aynı tüzel kişiliğe ait olması yeterli ve zorunludur. Hiyerarşiden kaynaklanan yetkiler esas itibariyle resen kullanılmakla birlikte, talep üzerine de kullanılabilir ve bu yetkilerin kullanılmasından vazgeçilemez, gerektiği durumlarda kullanılmaktan kaçınılamaz. Hiyerarşik yetki, kamu

yararı ve hizmetin gerekleri amacı dışındaki bir amaçla kullanılamaz.

Hiyerarşi yoluyla, üst astların yürüttüğü kamu hizmetlerini yönlendirme ve yönetebilme imkânına sahip olur. Hiyerarşi yetkisi, üstlere astların mesleki kariyerinde atama, ilerleme, yer değiştirme, ödüllendirme ve disiplin hukuku anlamında cezalandırma yetkisini de kapsar. Bu yetki, doğal olarak aynı zamanda astın işlemlerinin hukukilik ve yerindelik açılarından değerlendirebilmeyi de içerir. Hiyerarşik üstler hiyerarşi kudretinden kaynaklanan yetkilerini hukuka uygunluk ve yerindeliği sağlamak amacıyla ayrıca belirli bir neden göstermeksizin astların işlemlerini değiştirme ve iptal edebilme şeklinde kullanabilirler. EMİR VE TALİMAT VERME YETKİSİ yürütülen hizmete ilişkin emirler ve genelgeler yayınlanması suretiyle yöneldiği ilgililerinin tutum ve davranışlarının ne tür olması gerektiğinin gösterilmesi yoluyla kullanılmaktadır. HİYERARŞİDEN KAYNAKLANAN İPTAL YETKİSİ, astın aldığı kararın üst tarafından hukuki olarak ortadan kaldırılmasıdır. DÜZELTME VE DEĞİŞTİRME YETKİSİ, astın aldığı kararın aynı şartlar içerisinde ve iptal yetkisinin kullanılmasında olduğu gibi aynı gerekçelerle değiştirilebilmesidir. ASTIN YERİNE GEÇEREK İŞLEM TESİS ETME YETKİSİ, kural olarak hiyerarşik yetkililere tanınmış bir yetki olmayıp ancak özel bir yasal metinde öngörülme ve bağlı yetkinin söz konusu olduğu durumlarda kullanılabilir.

Hiyerarşi yetkisinin kullanılması bazı durumlarda söz konusu olmaz. Bu anlamda Anayasanın 138. maddesi gereğince hâkimler ve savcılar, Anayasanın 130/1. maddesi uyarınca da üniversite öğretim elemanlarının eğitim, öğretim ve bilimsel araştırma ve faaliyetleri, ifa ettikleri hizmetin doğası dolayısıyla da teknik uzmanların uzmanlığın gereği niteliğindeki mesleki bilgi, tecrübe ve faaliyetleri ile düzenleyici ve denetleyici kurulların alacakları karar ve tesis edecekleri işlemleri üzerinde hiyerarşi yetkisi kullanılamaz. Anayasanın 137. maddesine göre: "Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz. Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz. Askerî hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır."

Hiyerarşik yetkileri kimlerin kullanabileceği, söz konusu yetkinin kullanıldığı idarenin örgüt şemasından hareketle belirlenir.

İDARİ VESAYET: İdari vesayet, hiyerarşi ile birlikte idarenin bütünlüğünü sağlayan iki yöntemden biridir. Anayasanın 127/5. maddesinde bu husus; "Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesine, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller çerçevesinde idari vesayet yetkisine sahiptir." şeklinde ifade edilmiştir.

Vesayet yetkisi merkezi idare tarafından kullanılan istisnai bir yetki olup, bu yetkiyi kullanacak makamların yetkiyi tanıyan kanunda veya CK'de açıkça öngörülmesi gerekir. Vesayet yetkisi tanınan makamın bu yetkiyi bizzat kullanması gerekir.

Yerindelik denetimi ihtimalinde vesayet makamı yerinden yönetim idaresinin tutum ve davranışları üzerinde kendi görüşlerinin ön planda tutulmasını istemektedir. Hukukilik denetiminde ise merkezi idare yerinden yönetim idaresinden ancak hukuk kurallarının öncelikle dikkate alınmasını istemekte ve her halükârda hukuk kuralların saygı gösterilmesi zorunluluğunu yerinden yönetimlere empoze etmektedir.

Vesayet makamı hiçbir zaman vesayeti altındaki kuruluşlara emir veremez ve onların kararlarını değiştiremez. Vesayet makamının iptal, onaylama veya işlem tesis etme yetkilerine gelince; bunlar ancak yasal metinlerde açıkça öngörüldüğü durumlarda uygulanabilir. Aynı şekilde söz konusu metinlerde vesayete tâbi makamın işlemlerinin hukuka uygunluğu mu yoksa yerindeliğinin de mi denetleneceğinin belirtilmesi gerekir.

KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİ

Hukukta hak sahibi olmak ve yükümlülük altına girmek yani dış dünyaya yansıyan iradesinin hukuki anlamda hüküm ve sonuç doğurduğu kabul edilenlere KİŞİ denilir. İnsan topluluklarının ortak ve hukuki, meşru çıkarlarını savunmak ve sağlamak ile belirli bir malın belirli bir amacın gerçekleştirilmesini sağlamaya yönelik olarak tahsis edilmesi ve bu topluluk ya da mal varlığına kişilik tanınması, **tüzel kişilik** olarak adlandırılır. Tüzel kişilikler tâbi olacakları hukuki rejim açısından özel ve kamu hukuku tüzel kişilikleri olmak üzere ikiye ayrılırlar. kamu hukukun-da ise tüzel kişiler gelmektedir. Özel hukuk tüzel kişileri ile kamu hukuku tüzel kişileri arasındaki temel ayrılık Anayasanın 123. maddesinde öngörülen "Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur" hükmünden

kaynaklanmaktadır. Kamu tüzel kişilikleri idare hukuku hükümlerine tâbidirler. Dolayısıyla idarenin varlık sebebi ve faaliyetlerinin sadece kamu yararın gerçekleştirme zorunluluğu, doğal olarak kamu tüzel kişiliklerinin de kamu yararı amacıyla kurulabileceği sonucunu doğurur. Bunlar kamu kudretinden kaynaklanan üstünlük ve ayrıcalıklarla donatılmışlardır. Kamu tüzel kişiliklerinin niteliklerine göre denetimi kendi içerisinden oluşturulan bir mekanizmayla ya da bir diğer devletin birimi veya yargısal yolla olabilir. Kamu tüzel kişilerinde istihdam edilen personel kural olarak kamu görevlisi ve memurdur, malları kamu malı sayılır ve bundan dolayı kamu mallarının tâbi olduğu hukuki rejime tâbi olur.

Türk idari teşkilatına ilişkin anayasada öngörülen ilkeler

MERKEZDEN YÖNETİM İLKESİ: Hiyerarşi ilkesi çerçevesinde doğrudan yürütmeden kaynaklanan idari organların örgütlenmesi merkezi idare olarak adlandırılır. Merkezden yönetim şeklindeki idari teşkilatlanmada kararların tamamı devlet tüzel kişiliğinin adına ve onun bünyesinde alınır ve devlet ulusal nitelikli hizmetler ve mahalli nitelikte olmanın ötesinde sayılan hizmetlerin yürütülme ve yönetilmesinde tek başına yetkilidir. Türkiye'nin merkez teşkilatı; Cumhurbaşkanlığı teşkilatıdır. Ülkemizdeki merkezi idarenin taşra teşkilatı; il ve ilçe yönetimlerinden müteşekkil "mülki idari birimleri" ile birkaç ili içerisine alan "bölge yönetimleri"nden oluşur. **Merkeziyetçilik,** karar almaya ilişkin yetkilerin tamamının hiyerarşik anlamda idarenin en başında bulunan kişilere tanınmasıdır. Bu kişiler başkentteki devlet otoritesini kullanmak üzere ihdas edilen kadroları işgal eden kişilerdir. **Yetki genişliği** ilkesi merkeziyetçiliği yumuşatma ve esneklik sağlama ve merkeziyetçiliğin uygulanması halinde ortaya çıkan uyumsuzluk ve sakıncaları asgari seviyeye indirmeyi amaçlar. Bir yönetim tekniği olarak yetki genişliği, bakanlıkların yetkilerinin bir bölümünü valilere devretmesi örneğindeki gibi, karar alma yetkisinin aynı tüzel kişilik içerisinde daha alt kademede yer alan bir makama transfer edilmesidir. İlke ülkemizde merkezi idarenin taşra teşkilatında anayasal bir zorunluluk olarak sadece il idaresinde uygulanmaktadır. Merkezden yönetimde;

- Devlet yönetiminde birlik ve beraberliği sağlamada etkili olur.
- Kamu hizmetlerinin etkin, verimli ve kaliteli bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli ihtisaslaşma ve yeterli ve gerekli kaynaklara sahip olma merkezi yönetim ilkesinin uygulandığı durumlarda daha rahat bir şekilde gerçekleştirilmektedir.
- Kamu hizmetlerinin belirlenmesi ve gerçekleştirilmesinde yerel baskılardan uzak kalındığı için bu hizmetler daha rasyonel ve verimli bir şekilde yürütülebilir.
- Özellikle ilkenin katı uygulaması bürokrasi ve kırtasiyeciliği artırır.
- Merkezden yönetim ilkesi demokratik ilkelere uygun düşmez.
- İlkenin uygulanması sırasında kamu hizmetlerinin belirlenmesi ve uygulamaya aktarılmasında siyasal etki ve baskılar önemli rol oynayabilir.
- Merkezden yönetimin doğuracağı sakıncaları azaltmak amacıyla benimsenen yetki genişliği ilkesi gereğince bazı kararlar merkezi idarenin taşra teşkilatında alınsa da, mahalli amirler (yetkililer) sorumluluktan kurtulmak amacıyla veya bilgi ya da deneyim eksikliği dolayısıyla kendi yetkileri kapsamında karar alınıp çözüm üretilebilecek hususları dahi merkeze sorma alışkanlıklarını devam ettirebilirler.

YERİNDEN YÖNETİM: Çağımızda yerine getirilmesi gereken ödevlerin ve tatmin edilmesi gereken ihtiyaçların artan çokluğu karşısında merkezi idare, ilk olarak coğrafi anlamda ikinci olarak da hizmetin niteliğinden hareketle yerinden yönetim kuruluşları lehine idari yetkilerinin belirli bölümlerini terk etmek zorunda kalmaktadır. Bu anlamda merkezi idare kendi personeli ile bizzat hareket etmek yerine tüzel kişiliği haiz, özerk idarelerin faaliyetlerini denetlemekle yetinmektedir. Bu idari yönetim tarzı "yerinden yönetim ilkesi" olarak adlandırılmaktadır.

Yetkilerin düşey düzlemde paylaşılması ilkesine göre coğrafik ölçüt üzerine oturtulmuş devlet tüzel kişiliğinin altında yer alan belirlenmiş tüzel kişiliklere yetki tanınması yer bakımından yerinden yönetim olarak adlandırılır. Belirlenen belli mahalde, bu mahalde oturanların işleri kendi temsilcileri niteliğindeki seçimle belirlenmiş kişilerce yürütülür, yerine getirilir. Hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşlarında ise, mahalli idarelerden farklı olarak dikey anlamda bir yetki paylaşımı söz konusudur ve oluşturulan tüzel kişilikler bazen kamu tüzel kişiliği, bazen de meslek kuruluşlarına yani özel hukuk tüzel kişiliklerine kamusal bir hüviyet tanınması şeklindedir. Merkezi idare karşısında belirli ölçüdeki bağımsızlıkları, genel anlamda devletin dışında ayrı tüzel kişiliklerinin olması ve kararlarını kendi organlarının aracılığıyla tesis edip uygulamaları, devlet bütçesinden ayrı kendilerine özgü bütçelerinin varlığı yerinden yönetim kuruluşlarının belirgin özellikleridir. Yerinden yönetimde;

- Yer bakımından yerinden yönetimlerin karar organlarının seçimlerle belirlenmesi, yönetim anlamında demokrasi ilkelerine uygun düşer.
- Mahalli idarelerin yönetimlerinde halkın ihtiyaçlarına daha öncelik verileceği, halkın denetimi söz konusu yönetimlerin üzerinde olacağı ve bu duruma bağlı olarak yerine getirilecek hizmetlerin belirlenmesinde ve yerine getirilmesinde daha akılcı (rasyonel) ve gerçekçi davranılacağı söylenebilir.
- Yerinden yönetim ilkesinin uygulanması merkezi yönetimin neden olduğu bürokrasi ve kırtasiyeciliği engelleyebilir.
- Merkezi idarenin denetimi dışında kalma uygulamasının aşırıya kaçması halinde zamana ve bölgeye bağlı olarak yürütülen kamu hizmetinin kalite ve etkinliğinde farklılıklar doğabilir.
- Mahalli anlamda tanınan özerkliğin uygulamada kötüye kullanılarak kamu düzenini tehdit etme, ayrımcılık ve bölücülüğe sebebiyet vermesi de mümkündür.
- Yerinden yönetim de, merkezi yönetimin maruz kaldığı politize olma tehdidi altındadır.
- Hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşları klasik idari hizmetlerin dışında kalan ve yeni kabul edilen hizmetlerin yürütülmesinde değişen ve gelişen şartlara rahatlıkla uyum sağlamayı gerçekleştirebilir.

SORU CEVAP

SORU: İdarenin tanımı nedir?

CEVAP: Genel anlamda idare, belli bir amacın gerçekleştirilmesi için kurulan örgüt veya bu amaca ulaşmak için yürütülen insan faaliyetidir.
SORU: İdare hukukunun konusu idare kavramının içine neler girer?
CEVAP: İdare, özel hayatın her alanında bir apartman yönetiminde, şirkette, dernekte veya vakıfta karşımıza çıkabilir. İdare hukukunun konusunu oluşturan idare', şirket, vakıf, dernekler değil, devletin idaresi yani kamu idaresidir.
SORU: Kamu idaresi ile özel idare arasındaki farklılıklar nelerdir?
CEVAP: Kamu idaresi ile özel idare arasındaki farklılıklar şöyle sıralanabilir: • Kamu idaresinin amacı, kamu yararıdır. Özel idareler ise özel yarar yani kar elde etme amacındadır. • Özel idarelerde olmayan kamu gücünü kamu idareleri kullanır. • Kamu idareleri özel kişiler karşısında üstün konumdadır. Özel idareler ise, özel kişiler ile eşit konumdadır. • Kamu idareleri için kanuna bağlılık ilkesi vardır. Kuruluş ve işleyişleri kanunlarla düzenlenir. Özel idarelerde ise serbestlik ilesi geçerlidir.
SORU: İdare organının Yasama organından ayrılması ne şekilde gerçekleşir?
CEVAP: İdare organının yasama organından ayrılmasında bir mesele yoktur. Zira 1982 Anayasası'na göre, yasama organı genel oyla seçilen 550 milletvekilinden oluşan Türkiye Büyük Millet Meclisidir (m.75). Yani genel oyla seçilen 550 milletvekilinin oluşturduğu organ, idare organı değil yasama organıdır.
SORU: İdare organının yargı organından ayrılması ne şekilde gerçekleşir?
CEVAP: İdare organının yargı organından ayrılmasında da bir mesele yoktur. Anayasamızın 9'uncu maddesine göre, yargı yetkisi, Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır. Yargı organı bağımsız hâkimlerden oluşur; idare ise hiyerarşi veya vesayet denetimine tâbi kamu görevlilerinden oluşur.
SORU: İdare organının yürütme organıyla ilişkisi nedir?
CEVAP: Anayasamıza göre idare organı, yürütme organının içinde yer almaktadır. Ancak idare, yürütme organının tamamı değil sadece bir kısmını oluşturur.
SORU: İdare organı nelerden oluşur?
CEVAP: Anayasamıza göre idare organı; • Merkezi idare ve • Yerinden yönetim kuruluşları olarak ikiye ayrılmaktadır (m.126).
SORU: Merkezi idare kendi içinde kaça ayrılır?
CEVAP: Merkezi idare de kendi içinde; • Başkent teşkilâtı ve • Taşra teşkilâtı olarak ikiye ayrılmaktadır. Taşra teşkilâtı da Anayasaya göre İllere, iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır.
SORU: Yerinden yönetim kuruluşları kaç çeşittir?
CEVAP: Yerinden yönetim kuruluşları; • Yer yönünden ve • Hizmet yönünden olmak üzere iki çeşittir. Yer yönünden yerinden yönetim kuruluşlarına Anayasamız mahallî idareler (m.127) demektedir. Anayasamızda Hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşları olarak; • Yükseköğretim kuruluşları ve üst kuruluşları (m.130-132), • Radyo ve televizyon kuruluşları (m.133), • Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu (m.134) ve • Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları (m.135) düzenlenmiştir.
SORU: Anayasamıza göre idare organının tanımı nedir?
CEVAP: İdare organı, yürütme organının Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu dışında kalan kısmıdır. Bakanlar Kurulunun da Başbakan ve bakanlardan oluştuğunu varsayarsak, tüm bu kişi ve makamların idare organına girmediğini söyleyebiliriz. Ancak yine de bu kişilerin idare ile ilişkileri yakın ve iç içedir.
SORU: İdari fonksiyonu belirlemek için kullanılan organik kriter nedir?
CEVAP: Organik kritere göre, devlet fonksiyonu, bu fonksiyonları ifa eden organa ve bu fonksiyonların yapılış şekillerine göre birbirinden ayrılmaktadır. Bu ayrımda işlemin niteliği, yani onun genel soyut, bireysel olmasının bir önemi yoktur. Bu kritere göre, devletin üç çeşit organı tarafından, bu organlardan her birine özgü şekil ve usullerle yerine getirilen işlemler, o organın fonksiyonunu oluşturur. Buna göre; • Yasama organının kendine has biçimde yerine getirdiği işlemler yasama fonksiyonunu; • İdarenin kendine has usullerle yerine getirdiği işlemler de idarî fonksiyonu; • Keza yargı organlarının kendisine has

usullerle yerine getirdiği işlemler de yargı fonksiyonunu oluşturur.

SORU: Yürütme fonksiyonunun kısımları nelerdir?

CEVAP: Yürütme fonksiyonu, devletin yasama ve yargı fonksiyonu dışında kalan faaliyetlerini kapsar. Ancak yürütme fonksiyonu; • İdarî fonksiyon ve • Hükümet fonksiyonu olmak üzere iki kısımdan oluşur. Yürütme fonksiyonunun, idarî fonksiyon olan kısmı ile hükümet fonksiyonu olan kısmını birbirinden ayırmak gerekir. Zira idarî fonksiyon, idare hukukunun; hükümet fonksiyonu ise anayasa hukukunun inceleme konusuna girer.

SORU: Yürütme fonksiyonuna ait hangi işlemler hükümet fonksiyonuna aittir?

CEVAP: Bakanlar kurulunun oluşturulması, Başbakanın Cumhurbaşkanı tarafından atanması, bakanların Başbakanın önerisi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından atanması ve görevlerinden alınması işlemleri idari nitelikte değil, siyasi niteliktedir. Yürütme organının yasama ve yargı organı ile olan ilişkileri idari fonksiyonun kapsamına girmez. Ayrıca Yürütme organının başka devletlerle olan ilişkisi de idari nitelikte değildir. Devletin diplomatik faaliyeti idari fonksiyon değil, hükümet fonksiyonu kapsamına girer.

SORU: İdari fonksiyonun tanımı nedir?

CEVAP: Devletin yasama ve yargı fonksiyonu ile yürütme organının siyasi fonksiyonu dışında kalan fonksiyonu ve devlet dışındaki diğer kamu tüzel kişilerinin fonksiyonudur. Diğer bir şekilde tanımlayacak olursak, idari fonksiyonu, devletin yasama ve yargı fonksiyonu ile yürütme organının siyasî fonksiyonu dışında kalan toplumun günlük yaşamını sürdürmek, dolayısıyla kamu yararını gerçekleştirmek amacıyla devlet ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından yürütülen fonksiyondur.

SORU: İdari fonksiyonun özellikleri nelerdir?

CEVAP: İdari fonksiyonun özellikleri şöyle sıralanabilir: • İdarî fonksiyonun amacı kamu yararını gerçekleştirmektir. • İdarî fonksiyonun konusu, kamu hizmetleridir. • İdarî fonksiyon, idarî işlem ve eylemlerle yürütülür. • İdarî fonksiyon, kamu gücü kullanılarak yerine getirilir • İdarî fonksiyon, süreklidir. • İdarî fonksiyon, kendiliğinden harekete geçer. • İdarî fonksiyon, bireylerle doğrudan doğruya ilgilidir.

SORU: Geniş anlamda ve dar anlamda İdare hukukunun tanımı nedir?

CEVAP: İdarenin kuruluş ve işleyişine uygulanan hukuk kurallarının bütününe geniş anlamda İdare Hukuku denir. Dar anlamda İdare Hukuku ise, idarenin kuruluş ve işleyişine uygulanan kamu hukuku kurallarının bütünüdür. Bu anlamda idare hukuku kuralları, özel hukuk kurallarından farklı özel hukuk kurallarını aşan birtakım kurallar dan oluşur. İşte dar anlamda idare hukuku, idare organına ve fonksiyonuna uygulanan özel hukuk kurallarından farklı olan kurallar bütünü olarak tanımlanır.

SORU: İdare hukukunun özellikleri nelerdir?

CEVAP: İdare hukukunun özellikleri şöyle sıralanabilir: • İdare hukuku genç bir hukuk dalıdır. • İdare hukuku tedvin edilmiş, yani kuralları dağınık bir hukuk dalıdır. Bu kurallar toplanıp bir kanunda madde madde sayılmamıştır. İdare Kanunu şeklinde bir mevzuat bulunmamaktadır. • İdare hukuku büyük ölçüde içtihadi bir hukuk dalıdır. İdare hukuku kuralları, idari yargı organlarının uzun bir zaman boyunca somut olaylarda verdikleri kararlarla oluşmuştur. • İdare hukuku bağımsız bir hukuk dalıdır. • İdare hukuku statüsel niteliktedir. • İdare hukuku işlemleri tek taraflıdır. • İdare hukukundan doğan uyuşmazlıklar, idari yargıda karara bağlanır.

SORU: İdare hukukunun içtihadı nitelikte olmasının avantaj ve dezavantajları nelerdir?

CEVAP: İdare hukukunun içtihadi nitelikte olmasının avantajı, bu hukuk dalına esneklik sağlaması; dezavantajı ise hukukî belirsizliğe yol açmasıdır.

SORU: İdare hukuku işlemlerinin tek taraflı olması ne anlama gelir?

CEVAP: İdare hukuku işlemleri, idarenin tek yanlı irade açıklamasıyla meydana gelir. Örneğin, idare kamu yararının gerektirdiği durumlarda özel mülkiyette bulunan bir taşınmazın bedelini ödemek şartıyla, kamulaştırma işlemiyle, sahibinin rızası olmadan, kendi mülkiyetine geçirebilir. İdarenin yaptığı bu kamulaştırma işlemi, sonuçlarını, ilgili kişi istese de istemese de doğurur. Buna idarî işlemin icraîlik özelliği denir. Keza idare yaptığı işlemi, re'sen icra edebilir. Yani, idare kendiliğinden harekete geçip o işlemi uygulayabilir, o işlemin sonuçlarını hukuk âleminden maddî âleme geçirebilir.

SORU: İdare hukukunda kamu yararının rolü nedir?

CEVAP: İdare hukukunda idare üstün yetki ve ayrıcalıklarla donatılmıştır. Bu yetki ve ayrıcalıklara, kamu gücü ayrıcalıkları denir. Bu ayrıcalıkların altında yatan şey ise kamu yararı düşüncesidir.

SORU: İdare hukukunun kaynakları nelerdir?

CEVAP: İdare hukukunun kaynakları da genel olarak hukukun kaynaklarına büyük benzerlik gösterir. İdare hukukunun kaynakları; • Asıl kaynaklar ve • Yardımcı kaynaklar olarak ikiye ayrılır.

SORU: İdare hukukunun asıl kaynakları nelerdir?

CEVAP: İdare hukukunun asıl kaynakları; • Yazılı kaynaklar, • Anayasa, • Kanun, • Kanun hükmünde kararname, • Uluslararası antlaşma, • Tüzük ve • Yönetmeliklerdir. Bunların hepsine birden mevzuat da denir. Kanun, kanun hükmünde kararname ve uluslararası antlaşmaya aynı düzeyde yer alırlar. Diğerlerinin arasında hiyerarşi vardır. Tüzük, yönetmelikten; kanun, kanun hükmünde kararname ve uluslararası antlaşma da tüzükten üstündür. Anayasa ise hepsinin üstünde yer alır. Bunlar, bir normlar hiyerarşisi oluşturur. Bu hiyerarşide alt basamakta yer alan bir norm üst basamakta yer alan bir norma aykırı olamaz.

SORU: İdare hukukunun yardımcı kaynakları nelerdir?

CEVAP: İdare hukukunun yardımcı kaynakları; • Yargısal içtihatlar ve • Doktrindir.

SORU: İdare hukukuna hakim olan ilkeler nelerdir?

CEVAP: İdare hukukuna hakim ilkeler; • Hukuk devleti ilkesi ve • İdarenin kanuniliği ilkesidir.

SORU: Hukuk devletinin gerekleri nelerdir?

CEVAP: Hukuk devletinin gerekleri; • Devletin hukuka bağlılığı olarak adlandıracağımız genel gerekler ve •

İdarenin hukuka bağlılığını oluşturan özel gerekler olarak ikiye ayrılır.
SORU: Hukuk devletinin genel gerekleri nelerdir?
CEVAP: Hukuk devletinin genel gerekleri şunlardır: • Yasama organı hukuka bağlı olmalıdır. • Yargı organı hukuka bağlı olmalıdır. • Yürütme organı hukuka bağlı olmalıdır.**SORU:** Hukuk devletinin özel gerekleri nelerdir?
CEVAP: Hukuk devletinin özel gerekleri şunlardır: • İdare yargısal denetime tabi olmalıdır. • Hakimler bağımsız ve teminatlı olmalıdır. • İdari faaliyetler önceden bilinebilir olmalıdır. • İdarenin mali sorumluluğu mevcut olmalıdır.
SORU: Türkiye'de hangi işlemlere karşı idarenin bütün eylem ve işlemleri yargı denetimine tabi olmalı ilkesine rağmen dava açılamaz?
CEVAP: Türkiye'de dava açılamayan işlemler şunlardır: • Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler (Anayasa m.105/2 ve 125/2). • Yüksek Askerî şuranın (YAŞ) terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma işlemleri (Anayasa, m.125/2). • Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun (HSYK) meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz (Anayasa m.159/10). • Sıkıyönetim komutanının işlemleri (1402 s. Sıkıyönetim Kanunu, Ek m.3).
SORU: İdarenin mali sorumluluğunun sonucu nedir?
CEVAP: Anayasa m.125'in son fıkrasına göre, idare kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür. O halde devlet idaresi, hukuka aykırı eylem ve işlemleriyle kişilere zarar vermişse bunları ödemekle yükümlüdür. İdare bu yükümlülüğünü kendiliğinden yerine getirmiyorsa mahkemeler idareyi verdiği zararları tazmin etmeye mahkum ederler. Dolayısıyla Türkiye'de hukuk devletinin bir gereği olan idarenin mali sorumluluğu ilkesi gerçekleşmiştir.
SORU: İdarenin kanuniliği ilkesi ne anlama gelir?
CEVAP: İdarenin kanuniliği ilkesinin iki değişik anlamı vardır. İdarenin eylem ve işlemleri; • Hem kanuna dayanmalı, • Hem de bu eylem ve işlemler kanuna aykırı olmamalıdır. Yani kanun, idarenin faaliyette bulunabilmesinin hem şartı, hem de sınırıdır.
SORU: Kanuna dayanma ilkesinin istisnaları nelerdir?
CEVAP: Hukukumuzda kanuna dayanma ilkesinin sadece iki adet istisnası vardır: • Birinci olarak, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan sıkıyönetim ve olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamelerinin kanuna dayanma zorunluluğu yoktur (Anayasa, m.121). • İkinci olarak, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinin kuruluş ve çalışma esaslarının düzenlendiği Cumhurbaşkanlığı kararnamesi de kanuna dayanmak zorunda değildir. Bu iki tür kararname, Türkiye'de yürütme organının istisnaen sahip olduğu asli düzenleme yetkisinin iki örneğidir.
SORU: İdarenin eylem ve işlemlerinin kanuna aykırı olmama ilkesi nasıl açıklanabilir?

CEVAP: İdarenin eylem ve işlemleri kanuna aykırı olmamalıdır. İdarenin eylem ve işlemleri kanunun çizdiği sınırlar içinde olmak zorundadır. Bu ilkeye kanuna saygı ilkesi de denilmektedir. 1982 Anayasası'nın 8. Maddesine göre, yürütme yetkisi ve görevi Anayasa ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.'
SORU: İdari teşkilata hakim olan ilkeler nelerdir?
CEVAP: İdarenin kuruluşuna; • Merkezden yönetim ve • Yerinden yönetim olmak üzere iki ilke hakimdir.
SORU: Merkezden yönetim ilkesi nedir?
CEVAP: Anayasamızın 123'üncü maddesinin 2'nci fıkrası, idarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır demektedir. Bu demek oluyor ki, Merkezden yönetim (merkeziyet) ve yerinden yönetim (ademimerkeziyet) ilkeleri anayasal ilkelerdir. Merkezden yönetim yahut eski tabiriyle merkeziyet ilkesi, vatandaşlara sunulacak kamu hizmetlerinin, belediye, köy, üniversite, KİT, TRT gibi devletten ayrı kamu tüzel kişileri tarafından değil doğrudan doğruya devlet tarafından yürütülmesini öngören bir ilkedir. Devlet üstlendiği kamu hizmetlerini konularına göre bölmüş; bu bölümlerden her birini de ayrı bir bakanlık şeklinde örgütlendirmiştir. Türk idare hukukunda burada devlet dediğimiz tüzel kişiye, merkezi idare denmektedir. İşte, kamu hizmetlerinin, devlet yani merkezi idare tarafından yürütülmesine merkezden yönetim veya merkeziyet ilkesi denmektedir.
SORU: Merkezden yönetimin özellikleri nelerdir?
CEVAP: Merkezden yönetimin özellikleri şunlardır: • Merkezden yönetimde tek bir tüzel kişilik vardır. O da devlet tüzel kişiliğidir. • Devlet, yani merkezi idare, kamu hizmetlerini konularına göre bölerek bakanlıklar şeklinde örgütlemiştir. • Kamu hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli olan gelir ve giderler merkezi bütçede toplanır. • Vatandaşlara sunulacak kamu hizmetleri bir merkezde, yani başkentte plânlanır ve düzenlenir. Karar alma yetkisi başkentte oturan birtakım merkezi yetkililere aittir. Sorumluluk da onlardadır. • Merkezi idarenin bir taşra teşkilâtı vardır. Ancak taşra teşkilâtı merkezin bir uzantısı konumundadır. Taşradaki görevliler, merkezin emir ve talimatlarıyla bağlıdır. • Merkezi idare, çeşitli bakanlıklara, bakanlıklar da başkent teşkilâtı ve taşra teşkilâtı olmak üzere değişik birimlere ayrılmış olsa da merkezi idare bir bütündür. Zira merkezi idare içindeki bütün görevliler hiyerarşik bir düzen içinde sıralanmıştır. Bu hiyerarşi, merkezi idarenin bütünlüğünü sağlar.
SORU: Merkezi yönetimin yararları nelerdir?
CEVAP: Merkezi yönetimin yararları şunlardır: • Merkezden yönetim güçlü bir devlet yönetimini sağlar. • Merkezden yönetimin bölgeler arası eşitliği sağlayıcı bir etkisi vardır. • Hizmetler daha rasyonel, daha planlı şekilde yürütülebilir. • Merkezden yönetimde mali denetim daha kolaydır. • Kamu görevlileri yerel etkilerden kurtulur.
SORU: Merkezi yönetimin zararları nelerdir?
CEVAP: Merkezi yönetimin zararları şunlardır: • Bürokrasi ve kırtasiyeciliğe yol açar. • Merkezden yönetim, hizmetlerin yöresel ihtiyaçlara göre yürütülmesini güçleştirir. • Merkezden yönetim, demokratik ilkelere pek uygun değildir.
SORU: Yetki genişliği ilkesi nedir?

CEVAP: Adem-i temerküz veya yetki genişliği ilkesi, merkezi idarenin (devlet idaresinin) taşra teşkilâtının başındaki amirlerin, yani valilerin, merkeze danışmadan, merkezden emir ve talimat beklemeksizin, kendi başlarına merkez adına karar alabilmeleri demektir.
SORU: Yetki genişliği ilkesinin özellikleri nelerdir?
CEVAP: Kullanılan yetki merkeze aittir. Vali bu yetkiyi kendi adına değil, merkez adına kullanır. • Bu yetki bir millî kamu hizmetinin ifasında kullanılmaktadır. Yani yürütülen hizmet, merkezi bir hizmettir. • Bu yetki, merkezin bir memuru (vali) tarafından kullanılmaktadır. Vali, merkeze danışmadan karar alabilse de merkezin hiyerarşisine tâbidir. • Yetkinin kullanılmasıyla ilgili tüm gelir ve giderler merkeze aittir.
SORU: Yerinden yönetim ilkesinin tanımı ve varlık şartları nedir?
CEVAP: Yerinden yönetim (ademimerkeziyet) ilkesi, merkezden yönetim ilkesinin tersine, kamu hizmetlerinden bir bölümünün merkezi idare teşkilâtı (devlet tüzel kişiliği) ve hiyerarşisi dışında yer alan kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesini öngören bir ilkedir. Yerinden yönetimin varlık şartları ise şunlardır: • Kuruluşun merkezi idareden ayrı bir kamu tüzel kişiliği olmalıdır. • Kuruluşun personel bağımsızlığına sahip olması gerekir. Yöneticileri merkezi idare tarafından atanan bir kuruluş, yerinden yönetim kuruluşu sayılamaz. • Kuruluşun aynı zamanda mali bağımsızlığa, yani kendine has gelir kaynaklar ve bütçeye sahip olması gerekir. • Yerinden yönetim sayılabilmesi için kuruluşun son olarak üzerinde hiyerarşi denetiminin bulunmaması gerekir.
SORU: Yer yönünden yerinden yönetim kuruluşların tanımı nedir?
CEVAP: Mahallî idareler; il, belediye veya köy gibi belli yerlerde oturanların, mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere, merkezi idarenin dışında, devletten ayrı tüzel kişilikleri bulunan, belli bir özerkliğe sahip olan, karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.
SORU: Hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarının tanımı nedir?
CEVAP: Devletin üstlendiği bazı hizmetler özel ve teknik bir bilgi ve uzmanlık gerektirmektedir. Böylesine bilimsel, kültürel, teknik hizmetlerin merkezi idare, yani devlet tarafından yürütülmesi mümkün olmamaktadır. İşte bu tür hizmetler merkezi idare, yani devlet dışında örgütlenen kamu tüzel kişilerine gördürülmeye başlandı. Bu şekilde hizmet bakımından ademimerkeziyet kuruluşları ortaya çıktı. Kamu iktisadi teşebbüsleri; üniversiteler, TRT, SGK, TÜBİTAK bu tür ademimerkeziyet kuruluşlarına örnek gösterilebilir. Devlet, bu tür hizmetleri, aslında merkezi idare içinde yerine getirebilir. Hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşları, uzmanlık isteyen, merkezi idare (devlet) tarafından yürütülmesi uygun görülmeyen, bazı kamu hizmetlerini yürüten, devletten ayrı tüzel kişilikleri bulunan, belli bir özerkliğe sahip olan kamu kuruluşlarıdır.
SORU: Hiyerarşi nedir?
CEVAP: Hiyerarşi, biri dışında, her görevlinin diğer bir görevliye tabi olduğu bir personel düzenidir.
SORU: Hiyerarşik gücün kapsamı nasıl açıklanabilir?
CEVAP: Hiyerarşi ilişkisinde üstlerin astlar üzerinde sahip olduğu güce hiyerarşik güç; bu güçten kaynaklanan yetkilere de hiyerarşik yetki denir. Hiyerarşik yetkiler; • Kişiler ve • İşlemler üzerinde olmak üzere ikiye ayrılır. Kişiler üzerinde hiyerarşik yetkiler, üstün, astın atama, terfi vb. gibi işlemler yapma yetkisi, disiplin yetkisi, astları arasında görev bölüşümü yapma, atlarına emir ve talimat verme yetkisi olarak sayılabilir. İşlemler üzerindeki yetkiler ise astın işlemlerini denetleyebilme ve ilga edebilme, geri alabilme ve onları düzeltebilme yetkisi olarak sayılabilir.
SORU: İdari vesayet nedir?
CEVAP: İdari vesayet; Kanunla öngörülmüş durumlarda merkezi idarenin yerinden yönetim kuruluşlarının eylem ve işlemleri üzerinde sahip olduğu sınırlı bir denetim yetkisidir.
SORU:
Kamu hizmeti nedir?
CEVAP:
Kamu hizmeti toplumsal ihtiyaçların idarenin bizzat ve/veya kendi gözetimi ve denetimi altında mevzuat gereğince yürüttüğü hizmetlerdir.
SORU:
İdare hukukunun niteliği nedir?
CEVAP:
İdare hukuku kamu hukukunun bir dalı olup, bir statü hukukudur.
SORU:
İdare hukukunun özellikleri nelerdir?
CEVAP:
İdare hukukunun özellikleri şunlardır:

- Özerk ve genç bir hukuk dalıdır
- Tedvin edilmemiş bir hukuk dalıdır
- İçtihadı bir hukuk dalıdır
- Eşitsizlik ilkesi üzerine inşa edilmiştir
- Millidir
- Anayasa hukukunun somutlaşmış halidir
- Dinamik bir hukuk dalıdır
- Disiplinler arası bir hukuktur
- İdare hukukuna ilişkin uyuşmazlıklar idari yargıda çözümlenir

SORU:
İdari yargı nelerden oluşur?
CEVAP:
İdari yargı idare ve vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemesi ve Danıştay'dan oluşur.
SORU:
İdare hukukun asli kaynakları nelerdir?
CEVAP:
İdare hukukun asli kaynakları anayasa, hukukun evrensel ilkeleri, milletlerarası hukuk, kanun ve cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile idarenin düzenleyici işlemleridir.
SORU:
Kanunun özelliği nedir?
CEVAP:

SKY MOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS JUST FOLLOW...
SINCE 2020

Kanun genel, soyut, kişilik dışı ve süreklilik arz eden bir metin özelliğindedir.

SORU:
Şekli anlamıyla kanun nedir?

CEVAP:
Şekli anlamıyla kanun, yasama organının Anayasa ve Meclis içtüzüğünün öngördüğü usul ve esaslara uyarak hazırladığı ve kabul ettiği, CB'nın imzası ile onayladığı ve Resmi Gazetede yayımlanan metindir.

SORU:
Yönetmelik çıkarma yetkisi kimlere aittir?

CEVAP:
Yönetmelik çıkarma yetkisi CB, bakanlıklar ile kamu tüzel kişiliklerine aittir.

SORU:
Yönetmeliklerin normlar hiyerarşisindeki yeri neresidir?

CEVAP:
Yönetmelikler normlar hiyerarşisinde Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinden sonra gelir.

SORU:
İdare hukukunun yardımcı kaynakları nelerdir?

CEVAP:
İdare hukukunun yardımcı kaynakları yargı içtihatları, idari teamüller ve öğretidir.

SORU:
Kanunu idare ilkesi nedir?

CEVAP:
İdarenin kuruluş ve görevlerinin kanun ve CK ile düzenlenmesi kanuni idare ilkesi olarak adlandırılır.

SORU:
Hiyerarşi nedir?

CEVAP:
Merkezi idare ile ülke çapında bir örgüte sahip hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşlarının başkent ve taşra örgütlenmesi, yerel yönetimlerin çeşitli birimleri ve aynı tüzel kişilik içindeki birimler arasında kademeli şekilde astlık-üstlük ilişkisi oluşturacak bağa hiyerarşi denir.

SORU:
Hiyerarşi yetkisi nedir?

CEVAP:
Hiyerarşi yetki, hukuki anlamda bir yetki olup aynı idare veya aynı kamu tüzel kişiliği bünyesinde idarenin bütünlüğünün sağlanması araçlarından biridir.

SORU:
Hiyerarşi yetkisinin kapsamında neler yer alır?

CEVAP:
Hiyerarşi yetkisinin kapsamında cezalandırma ve ödüllendirme yetkisi, emir ve talimat verme yetkisi, iptal yetkisi, düzeltme ve değiştirme yetkisi, astın yerine geçerek işlem tesis etme yetkisi de vardır

SORU:
Hiyerarşi yetkisinin kullanılamayacağı durumlar nelerdir?

CEVAP:
Anayasanın 138. maddesi gereğince hakimler ve savcılar, 130/1. maddesi uyarınca da üniversite öğretim elemanlarının eğitim, öğretim ve bilimsel araştırma ve faaliyetleri, ifa ettikleri hizmetin doğası dolayısıyla da teknik uzmanların uzmanlığının gereği niteliğindeki mesleki bilgi, tecrübe ve faaliteleri ile düzenleyici ve denetleyici kurulların alacakları karar ve tesis edecekleri işlemleri üzerinde hiyerarşi yetkisi kullanılamaz.

SORU:
Mahalli idarelerde hiyerarşik yetkiyi kullanan makamlar nelerdir?

CEVAP:
Mahalli idarelerden il özel idaresinde amir vali, belediyelerde belediye başkanı ve köy idaresinde muhtar hiyerarşik yetkiyi kullanan makamlardır.

ÜNİTE 2: İDARİ TEŞKİLAT

GİRİŞ

Şekli ya da organik anlamda idare kavramı çerçevesinde idari teşkilat, Devlet idaresinin asli görev ve hizmetlerini yürüten tüm kamu kurum ve kuruluşlarını, makam ve mercilerini, organ ve birimlerini içeren bir kavramdır. Merkezi idare devletin sunmak zorunda asli ve milli kamu hizmetlerini tüm ülkede hiyerarşik emir ve talimat yoluyla aynı standartta sunan kamu idarelerdir. Merkezi idareden görece idari ve mali özerkliği haiz yerinden yönetimler ise, belirli ve sınırlı coğrafyada mahalli hizmetler sunan mahalli idarelerle, sunulan hizmetin içeriğine göre farklılaşan hizmetsel ya da fonksiyonel yerinden yönetimler olmak üzere temelde ikiye ayrılmaktadır.

MERKEZİ İDARE-BAŞKENT TEŞKİLATI

CUMHURBAŞKANI

Cumhurbaşkanı hem siyasal hem de idari açıdan Devletin başıdır. Cumhurbaşkanı, Devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil eder; Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder. Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri Anayasanın 104. maddesinde sayılmıştır. Cumhurbaşkanı, seçildikten sonra bir veya daha fazla **Cumhurbaşkanı yardımcısı** atayabilir. Cumhurbaşkanı yardımcıları, Cumhurbaşkanı tarafından verilen görevleri yaparlar. Cumhurbaşkanlığı makamında, Cumhurbaşkanı özel kalem müdürü, Cumhurbaşkanı başdanışmanı ve danışmanı ve özel temsilci bulunur. En yüksek Devlet memuru olan **İdari İşler Başkanı** , Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığının en üst amiridir. Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı; Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü, Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü, Destek ve Mali Hizmetler Genel Müdürlüğü ve Koruma Hizmetleri Genel Müdürlüğü birimlerinden oluşur. 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle Cumhurbaşkanlığı bünyesinde dokuz adet **Cumhurbaşkanlığı Politika**

Kurulu kurulmuştur. Aynı kararname ile Cumhurbaşkanlığına bağlı, özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve malî özerkliğe sahip şu dört **ofis** kurulmuştur: Dijital Dönüşüm Ofisi, Finans Ofisi, İnsan Kaynakları Ofisi ve Yatırım Ofisi. Devlet Arşivleri Başkanlığı, Devlet Denetleme Kurulu, Diyanet İşleri Başkanlığı, İletişim Başkanlığı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı, Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı, Savunma Sanayi Başkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Türkiye Varlık Fonu da **Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşlardır.** İlk kez 1982 Anayasası ile idarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak **Devlet Denetleme Kurulu** kurulmuştur.

Bakanlıklar

Eğitim, sağlık, güvenlik, savunma, adalet, maliye, ulaştırma, tarım, kültür ve turizm gibi Devletin sunmakla yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin konu bakımından uzmanlık (ihtisas) prensibine göre Devlet tüzelkişiliği içinde sunulduğu en yüksek örgütlenmeye "bakanlık" denir. **Bakan** , bakanlık kuruluşunun en üst amiri olup, bakanlık icraatından ve emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden sorumlu, bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatı ile bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir. **Bakan Yardımcıları** , bakanın emrinde ve onun yardımcısı olup bakanlık hizmetlerini bakan adına ve bakanın direktif ve emirleri yönünde, bakanlığın amaç ve politikalarına, kalkınma planlarına ve yıllık programlara, stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine, mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenler ve yürütür. 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine göre, bakanlıklarda sayısı on beşi geçmemek üzere Bakan Müşaviri istihdam edilebilir. Aynı kararnameye göre, Bakanlıklar şu birimlerden oluşur: merkez teşkilatı, ihtiyaca göre kurulan taşra ve yurtdışı teşkilatı, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlardır. Bakanlıklara bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlar kendi kanunları ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerindeki hükümlere tabidir. Bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlar bakanlıkların alt birimleri değildir.

Millî güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Cumhurbaşkanı sorumludur. **Başkomutanlık** , Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevî varlığından ayrılamaz ve Cumhurbaşkanı tarafından temsil olunur. Cumhurbaşkanınca atanan **Genelkurmay Başkanı** ; Silahlı Kuvvetlerin komutanı olup, savaşta Başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getirir.

MERKEZE YARDIMCI KURULUŞLAR

Merkezi idarenin başkent teşkilatına idari, hukuki ve mali nitelikte danışma, öneri, inceleme, planlama, eşgüdüm ve denetim yoluyla yardım eden, destek olan "danışma", "uzman" ya da "kurmay" statüsünde kuruluşlardır.

Millî Güvenlik Kurulu ; Devletin millî güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili alınan tavsiye kararları ve gerekli koordinasyonun sağlanması konusundaki görüşlerini Cumhurbaşkanına bildirir. Cumhurbaşkanının başkanlığında şu üyelerden oluşur: Cumhurbaşkanı yardımcıları, Adalet Bakanı, Millî Savunma Bakanı, İçişleri Bakanı, Dışişleri Bakanı, Genelkurmay Başkanı, Kara Kuvvetleri Komutanı, Deniz Kuvvetleri Komutanı, Hava Kuvvetleri Komutanı.

1982 Anayasasının 155. Maddesi uyarınca **Danıştay'ın** , yargısal anlamda davaları görmek dışında kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında iki ay içinde düşüncesini bildirmek, idarî uyuşmazlıkları çözmek ve kanunla gösterilen diğer işleri yapmak olmak üzere idari görevleri bulunmaktadır.

Anayasanın 160. maddesine göre: " **Sayıştay** , merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir. Sayıştay'ın kesin hükümleri hakkında ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren 15 gün içinde bir kereye mahsus olmak üzere karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler. Bu kararlar dolayısıyla idarî yargı yoluna başvurulamaz. Vergi, benzeri malî yükümlülükler ve ödevler hakkında Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyuşmazlıklarda Danıştay kararları esas alınır. Mahallî idarelerin hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması Sayıştay tarafından yapılır." İdarelerin Sayıştay tarafından denetimi, düzenlilik denetimi ve performans denetimi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Başkent'te yalnız barış zamanında görev yapan **Yüksek Askeri Şûra** üyeleri şöyle sıralanabilir: Cumhurbaşkanı Yardımcıları, Adalet Bakanı, Dışişleri Bakanı, İçişleri Bakanı, Hazine ve Maliye Bakanı, Milli Eğitim Bakanı, Milli Savunma Bakanı ve Genelkurmay Başkanı ile Kuvvet Komutanlarıdır.

TAŞRA TEŞKİLATI

Devlet idaresinin "mülki teşkilatı" adı da verilen, yetki genişliği esasına dayanan, merkeziyetçiliğin

sakıncalarını önlediği için merkezi idarenin yumuşatılmış biçimi olan taşra teşkilatının anayasal dayanağı 1982 Anayasası'nın "merkezi idare" kenar başlıklı 126. maddesidir.

İl (genel) idaresi

5442 sayılı Kanuna göre, il ve ilçe kurulması, kaldırılması, merkezlerinin belirtilmesi, adlarının değiştirilmesi, bir ilçenin başka bir ile bağlanması kanun ile olur. İl ve ilçe sınırlarının değiştirilmesi bir köyün veya kasabanın başka bir il ve ilçeye bağlanması, mühim mevki ve tabii arazi adlarının değiştirilmesi Cumhurbaşkanı onayı ile olur. Devlet tüzel kişiliği altında örgütlenen il genel yönetimi vali, il idare kurulu ve il idare şube başkanları olmak üzere 3 birimden oluşur.

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na göre, il genel idaresinin başı ve mercii **vali** dir. Vali, ilde Cumhurbaşkanının temsilcisi ve idari yürütme vasıtasıdır. Valiler, ilin genel idaresinden Cumhurbaşkanına karşı sorumludur. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, görevlerine ait işleri için valilere re'sen emir ve talimat verirler. İllerde, valilerin tayin ve tespit ettiği işlerde yardımcılığını ve valinin bulunmadığı zamanlarda vekilliğini yapmak üzere güvenceli meslek memurluğu olan VALİ MUAVİNLERİ bulunur. Güvenceli meslek memuru olan vali yardımcıları Cumhurbaşkanı onayı ile atanırlar.

Valiye danışmanlık yapan ve yardımcı olan **İl İdare Kurulu** , Vali veya Vali Muavini başkanlığında şu altı idare amiri ile toplanır: Hukuk İşleri Müdürü, Defterdar, İl Milli Eğitim Müdürü, İl Sağlık Müdürü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürü, İl Tarım ve Orman Müdürü. İl idare kurulları, idari, istişari ve yargısal nitelikte olmak üzere üç türlü karar alırlar.

Bakanlıkların kuruluş mevzuatına göre illerde lüzumu kadar teşkilat bulunur. Bu teşkilatın her birinin başında bulunanlar **il idare şube başkanlarıdır.** Bunların emri altında çalışanlar ilin ikinci derecede memurlarıdır. Bu teşkilat valinin emri altındadır.

İlçe (kaza) idaresi

İl genel yönetiminin alt kademesi olan ilçe idaresi Anayasa'da açıkça düzenlenmemiş, ancak merkezi idarenin "diğer kademeli bölümleri" olarak atıfta bulunulmuştur. İlçenin kurulması, kaldırılması, merkezlerinin belirtilmesi, adlarının değiştirilmesi, bir ilçenin başka bir ile bağlanması kanunla gerçekleştirilir. Ancak, il ve ilçe sınırlarının değiştirilmesi, bir köyün veya kasabanın başka bir il ve ilçeye bağlanması, mühim mevki ve tabii arazi adlarının değiştirilmesi Cumhurbaşkanı onayı ile olur. İlçe idaresi kaymakam, ilçe idare kurulu ve ilçe idare şube başkanları olmak üzere üç birimden oluşur.

İlçe idaresinin başı ve mercii olan **kaymakam** , Cumhurbaşkanının temsilcisi ve idari yürütme vasıtasıdır. Kaymakamlar Cumhurbaşkanı onayı ile atanırlar.

İlçe idare kurulu , kaymakama yardımcı olmak üzere kaymakamın başkanlığında şu beş idari amirden oluşur: Yazı İşleri Müdürü (eski ismiyle Tahrirat Kâtibi), Mal Müdürü, Toplum Sağlığı Merkezi Sorumlu Hekimi, Milli Eğitim Müdürü, İlçe Tarım ve Orman Müdürü.

Bakanlıkların kuruluş mevzuatına göre ilçede lüzumu kadar teşkilatı bulunur. Bu teşkilat (adli ve askeri teşkilat hariç) kaymakamın emri altındadır. İlçedeki genel idare teşkilatının başında bulunanlar **ilçe idare şube başkanlarıdır.** Bunların emri altında çalışanlar ilçenin ikinci derecede memurlarıdır.

Bölge yönetimi

1982 Anayasası'nın 126. maddesi "Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir." hükmüyle, illerin üzerinde bölge yönetimlerinin örgütlenmesine izin vermektedir. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü veya Karayolları Genel Müdürlüğü gibi bölgesel ölçekte örgütlenen idareler tek bir kamu hizmetini tüm ülke çapında sunmaktayken, birden çok kamu hizmetini belirli ve sınırlı sayıda illerde sunan özel bölgesel örgütler de vardır (GAP, DAP gibi).

Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle Cumhurbaşkanınca belirlenen politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere oluşturulacak kalkınma ajansları da 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile yeniden düzenlenmiştir.

YERİNDEN YÖNETİMLER

Bir kamu hizmetinin daha etkin, verimli ve ekonomik sunulabilmesi için Devlet tüzelkişiliği içinde yer alan merkezi idarenin hiyerarşik denetimine tabi olmadan idari, mali ve hukuki özerklik prensibince kamu tüzelkişiliği içinde sunan kamu kurum ve kuruluşlarına "yerinden yönetimler" denmektedir. Yerinden yönetimler: Mahalli idareler (Coğrafi/yerel/yer yönünden yerinden yönetimler) ve kamu kurumları (Hizmetsel/işlevsel/fonksiyonel yerinden yönetimler) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Mahalli idareler (coğrafi/yerel/yer yönünden yerinden yönetimler)

İl, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını "adem-i merkeziyet" (yerinden yönetim) ilkesi prensibince idari, mali ve hukuki özerklik içinde yürüten, karar organları seçimle iş başına gelen, merkezi idarenin idari vesayet denetimine tabi kamu tüzelkişilerine mahalli idareler adı verilir.

İl özel idaresinin üç organı bulunmaktadır: İl genel meclisi, il encümeni ve vali.

İL GENEL MECLİSİ , il özel idaresinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre ildeki seçmenler tarafından seçilmiş üyelerden oluşur. İl genel meclisi tarafından alınan kararların tam metni, en geç beş gün içinde valiye gönderilir. Vali, hukuka aykırı gördüğü kararları, yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere il genel meclisine iade edebilir. İl genel meclisi, bir yıl görev yapmak üzere üyeleri arasından en az üç, en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Plân ve Bütçe ile İmar ve Bayındırlık komisyonları en çok yedi kişiden meydana gelir. Eğitim, kültür ve sosyal hizmetler komisyonu, imar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu ile plân ve bütçe komisyonu kurulması zorunludur. İl genel meclisi bilgi edinme ve denetim yetkisini üç yolla kullanır: Soru, genel görüşme ve faaliyet raporunu değerlendirme.

İL ENCÜMENİ valinin başkanlığında, genel sekreter ile il genel meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından seçeceği üç üye ve valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği iki üyeden oluşur.

VALİ , il özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. İl özel idaresi teşkilatı; genel sekreterlik, malî işler, sağlık, tarım, imar, insan kaynakları, hukuk işleri birimlerinden oluşur.

Belediye idaresinin üç organı bulunmaktadır: Belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı. Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur. Belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idarî birimlere mahalle denir. Mahalle, muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilir.

BELEDİYE MECLİSİ , belediyenin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usûllere göre seçilmiş üyelerden oluşur. Belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü meclis kararlarını, gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere beş gün içinde meclise iade edebilir. Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir. Belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargıya başvurabilir. Belediye meclisi, üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde plân ve bütçe ile imar komisyonlarının kurulması zorunludur. Belediye meclisi, bilgi edinme ve denetim yetkisini şu beş yolla kullanır: Soru, genel görüşme, denetim komisyonu, faaliyet raporunu değerlendirme ve gensoru.

BELEDİYE ENCÜMENİ , belediye başkanının başkanlığında; a) İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden, b) Diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden oluşur.

Yerel seçmenlerce doğrudan seçilen BELEDİYE BAŞKANI , belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanı, görevinin devamı süresince siyasî partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz; profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz.

Belediye teşkilâtı, norm kadroya uygun olarak yazı işleri, malî hizmetler, fen işleri ve zabıta birimlerinden oluşur.

Büyükşehir belediyesi, sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişiliğine sahip yerel yönetim birimleridir. Büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkileri Kanunda sayılmış olup, geri kalanlarını ilçe belediyeleri yerine getirir. Büyükşehir belediyesinin üç organı bulunmaktadır: Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanı. Toplam nüfusu 750.000'den fazla olan illerin il belediyeleri kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir. Büyükşehir belediyelerinin sınırları, il mülki sınırlarıdır. İlçe belediyelerinin sınırları, bu ilçelerin mülki sınırlarıdır.

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MECLİSİ , büyükşehir belediyesinin karar organıdır ve ilçe belediye meclisi üyelerinin 1/5'inden oluşur. Büyükşehir belediye başkanı büyükşehir belediye meclisinin başkanı olup, büyükşehir içindeki diğer belediyelerin başkanları, büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidir. Büyükşehir belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü

belediye meclisi kararlarını, yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere belediye meclisine iade edebilir. Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de büyükşehir belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir. Büyükşehir belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine idarî yargıya başvurabilir. Büyükşehir belediye meclisi, üyeleri arasından her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle seçilecek en az beş, en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plân ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE ENCÜMENİ , belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur. Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir.

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI , ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre büyükşehir belediyesi sınırları içindeki seçmenler tarafından doğrudan seçilir. Nüfusu iki milyonu aşan büyükşehir belediyelerinde on, diğer büyükşehir belediyelerinde beşi geçmemek üzere başkan danışmanı görevlendirilebilir.

Büyükşehir belediyesi teşkilâtı; norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur. Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediyesi meclisinin kararı ile olur. Büyükşehir belediyesinde başkan yardımcısı bulunmaz. Genel sekreter, belediye başkanının teklifi üzerine Çevre ve Şehircilik Bakanı tarafından atanır.

Köy Kanunu'nun 2. Maddesine göre, cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir **köy** teşkil ederler. Köyün organları üç tanedir: Köy derneği, köy muhtarı ve ihtiyar meclisi. Nüfusu 150'yi aşan oba, kom ya da mezra denilen yerlerde, il idare kurulu ve il genel meclisinin kararları ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın görüşü ile İçişleri Bakanlığı'nın kararı ile köy kurulur. Köyün görevleri mecburi ve köylünün isteğine bağlı işler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır: Bu işler ana hatlarıyla şöyle belirlenebilir: Mecburi görevler: Sağlık, eğitim ve güvenliğe ilişkin vb. görevler. İsteğe bağlı görevler: Köyün güzelleştirilmesi ve kalkındırılması vb. görevler.

Doğrudan demokrasinin uygulanabileceği tek yerinden yönetim birimi olan KÖY DERNEĞİ , köyde ikamet eden seçmenlerden oluşur. Köy derneği, beş yılda bir doğrudan köyde ikamet eden kadın ve erkekler arasından köy muhtar ve ihtiyar meclisi üyelerini seçer, köyün isteğe bağlı işlerini zorunlu hale çevirir ve köy imamını seçer.

İHTİYAR MECLİSİ , imam ve öğretmenden oluşan doğal üyeler ve basit çoğunluk sistemine göre beş yıl için seçilmiş üyelerden oluşur. Köy muhtarı ihtiyar meclisinin başıdır. İhtiyar Meclisi sayısı, nüfusu 1000'den az olan yerlerde 8; 1000-2000 arası yerlerde 10; 2000'den çok yerlerde 12'dir.

MUHTAR , köy yönetiminin başı, yürütme organı, köy tüzelkişiliğinin temsilcisi ve devletin köydeki temsilcisidir (ajanıdır). Birer devlet memuru sayılan muhtarlar, devletten aylık alırlar. Muhtarın tüm işleri, mülki amirin onamasına tabidir. Muhtarın göreceği işler Devlet ve köy işleri olarak ikiye ayrılır.

Köy sınırı içinde herkesin ırzını, canını ve malını korumak için köy korucuları bulundurulur. Köyün bütçesi muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından hazırlanır, en büyük mülki amir (kaymakam veya vali) tarafından onaylanır. Köy bütçesinin %10'u ilköğretim ödeneği olarak ayrılır.

KAMU KURUMLARI (HİZMETSEL/İŞLEVSEL/FONKSİYONEL YERİNDEN YÖNETİMLER)

Kamu kurumları ya da hizmetsel yerinden yönetim birimleri, eğitim, kültür, ekonomi, sanat gibi teknik bilgi ve uzmanlık gerektiren kamu hizmetlerini yürütmek üzere devlet tüzel kişiliği ve yerel mahalli idareler dışında örgütlenen, kamu tüzelkişiliğini haiz, yani kendilerine ait mal varlıkları, gelir kaynakları ve bütçeleri olan kurumlardır. Hizmetsel kamu kurumları:

- Faaliyet alanlarına göre ülke çapında (TCDD) ya da yerel (İSKİ)
- Yönetim biçimlerine göre kamusal (Vakıflar Genel Müdürlüğü) ya da özel (Ziraat Bankası)
- Etkinlik konularına veya faaliyetlerine göre ise 1) idari; 2) ekonomik; 3) sosyal; 4) bilimsel, teknik ve kültürel ve 5) kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları olmak üzere değişik kriterlere göre farklı kategorilere ayrılırlar.

İdari kamu kurumları , Devlet tüzelkişiliği altında merkezi idarenin hiyerarşik denetiminde yürütülmesi güç geleneksel hizmetlerin, daha ekonomik, verimli ve etkin görülebilmesi için ayrı bir kamu tüzel kişiliğinde idari, mali ve hukuki özerklik biçiminde örgütlenmesiyle ortaya çıkan kamu örgütleridir.

Ekonomik kamu kurumları ; ticaret, sanayi, madencilik ve tarım gibi ekonomik alanlarda mal ve hizmet üretmek suretiyle etkinlikte bulunan kamu tüzelkişiliğine sahip kurumlardır. 233 sayılı KHK'ya göre iktisadi devlet teşekkülü (İDT) ile kamu iktisadi kuruluşunun (KİK) ortak adı olan ve Cumhurbaşkanı kararnamesi ile kurulan kamu iktisadi teşebbüslerinin (KİT) merkezi idareyle hukuki bağı kural olarak "ilgili" statüsündedir. Anılan mevzuata göre, KİT'ler beş ayrı başlığa ayrılmaktadır: KAMU İKTİSADİ KURULUŞLARI, İKTİSADİ DEVLET TEŞEKKÜLLERİ, MÜESSESE, BAĞLI ORTAKLIK VE İŞTİRAK.

Sosyal kamu kurumları , sosyal güvenlik, çalışma, sağlık, emeklilik, konut gibi sosyal gereksinimleri karşılamak üzere kurulan özerk bütçeli kamu tüzelkişileridir. Yönetimlerinde zorunlu üyelik ve zorunlu kesintiler vardır.

Bilimsel, teknik ve kültürel kamu kurumları , bilim, teknik, kültür, sanat ve yükseköğretim hizmetlerine tanınan özerklik sonucu örgütlenmiş kamu kurumlarıdır.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ; ticaret, sanayi ve esnaflık yapan ya da doktorluk, eczacılık, avukatlık, mühendislik, mimarlık, noterlik, mali müşavirlik gibi belli bir mesleğe mensup olanların üye olmalarının zorunlu olduğu, mesleklerinin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleridir.

Düzenleyici ve denetleyici kurumlar ; sermaye piyasası, radyo ve televizyon yayıncılığı, bankacılık, para, enerji, rekabet, ulaşım ve bilişim gibi kritik ve önemli alanlarda "düzenleme" "denetleme" ve "müeyyide uygulama" niteliğinde kamu hizmeti yerine getiren, özerk, merkezi yönetimin hiyerarşi denetimi dışında, yaptırım uygulama ve kendi alanlarındaki uyuşmazlıkları çözebilme gibi oldukça geniş, önemli ve kapsamlı yetkilere sahip kamu tüzelkişileridir.

SORU CEVAP

SORU: Türkiye Cumhuriyeti idari teşkilatı detaya girmeden kısaca nasıl açıklanabilir?

CEVAP: Türkiye Cumhuriyeti idarî teşkilâtı önce; • Merkezî idare (devlet) ve • Yerinden yönetim kuruluşları olmak üzere ikiye ayrılır. Merkezî idare de kendi içinde; • Başkent teşkilâtı ve • Taşra teşkilâtı olmak üzere ikiye ayrılır. Yerinden yönetim kuruluşlarıysa; • Yer yönünden yerinden yönetim kuruluşları ve • Hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşları olmak üzere ikiye ayrılır. Yer yönünden yerinden yönetim kuruluşlarına kısaca mahallî idareler veya yerel yönetimler; hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarına ise kısaca hizmet kuruluşları veya kamu kurumları da denir.

SORU: Cumhurbaşkanının yasama ile ilgili olan görevlerinden beş tanesi nedir?

CEVAP: Cumhurbaşkanının yasama ile ilgili olan görevlerinden beş tanesi şöyle sıralanabilir: • Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapmak, • Türkiye Büyük Millet Meclisini gerektiğinde toplantıya çağırmak, • Kanunları yayımlamak, • Kanunları tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri göndermek, • Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunmak.

SORU: Cumhurbaşkanının yürütme ile ilgili olan görevlerinden beş tanesi nedir?

CEVAP: Cumhurbaşkanının yürütme ile ilgili olan görevlerinden beş tanesi şöyle sıralanabilir: • Başbakanı atamak ve istifasını kabul etmek, • Başbakanın teklifi üzerine bakanları atamak ve görevlerine son vermek, • Türkiye Büyük Millet Meclisi adına Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil etmek, • Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar vermek, • Genelkurmay Başkanını atamak.

SORU: Karşı imza kuralı nedir?

CEVAP: Anayasamız Cumhurbaşkanına, gerek yasama ile ilgili gerek yürütme ile ilgili gerekse yargı ile ilgili pek çok önemli görev ve yetki vermiştir. Bununla birlikte, Cumhurbaşkanının bu yetkilerin hepsini kendi istediğine göre tek başına kullanabildiği sanılmamalıdır. Zira parlamenter hükûmet sistemlerinde Cumhurbaşkanı sorumsuzdur. Bu nedenle yaptığı her işlemde başbakan ve ilgili bakanın karşı-imzası bulunur. Karşı-imzalı bir işlemden kaynaklanan sorumluluk, karşı-imza sahibi olan başbakan ve bakana ait olur. Dolayısıyla parlamenter hükûmet sistemlerinde cumhurbaşkanları kural olarak tek başına işlem yapamazlar.

SORU: Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanının istemi üzerine hangi kurum ve kuruluşlarda her türlü inceleme, araştırma ve denetlemeler yapar?

CEVAP: Cumhurbaşkanının istemi üzerine Devlet Denetleme Kurulunun her türlü inceleme yapabileceği kuruluşlar şöyle sıralanabilir: • Tüm kamu kurum ve kuruluşlarında, • Sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, • Kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, • Her düzeydeki işçi ve işveren kuruluşlarında, • Kamuya yararlı derneklerle vakıflarda.

SORU: Bakanlar Kurulunun spesifik yetkilerinden beş tanesi nedir?

CEVAP: Bakanlar Kurulunun spesifik yetkilerinden beş tanesi şöyle sıralanabilir: • KHK çıkarmak (Anayasa, m.91, 121), • Tüzük çıkarmak (Anayasa, m.115), • Olağanüstü hâl ve sıkıyönetim ilân etmek (m.119-120), • Millî güvenliği sağlamak (m.117/2), • Silahlı kuvvetleri yurt savunmasına hazırlamak (m.117/2).

SORU: Başbakanın idari nitelikteki görev ve yetkileri nelerdir?
CEVAP: Anayasamızın 112'nci maddesine göre, Başbakan Hükûmetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetir. Bununla birlikte, Başbakanın idarî nitelikte görevleri de vardır. Örneğin bakanlıklar arasında iş birliğini sağlamak, bakanların görevlerinin yerine getirilmesini gözetmek, millî güvenlik kuruluna katılmak, karşı-imza yetkisi, düzenleme yetkisi (yönetmelik çıkarma yetkisi), hiyerarşi yetkisi, devlet tüzel kişiliğini temsil yetkisi, idarî vesayet yetkisi, atama yetkisi, harcama yetkisi gibi başbakanın idarî nitelikte görev ve yetkileri vardır.
SORU: Bakanların idari nitelikteki görev ve yetkilerinden hiyerarşi yetkisi nasıl açıklanabilir?
CEVAP: Bakan, bakanlık teşkilâtının en yüksek amiridir. Anayasa'ya göre her bakan kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden de sorumludur (m.112/2). Bakanın hiyerarşi yetkisi, 3046 sayılı Kanun'un 21'inci maddesi tarafından da öngörülmüştür. Bu maddeye göre bakan, bakanlık kuruluşunun en üst amiridir... Her bakan, ayrıca emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden de sorumlu olup bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtı ile bağlı ve ilgili kuruluşların faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir.
SORU: Bakanlıkların idari nitelikteki görev yetkileri nelerdir?
CEVAP: Bakanlıkların idari nitelikteki görev yetkileri şöyle sıralanabilir: • Devlet tüzel kişiliğini temsil yetkisi, • Hiyerarşi yetkisi, • Vesayet yetkisi, • Atama yetkisi, • Harcama yetkisi, • Yönetmelik yapma yetkisi (Düzenleme yetkisi), • Karşı imza yetkisi.
SORU: Başkentteki yardımcı kuruluşların ortak özelliklerinden beş tanesi nedir?
CEVAP: Başkentteki yardımcı kuruluşların ortak özelliklerinden beş tanesi şöyle sıralanabilir: • Bu kuruluşların devlet idaresinden ayrı bir tüzel kişilikleri yoktur. • Bununla birlikte, bu kuruluşlar, belli ölçüde özerk konumdadır. Bir bakanlık içinde yer alsalar bile, bakanlık hiyerarşine tabi değildirler. • Bu kuruluşlar uzmanlık kuruluşlarıdır. Buralarda uzmanlar çalışır. • Bu kuruluşlar kurul hâlinde çalışır. • Bu kuruluşların danışma, öneri, planlama, koordinasyon sağlama, denetim gibi görevleri vardır. Bu kuruluşların kararları istişarî niteliktedir.
SORU: Danıştay'ın idari görevleri nelerdir?
CEVAP: Danıştay'ın idari görevleri şöyle sıralanabilir: • Başbakanlık veya Bakanlar Kurulunca gönderilen kanun tasarı ve teklifleri hakkında görüşünü bildirmek (Anayasa, m.155/2; Danıştay Kanunu, m.23/c) • Tüzük tasarılarını incelemek (Anayasa, m.155/2; Danıştay Kanunu, m.23/d) • Kamu hizmetleriyle ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında düşüncesini bildirmek (Anayasa, m.155/2; Danıştay Kanunu, m.23/d) • Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık tarafından gönderilen işler hakkında görüşünü bildirmek (Danıştay Kanunu, m.23/e) • Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak (Danıştay K., m.23/f).

SORU: Hangi anayasal ilkeler merkezî idarenin taşra teşkilâtına yön vermektedir?
CEVAP: Merkezî idarenin taşra teşkilâtına yön veren anayasal ilkeler şöyle sıralanabilir: • Anayasa, merkezî idarenin taşra teşkilâtı için, hem il ve diğer kademeli bölümler (mülki idare bölümleri) hem de birden fazla ili içine alan bölge idareleri kurulmasını öngörmüştür. • Anayasa, sadece ilden söz etmiş, ilin altındaki diğer kademeli bölümleri isim olarak saymamıştır. O hâlde, bunların tespiti kanun koyucuya kalmaktadır. • Mülki idare bölümleri (il ve diğer bölümler) kurulurken coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre hareket edilecektir. • Birden çok ili içine alan bölge idarelerinin kurulmasında kamu hizmetlerinde verim ve uyum sağlama amacı güdülecektir. • İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.
SORU: İllere valilerin atanması ne şekilde olur ve nasıl bir işlemdir?
CEVAP: Valiler, İçişleri Bakanının önerisi (inhası), Bakanlar Kurulunun kararı ve Cumhurbaşkanının onayıyla atanır (5442 sayılı il idaresi Kanunu, m.6). İl idaresi Kanununda valilik için birtakım şartlar belirlenmemiştir. Vali atama işlemi tamamıyla Hükûmetin takdirine bağlı bir işlemdir. Valilik, güvenceli bir devlet memurluğu değildir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 59'uncu maddesine göre, valilik, bir istisnaî memurluktur. Hükûmet, vali olarak atadığı kişiyi, istediği zaman ve istediği herhangi bir sebeple yani tamamıyla takdiri olarak görevden alabilir.
SORU: Türkiye'de kaç çeşit taşra teşkilatı vardır?
CEVAP: Türkiye'de hâlihazırda; • İl, • İlçe ve • Bucak olmak üzere üç çeşit taşra idaresinin olduğunu söyleyebiliriz. Taşra teşkilâtının böyle bölümlere (il, ilçe, bucak) ayrılmasına mülki idare taksimatı (bölümleri) denir.
SORU: Mahalli idarelere ilişkin Anayasamızda hangi ilkeler benimsenmiştir?
CEVAP: Anayasamızın 127'nci maddesinde mahalli idarelere ilişkin şu ilkeler benimsenmiştir: • Mahallî idareler, kamu tüzel kişiliğine sahiptir (Anayasa, m.127, fıkra 1). • Mahallî idarelerin görev ve yetkileri kanunla düzenlenir. Bu düzenleme, yerinden yönetim (ademi merkeziyet) ilkesine uygun olarak yapılır (f.2) • Mahallî idarelerin karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulur (f./1). Seçimler kural olarak beş yılda bir yapılır (f.3). • Mahallî idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri konusundaki denetim, yargı yoluyla olur (f.4). • Mahallî idareler üzerinde merkezî idarenin idarî vesayet yetkisi vardır (f.5). • Mahallî idareler, kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izniyle birlik kurabilir (f.6). • Büyük yerleşim birimleri için kanunla özel yönetim biçimleri getirilebilir (f.3).
SORU: İl özel idaresinin görev ve yetkileri nelerdir?
CEVAP: İl özel idaresi, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; • Gençlik ve spor, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; ilin çevre düzeni planı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta

öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde, • İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, yapmakla görevli ve yetkilidir.

SORU: Belediyeler hangi Kanunlar ile düzenlenmiştir?

CEVAP: Belediyeler iki ayrı Kanunla düzenlenmiştir: • 3 Temmuz 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ve • 10 Temmuz 2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu. Bu kanunlardan birincisi (5393 sayılı Belediye Kanunu) genel kanundur ve Türkiye'deki bütün belediyelere uygulanabilir. Bu kanunlardan ikincisi (5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu) ise sadece büyükşehir belediyelerine ve bunların içindeki büyükşehir ilçe belediyelerine uygulanabilir. Dolayısıyla hukukî rejimleri itibarıyla Türkiye'de iki tür belediye olduğunu söyleyebiliriz: • Normal belediyeler ve büyükşehir belediyeleri ile • Bunların içindeki ilçe belediyeleri.

SORU: 5393 sayılı Belediyeler Kanununun 14. maddesine göre belediyelerin görev ve yetkileri nelerdir?

CEVAP: : Belediye, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; • İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, evlendirme, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar. • Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir, bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerektiğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor müsabakaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir.

SORU: Belediyelerin gelirleri nasıl sağlanır?

CEVAP: 2 Temmuz 2008 tarihli ve 5779 sayılı il Özel idarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'un 2'nci maddesi uyarınca genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının; yüzde 2,85'i büyükşehir dışındaki belediyelere ve yüzde 2,50'si büyükşehir ilçe belediyelerine ayrılır. Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 5'i ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden büyükşehir ilçe belediyelerine ayrılan payların yüzde 30'u büyükşehir belediye payı olarak ayrılır. Diğer yandan 1319 sayılı Kanun'un geçici maddesi ile emlak vergisi belediyelere bırakılmıştır.

SORU: Belediyelerin organları nelerdir?

CEVAP: Belediyelerin; • Belediye meclisi, • Belediye encümeni ve • Belediye başkanı olarak üç tane organı vardır.

SORU: Belediye Kanununun 23. maddesine göre belediye meclisi kararlarının kesinleşmesi nasıl gerçekleşir?

CEVAP: Belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü meclis kararlarını, gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere beş gün içinde meclise iade edebilir. Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir. Belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargıya başvurabilir. Kararlar kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilir. Mülki idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez. Kesinleşen meclis kararlarının özetleri yedi gün içinde uygun araçlarla halka duyurulur.

SORU: Büyükşehir Belediyesi Kanununa göre kaç çeşit belediye vardır?

CEVAP: Büyükşehir Belediyesi Kanununa göre (m.3) büyükşehirlerde; • Büyükşehir belediyesi ve • İlçe belediyesi olmak üzere iki çeşit belediye vardır.

SORU: 442 sayılı Köy Kanununa göre köy kavramı nasıl tanımlanır?

CEVAP: 442 sayılı Köy Kanunu, köyü üç değişik açıdan tanımlamıştır: • Nüfusu 2.000'den aşağı yurtlara (yerleşim birimlerine) köy denir (m.1). • Cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar, bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler (m.2). • Köy, bir yerden bir yere götürülebilen veya götürülemeyen mallara sahip olan ve işbu kanun ile kendisine verilen işleri yapan başlı başına bir varlık, yani bir tüzel kişidir (m.7).

SORU: Köylerin kuruluşu nasıl olur?

CEVAP: Köyün kurulabilmesi için o yerleşim yerinin nüfusunun 150'den çok ve 2.000'den az olması gerekir (m.1, 89). Köylerin büyük çoğunluğu kendiliğinden ortaya çıkmış tarihsel topluluklardır. Bunların ayrıca bir idarî işlemle kurulmaları gerekli değildir. Bunun dışında, doğal afetler sonucunda bir köyün yerinin değiştirilmesi, göçmenlerin yerleştirilmesi gibi sebeplerle yeni bir köyün kurulması da gerekebilir. Bu durumda köy, Bayındırlık ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarının mütalaası alınmak suretiyle içişleri Bakanlığının kararıyla kurulur (5442 sayılı il idaresi Kanunu, m.2/C).

SORU: Köyün yetkileri nelerdir?

CEVAP: Köy, bir tüzel kişidir. Dolayısıyla tüzel kişilik sıfatından kaynaklanan tüm hak ve yetkilere sahiptir. Köy, hukukî işlemler yapabilir; hak ve borç altına girebilir; mahkemeler huzurunda davacı veya davalı olabilir. Keza köy, bir kamu tüzel kişisidir. Bir kamu tüzel kişisi olmak itibarıyla da köy, kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılmıştır. Yani köy, kamu gücüne dayanarak tek taraşı işlemler

yapabilir ve bunları re'sen icra edebilir. (Köy Kanunu m. 16).

SORU: Mahalli idare birlikleri nedir?

CEVAP: Mahallî idare birlikleri, birden fazla mahallî idarenin, yürütmekle görevli oldukları hizmetlerden bazılarını birlikte görmek üzere kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişisidir.

SORU: Kamu kurumlarının bir kamu idaresine bağlı olması, vesayet denetimine tabii olmaları nasıl açıklanabilir?

CEVAP: Kamu kurumları, bir kamu idaresine (devlete veya mahallî idarelere) bağlıdır. Tek başına bir kamu kurumu olamaz. Örneğin; • Üniversiteler, TÜBİTAK, TRT, devlete; • İETT, İstanbul Büyükşehir Belediyesine; • EGO Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı, onların uzantısı durumunda kurumlardır. Bağlılık ilkesinden doğan bazı sonuçlar vardır: • (a) Kamu kurumları, ancak bir kamu idaresi (devlet veya mahallî idareler) tarafından kurulabilir. • (b) Kamu kurumları ile kendisini kuran kamu idaresi (devlet, mahallî idareler) arasında vesayet ilişkisi vardır.

SORU: Kamu kurumlarının özerk olmaları özellikleri nedir?

CEVAP: Kamu kurumları, kendilerini kuran kamu idareleri (devlet veya mahallî idareler) karşısında belli ölçüde özerkliğe sahiptirler. Kamu kurumlarının üzerinde hiyerarşik denetim yoktur. Kamu kurumları, kamu idarelerinin vesayet denetimi altında, kendi organları tarafından kendi kendilerine yönetilirler. Kamu kurumlarının özerkliği ilkesi; karar organları, personeli, mal varlığı ve bütçesi bakımından olabilir. Birinci durumda idarî özerklikten, ikinci durumda personel özerkliğinden ve üçüncü durumda malî özerklikten bahsedilir. 5018 sayılı Kanunda bunlara özel bütçeli idareler denmektedir.

SORU: Kamu kurumlarının ortak özellikleri nelerdir?

CEVAP: Kamu kurumlarının ortak özellikleri şöyle sıralanabilir: • Kamu kurumları bir tüzel kişidir. • Kamu kurumları bir kamu tüzel kişisidir. • Kamu kurumları bir kamu idaresine bağlıdır. • Kamu kurumları özerktirler. • Kamu kurumları birer uzmanlık kuruluşudur.

SORU: Kamu kurumlarının kaldırılmaları nasıl açıklanabilir?

CEVAP: Anayasamızda kamu kurumlarının kaldırılmasına ilişkin bir hüküm yoktur. Yetki ve usulde paralellik ilkesine göre, Anayasada veya kanunda aksine hüküm yoksa bir işlem o işlemi yapan makam tarafından, yapıldığı usulle kaldırılabilir. Dolayısıyla bir kamu kurumu, yasama organı tarafından kanunla kurulmuş ise o kurum yine yasama organı tarafından kanunla; kanunun verdiği yetkiye dayanılarak bir idarî işlem ile kurulmuş ise o kamu kurumu, yine aynı yetkiye dayanılarak aynı makam tarafından aynı tür bir işlem ile kaldırılabilir.

SORU: İktisadi Kamu Kurumları'nın (KİT) türleri nelerdir?

CEVAP: İktisadi Kamu Kurumları'nın (KİT) türleri; • İktisadi Devlet Teşekkülleri, • Kamu İktisadi Kuruluşları, • Müesseseler, • Bağlı Ortaklıklar ve • Kamu İştirakleridir.

SORU: KİT'lerin özellikleri nelerdir?

CEVAP: KİT'lerin özellikleri şöyle sıralanabilir: • KİT'ler esas itibarıyla özel hukuka tâbidirler • KİT'ler, kuruluş, içyapı ve ilişkileri itibarıyla idare hukukuna tâbidirler. • KİT'ler özerk bütçelidirler. • KİT'ler farklı bir denetime tâbidirler.

SORU: Sosyal kamu kurumlarına ilişkin özellikler nelerdir?

CEVAP: Sosyal kamu kurumlarına ilişkin özellikler şöyle sıralanabilir: • Sosyal kamu kurumlarında zorunlu üyelik esası vardır. • Sosyal kamu kurumlarının gelirleri, üyelerinden yapılan zorunlu kesintiler ile sağlanır. • Sosyal kamu kurumları, karma bir hukukî rejime tâbidir. Bunların dışa yönelik eylem ve işlemlerinde ve özellikle hizmet sağladığı kişilerle olan ilişkilerine özel hukuk uygulanır. Buna karşılık iç düzenlerine ve işleyişlerine idare hukuku uygulanır. • Sosyal kamu kurumları özerk bütçeli kuruluşlardır. Eskiden Sayıştay'ın da denetimine tâbi değillerdi. Ancak 29.10.2005 tarihli ve 5328 sayılı Kanunla Anayasa'nın 160'ncı maddesi değiştirilerek Sayıştay'ın denetimine tabi kılınmışlardır.

SORU: Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ortak özellikleri nelerdir?

CEVAP: Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ortak özellikleri şöyle sıralanabilir: • Türkiye'de meslek kuruluşları, kamu kurumu niteliğinde kuruluşlardır. • Türkiye'de meslek kuruluşları kamu tüzel kişiliğine sahiptir. • Bazı kamu gücü ayrıcalıklarına sahiptirler. • Meslek kuruluşları kanunla kurulur. • Meslek kuruluşları zorunlu üyelik esasına dayanır. • Meslek kuruluşları, kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamaz. • Meslek kuruluşları, özel bütçelidir. • Meslek kuruluşları merkezî idare karşısında büyük bir özerkliğe sahiptir. • Meslek kuruluşları vesayet denetimine tâbidir. • Meslek kuruluşları iç kuruluş ve işleyişleri özel hukuka tâbidir.

SORU: Meslek kuruluşlarının görevleri nelerdir?

CEVAP: Meslek kuruluşlarının; • Devlete yönelik olarak mesleği temsil etme görevi ve • Mesleğe yönelik olarak mesleğin iç disiplinini sağlama görevi olmak üzere başlıca iki görevi vardır.

SORU: Meslek kuruluşlarının mesleğe yönelik olarak mesleğin iç disiplinini sağlama görevi nedir?

CEVAP: Meslek kuruluşlarının ikinci görevi mesleğin iç disiplinini sağlamaktır. Meslek kuruluşları bu görevlerini, meslek kurallarını belirlemek, mesleğin yürütülmesini denetlemek ve disiplin yetkileriyle yerine getirir.

SORU:
Yürütme yetkisinin başında kim vardır?

CEVAP:
Yürütme yetkisinin cumhurbaşkanı vardır. Cumhurbaşkanı bu yetkiyi Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanır ve yerine getirir.

SORU:
Cumhurbaşkanı yardımcıları nasıl atanır?

CEVAP:
Cumhurbaşkanı yardımcıları, milletvekilliği seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevden alınır.

SORU:
Cumhurbaşkanı seçiminde, yenisi seçilene kadar kim Cumhurbaşkanlığına vekalet eder?

CEVAP:

Cumhurbaşkanı seçiminde yenisi seçilene kadar en yaşlı cumhurbaşkanı yardımcısı Cumhurbaşkanlığına vekalet eder.

SORU:
Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşlar nelerdir?
CEVAP:
Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşlar şunlardır:

- Devlet Denetleme Kurulu
- Devlet Arşivleri Başkanlığı
- Diyanet İşleri Başkanlığı
- İletişim Başkanlığı
- Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği
- Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı
- Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı
- Savunma Sanayi Başkanlığı
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı
- Türkiye Varlık Fonu

SORU:
Bakanlık nedir?
CEVAP:
Eğitim, sağlık, güvenlik, savunma, adalet, maliye, ulaştırma, tarım, kültür ve turizm gibi Devletin sunmakla yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin konu bakımından uzmanlık prensibine göre Devlet tüzelkişiliği içinde sunulduğu en yüksek örgütlenmeye bakanlık denir.
SORU:
Genelkurmay başkanlığı hangi bakana bağlıdır?

CEVAP:
Genelkurmay başkanlığı Milli Savunma Bakanına bağlıdır.
SORU:
Genelkurmay başkanının görev süresi ne kadardır?
CEVAP:
Genelkurmay başkanının görev süresi 4 yıldır.
SORU:
Milli Güvenlik Kurulu hangi üyelerden oluşur?
CEVAP:
Milli Güvenlik Kurulu, Cumhurbaşkanının başkanlığında, Cumhurbaşkanı yardımcıları, Adalet Bakanı, Milli Savunma Bakanı, İçişleri Bakanı, Dışileri Bakanı, Genelkurmay Başkanı, Kara-Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanlarından oluşur.
SORU:
Milli Güvelik Kurulu kararları nasıl alınır?
CEVAP:
Milli Güvenlik Kurulu kararlarını çoğunlukla alır. Eşitlik halinde kurul başkanının bulunduğu taraf çoğunluğu sağlamış olur.
SORU:
Sayıştay'ın görevleri nelerdir?
CEVAP:
Sayıştay, merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını TBMM adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir.

SORU:
Yüksek Askeri Şûra üyeleri kimlerdir?
CEVAP:
Yüksek Askeri Şûra üyeleri şunlardır: Cumhurbaşkanı yardımcıları, Adalet Bakanı, Dişileri Bakanı, İçişleri Bakanı, Hazine ve Maliye Bakanı, Milli Eğitim Bakanı, Milli Savunma Bakan ve Genelkurmay Başkanı ile Kuvvet komutanları.
SORU:
İl genel yönetiminin birimleri nelerdir?
CEVAP:
İl genel yönetiminin birimleri vali, il idare kurulu ve il idare şube başkanlarıdır.
SORU:
Valinin hukuki statüsü nedir?
CEVAP:
Vali, ilde Cumhurbaşkanının temsilcisi ve idari yürütme vasıtasıdır. İlin idaresinden Cumhurbaşkanına karşı sorumludur.
SORU:
İl idare kurulu kararlarının niteliği nedir?
CEVAP:
İl idare kurulları, idari, istişari ve yargısal nitelikte kararlar alırlar.
SORU:
İl ve ilçe sınırlarının değişmesi nasıl olur?
CEVAP:
İl ve ilçe sınırlarının değişmesi Cumhurbaşkanının onayı ile olur.
SORU:
İlçe idaresi birimleri nelerdir?
CEVAP:
İlçe idaresi birimleri kaymakam, ilçe idare kurulu ve ilçe idare şube başkanlarıdır.
SORU:
Bölge kalkınma idareleri ve merkezleri nelerdir?
CEVAP:
Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)- Merkez: Diyarbakır
Doğu Anadolu Projesi (DAP)- Merkez: Erzurum
Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP) - Merkez: Giresun
Konya Ovası Projesi (KOP) - Merkez: Konya
SORU:
Kalkınma Ajansının birimleri nelerdir?
CEVAP:
Kalkınma Ajansının birimleri kalkınma kurulu, yönetim kurulu, genel sekreterlik ve yatırım destek ofisleridir.
SORU:
Mahalli idarelerin türleri nelerdir?
CEVAP:
Mahalli idarelerin türleri il (il özel idaresi), belediye ve köydür.
SORU:
Kamu kurumlarının türleri nelerdir?
CEVAP:
Kamu kurumlarının türleri şunlardır:

- İdari kamu kurumları
- Ekonomik kamu kurumları
- Sosyal kamu kurumları

- Bilimsel, teknik ve kültürel kamu kurumları

ÜNİTE 3: HUKUK DEVLETİ, İDARİ İŞLEMLER VE İDARİ SÖZLEŞMELER

İDARE HUKUKUNUN TEMELİ OLARAK HUKUK DEVLETİ

Hukuk devleti modern kamu hukukunun kurucu kavramıdır. Siyasi ve hukuk sisteminin ifadesi olarak hukuk devletinde kamu kudreti hukuka bağımlı kılınmıştır. Bu sistem kanuna uygun hareket etme yani hukukun üstünlüğü ilkesi üzerine inşa edilmiştir. Kavram yüzyılın tarihsel gelişime bağlı olarak kamu kudretinin sınırlandırıldığı hukuk kurallarına uygunluğun, hukuk kurallarına boyun eğmenin kayıtsız şartsız kabul edildiği devleti ifade eder. XX. yüzyılın başında Avusturyalı hukukçu Hans Kelsen (1881-1973) hukuk devletini, "kamu kudretinin sınırlarının belirlendiği normların hiyerarşize edildiği (yukarıdan aşağıya doğru sıralandığı) devlet" olarak tanımlamıştır. Hukuk devleti kavramı günümüzde demokrasi ilkesi üzerine kural ve kurumlarını oturtan devletlerin nitelendirilmesinde olmazsa olmaz şartı gibi görünmeye başlamış ve bütün erklerin hukukilik ve meşruiyetinin şartı olarak kabul edilmiştir. Ayrıca hukuk devletinde hukuk kurallarının amacı, bireyin hak ve hürriyetlerinin tanınması ve güvence altına alınmasıdır. Bu yolla bireye hukuki güvence sağlanır, hukuki belirliliğin tesisi görüşü somutlaştırılır. Hukuk devleti anlayışı, tarihsel olarak sırasıyla mülk devleti ve polis devleti anlayışlarını müteakiben ortaya çıkmıştır. Hukuk devletinin tarihi kökenleri devlet gücünün bireylerin temel hak ve hürriyetler lehine gelişme gösterdiği dönemlere kadar uzanır. Sınırsız egemenlik hakkını elinde tutan feodalitedeki mülk devleti ve müteakiben yöneticilerin kurala tabi olmadığı, kendilerini kuralla bağlı görmedikleri polis devleti anlayışlarından farklı olarak hukuk devleti anlayışından hareketle günümüzdeki modern devlette, devletin üstün gücü ve otoritesi sınırsız ve denetimsiz değildir. Hukuk devleti devletin egemenlik unsurunun teknik ifadesiyle kamu kudretinin meşru ve dengeli organlara verilmesi anlayışının bir ürünüdür. Hukuk devleti hukuki ve siyasi sistemin olmazsa olmazı gibi görüldüğü bir modeli temsil eder. Hukuk devletinde devletin bütün kurumları ve idare hukuka tabi kılınmıştır. Anayasa Mahkemesi'nin istikrar kazanan içtihatlarında da belirtildiği üzere; hukukun üstünlüğü anlayışına sahip bir devlet; vatandaşların hukuki güvenlik içinde bulundukları, devletin eylem ve işlemlerinin hukuk kurallarına bağlı olduğu, yönetilenlere hukuksal güvenceler sağlayan, yönetilenlerin temel hak ve hürriyetlerini güvence altına alan devlet demektir. Yönetilenlere herhangi bir hukukî güvence tanımayan polis devleti anlayışının egemen olduğu Almanya'da XVIII. yüzyılın ortalarında polis devleti uygulamasından kaynaklanan olumsuzlukları yumuşatmak ve kuralların meşruiyeti yönünde bir algı oluşturmak amacıyla yönetilenlere bazı hukukî güvenceler sağlamak amacıyla kökleri Roma Hukukundan gelen "hazine teorisi" geliştirilmiştir. Bu teoriye göre idarenin faaliyetleri dolayısıyla hakları ihlal edilen kişilere, yargısal yönden mali karşılık elde etme imkânını tanımakta, devletin hazinesini, hükümdarın kişiliği dışında tutmuş ve hazineyi tamamen bağımsız bir özel hukuk tüzel kişisi kabul etmektedir. Bu anlayış gereğince toplumun huzur ve refahı için her türlü önlem alabilme yetkisine dayanarak hukuk kurallarına bağlı olmayan ve yargı denetimine de tâbi bulunmayan devlet ile özel hukuk hükümlerine tâbi olan ve aleyhinde dava açılabilen hazine birbirinden ayrılmıştır. Hazine teorisi uyarınca devletin özel kişinin mülkiyetindeki bir taşınmaza el atması, onu işgal etmesi, kişiyi zorla çalıştırabilmesi örneklerinde, devletin bu tür eylem ve işlemlerinin hukuk kurallarına aykırılığın ileri sürülememekle birlikte; devletin bu tür işlemleri ile hakları ihlâl edilenler, özel hukuk hükümleri uyarınca hazine aleyhine dava açıp tazminat alabilmeleri "katlan, ama tazminat iste" ilkesi gereğince mümkün olmuştur. Böylece hazine teorisi yönetilenlere yargı yolu ile dolaylı da olsa belli bir malî güvence sağlayabilmiştir. Devlet ile devlet hazinesinin tek bir tüzel kişi olduğu düşüncesi benimsendikçe, hazine teorisi yavaş yavaş terk edilmiş, onun yerini yine ilk önce Almanya'da "hukuk devleti" teorisi almıştır. Daha sonra "hukuk devleti" kavramı Fransa'ya geçmiştir. Hukuk devleti tabiri daha çok Kara Avrupası ülkelerinde kullanılmaktadır.

Hukuk devletinde temel hak ve hürriyetler güvence altına alınırken ilk olarak, anayasa gibi değiştirilmesi zor metinlerde düzenlenmekle kalmaz, söz konusu hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasının sınırı da anayasada öngörülür. Bireyin toplum içerisinde yaşaması ve doğuştan sahip olduğu ya da anayasa ya da kanunların kendisine tanıdığı hakları kullanması sırasında birtakım kurallara bağlılığını gerektirir. Zira her düzenleme ve bu arada da temel hak ve hürriyetlere ilişkin düzenleme de, bir sınırlandırmayı getirmektedir. Anayasal bir rejimde, bu sınırlamanın hangi sebeplere dayanacağı, hangi organ tarafından hangi sınırlar içerisinde yapılacağı ve bu yapılırken de hangi usullerin izleneceğinin bilinmesi ve anayasada öngörülmesi gerekir. Bu durum sınırlamayı yapacak organ ve kişilerin bu yetkilerini kullanırken aşırılığa kaçmaları, kötüye kullanmalarını önleyecektir. Bu da, bireye

anayasal boyutta bir güvence sağlayacaktır. İşte bu zorunluluklar temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması ve bunun kim tarafından hangi şartlar ve ölçülerde yapılabileceğinin anayasada öngörülmesini gerektirmiştir. Sınırlama Kanun ile Yapılmalıdır: Kanun, milletvekillerinin tekliflerinin TBMM'ce Anayasada ve TBMM İçtüzüğü'nde öngörülen esas ve usullere uygun olarak kabul ettiği, CB tarafından imzalanıp, Resmi Gazete'de yayınlanan metindir. Kanunlar, genel, soyut kişilik dışı kurallar getiren düzenlemelerdir. Temel hak ve hürriyetler kanunla sınırlanabilir (mad. 13/1). Olağan dönemlerde çıkarılacak olan CK ile temel hak ve hürriyetlerin sosyal ve ekonomik hak ve hürriyetlerin dışında kalanları hakkında düzenleme yapılamaz. Kanunla yapılacak olan bu sınırlamada Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun düzenlemelerde bulunulması zorunludur. Sınırlamalar Anayasanın İlgili Maddesinde Belirtilen Sebeplere Dayandırılmalıdır: Anayasada her bir hak ve hürriyet için ilgili maddede sınırlandırma sebepleri öngörmüştür. Söz konusu hallerde, bu sebeplere dayanılarak kanun koyucunun sınırlamada bulunması Anayasaya uygundur. Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasında Anayasanın ilgili maddesinde belirtilen bir sınırlandırma sebebine dayanılması gerekir. Bu sınırlandırma öngörüldüğü amacının dışında kullanılamaz. Örneğin kamu düzeninin korunması amacıyla getirilmiş bir sınırlandırma, genel sağlığın korunması amacıyla kullanılamaz. Sınırlandırma Ölçülülük İlkesine Uygun Olmalıdır: Ölçülülük ilkesi idare hukukunda doğmuş, buradan anayasa yargısına, AİHM içtihatlarına ve AB Hukuku'ndaki düzenlemelere girmiş, günümüzün evrensel hukuk ilkelerinden biridir. İdare hukukunda özellikle kolluk yetkilerinin kullanması, idari yaptırımlara hükmetme ve uygulamada önem taşır. Disiplin hukuku alanında uygulanılan yaptırım ile bunu gerektiren disiplin fiili arasında adil bir oran olmalı orantısızlık durumunda yaptırım uygulanmamalıdır. Bu anlamda eylemin işleniş şartları ve oluş biçimi önem kazanır ve buna bağlı olarak da fiil ile disiplin yaptırımı arasında oranlılığın korunması disiplin hukukunun temel ilkelerinden birine dönüşmüş olur.

İDARİ İŞLEMLER

İdare işlevinin konusu, devletin yasama ve yargı organlarının asli işlevi ile yürütme organının salt siyasi nitelikli faaliyetleri dışında kalan, toplum hayatının mevcudiyetinin sağlanması ve sürdürmesi için yapılan tüm kamusal faaliyetlerdir. Kural olarak idare işlevi organik idare yani devletin yürütme organının doğal uzantısı olan kurum ve kuruluşların tümü tarafından yerine getirilir. Yasama ve yargı organı içinde yer alan bazı kamusal makamlar, idare işlevi kapsamında bazı işlemler yapabilmelerine karşılık, hiçbir idari makam, yargı veya yasama işlevi kapsamına giren konularda faaliyette bulunamaz. Her idari işlem aynı zamanda bir hukuki işlemdir. Hukuki işlem ise, bir hukuki durum doğurmak, mevcut bir hukuki durumu değiştirmek ya da ortadan kaldırmak amacıyla ehliyetli bir hak sahibinin/hukuk süjesinin yaptığı irade beyanıdır. İdari işlem, gerçekte, idarenin hukuki sonuç doğurmaya yönelik bir irade açıklamasıdır. Ancak idarenin hukukî sonuç doğurmaya yönelik her irade açıklaması bir idari işlem değildir. Çünkü idarenin bazı işlemleri, örneğin; idarenin kendi özel mallarını yönetimi, idarenin akdettiği özel hukuk sözleşmeleri idare hukukuna değil, özel hukuka tâbidir ve bu işlemler idari işlemin tanımının kapsamına girmez.

İdari işlemin özellikleri:

- Kural Olarak İdari Makamlar Tarafından Kamu Gücüne Dayanılarak Yapılır
- Tek Yanlı İrade Açıklamasıdır
- İcrailik (=Etkili Karar Olma) Niteliğini Taşır ve Re'sen İcra Edilebilir
- Hukuka Uygunluk Karinesinden Yararlanır ve Yargısal Denetime Tabidir

İdari işlemin unsurları:

- Yetki
- Şekil
- Sebep
- Konu
- Amaç

İdari işlemin çeşitleri:

- Düzenleyici
- Birel
- Şart
- Öznel

İDARİ SÖZLEŞMELER

Tarihsel olarak idare kamu kudreti kullanımıyla yani kendisine tanınan ayrıcalıklardan biri olan tek taraflı icrailik niteliğini haiz işlemeleri tesis edebilme ile tanımlanmaktadır. Bununla birlikte idareye sözleşme yapmasını yasaklayan bir kural bulunmamaktadır. İdarenin işlemleri, bireysel ve düzenleyici işlemlerden oluşan tek yanlı idari işlemler ile idari sözleşmelerden oluşan iki yanlı idari işlemler olmak üzere ikiye ayrılır. Özel hukukta sözleşme, belirli bir hukuki sonuç doğurmak amacıyla en az iki tarafın karşılıklı ve birbirine uygun olarak yaptıkları irade açıklamalarıdır. Buradan sözleşmenin eşitlik ve irade serbestîsi ilkesine riayet etmek suretiyle iki veya daha fazla kişinin, taraflarına yükümlülükler öngören akdettikleri irade uyuşması denilmektedir. İdare hukukunda sözleşme, hukuki statüsü ne olursa olsun belli bir yoğunlukta

kamu yararını gerçekleştirmeyi hedeflemiş, kamu hizmetinin doğrudan veya dolaylı sağlanmasına yönelik bir hukuki sonuç doğurması amacıyla idare ve ilgili özel kişinin karşılıklı ve birbirine uygun olarak yaptıkları irade açıklamalarıdır. Her zaman için idare yüklendiği hizmetlerin ifası amacıyla sözleşme yapma yolunu kullanmaktadır. Günümüzde idarenin sözleşme yapması kendi ihtiyaçlarının karşılanmasının yanında toplumsal ihtiyaçların giderilmesi için de sıkça başvurulan bir yol olmuştur. Bu yolun kapalı olduğu tek alan idari kolluğa ilişkindir. İdarenin sözleşmeleri etkinliklerinin ikicilliği dolayısıyla iki grupta toplanmakta ve idarenin sözleşmeleri bazen kamu hukukuna, bazen de özel hukuka tabi kılınmaktadır. İdarenin sözleşmeleri ile idari sözleşmeleri birbirinden farklıdır. İdarenin sözleşmeleri geniş bir anlamı içeren üst kavram olup, idari sözleşmeler ile idarenin özel hukuk sözleşmelerini kapsar. İdarenin, tüzel kişilik sıfatından kaynaklanan hak ehliyetine dayanarak genel hükümler uyarınca sözleşme akdetmesi halinde, idarenin sözleşmelerinden bir kısmını oluşturan, kural olarak özel hukuk hükümlerine tabi sözleşmeleri bahse konudur. Bu gruba giren sözleşmelerde özel hukukta geçerli olan irade serbestîsi ve tarafların eşitliği ilkeleri esastır. Burada idare ile karşı taraf arasında bir üstünlük ilişkisi bulunmaz ve idarenin kamu gücü ve ayrıcalığı söz konusu değildir. Örneğin, idarenin mülkiyetindeki kamu malı niteliği taşımayan bir taşınmazı kiraya vermesi ya da ihtiyaç duyduğu taşınır malları satın alması amacıyla akdedilen sözleşmeler, idarenin özel hukuka tabi sözleşmeleridir. Kısacası idarenin özel hukuk sözleşmelerinde sözleşmenin taraflarından biri idare olmakla birlikte idarenin, özel hukuk kişisinden bir üstünlüğü bulunmamakta yani idare bu sözleşmeye kamu üstün gücüyle taraf olmamış, sıradan bir özel hukuk kişisi gibidir. Buna karşılık, idarenin sözleşmelerinden bir kısmı, idare hukuku kural ve ilkelerine tabi ve idari sözleşme adını taşıyan idarenin birtakım ve üstünlükleri bulunan sözleşmelerdir. İdari sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıklar idari yargıda çözümlenirken, idarenin özel hukuk sözleşmelerinden doğacak uyuşmazlıklar kural olarak adli yargıda çözümlenir. Özel hukuk sözleşmelerinin tamamı kural olarak borçlar hukuku kurallarına göre düzenlenirken; idari sözleşmeler idare hukuku kurallarına tabidirler.

SORU CEVAP

SORU: İdari işlem kavramı nasıl tanımlanabilir?
CEVAP: İdari işlem, bir hukuk işlemi türü olarak, idarenin hukuki sonuç doğurmaya yönelik, kamu gücü ayrıcalığına dayanan irade açıklaması şeklinde tanımlanabilir.
SORU: İdarenin özel hukuk işlemler hangileridir ve bunların sahip olduğu özellikler nelerdir?
CEVAP: İdarenin bazı işlemleri özel hukuk işlemi olup, özel hukuka tabi olmakta ve bunlardan kaynaklanan uyuşmazlıklara adli yargıda bakılmaktadır. İdarenin özel hukuk işlemlerine ilişkin şu açıklamalar yapılabilir: • İdarenin kendi özel mallarının yönetimine ilişkin olarak yaptığı işlemler, idarî işlem değil özel hukuka tabi işlemlerdir ve bunlardan kaynaklanacak uyuşmazlıklar da adlî yargıda görülür; zira idare bu malların, bir özel hukuk kişisinin mülkünü işletmesi gibi işletir. • Kamu tüzel kişileri özel hukuk sözleşmeleri de yapabilir. Bu, onların tüzel kişilik sıfatından kaynaklanır. Örneğin, üniversite idaresi, üniversite kütüphanesine kitapları kitapçılardan bir sözleşme yaparak satın alır. Üniversite ile kitapçı arasındaki sözleşme, irade serbestisi esasıyla yapıldığına yani kamu gücü ayrıcalıklarına dayanmadığına göre bir özel hukuk sözleşmesidir. • KİT'lerin üçüncü kişilerle yaptıkları işlemler, idarî işlem değil, özel hukuk işlemi niteliğindedir dolayısıyla bunlara idare hukuku değil, özel hukuk uygulanır ve bunlardan kaynaklanacak uyuşmazlıklara idarî yargıda değil, adlî yargıda bakılır.
SORU: İdari işlemin türleri nasıl sınıflandırılmaktadır?
CEVAP: İdari işlemler; • Tek yanlı ve • İki yanlı idari işlemler olarak ikiye ayrılır. Tek yanlı idari işlemler, idare dışında gerçek kişileri veya özel hukuk tüzel kişilerini de ilgilendirir. Tek yanlı idari işlemlerde idarenin karşısında bir taraf vardır. Ancak tek taraflı olma özelliği, idarenin karşısında bir taraf olup olmamasından değil, idarenin irade beyanı dışında başka bir irade beyanı, yani kabul beyanı aranmaksızın geçerli olarak bu işlemlerin doğabilmesinden kaynaklanmaktadır. Tek yanlı idarî işlemlerde, idare bir irade açıklamakta ve hukuk düzeni bu iradeye başka iradeler tarafından kabul edilmesine gerek olmaksızın bazı hukukî sonuçlar bağlamaktadır. Tek yanlı idari işlemler de; • Bireysel ve • Düzenleyici idari işlemler olarak ikiye ayrılır. Bireysel idari işlemler, kişisel ve özel duruma ilişkin olup; düzenleyici idari işlemler ise genel ve kişilik dışı olan idari işlemlerdir. İki yanlı idari işlemler ise idare ile ilgili kişinin aynı hukuki sonucu doğurmak amacıyla karşılıklı olarak açıkladıkları iradelerin uyuşumu sonucu ortaya çıkan işlemlerdir. Bunlara 'idari sözleşmeler' denir. İdare tarafından açıklanan irade beyanı dışında idarenin karşısındaki kişi de bu işlemi kabul beyanında bulunmalıdır.
SORU: İdari işlemlerin özellikleri nelerdir?
CEVAP: Tek yanlı idari işlemlerin; • İcrailik, • Resen icra edilebilirlilik ve • Hukuka uygunluk karinesinden yararlanma özellikleri bulunmaktadır.
SORU: İdari işlemlerde icrailik özelliği ne anlama gelmektedir?
CEVAP: İdare, belli bir konuda idari kararı almak için ilgili kişinin rızasını temin etmek zorunda değildir. İdari işlemi oluşturabilmek için idare tek yanlı bir irade beyanı açıklar ve idari işlem hukuki sonuçlarını doğurur. İdarenin tek yanlı olarak açıkladığı irade ile hukuki sonuçlar doğurmasına idari kararın icrailik özelliği denir. İdari kararın icrailik özelliği, idareye özel kişiler karşısında önemli özellikler sağlar. İdari kararların icrailiğinin altında idarenin kamu gücüne sahip olması yatar.

SORU: İdari işlemlerin hukuka uygunluk karinesinden yararlanma özelliği nasıl açıklanabilir?
CEVAP: İdare tarafından tek yanlı olarak anılan idari işlemlerin hukuka uygun oldukları varsayılır. Bu nedenle bir idari işlem, bir mahkeme tarafından iptal edilinceye kadar hukuka uygunluk karinesinden yararlanır ve uygulanmasına devam olunur. Hukuka uygunluk karinesinin dört sonucu vardır: • İdari karar, hukuki sonuçlarını hakim kararına ihtiyaç olmaksızın, yargısal denetimden önce derhal ve kendiliğinden doğurur. • Bir idari işlemden dolayı ortaya bir uyuşmazlık çıkarsa dava açması gereken taraf idare değil, işlemin muhatabı olan özel hukuk kişisidir. • İdari davalarda ispat yükü, idareye değil dava konusu olan işlemin hukuka aykırı olduğunu iddia eden özel kişiye aittir. Aksi mahkeme kararıyla tespit edilmedikçe idarenin kararı hukuka uygun olarak kabul edilir. • İdari işleme karşı dava açılması, kural olarak, o işlemin uygulanmasını durdurmaz. Bu kuralın istisnaları, vergi mahkemelerinde açılan bir davanın vergiye ilişkin idari işlemleri durdurması ve idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararlar meydana gelecekse Danıştay ve idare mahkemelerinin gerekçeli kararla yürütmenin durdurulması kararı vermesidir.
SORU: Bireysel işlemlerin (İdari kararların) tanımı nedir?
CEVAP: İdari kararlar, belli kişilere ilişkin hukuki sonuçlar doğurmaya yönelik kamu gücü ayrıcalıkları içeren irade açıklamalarıdır.
SORU: Maddi açıdan sınıflandırma söz konusu olduğunda bireysel işlemlerin (idari kararlarının) türleri nelerdir?
CEVAP: Bireysel idari işlemler; Maddi özelliklerine göre; • Şart işlemler ve • Sübjektif işlemler olarak ikiye ayrılır. Şart işlemler, bir kişiyi veya bir şeyi hukuk kurallarınca önceden tespit edilmiş bulunan genel, objektif ve kişilik dışı bir hukuki duruma sokan veya böyle bir statüden çıkaran işlemlerdir. Bir şart işlemi yapmaya yetkili makam bu işlemi yapıp yapmamakta serbesttir ancak yapmaya karar vermişse işlemin içeriğini düzenlemekte serbest değildir. Örneğin, memur atama işlemi, yabancı bir kişinin vatandaşlığa alınması böyledir. Bir şeye ilişkin şart işleme örnek ise, idarenin özel mülkiyetinde bulunan bir taşınmazı kamu malı statüsüne sokan tahsis kararıdır. Sübjektif işlemler ise kişiden kişiye göre değişebilen bireysel hukuki durumlar doğuran ya da bireysel hukuki durumlarda değişiklik yaratan işlemlerdir. Sübjektif işlemlerin en tipik örneği, tarh ve tahakkuk işlemleridir. Söz konusu işlemler vergi hukukuna ilişkin olup, her vergi mükellefinin ödeyeceği vergi tutarı farklı olacaktır.
SORU: İçeriklerine göre bireysel idari işlemler nasıl tasnif edilecektir?
CEVAP: Bireysel idari işlemler içeriklerine göre üçe ayrılır: • Emredici işlemler, muhatabını davranma, katlanma veya kaçınma gibi belirli davranışlara sevk eden emir veya yasaklar içeren işlemlerdir. Örneğin, polis memuruun trafiği düzenleme adına yaptığı işlemler böyledir. • İnşai (kurucu) işlemler, belirli bir hukuki durum doğuran ya da mevcut bir hukuki durumda değişiklik yapan veya hukuki duruma son veren işlemdir. Örneğin, disiplin cezası erme, atama, azil, vatandaşlık verme işlemleri böyledir. • Tespit edici işlemler ise yeni bir hukuki durum yaratmayan, bir hukuki durumun varlığını veya yokluğunu, bir kişinin veya şeyin hukuki niteliğini tespit eden işlemlerdir. idare tarafından her zaman geri alınabilir. Örneğin, mezun olmuş öğrenciye diploma verilmesi böyledir.
SORU: Basit, kolektif ve karma işlemler, bireysel işlemler içerisinde neye göre ayrılır?
CEVAP: Basit işlemler, tek bir iradenin açıklanmasıyla meydana gelir. Kolektif işlemler ise, birden fazla iradenin aynı anda ve aynı yönde açıklanmasıyla meydana gelen işlemlerdir. İki yanlı idari işlemlerden farklı olarak kolektif işlemlerde irade beyanları, karşılıklı değil, aynı yönde açıklanmaktadır. Karma işlemler ise, aynı yönde, konuda ve amaca yönelen iradelerin belli bir sıra izlenerek açıklanmasıyla oluşur. Örneğin, ortak kararnamede ilgili bakanın, başbakanın ve cumhurbaşkanının iradeleri bu sırayla açıklanır. Belediye veya il meclislerinin yaptığı idari işlemler ise kolektif işlemler olacaktır. Sonuç olarak, bu üçlü ayrımın açıklanan iradenin sayısı ve usulüne göre yapıldığı açıktır.
SORU: İdare susarak belirli bir yönde irade beyanında bulunmuş sayılması mümkün müdür?
CEVAP: İdare hukukunda, belli durumlarda idarenin susmasına bir anlam atfetmek, idarenin susarak, zımnî olarak bir irade açıkladığını, yani belli bir şeyi kabul veya reddettiğini varsaymak gerekmektedir. Zira idare, bireylerden farklı olarak faaliyette bulunmama özgürlüğüne sahip değildir. Kaldı ki, hukuk devleti ilkesi, idarenin eylem ve işlemlerinin yargı denetimine tâbi olmasını gerektirir. İdareye karşı dava açabilmek için ise ortada idarenin bir eylem veya işleminin olması gerekir. Dolayısıyla idarenin susmasına bir anlam atfedilemezse idare susarak, yani işlem yapmaktan kaçınarak yargı denetiminden kurtulabilecek ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesi zedelenebilecektir. Bu nedenle idare hukukunda idarenin belli bir süre susması durumunda idarenin o şeyi ya kabul ya da reddettiği varsayılır. İşte idarenin susarak aldığı varsayıldığı kararlara zımnî kararlar denir. Zımni ret kararı genel kuraldır. İdare susarsa ayrıca ve açıkça bunun aksi bir kanunla öngörülmemiş ise idarenin isteği reddettiği varsayılır.
SORU: İdari işlemlerin unsurları nelerdir?
CEVAP: İdari işlemlerin; • Yetki, • Şekil, • Usul, • Sebep, • Konu ve • Amaç olmak üzere altı farklı unsuru vardır.
SORU: Yetki unsuru nasıl tanımlanabilir?
CEVAP: Yetki, idarî makamı işgal eden kişi veya kişilerin kamu tüzel kişisi adına hukukî işlemler yapabilme ehliyetidir. İdarî işlem, belli bir hukukî sonucu doğurmaya yönelik bir irade açıklamasıdır. Bu irade açıklamasının yöneldiği sonucu doğurabilmesi için herhangi bir kişi tarafından değil, idare adına irade açıklamaya yetkili olan bir kişi veya kişiler tarafından açıklanması gerekir. İşte, idarî işlemin özünü oluşturan irade açıklamasının kim veya kimler tarafından yapılacağı hususu, o işlemin yetki unsurunu oluşturur.
SORU: İdari makamların yetkileri hangi kıstaslarla sınırlandırılmıştır?

CEVAP: İdari makamların yetkileri; • Kişi, • Konu, • Yer ve • Zaman bakımından sınırlıdır. Kişi bakımından yetki, bir kamu tüzel kişisinden çıkan idari işlemin o kamu tüzel kişi adına işlem yapmaya yetkili kişi tarafından yapılabilmesi durumunu ifade eder. Konu bakımından yetki, bir idari makamın hangi konuda karar almaya yetkili ise sadece o konuda karar alabilmesidir. Yer bakımından yetki, anayasa ve kanunların öngördüğü şekilde bazı idari makamların karar alma yetkisini belirli bir coğrafi alanda kullanabilmesidir. Zaman bakımından yetki ise idari makamın hangi süre içinde karar almaya yetkili ise o sürede karar alabilmesini ifade eder.

SORU: Yetki unsurundaki sakatlık halleri nelerdir?

CEVAP: Söz konusu sakatlık halleri, fonksiyon gaspı, yetki gaspı, yetki tecavüzü ve son olarak ağır ve bariz yetki tecavüzü olarak ayırabiliriz. Fonksiyon gaspı, idarenin yasama ve yargı organlarının görev alanına giren konularda işlem yapması durumunda ortaya çıkan sakatlıktır. Yetki gaspı, idareye tamamıyla yabancı veya idare adına irade açıklamaya yetkili olmayan bir kimse tarafından işlemler durumunda ortaya çıkan yetki sakatlığıdır. Yetki tecavüzü, bir idari makamın diğer bir idari makamın yetkili olduğu bir konuda veya yerde işlem tesis etmesidir. İdari iş bölümü esaslarına tamamıyla aykırı olan kararlarda ağır ve bariz bir yetki tecavüzü vardır. Bu durumda hukuka aykırılık olağanüstü şekilde açık ve ağırdır.

SORU: İdari işlemler hangi şekil şartlarına bağlıdır?

CEVAP: : İdari işlemler kural olarak yazılı şekle tabidir. Özel hukukta olduğu gibi şekil serbestisi söz konusu değildir. Kolluk alanında sözlü ve hareketli şekle tabi idari işlemler de istisna olarak mümkündür. İdari işlemin metninde yetkili kişilerin irade açıklaması, imzası, muhatabın adı, tarih, yer, başvuru yolları ve süresi ve gerekçe yer almalıdır. Gerekçe, idari işlemlerde kural olarak yer alması zorunlu olmasa da, Danıştay kararlarına göre, idari yaptırımlar içeren işlemlerde, temel hak ve özgürlükleri sınırlayan, onlara müdahale eden ve verilmiş bir hakkı, izni veya yetkiyi geri alan işlemlerde gerekçe gösterme yükümlülüğü vardır.

SORU: İdari işlemler kaç farklı usulle yapılır?

CEVAP: İdari işlemlerin yapılış sürecinde teklif, danışma ve çelişme usulü vardır. Bazen kanunlar, bir işlemin yapılması yetkisini belli bir makama vermekle birlikte bu makamın bu işlemi yapabilmesi için başka bir makamın teklifte bulunmasını şart koşar. Bazen de kanunlar, işlemi yapmaya yetkili makamın işlemi yapmadan diğer bir makama veya kurula danışması, onun görüşünü alması şartını getirir. Bazı durumlarda idari karardan önce muhatabın bu konudaki itirazları ve görüşleri alınmalıdır. Çelişme usulü, yani ilgili kişiye savunma hakkı tanınan usul, disiplin cezalarına ilişkin kararlar için uygulanır.

SORU: İdari işlemlerde sebep unsurunda sakatlık halleri nelerdir?

CEVAP: Bir idari işlemin sebep unsurunda üç değişik hukuka aykırılık ortaya çıkabilir: • İlk olarak, idarenin gösterdiği sebebin mevcut olmaması durumunda bu işlem hukuka aykırı olacaktır. • İkinci olarak, idarenin gösterdiği sebebin hukuki betimlemesinde hukuka aykırılık yapılmış olabilir. • Son olarak, idari işlemin sebep ve konu unsuru arasındaki ölçüsüzlük de idari işlemi hukuka aykırı hale getirir.

SORU: İdari işlemin konu unsurundaki sakatlık halleri nelerdir?

CEVAP: : İdari işlemde konu unsurunda sakatlık halleri şunlardır; • Konunun imkansız olması, • Konunun kanuna aykırı olması; • Pozitif ve • Negatif kanuna aykırılık olarak ikiye ayrılır. Pozitif kanuna aykırılıklar, yasak konularda işlem yapılması, kanunun uygulama alanının genişletilmesi, kesin hükmün ihlalidir. • Sebep ile konu arasındaki kanunun öngördüğü nedensellik bağının yokluğu, • Sebep ile konu arasında ölçüsüzlük bulunması.

SORU: Amaç unsurunda hukuka aykırılığa ne ad verilir ve hangi hukuka aykırılık halleri ortaya çıkar?

CEVAP: Amaç, idari işlemin sübjektif unsurudur. Amaç unsuru bakımından hukuka aykırılık, idari makamın yetkilerini kullanması gerektiği amaçla değil, bir başka amaçla kullanması şeklinde tanımlayabileceğimiz 'yetki saptırması' kavramıyla açıklanır. Yetki saptırması halleri kamu yararı dışında kişisel, siyasal, üçüncü kişiye yarar sağlayıcı amaçlarla yapılmış işlemler, özel maksadı aşan işlemler ve mali çıkar amacıyla yetki saptırması olarak sayılabilir. Ayrıca bir idari makamın özgülendiği amaç (kamu yararı özel kategorisi) dışında başka bir kamu yararı amacıyla işlemde bulunması halinde de yetki saptırması vardır.

SORU: Bir idari işlemin idarenin kendi isteği dışında hukuka aykırı olması durumunda yargı organlarının hukuka aykırı olan idari işleme uygulayacağı yaptırımlar nelerdir?

CEVAP: İdare hukukunda; • İptal ve • Yokluk şeklinde iki temel yaptırım türü vardır. Bir idarî işlemin hukuka aykırı olması, onun geçersizliği sonucunu kendiliğinden doğurmaz. Bunun için hukuka aykırı olan idarî işlemin geçersizliğinin bir mahkeme tarafından tespit ve ilan edilmesi gerekir. İşte hukuka aykırı olan bir idarî işlemin geçersizliğinin bir mahkeme tarafından tespit ve ilan edilmesine iptal; bu amaçla açılan davaya da iptal davası denir. Yokluk, idari işlemin fonksiyon gaspı, yetki gaspı, ağır ve bariz yetki tecavüzü gibi çok ağır sakatlıkları durumunda uygulanabilen bir yaptırımdır. Bu gibi durumlarda idari işlemin yoklukla sakat olduğu veya yok hükmünde olduğu kabul edilir.

SORU: İdari işlemlerin ilgililere duyurularak yürürlüğe girebilmesi için hangi usullerle yapılır?

CEVAP: İdari işlemlerin yürürlüğe girmesi adına düzenleyici idari işlemler için yayın, bireysel idari işlemler için ise tebliğ öngörülen usullerdir. Yayınlanması gerektiği halde yayımlanmamış bir düzenleyici idarî işlem yürürlüğe giremez. Böylece düzenleyici idarî işlem, yetkili makam tarafından imzalanmış, yani var olsa bile, yayımlanmadıkça ne ilgililer üzerinde ne de idarenin kendisi bakımından hüküm ve sonuç doğuramaz. Dolayısıyla böyle bir düzenleyici işlem var olsa bile, yürürlüğe girmemiştir. Kural olarak bireysel idarî işlemler, ilgililerine tebliğ edilmesiyle yürürlüğe girerler. Gerek

Anayasamızın 125'inci maddesinin üçüncü fıkrası gerekse İdarî Yargılama Usulü Kanunu'nun 7'nci maddesinin ikinci fıkrasının 'a' bendi, dolaylı olarak bireysel idarî işlemlerin ilgililerine yazılı bildirim yani tebliğ yoluyla duyurulması gerektiğini öngörmektedir.

SORU: İdari işlemlerin geriye yürümezliği ilkesini istisnalarıyla birlikte nasıl açıklanabilir?

CEVAP: Bir diğer adı 'geçmişe etki yasağı' olan idari işlemlerin geriye yürümezliği ilkesine göre, idari işlemler kural olarak tesis edildikleri tarihten daha eski bir tarihe yönelik olarak hüküm ve sonuç doğuramazlar. Buna göre, idare, düzenleyici işlemlerin yürürlük tarihini yayın gününden önce, bireysel idari işlemlerin yürürlük tarihini ise tebliğ günüden önceki bir tarih olarak belirleyemez. İdari işlemlerin geriye yürümezliği ilkesinin belirli istisnaları vardır: • Öncelikle idari işlemler hakkında mahkemeler tarafından verilen iptal kararı geriye yürür. İdari mahkemesinin verdiği iptal kararı doğrultusunda bunu uygulayabilmek için idare, geçmişe etkili işlemler yapmak zorundadır. • İkinci istisna olarak, şartlarına uygun geri alma kararı da özelliği gereği geçmişe yürür. • Üçüncü olarak, kolluk alanında bazı işlemlerin kişi güvenliğini ve genel sağlığı korumak amacıyla istisnai olarak geçmişe etkili olabileceği kabul edilmektedir. • Son olarak, bozucu şarta bağlı olarak yapılmış bir işlem durumunda, söz konusu şartın gerçekleşmesi, işlemi baştan itibaren, yani geçmişe etkili bir şekilde ortadan kaldırır. Ancak böyle bir durumda, işlemin geriye yürüme ihtimali, ilgilisi tarafından daha baştan itibaren bilindiği için hukuk güvenliğini sarsmaz.

SORU: İdarenin iradesi dışında gerçekleşen idari işlemlerin sona erme sebepleri nelerdir?

CEVAP: Bir idari işlem, idarenin iradesi dışında dört sebeple ortadan kalkar: • İptal; idari işlemin bir mahkeme kararıyla geçmişe yönelik bir şekilde yani alındığı tarihten itibaren bütün hüküm ve sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasıdır. • Sürenin dolması; İdari işlemler kural olarak belirli bir süre için değil bir süre sınırlaması olmaksızın yürürlüğe konulur. Bununla birlikte, bir idari işlemin yalnızca belirli bir süre boyunca veya belirli bir tarihe kadar uygulanacağı öngörülebilir. • Bozucu şartın gerçekleşmesi; bozucu şarta bağlanan idari işlemlerde bozucu şartın gerçekleşmesi durumunda, idari işlem, alındığı tarihten itibaren, yani geçmişe etkili olarak yürürlükten kalkar. • Maddi sebepler; bu gibi sebeplerden kasıt, işlem konusunun ortadan kalkması veya muhatabın ölümü ve benzeri durumlardır. Bu tür maddi sebepler, işlemi, geçmişe etkili, yani alındığı tarihten itibaren değil, maddi sebebin gerçekleşmesi tarihinden itibaren ortadan kalkar.

SORU: İdarenin iradesine bağlı olarak gerçekleşen idari işlemlerin sona erme sebepleri nelerdir?

CEVAP: İdare yaptığı işlemi belli koşullar altında yürürlükten kaldırabilir. Bu yürürlükten kaldırma da; • Geleceğe yönelik ve • Geçmişe etkili olmak üzere iki değişik şekilde olabilir. Geleceğe yönelik olarak yürürlükten kaldırmaya ilga, geçmişe etkili bir şekilde yürürlükten kaldırmaya ise geri alma denmektedir.

SORU: İlga kavramı, özellikle hak yaratıcı idari işlemlere etkileri de göz önüne alınarak nasıl açıklanabilir?

CEVAP: İlga (kaldırma), idari işlemin yine idarenin alacağı bir kararla geleceğe yönelik olarak yürürlükten kaldırılmasıdır. İlga 'tam' olabileceği gibi 'kısmi' de olabilir. Kısmı ilgaya değiştirme de denir. Bir işlemi ilga etme yetkisi konusunda kural olarak, o işlemi kim yapmışsa ona aittir. Aynı zamanda işlemi yapan makamın üst makamı niteliğinde olan makam da işlemi ilga etmeye yetkilidir. Düzenleyici işlemler, kazanılmış hak yaratmaz. Dolayısıyla düzenleyici işlemler, idare tarafından her zaman ilga edilebilir ve değiştirilebilir. Bireysel idari işlemler hak yaratıcı nitelikte ise ve hukuka uygunsa ilga edilemez. Bunlar artık ilgilisi lehine kazanılmış hak oluşturmuşlardır. Buna karşılık bireysel idari işlemler, hukuka aykırı iseler idare bunları ancak dava açma süresi içinde, yani 60 gün içinde ilga edebilir.

SORU: Geri alma kavramı, özellikle hak yaratıcı idari işlemlere etkileri de göz önüne alınarak nasıl açıklanabilir?

CEVAP: Geri alma, bir idari işlemin yine idarenin yapacağı bir işlemle geçmişe etkili olarak kaldırılmasıdır. Hak yaratıcı idari işlemler, ilgilileri lehine kazanılmış hak oluşturur; bu işlemler hukuka uygunsa, idare bu işlemleri geri alamaz. Bu işlemler, hukuka aykırı olsalar bile, bu işlemlerde ilgili kişinin bir kusuru yoksa idare bunları ancak dava açma süresi içinde (60 gün) geri alınabilir. Bu süre geçtikten sonra, ilgilinin kusuru olmadıkça idare hak yaratıcı bireysel işlemlerini, bu işlemler hukuka aykırı olsalar bile geri alamaz.

SORU: İdari kararların uygulanması konusunda ne gibi bir sistem benimsenmiştir?

CEVAP: İdari kararın uygulanması için ya idareye resen icra yetkisi tanınmıştır ya da idare kararın icrası için mahkemeye başvurmak zorundadır. Kural olarak, idarenin kendi kararını icra etmek için mahkemelere başvurma zorunluluğu ve imkanı yoktur. Ancak kanunla bu kurala istisna getirilmiş, bazı durumlarda idarî kararın icra edilebilmesi için idarenin mahkemeye veya icra dairelerine (adlî makamlara) başvurması zorunluluğu öngörülmüş olabilir. Böyle bir durumda, kararın muhatabı olan kişi kararın uygulanmasına rıza göstermiyorsa, idare kendi aldığı kararı resen icra edemez; idarenin bunun için adliye mahkemelerine, icra dairelerine veya kanunla öngörülmüş makam ve usullere başvurması gerekir. İdarî kararın idare tarafından icrasına resen icra denir. İdarî kararın resen icrası, kararın idare tarafından uygulanması, yani kararın sonuçlarının hukuk aleminden maddî âleme doğrudan doğruya idare tarafından aktarılması demektir.

SORU: İdari kararların yaptırım çeşitleri nasıl sınıflandırılmaktadır?

CEVAP: İdari kararların yaptırımı; • Cezai ve • İdari yaptırımlar olarak ikiye ayırılabilir. Cezai yaptırımlar hapis veya adli para cezası olarak ortaya çıkar. Cezai yaptırımın kanunla öngörülmesi, ceza hukukundaki kanunilik ilkesi gereğince, şarttır. İdari yaptırımlara örnek ise, sürücü belgesinin geri alınması, iş yerinin kapatılması, yıkım, barodan kaydın silinmesi vb. olarak gösterilebilir. Genel

idari yaptırım olarak emre aykırı davranış kabahati bulunmaktadır. Çeşitli idari yaptırımları sayacak olursak, idari para cezası, mülkiyetin kamuya geçirilmesi, el koyma, yıkım, iş yerinin kapatılması ve meslekten men, ruhsat ve ehliyetin alınması gibi diğer idari yaptırımlar söz konusudur.

SORU:
Kelsen hukuk devletini nasıl tanımlar?

CEVAP:
Kelsen hukuk devletini, "kamu kudretinin sınırlarının belirlendiği normların hiyerarşize edildiği (yukarıdan aşağıya doğru sıralandığı) devlet" olarak tanımlar.

SORU:
Hazine teorisi neyi ifade eder?

CEVAP:
Hazine teorisi idarenin faaliyetleri dolayısıyla hakları ihlal edilen kişilere, yargısal yönden mali karşılık elde etme imkanı tanımakta, devletin hazinesini, hükümdarın kişiliğin dışında tutmuş ve hazineyi tamamen bağımsız bir özel hukuk kişisi olarak kabul etmiştir.

SORU:
Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının şartları nelerdir?

CEVAP:
Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının şartları şunlardır:

- Sınırlama kanun ile yapılmalı
- Sınırlamalar anayasanın ilgili maddesinde belirtilen sebeplere dayandırılmalı
- Sınırlandırma ölçülülük ilkesine uygun olmalı
- Sınırlandırma demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve temel hak ve hürriyetlerin özüne dokunmamalı

SORU:
Kanunların Anayasaya uygunluğunun denetiminde esas olan yol nedir?

CEVAP:
Kanunların Anayasaya uygunluğunun denetiminde esas olan yol yargısal denetimdir.

SORU:
Anayasa Mahkemesinin denetimin kapsamı nasıldır?

CEVAP:
Anayasa Mahkemesinin denetiminin kapsamında kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve TBMM içtüzüğünün anayasaya şekil ve esas bakımından uygunluğunun denetimi vardır.

SORU:
İdarenin hukuka uygun davranmasını sağlayan yargı dışı denetim yolları nelerdir?

CEVAP:
İdarenin hukuka uygun davranmasını sağlayan yargı dışı denetim yolları, idarenin kendi içinde yapmış olduğu denetim, kamuoyu denetimi, siyasi denetim ve kamu denetçiliği (ombudsman) dir.

SORU:
Kanunsuz suç olmaz ilkesi nedir?

CEVAP:
Anayasaya göre kimse, işlediği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz. Buna kanunsuz suç olmaz ilkesi denir.

SORU:
Kanunsuz ceza olmaz ilkesi nedir?

CEVAP:
Kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulan cezadan daha ağır bir ceza verilemez. Buna kanunsuz ceza olmaz ilkesi denir.

SORU:
Yargı bağımsızlığı neyi ifade eder?

CEVAP:
Yargı bağımsızlığı, yargı organlarının yasama, yürütme organları karşısında bağımsız olmalarını ve karar verirken de hiç kimseden emir, talimat almamaları ve her türlü etkiden uzak kalmalarını ifade eder.

SORU:
Hakimlik güvencesi neyi ifade eder?

CEVAP:
Hakimlik güvencesi, hakimlerin azledilemeyeceklerini, kendileri istemedikçe 65 yaşından önce emekliye sevk edilemeyeceklerini, ve bir mahkemenin veya bir kadronun kaldırılması sebebiyle olsa da aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamayacaklarını ifade eder.

SORU:
Fonksiyonlar ayrılığı nedir?

CEVAP:
Fonksiyonlar ayrılığı iktidarın çeşitli fonksiyonlarının, aralarında bir işbirliği bulunan değişik organlar tarafından yerine getirilmesidir.

SORU:
Kamu yararı nedir?

CEVAP:
Kamu yararı toplumda sayıca fazla olanların çıkarının sayı bakımından az olan kişi ya da kişilerin yararına üstün tutulmasıdır. Bu anlamda toplumdaki kişisel yararların toplamının ortak paydasıdır.

SORU:
İdarenin sorumluluğu nasıldır?

CEVAP:
İdarenin idari, siyasi ve kamuoyuna sorumluluklarının yanında kamu hizmetlerini gerçekleştirmek için yaptığı eylem ve işlemlerden yani yürüttüğü etkinliklerden kaynaklı zararlarının tazmini için hukuk devletinin bir gereği olarak mali sorumluluğu da bulunur.

SORU:
İdarenin idari işlemleri nelerden oluşur?

CEVAP:
Yürütme organı ve onun doğal uzantısı konumundaki idare aygıtının, kamusal yetkileri kullanarak tek yanlı irade açıklamalarıyla tesis edilen kamu hukuku işlemleri, idarenin idari işlemlerini oluşturur.

SORU:
İdari işlemler nedir?

CEVAP:
İdare hukuku anlamında, kamu kurum ve kuruluşlarının yetkililerince tek yanlı irade açıklaması ile hukuki sonuç

yaratan, başka bir deyişle hukuk düzeninde değişiklik yapan işlemlere idari işlem denir.

SORU:
İdari işlemin özellikleri nelerdir?
CEVAP:
İdari işlemin özellikleri şunlardır:

- Kural olarak idari makamlar tarafından kamu gücüne dayanılarak yapılır
- Tek yanlı irade açıklamasıdır
- İcrailik niteliğini taşır ve re'sen icra edilebilir
- Hukuka uygunluk karinesinden yararlanır ve yargısal denetime tabidir

SORU:
İdari işlemlerin unsurları nelerdir?
CEVAP:
İdari işlemlerin unsurları şunlardır:

- Yetki unsuru
- Şekil unsuru
- Sebep unsuru
- Konu unsuru
- Amaç unsuru

ÜNİTE 4: TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLET İDARESİNİN GÖREVLERİ VE KAMU HİZMETİ

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLET İDARESİNİN GÖREVLERİ

Toplumun gündelik ve ortak ihtiyaçlarını karşılamak ve böylece kamu yararını, toplumun iyiliğini gerçekleştirmek için yürüttüğü faaliyetlerin tümü Türkiye Cumhuriyeti devlet idarenin görevlerini oluşturur. Bu günlük ihtiyaçların belirlenmesinde esas itibari ile yasama organı sıfatıyla TBMM ve siyasi organ olarak CB ve CB örgütü görevlidir. Bu organlar ihtiyaçları belirlerken ekonomik, sosyal ve siyasi düzenin gerekleri ile bağlıdırlar. Sosyal ilişkilerdeki gelişim toplum içinde kişilerin fiziki güvenliği, toplumun devamı ve sürekliliğini ile bireyin ekonomik güvenliğinin sağlanması, toplumun tanıdığı ve kabul ettiği dini, felsefi inanç ve kanaatlerin kabullenilmesi ve bunlara saygı gösterilmesi gibi amaçların yapısal temellerini oluşturma ve hayata geçirme devletin ve dolayısıyla da idarenin varlık sebebi ve devletinden sosyal amacıdır.

KAMU HİZMETİ KAVRAMI

Kamu hizmeti, doğrudan devlet veya yerinden yönetim kuruluşlarınca veya bunların denetim ve gözetimi altında kamu yararı ihtiyacının tatmini amacını güden bir etkinliktir. Devletin etkinliklerindeki artış kavramın aynı şekilde etkinliği gerçekleştirecek bir örgütlenmeyi de kapsamasını gerektirir. Dolayısıyla bir kamu hizmetini yürütme yetki ve yükümlülüğü merkezi idare içindeki bir birime, yerinden yönetim kuruluşlarına veya bir özel hukuk şirketine tanınabilir. Kamu hizmetinin özel kişilerce yürütüldüğü durumlarda etkinlik imtiyaz, lisans, tariflerin belirlenmesi, yatırımların denetimi vb. gibi farklı şekillere dönüşebilir. Kamu hizmetlerinin adalet, kolluk, milli savunma, kamu maliyesi gibi bir kısmı devletin egemenlik yetkisiyle doğrudan irtibatlıdır. Diğerleri ise özel sektörün yürütmesine terk edildiğinde sunulan hizmetin kalitesi ve bedelinin siyasi erkten beklenmediğinde, serbest piyasada yürütülebilen hizmetlerdir. Kural olarak kamu hizmetlerinin özünde temel ve stratejik olarak değerlendirilen bazı etkinliklere herkesin ulaşabilmesini sağlama amacı yatar. Bu nedenle kamu hizmeti addedilen etkinlikler toplumsal bağlılık ve dayanışmaya katkı için toplumun ekonomik ve kültürel özel ölçütlerine göre yönetilir. Bu tür etkinlikler piyasa kuralları ve mantığı ile kâr arayışının dışında bırakılır. Verimliliği uzun süreye tabi maliyeti yüksek yatırımlar, uzun süreli yönetimi gerektirenler ile değerli ve nadir bir malın muhafazası veya bir alanın yönetimine ilişkin etkinlikler bu kapsama giren belli başlı örneklerdir. Merkezi veya yerinden yönetimlerin sosyal yardım, elektrik, su, doğalgaz ve mektupların dağıtılması, öğrencilerin eğitilmesi, hastaların tedavisi gibi bir sürü hizmeti üstlenerek idare edilenlere sunması söz konusudur. Kuşkusuz kamu hizmeti kavramının gelişimi sıkı bir şekilde sosyal devletin ulaştığı yüksek seviye, idarenin sorumluluğu ve adli yargı - idari yargı ayırımına bağlıdır. Kamu hizmeti kavramı, Fransız Hukuku etkisi altında olan birçok ülkede olduğu gibi Türk kamu hukuku ve idare hukukunun temel hukuki kavramlarından biridir. Tarihsel süreçte kamu hizmeti kavramı hiçbir zaman herkes tarafından ortaklaşa kabul edilen bir tanıma ulaşamamıştır. Zira tanımlar sırasıyla önemli bir şekilde farklılıklar gösteren hukuki durumlara hatta siyasi ve ekonomik şartlara göre yapılmıştır. Toplumsal özellikteki hizmetlerin kurulması ve örgütlenmesi kırsal, kentsel veya devlet ölçeğinde sosyal bir alanın varlığına bağlıdır. Kamu hizmetinin tanımlanmasında hukuki, ekonomik, sosyolojik veya sosyal bir yaklaşımdan hareket edilebilir.

KAMU HİZMETİNE EGEMEN OLAN TEMEL İLKELER

- SÜREKLİLİK VE DÜZENLİLİK: Kamu hizmetleri, tatmininde kamu yararı bulunan bir gereksinimi karşılayan faaliyetler olarak kabul edildiklerinden, bunların sürekli ve düzenli bir biçimde yürütülmesi gerekir. Aksi takdirde kamu gereksinimi karşılanamaz ve kamu yararı gerçekleşmez. Kamu hizmetinin düzgün işleyişinin ve sürekli bir şekilde yürütülmesinin temini ve güvence altına alınması kamu hizmetinin sürekliliği ve gerektiği gibi ifa edilmesini ifade etmektedir.

- DEĞİŞKENLİK: Kamu hizmetlerinin sürekliliği tek başına yeterli olmayıp, kamu hizmetlerinin içerik ve yoğunluk bakımından da aynı düzeyde devamını sağlayacak şekilde yürütülerek istikrarın da temini gerekir. Bir faaliyetin kamu hizmeti haline getirilmesi, o konudaki kamusal ihtiyacın en iyi ve en uygun bir biçimde karşılanması amacına yöneliktir. Bireylerin ihtiyaçlarının zaman içinde değişim göstermesi, nüfus artışları, toplumda başka anlayışların benimsenmesi, teknolojik gelişmeler veya devletin elinde bulunan imkânların artış göstermesi hizmetlerde değişimi ve uyarlanmayı zorunlu kılmaktadır. Değişimlere rağmen kamu hizmeti uyarlanmaz ise toplumda memnuniyetsizlik oluşur ve sosyal hayat bu durumdan olumsuz etkilenir. Bu nedenle, kamu hizmetinin değişken olması ve yeni durumlara uyum sağlaması zorunludur.
- NESNELLİK: İdare hukukunun statüler niteliğinin bir gereği olarak, kapsamındaki ilişkilerde önceden kurallarla belirlenmiştir. Bu nedenle, aynı statüdeki insanlar arasında eşitlik söz konusudur. İdare, ortak ve genel ihtiyaç duyan herkese hizmeti eşit bir biçimde sunmak ve herkesin bu hizmetlerden eşit bir biçimde yararlanmalarını temin etmesi gerekir. Eşitlik ilkesi hizmetten yararlananlar veya kamu görevlileri arasında haklılığı ortaya konulamamış her türlü ayırımcılığın yasaklanmasıdır. Eşitlik ilkesi hizmetten yararlananlar ile kamu görevlilerine kamu hizmetlerine girme ve hizmetlerin sunulması sürecinde bir eşitliğin varlığını gerektirir. Kısacası, hizmetin sunumunda olduğu gibi yararlandırılmasında da eşit davranma zorunluluğu söz konusudur. Bu ilke Anayasanın 10. maddesindeki "Kanun Önündeki Eşitlik" düzenlemesinin bir sonucudur. Bu kuraldan hareketle kamu hizmetlerinden yararlanırken bireyler arasında herhangi bir ayrım yapılamaz, herkes eşit bir şekilde kamu hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir. Kamu hizmetlerinin sunulması esnasında görev alan kamu görevlileri ayrımcılıktan uzak, tarafsız bir şekilde bu görevi yerine getirmekle yükümlüdür. Bu doğrultuda bakıldığında, kanun önünde eşitlik kavramının soyut bir kavram değil, aynı şartları taşıyanlara aynı hak, yetki ve ayrıcalıklardan yararlanması ve yararlandırılma imkânının tanınması anlamını taşıyan somut ve nesnel bir kuraldır.
- KAMU HİZMETLERİNİN BEDELSİZLİĞİ : Kamu hizmetleri yerine getirilirken birtakım giderler (harcamalar) yapılır. Bu giderler kamu giderleri olup, bireyler tarafından ödenen vergiler aracılığıyla karşılanır. Kamu hizmetlerinin bedelsizliği, hizmet karşılığında herhangi bir bedel ödenmemesi anlamına gelse de; uygulamada birçok kamu hizmeti karşılığında belirli bir meblağ tahsil edilmektedir. Günümüzün kabul gören genel görüşü bu ilkenin kamu hizmetinin genel ilkelerinden birisi olma özelliğini kaybettiği ve ancak Anayasa ve kanunlar tarafından öngörülmesi durumunda öngörüldüğü kamu hizmetleri için geçerlilik taşıyan istisnai bir ilke olduğu şeklindedir.

KAMU HİZMETLERİNİN KURULMASI, DÜZENLENMESİ, KALDIRILMASI

Kamu hizmetinin oluşturulması anlamında mutlak nitelikte bir zorunluluktan kural olarak söz etmek mümkün değildir. İdareye kamu hizmeti kurması veya kurulacak bir kamu hizmetini yürütme anayasal veya kanuni bir düzenlemeyle yükümlülük olarak getirilebilir. Anayasanın düzenlemeleri gereği, sosyal güvenlik ve genel sağlık hizmetleri, milli güvenlik ve devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü temin ve sürekliliğinin sağlanması bu kapsamdadır. Bunun dışındaki kamu hizmetleri, idarenin kanuniliği ilkesi gereğince kanun veya CK ile oluşturulabilir. Çünkü devlet ve idare adına para harcama yetkisi, ancak CB'ce hazırlanan bütçe kanunu tasarısının kanun koyucu tarafından kabulüyle bütçeyle verilebilir. Kanun koyucunun bu konudaki asıl yetkisi bir kamu hizmetini kurmaktan çok bu hizmetin ne zaman, nerede ve hangi hukuki rejime ağırlık vererek kuracağı noktasında yoğunlaşmaktadır. Kamu hizmetinin kurulmasının faaliyet ve teşkilat bakımından iki boyutu ifade etmektedir. Faaliyet bakımından kamu hizmeti kurulmasının da o zamana kadar hiç mevcut olmayan bir faaliyetin kamu hizmeti olarak kurulması ve özel teşebbüs tarafından yürütülen bir özel faaliyetin kamu hizmeti haline getirilmesi şeklinde söz konusu olabilir.

KAMU HİZMETİNİN TÜRLERİ

- TEKELLİ-TEKELSİZ: Kamu Hizmetleri Bu türde kamu hizmetleri, konularını oluşturan faaliyetin özel kesimce de yürütülebilmesi veya özel kesime tamamen yasaklamasına göre bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Buna göre, demiryollarında olduğu gibi kamu hizmetinin konusunu oluşturan faaliyetin özel kesime

tamamen yasaklaması halinde tekelli kamu hizmetleri söz konusu olurken, eğitim, sağlık hizmetinde olduğu gibi kamu hizmetinin konusu faaliyetin özel kesime de bırakılması hallerinde tekelsiz kamu hizmetlerinden söz edilir.

- YÜRÜTÜLDÜKLERİ ALANA GÖRE : Kamu hizmetlerini yürütüldükleri alana göre, milli kamu hizmetleri ve mahalli kamu hizmetleri olarak ikiye ayırmak mümkündür. Buna göre demiryolu örneğinde görüldüğü üzere milli kamu hizmetleri, tüm ülke düzeyinde yürütülen kamu hizmetleridir ve dolayısıyla tüm vatandaşların yararlanmalarına da sunulmaktadırlar. Belli bir bölgede yürütülen ve sadece o bölge halkının yararlanmasına sunulmuş kamu hizmetleri ise, mahalli kamu hizmetleri olarak kabul edilmektedir.
- BİREYLERİN YARARLANMA BİÇİMLERİNE GÖRE : Kamu hizmetlerinin bireylerin yararlanma biçimlerine göre; doğrudan doğruya ve bireysel yararlanma sağlayan kamu hizmetleri ve dolaylı ve birlikte yararlanma sağlayan kamu hizmetleri şeklinde ayrıma tabi tutulabilir.
- KONULARINA GÖRE KAMU HİZMETİ TÜRLERİ : Kamu hizmetlerinin konularına göre yapılan ayrımı, kamu hizmetlerinin tabi oldukları hukuki rejimi belirleme açısından da önem taşımaktadır. Gerçekten bu ayrım her bir tür kamu hizmeti içinde kamusal ve özel yönetim usullerinin yerini ve yoğunluğunu da ortaya koymaktadır. Bunlar, idari kamu hizmetleri, iktisadi, sosyal, bilimsel ve kültürel.

KAMU HİZMETLERİNİN GÖRÜLME USULLERİ

Kamu hizmetlerinin bugün mutlaka idare tarafından görülmesi bir zorunluluk olmayıp, idare tarafından görülebileceği gibi özel kişiler tarafından görülebilmesi de mümkündür. Kamu hizmetlerinin kamu kesiminde yer alan tüzel kişiler tarafından görülme usulü emanet usulü, özel hukuk gerçek ve tüzel kişilerince görülme usulleri ise ruhsat, müşterek emanet, iltizam, imtiyaz ve yap-işletdevret usulleridir.

İmtiyaz Sözleşmesinde İdarenin Yetkileri ve Yükümlülükleri: Denetim ve Yaptırım Uygulama Yetkisi/ Tek Yanlı Değişiklik Yapma Yetkisi/ Tek Yanlı Fesih Yetkisi.

İdarenin yükümlülükleri ise idarenin öncelikle imtiyazcı ile akdettiği sözleşmeye uyması gerekir. Sözleşme üzerindeki ekonomik (=mali) dengenin sağlanması, bozulmaması için gerekenleri yapma yükümlülüğü vardır. Nihayet idare tek taraflı olarak yaptığı işlemler ile karşı tarafta oluşturulacak muhtemel zararların tazmin etmesi gerekir.

SORU CEVAP

SORU: İdarenin özel hukuk sözleşmeleri ve idari sözleşmelerin tanımları nelerdir?

CEVAP: : İdarenin özel hukuk sözleşmeleri özel hukuka tabi olup bunlardan kaynaklanan uyuşmazlıklar adli yargıda çözümlenir. İdari sözleşmeler ise, idare hukukuna tabi olup bunlardan kaynaklanan uyuşmazlıklar idari yargıda karara bağlanır.

SORU: Türk Hukukunda özel hukuk sözleşmesi olarak kabul edilen sözleşmeler hangileridir?

CEVAP: Türkiye'de, Devlet İhale Kanunu ve Kamu İhale Kanunu'na göre akdedilen yol, köprü, baraj, bina yapımı gibi bayındırlık (Nafia) sözleşmeleri kategorik olarak özel hukuk sözleşmesi sayılmaktadır. Keza Türk hukukunda idarenin özel hukuk kişileriyle yaptığı, yiyecek, araç-gereç satın alınmasına ilişkin sözleşmeler de kategorik olarak özel hukuk sözleşmesi sayılmaktadır. Sınaî ve ticarî kamu hizmetlerini kullanan kişilerin bu hizmetleri veren kamu kurumları ile bu hizmetlerden yararlanmak amacıyla yaptıkları sözleşmeler (su, elektrik, doğal gaz, telefon abonman sözleşmeleri) de özel hukuk sözleşmesi olarak kabul edilmekte ve bunlardan kaynaklanan uyuşmazlıklara adli yargıda bakılmaktadır. 3996 sayılı Kanun'a göre akdedilen yap-işlet-devret sözleşmeleri ve 4283 sayılı Kanun'a göre akdedilen yap-işlet sözleşmeleri de birer özel hukuk sözleşmesidir. Ayrıca Türk hukukunda idarenin taraf olduğu kira, satım, bayilik sözleşmeleri, öğrencilerle yapılan burs ve kredi sözleşmeleri ve idarenin İş Kanunu'na göre yaptığı hizmet sözleşmeleri özel hukuk sözleşmesi olarak kabul edilir.

SORU: İdari hizmet sözleşmeleri nasıl açıklanabilir?

CEVAP: İdare memur statüsünde personel çalıştırabileceği gibi memur statüsünde olmayan diğer görevliler de çalıştırabilir. İdare bu kişileri bir sözleşme yaparak işe alır ve bu kişilere sözleşmeli personel denir. İşte idarenin sözleşmeli personel ile yaptığı sözleşmeler, idari sözleşme niteliğindedir, bunlar idare hukukuna tabidir ve bunlardan doğan uyuşmazlıklar idari yargıda karara bağlanır.

SORU: Kanun hükmünde kararnameler (khk) nasıl tanımlanabilir?

CEVAP: Kanun hükmünde kararname, bakanlar kurulunun yasama organından veya anayasadan doğrudan doğruya aldığı sınırlı bir yetkiye dayanarak yaptığı, daha sonra yasama organının denetimine tabi olan ve normlar hiyerarşisinde kanun düzeyinde yer alan bir düzenleyici işlemdir.

SORU:
Türkiye Cumhuriyeti devlet idaresinin başlıca görevleri nelerdir?

CEVAP:
Toplumun gündelik ve ortak ihtiyaçlarını karşılamak ve böylece kamu yararını, toplumun iyiliğini gerçekleştirmek için yürüttüğü faaliyetlerin tümü Türkiye Cumhuriyeti devlet idarenin görevlerini oluşturur. Buna göre devletin

başlıca görevleri; Milli güvenliğin korunması, kolluk ve kamu hizmeti faaliyetlerinin yürütülmesi, planlama, iç düzen faaliyetleri ile özendirme ve destekleme faaliyetleridir.

SORU: Kanun hükmünde kararnamelerinin altında kimlerin imzası bulunur ve nasıl yürürlüğe girer?

CEVAP: Kanun hükmünde kararnamelerinin altında başbakan ve bütün bakanların imzası bulunmalıdır. Bu da şekil unsurunu oluşturur. Cumhurbaşkanının imzasıyla birlikte Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girer. Resmi Gazete'de yayınladığı gün olağan dönem KHK'sı yürürlüğe girmiş olur. (Anayasa m. 91/6). Daha sonra aynı gün, olağan dönem KHK'si TBMM'ne sunulur. Bu da usul unsurunu oluşturur. Kanun hükmünde kararnamelerin gerek yürürlüğe girmeleri gerekse yürürlükte kalmaları için TBMM'nin onayı şart değildir. TBMM, kendisine sunulan ve yürürlüğe giren bir kanun hükmünde kararnameyi kısa bir sürede görüşebileceği gibi yıllar sonra da görüşebilir. Bu süre içinde kanun hükmünde kararname yürürlükte kalır. Eğer bir gün TBMM kanun hükmünde kararnameyi görüşüp reddederse bu kanun hükmünde kararname, ret kararının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar.

SORU:

Bedelsizlik ilkesi kamu hizmetine hakim olan ilkelerden biri kabul edilebilir mi? Açıklayınız.

CEVAP:

Kamu hizmetleri yerine getirilirken birtakım giderler (harcamalar) yapılır. Bu giderler kamu giderleri olup, bireyler tarafından ödenen vergiler aracılığıyla karşılanır. Kamu hizmetlerinin bedelsizliği, hizmet karşılığında herhangi bir bedel ödenmemesi anlamına gelse de; uygulamada birçok kamu hizmeti karşılığında belirli bir meblağ tahsil edilmektedir. Günümüzün kabul gören genel görüşü bu ilkenin kamu hizmetinin genel ilkelerinden birisi olma özelliğini kaybettiği ve ancak Anayasa ve kanunlar tarafından öngörülmesi durumunda öngörüldüğü kamu hizmetleri için geçerlilik taşıyan istisnai bir ilke olduğu şeklindedir.

SORU: Tüzüklerin unsurları göz önüne alınarak nasıl açıklanabilir?

CEVAP: Tüzüklerin yetki unsuru bakımından, tüzük çıkarma yetkisi Bakanlar Kurulu'ndadır. Sebep unsuru ise, kanunlardır. Kanunla düzenlenmemiş bir alanda tüzük çıkartılamaz. Anayasaya göre, tüzüklerin konusu kanunun uygulanmasını göstermek ve emrettiği işleri belirtmektir (m.115). Tüzükler, bakanlar kurulunda tartışıldıktan sonra Danıştay incelemesinden geçirilecektir. Danıştay'ın incelemesinden geçmek, tüzüğün diğer düzenleyici işlemler arasında ayırt edici özelliğidir. Danıştay'ın incelemesinden geçmeyen tüzükler, usul bakımından sakat olup, iptal edilebilir. Danıştay'ın tüzük tasarıları hakkında vereceği karar bağlayıcı değil, istişari niteliktedir. Tüzüğün Başbakan ve bütün bakanlarca imzalanması gerekir. Anayasa md. 115/ f.2'ye göre Cumhurbaşkanı tarafından da imzalanan tüzük, kanunlar gibi Resmi Gazete'de yayımlanır. Tüzükler idari bir işlem olduğu için Danıştay'ın yargısal denetimine tabidir.

SORU:

Kamu hizmetinin kamu kesiminde yer alan tüzel kişiler tarafından görülme usulü nedir? Açıklayınız.

CEVAP:

Kamu hizmetlerinin kamu kesiminde yer alan tüzel kişiler tarafından görülme usulü emanet usulüdür. Devlet örgütlenmesinin klasik biçimini ifade eder ve kamu hizmetlerinin kamu kesiminde yer alan tüzel kişilere, kendi aracı, kendi personeli ve kendi parası ile gördürülür. Diğer bir ifade ile emanet, bir kamu hizmetinin devlet veya öteki kamu tüzelkişileri tarafından doğrudan doğruya ve kendi örgütleriyle ve hizmete tahsis ettikleri ayni ve şahsi vasıtalarla gördürülme usulüdür. Kamu hizmetinde görev alanlar, kamu tüzel kişisine mensup olan kamu görevlileridir. Emanet usulü için belirleyici nitelik, bir kamu hizmetinin doğrudan doğruya devlet veya öteki kamu tüzel kişilerince görülmesi olup, bir hizmetin mutlaka kamusal yönetim usulleri ile görülmesi emanet usulünün belirleyici bir niteliği değildir. Bu nedenle; bağlı bulunacağı rejimin kamusal yönetim usullerine tabi kamu hizmetleri ya da özel yönetim usullerine tabi kamu hizmetleri olması önemli değildir.

SORU: İdari sözleşmelerin klasik tipleri kaça ayrılır?

CEVAP: : İdari sözleşmelerin klasik tipleri altı başlıkta incelenebilir. Bunlar; • İmtiyaz, • İltizam, • İstikraz sözleşmesi, • Yeraltı ve yerüstü servetlerinin işletilmesine ilişkin sözleşmeler, • Orman işletme ve • İdari hizmet sözleşmeleridir.

SORU: Yönetmeliklerin hukuki tanımı nedir?

CEVAP: Yönetmelikler, Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerinin kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla çıkardıkları yazılı hukuk kurallarıdır.

SORU: Düzenleyici işlemlerin hukuki tanımı nedir?

CEVAP: Düzenleyici işlemler, genel ve kişilik dışı nitelikte olan tek yanlı idari işlemlerdir.

SORU: Olağan dönem kanun hükmünde kararnamelerinin unsurları nasıl açıklanabilir?

CEVAP: : Olağan dönem kanun hükmünde kararnamelerinin yetki unsuru bakımından KHK çıkarma yetkisi Bakanlar Kuruluna aittir. Ancak Bakanlar Kurulunun yetkilendirilmesi ancak TBMM tarafından çıkarılacak bir kanunla söz konusu olabilir. Konu unsuru bakımından olağan dönem KHK'ları Anayasa md. 91'da düzenlenen hüküm uyarınca konu olarak sınırlandırılmıştır. Temel hak ve özgürlükler, kişi hakları ve ödevleri ile siyasi haklar ve ödevler olağan dönem KHK'ları ile düzenlemezler. Örneğin, konut dokunulmazlığı, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme, mülkiyet hakkı gibi temel hak ve özgürlükler olağan dönem kanun hükmünde kararnameleriyle düzenlenemez. Siyasi faaliyette bulunma, parti kurma, vergi ödevi gibi birçok konu da bu şekilde düzenlenemez.

SORU: Kanun hükmünde kararnameler denetlenebilir mi?

CEVAP: Denetim unsuru hakkında söylenebilecekler ise şöyledir; kanun hükmünde kararnamelerin Anayasaya şekil ve esas bakımından uygunluğunun yargısal

denetimini Anayasa md. 148/1 uyarınca Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacaktır.

SORU: Olağanüstü hal ve sıkıyönetim kanun hükmünde kararnamelerinin olağan dönem kanun hükmünde kararnamelerinden ayrılan özellikleri nelerdir?

CEVAP: İlgili özellikler şöyle sıralanabilir: • Olağan dönem KHK'larında kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi Bakanlar Kuruluna aittir. Ancak olağanüstü hal ve sıkıyönetim KHK'larını çıkarma yetkisi, Anayasa md. 121/ f.3 uyarınca Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanacak Bakanlar Kuruluna aittir. • Bakanlar Kurulu, olağan dönem KHK'larını çıkarabilmek için TBMM'den yetki kanunun çıkmasına ihtiyaç duyarken, olağanüstü hal ve sıkıyönetim KHK'larını çıkarma yetkisi için Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu'nun buna ihtiyacı yoktur. • Sebep unsuruna ilişkin olarak Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu'nun olağanüstü hal ve sıkıyönetim KHK'larını çıkarmak için ülkede önceden olağanüstü hal veya sıkıyönetim ilan edilmiş olması gerekir. • Olağanüstü hal ve sıkıyönetim KHK'larının altında başbakan ve bütün bakanların yanı sıra, Cumhurbaşkanı'nın da imzası bulunmalıdır. • Olağan dönem KHK'ları için yapılan toplantılara Cumhurbaşkanı katılmaz. Anayasa md. 121-122 hükümlerinin göndermesiyle TBMM İç tüzüğünün 128. maddesine göre, bu tür KHK'lar en geç otuz gün içinde görüşülür ve karara bağlanır. • Olağan dönem KHK'ları temel hak ve özgürlükler konusunda düzenlenemezken, olağan üstü ve sıkıyönetim KHK'larının konu unsuru bakımından böyle bir sınırlandırması söz konusu değildir. bu tür KHK'lar aracılığıyla Anayasa md. 15/ f.2 hükmünde belirtilen çekirdek alan hariç temel ve hak özgürlükler konu olarak düzenlenebilir. • Anayasa md. 148 hükmü, olağan üstü ve sıkıyönetim KHK'larının Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak yargısal denetim yolunu kapatmıştır.

SORU: Türk hukukunda kaç tür düzenleyici işlem vardır?

CEVAP: Türk hukukunda; • Kanun hükmünde kararname, • Tüzük ve • Yönetmelik olarak üç farklı düzenleyici işlem vardır. Bunların dışında ayrıca adsız düzenleyici işlemler de söz konusudur.

SORU: Tüzüklerin hukuki tanımı nedir? Bu idari işlemin unsurları göz önüne alınarak nasıl açıklanabilir?

CEVAP: Tüzükler, bir kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmek üzere, kanunlara aykırı olmamak ve Danıştay'ın incelenmesinden geçirilmek şartı ile Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yazılı hukuk kurallarıdır (Anayasa md. 115).

SORU: Düzenleyici işlemlerin bireysel işlemlerden farklı özellikleri nelerdir?

CEVAP: Düzenleyici işlemler, maddi kriter bakımından, yani içerikleri itibarıyla kanunlara benzerler. İdare, düzenleyici idari işlemlerin bireysel idari işlemlere nazaran iki ayırıcı özelliği vardır: • Düzenleyici işlemler genel niteliktedir. • Düzenleyici işlemler kişilik dışı niteliktedir. Bu özelliği bakımından önemli olan, işlemin muhataplarının sayısı değil, bunların ismen belirlenmemiş olmasıdır. Bir idari işlemin muhatabı olan kişi, ismen değil de sıfatı veya görevi itibariyle belirlenmiş ise o işlem neticede bir kişiye uygulanacak olsa bile bu işlem, bir düzenleyici işlemdir.

SORU: İdare hukukunda sözleşme kavramının tanımı nasıl yapılmıştır?

CEVAP: Sözleşme, belirli bir hukukî sonuç doğurmak amacıyla idare ile ilgili özel hukuk kişisinin karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklamalarıdır. Bu şekilde tanımlanan sözleşme, idare ile sözleşmeci özel hukuk kişisinin karşılıklı iradelerinin ürünüdür. Bir sözleşmenin teşekkül edebilmesi için sadece idarenin bir irade açıklaması yeterli değildir; bu iradenin idarenin karşısındaki özel hukuk kişisi tarafından da kabul edilmesi gerekir (İdare-Özel Kişi). Oysa tek-yanlı idarî işlemler, ilgilinin rıza ve muvafakatine bağlı olmadan, idarenin tek yanlı olarak açıkladığı iradesiyle (İdare-Özel Kişi) tekemmül etmektedir.

SORU: İdari sözleşmelerin temel tipleri kaça ayrılır?

CEVAP: İdari sözleşmelere ilişkin gördüğümüz kriterlerin getirdiği şartlara uyarak çok değişik konularda ve türlerde idari sözleşme yapılabilir. Ancak idari sözleşmelerin temel tipleri üç ana başlık altında incelenebilir. Bunlar; • Klasik tipler, • Yeni tipler, • İsimsiz sözleşmelerdir.

SORU: Kamu istikraz sözleşmeleri nasıl açıklanabilir?

CEVAP: Kamu istikraz sözleşmeleri, devlet veya diğer bir kamu tüzel kişisinin bir özel hukuk kişisinden belli bir miktar para ödünç alması konusunda akdettiği sözleşmedir. Türkiye'de özellikle devlet, tahvil, bono gibi isimlerle çıkardığı senetlerle özel kişilerden borç para almaktadır. Devletin bu tür özel kişilerden borç para alması da bir idarî sözleşme sayılmaktadır. Çünkü bu tür sözleşmelerde sözleşme konusu olan senedin (tahvil ve bononun) haciz edilmemek veya bazı durumlarda para yerine geçmek gibi kamu gücü ayrıcalıkları, diğer bir ifadeyle özel hukuku aşan hükümler bulunmaktadır. Eğer devlet ve öteki kamu tüzel kişilerinin özel hukuk kişilerinden borç para almasına ilişkin yaptıkları sözleşmelerde özel hukuku aşan hüküm yoksa bu sözleşmeleri bir idari sözleşme değil, özel hukuk sözleşmesi saymak gerekir.

SORU: Adsız düzenleyici işlemler nelerdir?

CEVAP: Anayasada öngörülen üç farklı düzenleyici idari işlem dışında; yürütme organı, kararname, karar, tebliğ, sirküler, genelge, ilke kararı, yönerge, talimat, statü, genel emir, tarife, açıklama vb. işlemlerle genel, soyut, objektif hukuk kuralları koyduğu görülmektedir. Bu işlemlerde idarenin düzenleyici işlemleridir. Bu tür işlemlere atipik veya adsız düzenleyici işlemler denir.

SORU: İdari sözleşmelerin kurulması aşamasında yerine getirilmesi gereken aşamalar nelerdir?

CEVAP: İdari sözleşmeler için de diğer tüm sözleşmelerin kuruluşunda olduğu gibi, tarafların iradelerinin uyuşması gerekir. Yetkili makam idari sözleşme yapmaya karar verdikten sonra sözleşmenin kendisiyle yapılacağı karşı tarafın seçilmesi işine sıra gelir. Karşı tarafa sözleşmeci denir. İdare hukukunda idarenin sözleşmeciyi seçme serbestisi sınırlandırılmıştır. İdarenin sözleşmeciyi seçmek için izleyeceği usullere kamu ihalesi denir. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu md. 4 uyarınca kanunda yazılı usul ve

şartlara mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin istekliler arasından seçilecek birisi üzerine bırakıldığını gösteren ve ihale yetkilisinin onayını müteakip sözleşmenin imzalanması ile tamamlanan işlemler kamu ihalesidir.

SORU: Kanun hükmünde kararname türleri nelerdir?

CEVAP: Anayasada iki tür kanun hükmünde kararname vardır. Bunlar; • Olağan dönem (md. 91) ve • Olağanüstü hal ve sıkıyönetim kanun hükmünde kararnameleridir (md. 121-122).

SORU: İdarenin özel hukuk sözleşmeleri ile idari sözleşmelerin birbirinden ayrılmasını sağlayan idari sözleşmelerin kriteri nelerdir?

CEVAP: İdari sözleşmelerin kriterleri iki ana başlık altında toplanabilir: • Bunlardan birincisi, teşrii kriter, yani kanunla nitelendirme; • İkincisi ise, içtihadi kriterlerdir. Bir sözleşmenin nitelendirilmesi yasama organı tarafından yapılabilir. Diğer taraftan kanunlar idareye sözleşme yapma yetkisi verirken bu sözleşmenin niteliğini düzenlemez. Bir sözleşmenin kanunla nitelendirilmemiş olması halinde, yalnızca bu duruma özgü olarak kullanılacak içtihadi kriterler, yardımcı kriterlerdir.

SORU:

Organik açıdan kamu hizmeti ne anlama gelmektedir?

CEVAP:

Organik açıdan kamu hizmeti, bir kamu tüzel kişisi tarafından belli bir görevi yürütmek amacıyla tahsis edilen kamu görevlileri ve araçlardır. Anayasanın 70. maddesinde yer alan "Her Türk kamu hizmetine girme hakkına sahiptir" hükmündeki kamu hizmeti ibaresi organik açıdan kullanılmıştır.

SORU:

Günümüzde genel kabule göre bir hizmeti kamu hizmeti olarak belirlemek için hangi ölçütler geliştirilmiştir?

CEVAP:

Günümüzdeki genel kabule göre bir faaliyetin kamu hizmeti sayılabilmesi için, her şeyden önce siyasal organların iradesine bakılması gerekir. Dolayısıyla, kanunda bir faaliyetin kamu hizmeti olduğu belirtilmesi halinde sorun bulunmaz; aksi durumda farklı birtakım ölçütlere başvurmak sureti ile kanun koyucunun iradesi belirlenmeye çalışılır. Bunlar, öncelikle söz konusu faaliyetin yürütülmesi için kamulaştırma, ceza kesme veya tekel kurma gibi kamusal yetki ve usulleridir. Adı geçen ölçütlere, bu faaliyetin görülmesine ilişkin yapılacak sözleşmelerde özel hukuku aşan kayıt ve şartların bulunup bulunmadığı da eklenmektedir. Bu ölçütlerden bir veya birkaçının bir arada bulunması halinde, söz konusu faaliyet özel kesim faaliyetlerinden farklılaşır ve kamu hizmeti hüviyetine bürünür.

SORU: İdari sözleşmelerin kanunla nitelendirilmesi kaç farklı yolla meydana gelir?

CEVAP: Kanunla nitelendirme üç değişik şekilde yapılabilir: • Bazen kanunlar doğrudan doğruya bir sözleşmenin idari mi yoksa özel hukuk sözleşmesi mi olduğu açıkça belirtebilir. Buna doğrudan nitelendirme denir. • Bazen kanunlar sözleşmenin tabi olduğu hukuki rejimi belirler. Bir sözleşmeye kamu hukuku ya da özel hukuk hükümleri uygulanacağının belirtilmesiyle sözleşmenin idari mi yoksa özel hukuk sözleşmesi mi olduğu açığa çıkar. Buna sözleşmenin tabi olacağı hukuki rejimin belirlenmesi suretiyle nitelendirme denir. • Kimi zaman da kanun yalnızca sözleşmeden doğan uyuşmazlıkların çözümleneceği yargı kolunu belirler. Uyuşmazlığın adli yargı veya idari yargıda çözüleceğine ilişkin yasal düzenleme sonucu, sözleşmenin idari mi, özel hukuk sözleşmesi mi olduğu açığa çıkar.

SORU:

Maddi ve şekli açıdan kamu hizmeti arasında nasıl bir fark bulunmaktadır?

CEVAP:

Maddi açıdan kamu hizmeti, tatmininde kamu yararı olan ve toplumsal ihtiyacı karşılayan faaliyetlerdir. Kavram bu faaliyetleri yürüten örgütün niteliklerinden bağımsız bir şekilde yalnızca faaliyetin niteliğine bakılarak tanımlanır. Anayasanın 47. maddesinde yer alan "Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler… devletleştirilebilir." hükmündeki kamu hizmeti deyiminin faaliyet anlamında kullanıldığı açıktır Şekli açıdan kamu hizmeti ise belli bir hukuki rejim ve düzendir ve kamusal yönetim usullerine göre yürütülen faaliyetleri ifade eder. Başka bir deyişle, bir faaliyetin kamu hizmeti sayılabilmesi için kamu hizmetleri hukuki rejimine(kamusal yönetim usullerine) tabi kılınması gerekir. Kamusal yönetim usullerine tabi olmayan hizmetler kamu hizmeti olarak addedilmemektedir.

SORU: Yeraltı ve yer üstü servetlerinin işletilmesine ilişkin sözleşmeler nasıl açıklanabilir?

CEVAP: 6309 sayılı Maden Kanunu'nu yürürlükten kaldıran 4 Haziran 1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu, madenlerin işletilmesi için sözleşme usulünü terk etmiş, onun yerine tek taraflı bir işlem olan ruhsat usulünü kabul etmiştir. Bununla birlikte, 3213 sayılı Kanun, eski Kanun döneminde akdedilen sözleşmelerin geçerliliğini koruyacağını öngörmüştür. Petrol vb. kaynakların işletilmesi hakkı da sözleşme usulüyle değil, ruhsat usulüyle verilmektedir. Kamu hizmeti biçiminde işletilen yer altı kaynakları, örneğin kaplıcalar ise idari sözleşme usulüyle işletilmektedir.

SORU: Maddi kriter nasıl açıklanabilir?

CEVAP: Maddi kriter, sözleşmenin taraflarına değil, konusuna ve hükümlerine ilişkin bir kriterdir. Bu kritere göre taraflardan en az birisinin bir kamu tüzel kişisi olan sözleşmelerin idari sözleşme sayılabilmesi için ya bu sözleşmenin konusunun kamu hizmetinin doğrudan doğruya yürütülmesine ilişkin olması ya da bu sözleşmenin özel hukuku aşan hükümler içermesi gerekir. Özel hukuku aşan hükümler, bir özel hukuk sözleşmesinde tarafların kabul etmeyecekleri hüküm ve şartlardır. Özellikle eşitlik ilkesine aykırı ayrıcalıklar bu hükümlerle getirilir.

SORU: Yönetmeliklerin unsurları göz önüne alınarak nasıl açıklanabilir?

CEVAP: Yönetmeliklerin unsurlarına geçecek olursak, yönetmelik çıkarma yetkisi, Bakanlar Kurulu, Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri yetkilidir. Anayasa'nın 124. maddesine göre, yönetmeliğin konusu, Başbakanlık,

bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerinin görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamaktır. Yönetmeliklerin sebep unsuru yine Anayasa md.124'e göre, bir kanun veya tüzüktür. Yönetmelik çıkarmaya yetkili her makamın yönetmelik çıkarırken izleyeceği usul farklıdır. Yetkili makamlardan her biri kendi karar alma ve müzakere usullerini uygulayarak yönetmelik çıkarır. Yönetmeliğin şekil unsuruna gelecek olursak, yetkili makam tarafından imzalanır. Yalnızca Bakanlar Kurulu yönetmelikleri, Cumhurbaşkanı tarafından da imzalanmalıdır. Her yönetmelik Resmi Gazete'de yayımlanmak zorunda değildir.

SORU:
Kamu hizmeti imtiyaz sözleşmeleri ne şekilde sona erebilir?

CEVAP:
İmtiyaz sözleşmesi çeşitli sebeplerle sona erebilmektedir. Bu sebepler; sözleşme süresinin dolması, imtiyazcının ağır kusuruna karşı sözleşmenin sona ermesi yaptırımının uygulanması, kamu yararı gerekçesiyle imtiyazın idarece satın alınması (rachat), tek taraflı işlem ile kamu yararı gerekçesiyle sözleşmenin feshi, tarafların karşılıklı anlaşması yoluyla sözleşmeyi feshetmeleri ve tarafların başvurusu halinde mahkeme kararı ile fesihtir. Kısacası kamu hizmeti imtiyaz sözleşmeleri, sürelerinin dolması, idarece tek yanlı olarak feshedilmeleri ya da mahkeme kararı ile feshedilmek suretiyle sona ererler.

SORU:
Kamu hizmetlerine hakim olan ilkelerden biri olan uyarlama ilkesi ne anlama gelmektedir?

CEVAP:
Bir faaliyetin kamu hizmeti haline getirilmesi, o konudaki kamusal ihtiyacın en iyi ve en uygun bir biçimde karşılanması amacına yöneliktir. Bireylerin ihtiyaçlarının zaman içinde değişim göstermesi, nüfus artışları, toplumda başka anlayışların benimsenmesi, teknolojik gelişmeler veya devletin elinde bulunan imkânların artış göstermesi hizmetlerde değişimi ve uyarlanmayı zorunlu kılmaktadır. Değişimlere rağmen kamu hizmeti uyarlanmaz ise toplumda memnuniyetsizlik oluşur ve sosyal hayat bu durumdan olumsuz etkilenir. Bu nedenle, kamu hizmetinin değişken olması ve yeni durumlara uyum sağlaması zorunludur. Kamu yararının en iyi bir şekilde tatmin etmek amacıyla kamu hizmetlerinin örgütlenmesi veya işleyişine getirilen değişkenliğin kabulü kamu hizmetinin uyum sağlayabilme özelliğini ortaya koymaktadır. Kamu yararının zorunlu kıldığı durumlarda tek taraflı tasarruflarla kamu hizmetinin işleyişi ve örgütlenmesinin şartlarını değiştirebilmeye imkân tanınması ve böylece idari etkinlik ve hizmetin uyum sağlatılarak ihtiyaçlara cevap verilmesi değişkenlik ilkesi olarak tanımlanmaktadır.

SORU: Türk hukukunda kanunla veya içtihadi nitelendirme göz önüne alınarak idari sözleşmelerin tanımı nedir?

CEVAP: İdari sözleşme, kanunla idari sözleşme olarak nitelendirilen veya taraflardan en az birisinin bir kamu tüzel kişisi olması şartıyla kamu hizmetinin yürütülmesine ilişkin olan veya özel hukuku aşan hükümler içeren sözleşmelerdir.

SORU: 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun uygulama alanları nasıl karşılaştırılabilir?

CEVAP: İlgili karşılaştırma sonuçları şöyle sıralanabilir: • Genel bütçeye dahil dairelerle özel bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin yapacakları mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalelerine ve bu idarelerin başka kişilerden taşınmaz mal kiralamaları ihalelerine 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu uygulanır. • Mal ve hizmet alımları ile yapım işleri ve taşınmaz mal kiralamaları dışında kalan işlem ve işlerin ihalelerine ise 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu uygulanacaktır. • 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, mal ve hizmet satımlarını değil, alımlarını kapsar. Dolayısıyla idareye gelir getirici nitelikte olan mal ve hizmet satımlarına 4734 sayılı kanun değil, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu uygulanacaktır.

SORU: İdari sözleşmelerin yeni tipleri nelerdir?

CEVAP: 1980'lerden itibaren kamu hizmetlerinin özel kişilere gördürülmesi konusunda görevlendirme sözleşmesi, yapişlet- devret ya da yap-işlet sözleşmeleri 3096 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun'un öngördüğü görevlendirme sözleşmeleri birer idari sözleşmedir. Ayrıca 3465 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü Dışındaki Kuruluşların Erişme Kontrollü Karayolu (Otoyol) Yapımı, Bakımı ve İşletilmesi ile Görevlendirilmesi Hakkındaki Kanuna göre Karayolları Genel Müdürlüğü ile özel bir şirket arasında otoyol yapımı, bakımı ve işletilmesi konusunda görevlendirilmesine ilişkin olarak yapılan sözleşmeler de birer idari sözleşmedir ve büyük ölçüde imtiyaz sözleşmesine benzemektir.

SORU:
Kamu düzeni kavramı ne anlama gelir ve hangi unsurları barındırır?

CEVAP:
Kişilerin ve toplumun huzur ve mutluluğunun temini için, öncelikle kişilerin toplum olarak yaşamlarını sürdürmeleri için gereken ortak düzenin sağlanması gereklidir. Bu düzene, "kamu düzeni" adı verilir. Kamu düzeninin genel güvenlik, dirlikesenlik ve genel sağlık olmak üzere asgari üç ana unsuru vardır.

SORU: 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun kapsamı nedir?

CEVAP: Bu kanunun 1. maddesine göre kanun kapsamına giren kurumlar genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idareler, özel idare ve belediyelerdir. Dolayısıyla özel bütçeli kuruluşlar (örneğin KİT'ler) ile köyler bu kanunun kapsamı dışındadır. Kanun kapsamına giren işlemler ise, alım, satım, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işleridir.

SORU: Organik kriter nasıl açıklanabilir?

CEVAP: Organik kriter, sözleşmenin taraflarına ilişkin bir kriterdir. Bu kritere göre bir sözleşmenin idari sözleşme olabilmesi için sözleşmenim taraflardan en az birinin bir kamu tüzel kişisi olması gerekir. Demek ki, iki özel kişi arasındaki sözleşme idari sözleşme olarak kabul edilemeyecektir. Sözleşmenin iki tarafı da kamu tüzel kişisi

olması halinde organik kriter gerçekleşmiş olacaktır. Bir sözleşmenin iki tarafı da kamu tüzel kişisi ise o sözleşmenin idari sözleşme olduğuna dair bir karine vardır.

SORU:
Konularına göre kamu hizmeti türleri nelerdir?
CEVAP:
Konularına göre kamu hizmeti türleri; idari kamu hizmetleri, sosyal kamu hizmetleri, iktisadi kamu hizmetleri ve bilimsel, teknik ve kültürel kamu hizmetleridir.

SORU:
İdareye Anayasa'da verilmiş olan teşvik ve destekleme faaliyeti ne anlama gelmektedir?
CEVAP:
İdare bazı alanlardaki etkinlikleri bizzat yüklenmemekle birlikte bu alanlardaki etkinlikleri özendirir ve destekler. İdare belirli kişi, sektör veya çalışmaları kamu yararı amacıyla destekleyebilir. Bu bağlamda kamu yararı niteliği taşıyan ancak kamu hizmeti olarak nitelendirilmeyen alanlarda, örneğin tarımın ve sanayinin geliştirilmesi, istihdamın sağlanması için desteklerde bulunma idareye verilmiş anayasal bir görevdir. Teşvikler, genellikle özel kesime verilir.

SORU:
Kamu hizmeti hangi işlevleri bulunmaktadır?
CEVAP:
Kamu hizmeti kavramı dört temel işlevi üstlenmektedir. İlk olarak kamu hizmetinin işlevi milli savunma, yargı, medeni koruma ve mesleki düzen gibi alanlar için düzen ve kurala tabi kılmalıdır. İkinci olarak kamu hizmetinin sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri
alanlarında toplumsal koruma ve sağlığa yönelik bir işlevinden söz edilir. Üçüncü olarak eğitim, araştırma ve görsel kamu hizmetlerinde eğitici ve kültürel bir mesleki işlev ve nihayet kavramın ekonomik alandaki bir işlevi bahse konudur.

SORU: Türk Hukukunda idari sözleşme olarak kabul edilen sözleşmeler hangileridir?
CEVAP: Türk hukukunda şu sözleşmeler idarî sözleşme olarak kabul edilmekte, bunlara idare hukuku uygulanmakta ve bunlardan kaynaklanan uyuşmazlıklar, idarî yargıda çözümlenmektedir: İmtiyaz sözleşmeleri, idarî hizmet sözleşmeleri, malî iltizam sözleşmeleri, yeraltı ve yerüstü servetlerinin işletilmesine ilişkin sözleşmeler, görevlendirme sözleşmeleri.

SORU:
Kamu hizmetinin kaldırılmasında uyulması gereken usun nasıl belirlenir?
CEVAP:
Kamu hizmetinin kaldırılması, kamu hizmeti niteliğinde bir faaliyetin; yetkilerin paralelliği ilkesi gereğince kamu hizmetini kurmaya yetkili olan makam tarafından şekil ve usulde paralellik ilkesi gereğince hangi şekil ve usulde kurulmuş ise aynı şekil ve usulde kamu hizmeti olmaktan çıkarılmasıdır. Kamu hizmetlerinin kaldırılıp, özel teşebbüs hâline getirilmesi kamu hizmetini kuran düzenlemeye göre ya kanunla veya CK ile olması gerekir.

SORU: İmtiyaz sözleşmeleri nasıl açıklanabilir?
CEVAP: yaz sözleşmeleri nasıl açıklanabilir? Cevap: İmtiyaz sözleşmeleri, bir kamu hizmetinin bu hizmetten yararlananlardan alacağı ücret karşılığında kendi kar ve zararına bir özel hukuk kişisi tarafından kurulması ve belli bir süre işletilmesi amacıyla bu kişiyle bir kamu idaresi arasında yapılan bir sözleşmedir. İmtiyaz işlemi; • Sözleşme ve • Şartname olarak iki işlemden oluşur. Şartname, gerektiğinde idarenin tek taraflı iradesiyle değiştirebileceği düzenleyici hükümler içeren bir işlemdir. İmtiyaz sözleşmesindeki karşı taraf idarenin şartlarını toptan kabul etmek veya reddetmek durumundadır. Bu nedenle imtiyaz sözleşmeleri, iltihaki (katılmalı) sözleşme niteliğinde olan sözleşmelerdir.

SORU:
Tekelli-tekelsiz kamu hizmetleri ayrımı neye göre yapılmaktadır?
CEVAP:
Bu türde kamu hizmetleri, konularını oluşturan faaliyetin özel kesimce de yürütülebilmesi veya özel kesime tamamen yasaklamasına göre bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Buna göre, demiryollarında olduğu gibi kamu hizmetinin konusunu oluşturan
faaliyetin özel kesime tamamen yasaklaması halinde tekelli kamu hizmetleri söz konusu olurken, eğitim, sağlık hizmetinde olduğu gibi kamu hizmetinin konusu faaliyetin özel kesime de bırakılması hallerinde tekelsiz kamu hizmetlerinden söz edilir.

SORU: İltizam sözleşmeleri nasıl açıklanabilir?
CEVAP: İltizam sözleşmeleri, özel hukuk kişisinin kamu idaresine ödeyeceği belirli bir ücret karşılığında bir kamu hizmetini kendi kar ve zararına işletmesi konusunda bir özel hukuk kişisi ile bir kamu idaresi arasında yapılan sözleşmedir. İltizamı alan kişi, kamu hizmetini kişilere onlardan alacağı bir ücret karşılığında sunar.

SORU:
Yürütüldükleri alana göre kamu hizmetleri ne şekilde birbirinden ayrılmaktadır?
CEVAP:
Kamu hizmetlerini yürütüldükleri alana göre, milli kamu hizmetleri ve mahalli kamu hizmetleri olarak ikiye ayırmak mümkündür. Buna göre milli kamunhizmetleri, tüm ülke düzeyinde yürütülen kamunhizmetleridir ve dolayısıyla tüm vatandaşların yararlanmalarına da sunulmaktadırlar. Belli bir bölgeden yürütülen ve sadece o bölge halkının yararlanmasına sunulmuş kamu hizmetleri ise, mahalli kamu hizmetleri olarak kabul edilmektedir.

SORU:
Kamu hizmeti imtiyaz sözleşmesinde idare hangi koşullarla tek yanlı fesih hakkını kullanabilir? Açıklayınız.
CEVAP:
İdare, imtiyaz sahibinin ağır kusuru halinde bir yaptırım olarak sözleşmeyi tek yanlı feshedebilme yetkisinin yanı sıra, imtiyaz sahibinin hiçbir kusuru bulunmasa dahi, hizmet ve kamu yararının gerektirdiği hallerde, sözleşmeyi tek yanlı feshetme yetkisine sahiptir. Eğer, imtiyaz sözleşmesi, imtiyaz sahibinin ağır kusuru üzerine feshedilirse, imtiyaz sahibine herhangi bir tazminat

ödemesi gerekmemektedir. Ancak, diğer halde idare, imtiyaz sahibinin zararını tamamen gidermek zorundadır.

SORU: İdarî bir işlem olan yönetmeliklerin denetimi nasıl yapılır?

CEVAP: İdarî bir işlem olan yönetmeliklerin denetimi idarî yargıda yapılır. Bakanlıklar ile kamu kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca çıkarılan ve ülke çapında uygulanacak yönetmeliklerinin yargısal denetimi, ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da yapılır. Dolayısıyla sayılan bu makamların belli bir yörede uygulanacak olan yönetmeliklerinin yargısal denetimi, o yerde bulunan genel görevli idarî yargı yeri olan idare mahkemelerinde yapılır.

SORU: İdari sözleşmenin niteliğinin belirlenmesi için kullanılacak içtihadi kriterler kaça ayrılır?

CEVAP: Bir sözleşmenin nitelendirilmesi kanunla yapılmamışsa yardımcı kriter olarak devreye girecek olan içtihadi kriterler ikiye ayrılır: • Organik ve • Maddi kriter.

SORU:

Devlet idaresinin korumakla yükümlü olduğu milli güvenlik kavram olarak ne anlama gelmektedir?

CEVAP:

Milli güvenlik; yalnız halkın değil, devletin ve anayasal düzenin devamını da sağlayan hukuki, siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel yönleri de bulunan bir kavramdır. Söz konusu unsurların uluslararası alanda ve uluslararası anlaşmalarla tanınmış haklarının korunması ve güvence altında bulundurulması da milli güvenliğin içinde yer alır. Kavram zaman ve yer açısından uzun süreli, devamlı, içten ve dıştan tehlike ve eylemleri içeren; belirli bir bölgeyi ilgilendiren faaliyetlerden ziyade devletin tüm varlığını ilgilendiren, hatta yalnız belli bir bölgede olsa bile tüm halkı etkileyen ve yerleşik düzeni bozan veya ortadan kaldıran nitelikteki hareketleri kapsar. Bu amaçların gerçekleştirilmesine yönelik faaliyetlerin tümü milli güvenlik kavramı kapsamına dâhildir.

SORU:

Kamu hizmetine hakim olan ilkelerden eşitlik ilkesi ne anlam ifade etmektedir?

CEVAP:

Eşitlik ilkesi hizmetten yararlananlar veya kamu görevlileri arasında haklılığı ortaya konulamamış her türlü ayırımcılığın yasaklanmasıdır. Eşitlik ilkesi hizmetten yararlananlar ile kamu görevlilerine kamu hizmetlerine girme ve hizmetlerin sunulması sürecinde bir eşitliğin varlığını gerektirir. Kısacası, hizmetin sunumunda olduğu gibi yararlandırılmasında da eşit davranma zorunluluğu söz konusudur. Bu ilke Anayasanın 10. maddesindeki "Kanun Önündeki Eşitlik" düzenlemesinin bir sonucudur. Bu kuraldan hareketle kamu hizmetlerinden yararlanırken bireyler arasında herhangi bir ayrım yapılamaz, herkes eşit bir şekilde kamu hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir. Kamu hizmetlerinin sunulması esnasında görev alan kamu görevlileri ayrımcılıktan uzak, tarafsız bir şekilde bu görevi yerine getirmekle yükümlüdür. Bu doğrultuda bakıldığında, kanun önünde eşitlik kavramının soyut bir kavram değil, aynı şartları taşıyanlara aynı hak, yetki ve ayrıcalıklardan yararlanması ve yararlandırılma imkânının tanınması anlamını taşıyan somut ve nesnel bir kuraldır

ÜNİTE 5: KOLLUK

KAMU DÜZENİ

Devlet tüzelkişiliği ya da kamu tüzelkişiliği altında tüm kamu kurum ve kuruluşlarının kamu gücü ve kudretine dayanarak sundukları kamusal hizmet, işlem, eylem, sözleşme ve faaliyetlerinin ortak, genel ve biricik amacı kamu yararının sağlanması ve korunmasıyken; kolluk hizmet, işlem ve faaliyetlerinin özel, somut, spesifik ve yakın amacı "kamu düzeninin" sağlanması ve korunmasıdır.

"Kamu düzeni" kavramının kapsamının, içeriğinin, sınır ve unsurlarının netleşmesi kolluk hizmetlerinin anlaşılması açısından çok önemlidir. Kamu düzeni kavramıyla, sağlandığında toplumsal güvenlik, huzur, sükûn, dirlik, asayiş ve genel sağlığın korunup kamu yararının gerçekleştiği, bozulduğunda ise kamu yararının olumsuz yönde etkilendiği bir düzenden söz edilmektedir.

Kamu düzeni unsurları son dönemde küreselleşmenin de etkisiyle sosyal, ekonomik, siyasal, idari, teknolojik ve kültürel değişim ve dönüşümler sonrası kamu düzenin kapsam ve içeriği de değişip genişlemiş, bu bağlamda geleneksel anlayışta kabul edilegelen unsurlara yenilerinin eklenmesiyle zenginleşmiştir.

Ülkemizde kolluk teşkilatı ile kolluk görevlilerinin yetki ve sorumluluklarının temelini oluşturan 1934 tarih ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun 1. maddesine göre; "Polis, asayişi amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder."

Yine PVSK'nın 8/D maddesine göre, "genel ahlâka zararı dokunacak oyun oynatılan, temsil verilen, film veya videobant gösterilen yerler ile internet üzerinden yapılan yayınlara izin verilen yerlerin... mahallin en büyük mülkî amiri tarafından 30 günü geçmemek üzere geçici süreyle faaliyetten men edileceği"; hükme bağlanmaktadır.

Kolluk faaliyetlerinin amacı olan kamu düzeninin geleneksel anlamda dört unsurunun olduğunu söylemek mümkündür:

- Kamu güvenliği
- Dirlik ve esenlik
- Genel sağlık
- Genel ahlak

Kamu Güvenliği: Bireylerin umumi ve umuma açık yerlerde ırz, can ve mal güvenliklerinin korunması, bireylerin canlarına ve mallarına yönelik saldırı, tehdit ve tehlikelerin bulunmadığı kanısının yerleşmiş olmasını, devletin korunmasını kapsamaktadır. Trafik

tedbirleri, iş kazalarının engellenmesi, konut dokunulmazlığı, yapıların yanma ve yıkılmasına karşı alınan tedbirler hep kamu emniyet çerçevesinde yürütülen faaliyetlerdir.

Toplumsal güvenlik, asayiş ve emniyetin sağlanması, devamı ve korunmasından kolluk teşkilat, personel ve makamlarının yer aldığı İçişleri Bakanlığı sorumluyken; 1982 Anayasası'nın 117. maddesi uyarınca millî güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Cumhurbaşkanı sorumludur.

Dirlik ve Esenlik: Dirlik ve esenlik kamu huzuru, selameti, saadeti veya sükûnu olarak da ifade edilebilir. Dirlik ve esenlik unsuru, hayatın olağan akışını bozacak her türlü düzensizlik ve kamu huzurunu bozucu karışıklıkların olmaması, toplumsal huzur, sükûnet ve barışın hüküm sürmesini ihtiva eder. Dirlik ve esenliği bozucu durumlar zaman ve mekâna göre de farklılıklar gösterebilmektedir.

Kamu Sağlığı: Her bir bireyin hastalıklardan kurtarılıp tedavisi anlamında sağlık, kolluk faaliyetleri çerçevesinde değil, devlet ve özel sektör tarafından hastanelerde ya da sağlık ocaklarında sunulan sağlık hizmeti çerçevesinde ele alınmaktadır. Kamu düzeninin bir parçası olan "kamu sağlığı" unsuru, toplumun bir bütün olarak yaygın, salgın ve bulaşıcı hastalıklardan korumak amacıyla kolluk faaliyetlerinde bulunulması anlamına gelmektedir.

Genel sağlık tedbirleri sadece insanlar değil, hayvanlar, bitkiler hatta taşınır ve taşınmaz mallar üzerinde bile uygulanabilmektedir.

Genel Ahlak: Bireylerin ahlaki davranışları toplumun dış maddi düzeni oluşturan kamu düzeni bozacak bir hal alırsa kolluk faaliyetlerinin konusu olur. Zamandan ve mekândan görece bağımsız evrensel ahlaki standartları ifade eden "etik" kurallara aykırılığın, genel ahlak anlamında kolluk faaliyetlerinin ve kamu düzeninin amaçlarından olduğu söylenebilir.

Kamu yararı ve düzeninin sağlanması ve korunması ile bireysel hak ve özgürlükler arasında bir denge kurmak kolluk faaliyetlerinin en hassas yanlarından biridir.

PVSK'nın "genel ahlakın" korunma ve tedbirler içeren 11. maddesine göre, polis genel ahlak ve edep kurallarına aykırı olarak davrananları herhangi bir müracaat veya şikâyet olmasa bile engeller, davranışlarının devamını durdurarak yasaklar, sanıklar hakkında tanzim olunacak evrakı derhal şikâyete bağlı suçlar hakkındaki evrakı da şikâyet ve müracaat vuku bulduğu takdirde adliyeye tevdi eder.

Kamu düzeninin yeni unsurları olarak literatüre giren kavramlar şunlardır:

İnsan Onuru: Liberal siyasal ideolojinin temeli olan eşitlik ve özgürlüğün öncülü olan insan onur ve haysiyetinin korunması suretiyle kamu düzeninin sağlanacağı savunulmaktadır.

Estetik: Devletin artan ve çeşitlenen görev ve hizmetleri çerçevesinde kentsel estetiğin ve ahengin, mimari güzelliğin ve sanatın, kültürel ve tarihsel dokunun, maddi ve manevi entelektüel mirasın, doğal çevrenin korunması hususları, kamu düzeninin diğer unsurlarıyla bağlantılı ve tamamlayıcı olarak kolluk hizmetleri literatüründe yer almaya başlamıştır.

Ekonomik Kamu Düzeni : Anayasal ve kamu hukuku bağlamında devletin ekonomideki yeri ve rolü, devletin piyasalarda regülasyon fonksiyonuyla ekonomik düzeni, istikrarı ve güvenliği sağlaması anlamında "ekonomik kamu düzeni" kamu düzeninin bir diğer yeni unsuru olarak kabul edilmektedir.

Ekolojik Kamu Düzeni: Sürdürülebilir ekonomik kalkınma anlayışı çerçevesinde, gelecek kuşakların sağlıklı ve dengeli bir ekolojik çevrede yaşamalarını mümkün kılacak önlemlerin, koruyucu tedbirlerin alınması anlamında "ekolojik kamu düzeni", idarenin kolluk faaliyetlerini yürütürken dikkate alacağı son derece hassas ve kritik bir kamu düzeni unsuru haline gelmiştir.

KOLLUK TÜRLERİ

Kolluk "adli" ve "idari" kolluk olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Adli kolluk : Kanunların suç olarak nitelediği eylemlerin işlenmesinden yani kamu düzeninin bozulmasından sonra, suç faillerini ve delilleri araştırıp bulmak ve adli makamlara teslim etmek şeklinde yürütülen bir faaliyettir. Dolayısıyla adli kolluk idare hukukunun değil ceza hukukunun alanına girmektedir.

İdari Kolluk : İdare hukukunun alanına giren "idari" kolluk kendi içinde önce "genel" ve "özel" kolluğu olarak ayrılmaktadır.

Genel kolluk , birden çok türde ve alanda yürütülen işlem ve faaliyeti kapsadığı için "genel" nitelemesini almakta, bu da kendi içinde "merkezi idare" ve "mahalli idare" kolluğu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Özel kolluk ise, genel kolluğun tersine tek bir kamusal hizmetin düzgün, düzenli ve güvenli biçimde işlemesi ve sunulması için tedbir alıp denetim yapan ve gerektiğinde müeyyide uygulayan kolluktur.

Son dönemlerde kamusal hayata ve mevzuata giren "özel güvenlik" kolluğu, özel kolluğunun bir parçası olarak düşünülebileceği gibi, kendine özgü "sui generis" bir kolluk türü olarak da değerlendirilmektedir.

Hem teorik ve hem de uygulama açısından önem taşıyan idari kolluk ve adli kolluk ayrımı her iki kolluğun amacına göre yapılmış bir ayrımdır. Adli ve idari kolluk arasındaki bu ayrım teşkilat ve personel ayrımı değildir,

çünkü her iki kolluk hizmetini de aynı makam ve personel ifa etmektedir. Ayrım kolluk faaliyetlerinin nitelik ve amacındaki bir ayrımdır.

Adli kolluk, ceza hukukunun alanına girmektedir. Bu nedenle adli kolluğa "suç kolluğu" da denilmektedir.

1937 tarih ve 3201 sayılı ETK'de polis üçe ayrılmaktadır:

- İdari polis: Toplumsal genel kamu düzenini sağlamakla sorumlu olan kolluktur.
- Siyasi polis: MİT Başkanlığı uhdesinde, Devletin genel ve milli güvenliğine ilişkin konularda sorumlu kolluktur.
- Adli polis: Asgari tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde, adli işlerle uğraşmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğünce kadrodan ayrılan bir kısımdır.

Ayrıca 1934 tarih ve 2559 sayılı PVSK'nın 2. maddesinde;

- Kanunlara, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine, yönetmeliklere, hükümet amirlerine ve kamu düzenine uygun olmayan hareketlerin işlenmesinden önce bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak,
- İşlenmiş olan bir suç hakkında Ceza Muhakemesi Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı görevleri yapmak" şeklinde bir ayrım yapılmaktadır.

Aslında adli ve idari kolluk ayrımın en net olduğu düzenleme, 1983 tarih ve 2803 sayılı JTGYK'nın 7. maddesinde mülki, adli ve askeri olmak üzere üçlü ayrımda yer almaktadır. Buna göre, jandarmanın sorumluluk alanlarında genel olarak görevleri şunlardır:

- Mülki görevleri: Emniyet, asayiş ve kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak, adli ve askeri görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmak,
- Adli görevleri: İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek,
- Askeri görevleri: Kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen askeri hizmetleri yerine getirmek,

Ayrıca aynı mevzuatta, jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı; polis görev sahası dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye hudutları haricinde kalan veya polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir. Ancak, belediye sınırları içinde olmakla birlikte hizmet gerekleri bakımından uygun görülen yerler, jandarmanın görev ve sorumluluk alanı olarak tespit edilebilir. İçişleri Bakanının kararıyla bir il veya ilçenin tamamı polis ya da jandarma görev ve sorumluluk alanı olarak belirlenebilir.

İdari kolluk ve adli kolluk ayrı ayrı teşkilatlanmış değildir. İçişleri Bakanlığı bünyesinde kolluk görevlerini yerine getiren personel, faaliyetlerinin niteliğine ve amacına göre adli kolluk ve idari kolluk olarak adlandırılmakta, sadece faaliyetlerin ve personelin tabi olduğu hukuki rejim ve usuller değişmektedir.

1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 9. Maddesinde idari ve siyasi polis tasnifine yer verilmektedir:

- İdari polis, içtimai ve umumi intizamı temin etmekle mükellef olan kısımdır.
- Siyasi polis, Devletin umumi emniyetine taalluk eden işlerle mükellef olan kısımdır.

Bu bağlamda, ülkemizde siyasi kolluk görevi ve faaliyetleri daha önce Başbakana bağlı olan, önce 2017 yılında 694 sayılı OHAL KHK'sı ile sonra da 10.07.2018 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle Cumhurbaşkanlığına bağlanan Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

Milli İstihbarat Teşkilatının temel görevleri şunlardır:

- Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milleti ile bütünlüğüne, varlığına, bağımsızlığına, güvenliğine, Anayasal düzenine ve milli gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında milli güvenlik istihbaratını Devlet çapında oluşturmak ve bu istihbaratı Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırmak,
- Devletin milli güvenlik siyasetiyle ilgili planların hazırlanması ve yürütülmesinde; Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile ilgili bakanlıkların istihbarat istek ve ihtiyaçlarını karşılamak,
- Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi için Cumhurbaşkanı ve Milli Güvenlik Kuruluna tekliflerde bulunmak,
- Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat ve istihbarata karşı koyma faaliyetlerine teknik konularda müşavirlik yapmak ve koordinasyonun sağlanmasında yardımcı olmak,

- Genelkurmay Başkanlığınca Silahlı Kuvvetler için lüzum görülecek haber ve istihbaratı, yapılacak protokole göre Genelkurmay Başkanlığına ulaştırmak,
- İstihbarata karşı koymak,
- Dış güvenlik, terörle mücadele ve millî güvenliğe ilişkin konularda Cumhurbaşkanınca verilen görevleri yerine getirmek,
- Dış istihbarat, millî savunma, terörle mücadele ve uluslararası suçlar ile siber güvenlik konularında her türlü teknik istihbarat ve insan istihbaratı usul, araç ve sistemlerini kullanmak suretiyle bilgi, belge, haber ve veri toplamak, kaydetmek, analiz etmek ve üretilen istihbaratı gerekli kuruluşlara ulaştırmak,
- İstihbarat kapasitesini, niteliğini ve etkinliğini artırmak amacıyla çağdaş istihbarat usul ve yöntemlerini araştırmak, teknolojik gelişmeleri takip etmek ve uygun görülenleri temin etmek.

Millî İstihbarat Teşkilatına bu görevler dışında görev verilemez. Milli İstihbarat Teşkilatı birimlerinin görev, yetki ve sorumlulukları Cumhurbaşkanınca onaylanacak bir yönetmelikte belirtilir.

İdari kolluğun özellikleri şöyle sıralanabilir:

- İdari kolluğun işlem ve eylemleri her zaman tek taraflıdır. Kamu gücüne sahip olma ayrıcalığından dolayı kolluk makamları tek taraflı üstünlükle karşı tarafın rıza ve muvaffakatını almadan bireysel ve düzenleyici işlem ve faaliyetlerde bulunurlar.
- Kolluk yetkisi idari sözleşmeler veya diğer yollarla devredilemez ve paylaşılamaz bir yetkidir.
- Kolluk yetkisi kullanılması zorunlu ve amir bir yetkidir.
- Kolluk yetkisi kanunun verdiği açık yetkiye istinaden ve ancak anayasal ve yasal esas ve usuller çerçevesinde kullanılır. Yasada açık ve kesin düzenleme olmadıkça, kolluk makamları bir faaliyeti izin veya bildirim usulüne bağlayamaz.
- Kolluk yetkisi önleyici ve koruyucu kapsamdadır, genelde yasak, cezalar, zorlayıcı ve bastırıcı müeyyideler şeklinde ortaya çıkar.
- Kolluk işlem ve eylemleri, hak yaratıcı bir nitelikte değildir.
- İdarî makamların emrinde faaliyet gösterir.
- Kolluk işlem ve eylemleri, idarenin idare hukuku kurallarına göre ve tek yanlı üstünlüğü ile tesis edip yürüttüğü tipik idari işlem ve faaliyetler olmaları hasebiyle idari yargı denetimine tabidir ve bu eylem ve işlemlerden doğan zararlar, idare tarafından tazmin edilir.
- İdarî kolluk faaliyetlerini gerçekleştiren görevliler, görevlerinden dolayı işledikleri suçlarda 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre kovuşturulurlar.
- İdarî kolluk, Devlet tüzelkişiliği ve mahalli idareler hatta kamu tüzel kişileri adına ifa edilir.
- Cumhurbaşkanı, İçişleri Bakanı, vali ve kaymakamdan oluşan idari kolluk makamları Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yönetmelik, genel emir, genelge gibi düzenleyici işlemler yapabilir.

1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 2. maddesinde genel ve özel idari kolluk ayrımı yapılmaktadır:

- UMUMİ ZABITA: Silahlı bir kuvvet olan polis ve jandarma'dır.
- HUSUSİ ZABITA: Umumi kolluk dışında kalan ve kendi özel kanunlarına göre teşekkül edip belirlenmiş görevleri yürüten kolluk kuvvetleridir.

Bu çerçevede idari kolluk, kendi içerisinde iki kategoriye ayrılmaktadır:

- GENEL İDARİ KOLLUK: Kamu düzeninin sağlanması için genel olarak birden fazla kamusal hizmetin güvenlik içinde gereği gibi yapılması için yürütülen kolluk işlem, eylem ve faaliyetlerini içerir.
- ÖZEL İDARİ KOLLUK: Özel kanunlarla belirlenmiş spesifik ve özel bir kamu hizmetinin gereği gibi sunulması, sürekliliği ve icrası için önlem alıp denetim yapan ve müeyyideler uygulayan kolluk türüdür.

Genel idari kolluk, İçişleri Bakanlığı bünyesinde görev yapan dört personelden oluşur: Polis, jandarma, sahil güvenlik ve bekçi.

Geleneksel olarak genel idari kolluk polis, jandarma ve bekçilerden oluşmaktaydı. Ancak 25.7.2016 tarih ve 668 sayılı Olağanüstü Kanun Hükmünde Kararname ile Sahil Güvenlik Komutanlığı da tam olarak genel kolluk kuvveti statüsü kazanmıştır.

Polis , genel kamu düzenini temin eder, kişilerin can ve mal güvenliğini korur, dirlik ve esenliği sağlamak üzere önlem alır ve tasarrufta bulunur. Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, hasta ve acizlere yardım eder. Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve ilgili mevzuatın kendisine verdiği vazifeleri yapar.

Polis, silahlı icra ve kolluk kuvveti olup üniformalı ve sivil olmak üzere iki kısımdır.

Emniyet Teşkilatında, fiili polis hizmetleri dışında kalan yazı, hesap, levazım, telli veya telsiz haberleşme, kriminal laboratuvar, kayıt, tescil ve benzeri hizmetler, emniyet hizmetleri sınıfı mensupları tarafından ifa olunur. Her hizmet bölümü için gerekli görev ve çalışma şartları ile bir hizmet bölümünden diğerine aktarılmada göz önünde bulundurulacak esaslar ve sağlık şartları, İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirtilir.

Üniformalı polis ; vasıtalı ve vasıtasız kısımlara ayrılır. Vasıtalı polis; atlı, bisikletli, motorlu ve canlı, cansız diğer vasıtalarla teçhiz edilen kısımdır.

Sivil polis ; her çeşit emniyet hizmetinde üniformasız çalıştırılan kısımdır.

Jandarma eskiden Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bir parçası olup, Silahlı Kuvvetler ile ilgili eğitim, öğretim ve görevleri yönünden Genelkurmay Başkanlığı'na bağlıydı.

Jandarmanın hukuki statüsü: 25.7.2016 tarih ve 668 sayılı OHAL KHK'sı ile Jandarma Genel Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlanmış ve Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin verdiği görevleri yerine getiren silahlı genel kolluk kuvveti statüsünü kazanmıştır.

Jandarmanın kuruluş ve teşkilatı: Jandarma Genel Komutanlığının kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerleri, İçişleri Bakanlığınca düzenlenir. Ancak seferberlik ve savaşta Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek birliklerin kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerlerinin düzenlenmesinde Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınır. Jandarma birliklerinin kuruluş ve konuşlarının düzenlenmesinde mülki taksimat esas alınır. Ancak geçici olarak birden çok ili içine alan bölge teşkilatı da kurulabilir. Bölge komutanı, bölge teşkilatının konuşlu bulunduğu ilin valisine karşı sorumlu olarak görev yapar.

Jandarma Genel Komutanlığının bütçesi, İçişleri Bakanlığının bünyesinde ve bu Bakanlığın bütçesinden ayrı olarak düzenlenir. Jandarma Genel Komutanlığı 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda (I) sayılı ekli Genel Bütçe içinde yer alan idareler arasındadır.

Jandarma personeli: Jandarma Genel Komutanı, tüm Jandarma Teşkilatının komutanıdır. Jandarma Genel Komutanı, generaller arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanır. Jandarma Genel Komutanı Yardımcıları, bölge jandarma komutanları ve il jandarma komutanları Cumhurbaşkanının onayı ile atanır. Albaylıktan tuğgeneral/tuğamiral rütbelerine terfiler ile general ve amirallikte bir üst rütbeye terfiler ve atamalar Cumhurbaşkanının onayı ile yapılır.

Rütbelerindeki bekleme süresinin dolması ya da kadrosuzluk nedenleri ile emekliliğe sevk edilme durumunda olan, ancak hizmetlerine ihtiyaç duyulan albaylar 60 yaşına, generaller ise 65 yaşına kadar İçişleri Bakanının onayıyla görevde bırakılabilirler.

Jandarma Genel Komutanlığında görev yapan muvazzaf subayların terfileri her yıl 30 Ağustos Zafer Bayramı günü yapılır. Bu tarih Cumhurbaşkanı tarafından farklı bir tarih olarak belirlenebilir. Astsubaylığa ve subaylığa nasıp ve terfiler İçişleri Bakanı tarafından yapılır. Uzman jandarma ve uzman erbaşların nasıp ve terfileri Jandarma Genel Komutanlığınca özel kanunlarına göre yapılır.

Nokta ataması yapılmayan subay, astsubay ve uzman jandarmalar valilik emrine atanır ve bunların istihdam yerleri, il içi yer değiştirmeleri vali tarafından yapılır.

Jandarmanın görevleri: Daha önce bahsedildiği üzere, Jandarmanın emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak gibi mülki veya idari kolluk görevleri; işlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek gibi adli kolluk görevleri bulunmaktadır.

Ayrıca Jandarmanın Kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen askeri hizmetleri yerine getirmek suretinde askeri görevleri de devam etmektedir.

Jandarmanın seferberlik ve savaş halindeki görevleri: Jandarma birlikleri; seferberlik ve savaş hallerinde, Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenecek bölümleriyle Kuvvet Komutanlıkları emrine girer, kalan bölümüyle normal görevlerine devam eder.

Ayrıca, Jandarma birlikleri; Genelkurmay Başkanlığının talebi üzerine İçişleri Bakanının, illerde ise garnizon komutanının talep etmesi halinde valinin onayıyla kendilerine verilen askeri görevleri de yaparlar.

Jandarmanın görev ve sorumluluk alanı: Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı; Polis görev sahası dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye hudutları haricinde kalan veya polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir. Ancak, belediye sınırları içinde olmakla birlikte hizmet gerekleri bakımından uygun görülen yerler, jandarmanın görev ve sorumluluk alanı olarak tespit edilebilir. İçişleri Bakanının kararıyla bir il veya ilçenin tamamı polis ya da jandarma görev ve sorumluluk alanı olarak belirlenebilir.

İl ve ilçelerdeki jandarma, polis sorumluluk alanlarının sınırları, ilçelerde kaymakam, illerde vali veya görevlendireceği vali yardımcısı başkanlığında jandarma ve emniyet temsilcilerinin katılacağı

komisyon tarafından belirlenir. Komisyon, vali veya kaymakamın çağrısı üzerine toplanır. Büyükşehir, il veya ilçe belediyesi sınırlarında değişiklik olması halinde, değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç ay içerisinde sorumluluk alanları yeniden düzenlenir. Komisyon tarafından alınan kararlar İçişleri Bakanının onayıyla yürürlüğe girer. Belirlenen sorumluluk alanlarının sınırları karara eklenen bir harita veya kroki üzerinde gösterilir.

Jandarma veya Emniyet Teşkilatı, kendi sorumluluk sahasında yetersiz kaldıkları veya kalacaklarının değerlendirilmesi halinde, mahalli mülki amirler tarafından birbirlerinin sorumluluk sahalarında geçici olarak görevlendirilebilirler.

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi: Jandarma ve Sahil Güvenlik Teşkilatlarının subay, astsubay ve diğer personel ihtiyacını karşılamak, önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın yapmak üzere bünyesinde fakülte, enstitü, astsubay meslek yüksekokulları, eğitim, araştırma merkezleri ve kurslar bulunan bir yükseköğretim kurumu olarak İçişleri Bakanlığına bağlı Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi kurulmuştur. Akademinin ihtiyaçları Jandarma Genel Komutanlığı bütçesinden karşılanır.

Daha önce Sahil Güvenlik Komutanlığı da Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bir parçası Genelkurmay Başkanlığı'na bağlıydı. 25.7.2016 tarih ve 668 sayılı Olağanüstü Kanun Hükmünde Kararname ile Sahil Güvenlik Komutanlığının da statüsünde önemli değişiklik ve yenilikler gerçekleştirilmiştir.

Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın hukuki statüsü : Kanunda belirtilen görev ve hizmetleri yapmak üzere silahlı bir genel kolluk kuvveti olan İçişleri Bakanlığı'na bağlı Sahil Güvenlik Komutanlığı kurulmuştur.

Seferberlik ve savaş hallerinde, Sahil Güvenlik Komutanlığının Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenecek bölümleri Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrine girer, kalan bölümü normal görevlerine devam eder.

Sahil Güvenlik Komutanlığının görev alanları, üsleri, kadrolarıyla yerleşme yerleri, İçişleri Bakanlığınca düzenlenir. Ancak seferberlik ve savaş hallerinde Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrine girecek birliklerin kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerlerinin düzenlenmesinde Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınır.

Sahil Güvenlik Komutanlığının bütçesi, İçişleri Bakanlığının bünyesinde ve bu Bakanlığın bütçesinden ayrı olarak düzenlenir. Jandarma Genel Komutanlığı 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda (I) sayılı ekli Genel Bütçe içinde yer alan idareler arasındadır.

Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli : Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli; subay, astsubay, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er, öğrenci, erbaş ve erler ile Devlet memuru ve işçileri kapsar.

Sahil Güvenlik Komutanı amiraller arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanır. Sahil Güvenlik komutan yardımcıları, Sahil Güvenlik bölge komutanları Cumhurbaşkanının onayı ile atanır. Albaylıktan tuğgeneral/tuğamiral rütbelerine terfiler ile general ve amirallikte bir üst rütbeye terfiler ve atamalar Cumhurbaşkanının onayı ile yapılır.

Muvazzaf subayların terfileri her yıl 30 Ağustos Zafer Bayramı günü yapılır. Bu tarih Cumhurbaşkanı tarafından farklı bir tarih olarak belirlenebilir. Astsubaylığa ve subaylığa nasıp ve terfiler İçişleri Bakanlığının onayıyla yapılır.

Rütbelerindeki bekleme süresi dolması ya da kadrosuzluk nedeni ile emekliliğe sevk edilme durumunda olan, ancak hizmetlerine ihtiyaç duyulan albaylar 60 yaşına, amiraller ise 65 yaşına kadar İçişleri Bakanının onayıyla görevde bırakılabilirler. Amiraller haricinde, Sahil Güvenlik Komutanlığı karargâhında görevli başkanların atanmaları ile diğer subayların ve astsubayların, Devlet memurlarının, uzman erbaşların ve sözleşmeli erbaş ve erlerin atanmaları ile dağıtımları İçişleri Bakanlığınca yapılır.

Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın görev ve yetkileri:

- Türkiye Cumhuriyetinin bütün sahillerinde, iç suları olan Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında, liman ve körfezlerinde, karasularında, münhasır ekonomik bölgesi ile ulusal ve uluslararası hukuk kuralları uyarınca egemenlik ve denetimi altında bulunan deniz alanlarında, kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı Kararnameleriyle kendisine verilen görevleri uygulamak ve yetkileri kullanmak
- Deniz yolu ile yapılan her türlü kaçakçılık eylemlerini, kanunu aykırı eylemleri önlemek, izlemek, suçluları yakalamak, gerekli işlemleri yapmak, yakalanan kişi ve suç vasıtalarını yetkili makamlara teslim etmek.
- Liman sınırları dışında kanunda belirtilen seyir güvenliği ile demirleme, bağlama, avlanma, dalgıçlık ve bayrak çekme ile ilgili hükümlere, Deniz ve hava araçları ile denizlerdeki tesislerden yapılacak her türlü kirletmelerle ilgili hükümlere, uluslararası antlaşmalara aykırı eylemleri önlemek, izlemek, suçluları yakalamak, gerekli işlemleri yapmak, yakalanan kişi ve suç vasıtalarını yetkili makamlara teslim etmek.
- Deniz ve Kıyılarda Görülecek Başıboş Mayın, Patlayıcı Madde ve Şüpheli Cisimlerin Yok edilmeleri Hakkında 17/5/1948 tarih ve 5202

sayılı Kanunun uygulanmasında gerekli koruma tedbirlerini alarak ilgililere haber vermek.

- Deniz seyir yardımcılarının ilgili hükümlere göre çalışma durumlarını, yetkili kuruluşlarca konulan deniz engelleri ile batık işaretlerinin sürekliliğini izlemek, kontrol etmek, görülen aksaklık ve noksanlıkları ilgililere bildirmek.
- Uluslararası Denizde Arama ve Kurtarma Sözleşmesinin öngördüğü düzeyde arama ve kurtarma görevlerini icra etmek,
- Karasularımıza giren mültecileri silah, mühimmat ve sair harp vasıtalarından arıtmak ve bu mülteciler ile onların nezdindeki silah, mühimmat ve sair harp vasıtalarını ilgililere teslim etmek,
- Görev alanları içinde genel güvenlik kuvvetlerince takibi gerekli suçlarla, karada başlayıp denizde devam eden yukarıda belirtilen suçlar dışındaki suçların izlenmesinde ve suçluların yakalanmasında güvenlik kuvveti olarak diğer güvenlik kuvvetlerine yardım etmek, gerektiğinde bu suçlara el koymak ve suçluları yakalayıp yetkili makamlara teslim etmektir.

Sahil Güvenlik Komutanlığı mensupları kendilerine bu Kanun ile verilen görevlerin yapılmasında; silah kullanma yetkisi dâhil kanunların diğer güvenlik kuvvetlerine tanıdığı bütün hak ve yetkilere sahiptirler. Liman sınırları dışında Türk Kanunlarına göre cezalandırılması gereken eylemlere, ilgili kanun ve uluslararası antlaşmalar hükümlerine göre el koyarlar.

Suçun denizde başlayıp karada devam etmesi ya da suçluların karaya geçmesi hallerinde, yetkili güvenlik kuvveti olaya el koyuncaya kadar suç delillerinin kaybolmasını ve suçluların kaçmasını önlemek amacıyla yetkilerini karada da sürdürürler. Durum, en kısa sürede gerekli imkânlar kullanılarak mahalli mülki amire bildirilir.

Bekçiler son dönemde yeniden canlandırılan ve yaygınlaşan çarşı ve mahalle bekçileriyle ilgili 1966 tarih ve 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu bulunmaktadır. Buna göre, belediye hudutları içinde bekçi adayı ve bekçiden oluşan çarşı ve mahalle bekçileri teşkilatı kurulur.

Çarşı ve mahalle bekçi teşkilatı, en büyük mülkiye amirinin emrinde, genel kolluğa yardımcı, silahlı bir kuruluştur.

Emniyet teşkilatı bulunan yerlerdeki bekçi kuruluşlarının mesleki amiri, polisin ilçedeki en büyük amiridir. Jandarmanın görev alanında bulunan belediye sınırları içindeki bekçi kuruluşlarının mesleki amiri ise ilçe Jandarma birlik komutanıdır.

Bekçilerin genel kolluk kuvvetlerinin derhal müdahalesine imkân bulunmayan acele ve zaruri hallerde kolluk personelinin görevlerini yerine getirmek, gereklilik halinde genel kolluk kuvvetlerine yardım etmek, mahalle sakinlerinin istirahat, sağlık, dirlik ve esenliğini sağlamak gibi görevleri vardır. Çarşı ve mahalle bekçileri, görevlerini yerine getirirken 2559 sayılı PVSK'da polise silah kullanabilme yetkisinin verildiği hallerde silah kullanabilirler.

Çarşı ve mahalle bekçileri genel olarak güneşin batışı saatinden doğuşu saatine kadar vazife görürler. Güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan fevkalade hallerde vali ve kaymakamın vereceği emirlerle gündüz de çalıştırılabilir.

Bekçiliğe giriş sınavla olur. Çarşı ve mahalle bekçileri il ve ilçe merkezlerindeki en büyük mesleki amirinin inhası ile vali ve kaymakamlarca aday olarak atanırlar. Adaylık süresi 2 yıl olan bekçiler, 60 yaşına kadar çalıştırılabilir.

1937 tarih ve 3201 sayılı ETK'nın 3. Maddesinde "hususi zabıta" başlığında özel idari kolluk genel kolluk dışında kendi özel kanunlarına göre kurulup kendileri için belirlenmiş görevleri gören kolluk kuvveti kuvvetleridir. Özel idari kolluk, genel idari kolluğun dışında kalan, kendi özel kurucu kanunları olan, kamu düzeni, güvenliği, dirlik ve esenlik ile sağlık konularında özel olarak belirlenmiş görevleri olan, sadece bu özel faaliyet alanında kolluk işlem ve eylemi tesis etmekle yetkili ve görevli kolluktur.

Özel idari kolluk, hizmet alanına göre değişiklik göstermektedir. Bu nedenle özel idari kolluğa "hizmet kolluğu" da denilmektedir. Özel idari kolluk, genel idari kolluktan farklı kolluk makamlarının emri altındadır.

Özel idari kolluk üç noktada genel idari kolluktan ayrılmaktadır:

- YETKİLİ MAKAM: Özel kolluk yetkisi Orman Genel Müdürü, TCDD Genel Müdürü gibi normalde kolluk makamı olarak tanımlanmayan otoritelere tanınmaktadır.
- USULLER: Özel idari kolluğa, hizmetin niteliğine ve içeriğine göre, genel idari kolluğa tanınmayan özel usul ve yetkiler tanınmaktadır.
- AMAÇ: Özel idari kolluk kamu düzenini sağlamak dışında farklı belirli alan, grup veya hizmetlerin korunması ve geliştirilmesi gibi amaçlar da güdebilmektedir.

Başlıca özel idari hizmet kolluk türleri şunlardır:

- Orman Muhafaza Kolluğu
- Limanlar Zabıtası
- Ordu Zabıtası
- Hudut ve Sahiller Sağlık Kolluğu

- Sınır Kolluğu
- Çiftçi Mallarını Koruma Kolluğu
- Özel Güvenlik Kolluğu

İdari kolluk genel idari kolluk merkezi idare ve mahalli idare kolluğu olarak göre ikiye ayrılmaktadır.

Merkezi idare kolluğu , Polis, jandarma, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve bekçiler olmak üzere İçişleri Bakanlığı bünyesinde teşkilatlanmış ve istihdam edilen kolluk görevlileridir.

Mahalli idare kolluğu ise; İl özel idaresi, belediye ve köy olmak üzere anayasal mahalli idare birimleri bünyesinde, bu birimlerin görev, yetki ve sorumlulukları kapsamında teşkilatlanıp denetim yapan, önlem alan, müeyyideler uygulayan ve diğer hizmet alanının gerektirdiği iş, işlem ve etkinlikleri yürüten kolluktur.

İl Özel İdaresi Kolluğu : Hukuken il özel idarelerinin kendi görev ve sorumluluk alanıyla ilgili konularda kolluk işlemi yapma, denetim yapıp önlem alma yetkileri bulunmakta, bu kapsamda da kolluk personeli istihdam etme imkânı bulunmaktadır. Ancak il genel idaresinin başında bulunan ve yetki genişliğinin sahibi olan vali aynı zamanda il özel idaresinin başı ve kamu tüzel kişiliğinin temsilcisi olması hasebiyle, il özel idaresinin görev ve sorumluluk alanıyla ilgili konularda, emrinde olan genel polis ve jandarma gibi idari kolluk personelini kullanmaktadır. Dolayısıyla uygulamada il özel idareleri kolluk personeli istihdam etmemekte, genel idari kolluk teşkilat, personel ve kuvvetleri aracılığıyla kolluk faaliyetlerini yürütmektedirler.

Belediye Kolluğu: Belediyenin kolluk kuvveti zabıtadır. Zabıta, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 51. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, Belediye zabıtası; beldede esenlik, huzur, sağlık ve düzenin sağlanmasıyla görevli olup bu amaçla, belediye meclisi tarafından alınan ve belediye zabıtası tarafından yerine getirilmesi gereken emir ve yasaklarla bunlara uymayanlar hakkında mevzuatta öngörülen ceza ve diğer yaptırımları uygular."

Ayrıca bu kanuna göre, görevlerini yaparken zabıtaya karşı gelenler, kolluk kuvvetlerine karşı gelenler gibi cezalandırılır. Zabıtanın, polis ve jandarma gibi silah taşıma yetkisi yoktur.

Belediye zabıta teşkilâtının çalışma usûl ve esasları, İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Belediye, bu yönetmeliğe aykırı olmamak üzere ek düzenlemeler yapabilir.

Köy Kolluğu : Köy korucularıdır.

1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanunu'nun 8. Faslı köy korucuları ve göreceği işlerle ilgilidir. Köy sınırı içinde herkesin ırzını, canını ve malını korumak için köy korucuları bulundurulur. Köy Kanunu'na göre, korucuların 22 yaşından küçük ve 60 yaşından büyük olmaması ve bir cürüm ile cezalandırılmamış ve iyi huylu tanınmış bulunması ve herkesle kavga çıkarmak, sarhoşluk gibi huysuzlukları olmaması şarttır. Korucular köy muhtarının emri altındadır. Resmi işlerde onun her emrini tutmağa mecburdur. Korucular silahlıdırlar. Kendilerine karşı gelenler jandarmaya karşı gelmiş gibi ceza görürler.

Üç çeşit köy korucusu vardır:

- SİLAHLI KÖY KORUCULARI: Her köyde en aşağı bir korucu bulunur. Nüfusu binden yukarı köylerde her 500 kişiye bir korucu daha tutulur. İhtiyar meclisi tutar, kaymakamın emriyle göreve başlar.
- GÖNÜLLÜ GÜVENLİK KORUCULARI: Mahsulü eşkıya ve yağmadan korumak için İhtiyar meclisi tutar, kaymakamın emriyle göreve başlayan korucudur.
- GÜVENLİK KORUCULARI: Köy Kanunu'nun 74. maddesine 1985 yılında eklenen fıkralar uyarınca, Cumhurbaşkanınca tespit edilecek illerde; olağanüstü hal ilanını gerektiren sebep ve şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin köyde veya çevrede ortaya çıkması veya her ne sebeple olursa olsun köylünün canına ve malına tecavüz hareketlerinin artması hallerinde, valinin teklifi ve İçişleri Bakanının onayı ile yeteri kadar güvenlik korucusu görevlendirilmesi kararlaştırılabilir. Bu şekilde görevlendirilecek güvenlik korucusu sayısı 40.000 kişiyi geçemez. Cumhurbaşkanı bu sayıyı %50'ye kadar artırmaya yetkilidir. Görevlendirmeyi gerektiren hallerin ortadan kalkması durumunda veya idarî zaruret hallerinde görevlendirmeye ilişkin aynı usûl uygulanmak suretiyle görevlendirmelere son verilebilir.

Güvenlik korucuları ile korucu başlarının; görevlendirme şekilleri ve Köy Kanununda yer alan diğer hususlara ilişkin uygulamalar Cumhurbaşkanınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Güvenlik korucularının 17/4/2017 tarih ve 690 sayılı OHAL KHK'sı ile sigorta primlerinin valilikler tarafından ödenerek en az 15 yıl güvenlik koruculuğu yapıp 55 yaşını dolduranların emekliye ayrılmalarının ve kendileri ile yakınlarının sağlık sigortasından yararlanabilmelerinin yolu açılmıştır.

Güvenlik korucusu olarak göreve başlayanlar ile görevleri sona erenlerin sigortalı işe giriş ve sigortalı işten ayrılış bildirgeleri, çalışmaya başladıkları tarihinden itibaren bir ay içinde ilgili valiliklerce verilir. Bunların prime esas günlük kazançları 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun

82. maddesi uyarınca belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırıdır. İlgili primlerin sigortalı ve işveren hissesinin tamamı valiliklerce ödenir.

55 yaşını dolduranlardan en az 15 yıl bu görevde bulunmuş olanlara yaşlılık aylığı bağlanır. Bu kapsamda yaşlılık aylığı bağlanabilmesi için ayrıca terör suçlarından hüküm giymemiş olmak şarttır. Hüküm giymeden önce aylık bağlanmış olması halinde ise bağlanan aylık kesilir.

Korucular aşağıdaki hallerde silah kullanabilirler:

- Vazifesini yaparken kendisine saldıran ve hayatını tehlikeye koyan kimselere karşı hayatını korumak için mecburi olursa;
- Vazifesini yaparken ahaliden bir kimsenin can veya ırz tehlikesi altında kaldığını görür ve onu kurtarmak için başka bir çare bulamaz da bunalırsa;
- Cürmü meşhutta bir cinayetin failini yahut maznun bir şahsı yakalamak istediği halde o kimse silahla karşı korsa;
- Tutulan bir cani kaçar ve "dur" emrini dinlemez ve onu tekrar yakalamak için silah kullanmaktan başka çare bulunmazsa;
- Eşkıya takibi sırasında yatak olan yerlerden şüpheli bir adam çıkar ve korucunun "dur" emrine itaat etmeyip kaçarsa.

Sayılan durumların dışında korucu silahını kullandığından dolayı ceza görür. Köy Kanununa göre, korucu silah kullanmaya mecbur olduğu zaman bile mümkün mertebe öldürmeksizin yaralayarak tutmağa dikkat eder.

Özel güvenlik kolluğu doğrudan ve kapsamlı olarak düzenlenen 10.06.2004 tarih ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun, daha önce bu alanı dolaylı olarak düzenleyen 1981 tarihli ve 2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

5188 sayılı Kanun, özel güvenlik izninin verilmesine, bu hizmeti yerine getirecek kişi ve kuruluşların ruhsatlandırılmasına ve denetlenmesine ilişkin hususları kapsamaktadır.

Özel güvenlik izni; kişilerin silahlı personel tarafından korunması, kurum ve kuruluşlar bünyesinde özel güvenlik birimi kurulması veya güvenlik hizmetinin şirketlere gördürülmesi özel güvenlik komisyonunun kararı üzerine valinin iznine bağlıdır. Geçici veya acil hallerde, komisyon kararı aranmaksızın, valilik tarafından özel güvenlik izni verilebilir.

Özel güvenlik komisyonu, 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunda belirtilen özel güvenlikle ilgili kararları almak üzere, valinin görevlendireceği bir vali yardımcısının başkanlığında il emniyet müdürlüğü, il jandarma komutanlığı, ticaret odası başkanlığı, sanayi odası başkanlığı temsilcisinden oluşur.

Sanayi odasının bulunmadığı illerde komisyona ticaret ve sanayi odası başkanlığının temsilcisi katılır. Özel güvenlik izni verilmesi ya da bu uygulamanın kaldırılması için başvuran kişi ya da kuruluşun temsilcisi, ilgili komisyon toplantısına üye olarak katılır. Komisyon, kararlarını oy çokluğu ile alır; oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır; çekimser oy kullanılamaz.

Şirketlerin özel güvenlik alanında faaliyette bulunması İçişleri Bakanlığının iznine tâbidir. Faaliyet izni verilebilmesi için şirket hisselerinin nama yazılı olması ve faaliyet alanının münhasıran koruma ve güvenlik hizmeti olması zorunludur. Özel güvenlik şirketleri, şubelerini bir ay içinde Bakanlığa ve ilgili valiliğe yazılı olarak; hisse devirlerini bir ay içinde Bakanlığa bildirirler.

Özel güvenlik şirketi yöneticileri sadece bir faaliyet izin belgesinde yönetici unvanı alabilirler. Özel güvenlik birimleri veya özel güvenlik şirketlerinin şubelerinde veya on beş kişi ve üzerinde özel güvenlik görevlisi istihdam edilen yerlerde en az bir güvenlik sorumlusu belirlenir. Güvenlik sorumlularında en az önlisans mezunu olma şartı aranır.

Kurucu, temsilci ve yöneticilerde aranan şartların kaybedilmesi halinde iki ay içinde eksiklik giderilmediği veya bu kurucu, temsilci ve yöneticiler değiştirilmediği takdirde faaliyet izni iptal edilir.

Mülki idare amirleri; kamu güvenliğinin gerektirdiği hallerde özel güvenlik izni verilen yerlerde alınan özel güvenlik tedbirlerini denetlemeye ve yetersiz bulduğu takdirde ek önlemler aldırmaya yetkilidir.

Kamu güvenliğinin sağlanması yönünden 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ile vali ve kaymakamlara verilen yetkiler saklıdır. Bu yetkilerin kullanılması durumunda özel güvenlik birimi ve özel güvenlik personeli, mülkî idare amirinin ve genel kolluk amirinin emirlerini yerine getirmek zorundadır.

İçişleri Bakanlığı ve valilikler özel güvenlik hizmetleri kapsamında, özel güvenlik birimlerini, özel güvenlik şirketlerini ve özel güvenlik eğitimi veren kurumları denetlemeye yetkilidir.

Özel güvenlik görevlilerinin yetkileri şunlardır:

- Koruma ve güvenliğini sağladıkları alanlara girmek isteyenleri duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyaları Xray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme,
- Toplantı, konser, spor müsabakası, sahne gösterileri ve benzeri etkinlikler ile cenaze ve düğün törenlerinde kimlik sorma, duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini

dedektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme,
- Ceza Muhakemesi Kanununun 90. Maddesine göre yakalama,
- Görev alanında, haklarında yakalama emri veya mahkûmiyet kararı bulunan kişileri yakalama ve arama,
- Yangın, deprem gibi tabiî afet durumlarında ve imdat istenmesi halinde görev alanındaki işyeri ve konutlara girme,
- Hava meydanı, liman, gar, istasyon ve terminal gibi toplu ulaşım tesislerinde kimlik sorma, duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme,
- Genel kolluk kuvvetlerine derhal bildirmek şartıyla, aramalar sırasında suç teşkil eden veya delil olabilecek ya da suç teşkil etmemekle birlikte tehlike doğurabilecek eşyayı emanete alma,
- Terk edilmiş ve bulunmuş eşyayı emanete alma,
- Kişinin vücudu veya sağlığı bakımından mevcut bir tehlikeden korunması amacıyla yakalama,
- Olay yerini ve delilleri koruma, bu amaçla Ceza Muhakemesi Kanununun 168. Maddesine göre yakalama,
- Türk Medeni Kanununun 981 inci maddesine, Borçlar Kanununun 52. maddesine, Türk Ceza Kanununun 24 ve 25. Maddelerine göre zor kullanma,

Hangi koruma ve güvenlik hizmeti için ne miktar ve özellikte ateşli silah bulundurulabileceği Özel Güvenlik Komisyonu tarafından belirlenir.

Ancak eğitim ve öğretim kurumlarında, sağlık tesislerinde, talih oyunları işletmelerinde ve içkili mekânlarda silahlı özel güvenlik görevlisi çalıştırılmasına izin verilmez.

Özel güvenlik görevlileri, özel toplantılarda, spor müsabakalarında, sahne gösterileri ve benzeri etkinliklerde silahlı olarak görev yapamazlar.

Koruma ve güvenlik hizmetinde kullanılacak silah ve teçhizat, ilgili kişi veya kuruluş tarafından temin edilir. Özel güvenlik şirketleri ateşli silah alamaz ve bulunduramazlar. Ancak özel güvenlik şirketlerine, para ve değerli eşya nakli, geçici süreli koruma ve güvenlik hizmetlerinde kullanılmak üzere, özel güvenlik eğitimi veren kurumlara, silah eğitiminde kullanılmak üzere, komisyonun kararı ve valinin onayı ile silah alma, kullanma ve taşıma izni verilebilir.

Özel güvenlik görevlileri silahlarını görev alanı dışına çıkaramazlar. İşlenmiş bir suçun sanığı veya suç işleyeceğinden kuvvetle şüphe edilen kişinin takibi, dışarıdan yapılan saldırılara karşı tedbir alınması, para ve değerli eşya nakli ve cenaze töreni gibi güzergâh ifade eden durumlarda güzergâh boyu görev alanı sayılır. Görev alanı, zorunlu hallerde Komisyon kararıyla genişletilebilir. Kişi korumasında çalışan özel güvenlik görevlilerinin görev alanı; koruduğu kişi ile birlikte olduğunda ülke geneli, koruduğu kişi olmaksızın kişi koruma izni verilen ilin sınırlarıdır.

Zor kullanma ve yakalama yetkilerinin kullanılmasını gerektiren olaylar en seri vasıtayla yetkili genel kolluğa bildirilir; yakalanan kişi ve zapt edilen eşya genel kolluğa teslim edilir.

KOLLUK MAKAMLARI, AMİRLERİ VE PERSONELİ

Kolluk makamları, kolluk faaliyetlerinin amacı olan kamu düzeninin sağlanması ve korunması amacıyla düzenleyici ve/veya bireysel işlemler yapmaya yetkili kılınmış mercilerdir.

Merkezi İdari Kolluk Makamları, Amirleri ve Personeli:

Merkezi idari kolluk makamları ve kolluk alanında kabul edebilecekleri düzenleyici işlemler şunlardır:

- Cumhurbaşkanı › Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yönetmelik ve genelgeler çıkarır.
- İçişleri Bakanı › yönetmelik çıkarır.
- Valiler › genel emir çıkarır.
- Kaymakamlar › zabıta alanında genelgeler çıkarabilirler.

Bu dört görevli hem kolluk makamı hem de kolluk amiri olup, yine bu görevliler bireysel kolluk işlemleri de yapabilirler.

Cumhurbaşkanı: Kanunda düzenlenmeyen konularda kamu düzenini sağlamak için Anayasamızın 104. Maddesine göre Cumhurbaşkanı Kararnamesi çıkarmaya yetkilidir.

Ayrıca kolluk faaliyetleriyle ilgili bu kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelikler çıkarabilir.

Cumhurbaşkanı kamu düzeninin sağlanması ve devamı için kolluk alanında Cumhurbaşkanlığı kararı ya da genelgesi çıkarmaktadır.

Olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda, 104. maddenin On yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde belirtilen sınırlamalara tabi olmaksızın, yani kişi hakları, sosyal ve ekonomik haklar ile siyasi hakların tamamında Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Kanun hükmündeki bu kararnameler Resmî Gazetede yayımlanır, aynı gün Meclis onayına sunulur. Savaş ve mücbir sebeplerle TBMM'nin toplanamaması hâli hariç olmak üzere; OHAL sırasında çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri üç ay içinde TBMM'de görüşülür ve karara bağlanır. Aksi halde

olağanüstü hallerde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamesi kendiliğinden yürürlükten kalkar.

Olağanüstü hallerde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri yasama kısıntısına tabidir. Yani OHAL Cumhurbaşkanlığı kararnameleri aleyhine şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'nde iptal dava açılamaz.

İçişleri Bakanı: Ülkenin genel güvenlik ve asayişinden, kamu düzeninin korunmasından, merkezi idare kolluk faaliyetlerinin yürütülmesinden sorumlu olan İçişleri Bakanı, kolluk faaliyetleriyle ilgili kanunlar ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere yönetmelik çıkarabilir, bireysel işlemler tesis edebilir.

Vali: İl sınırları içinde bulunan genel ve özel bütün kolluk kuvvet ve teşkilatının amiridir. Suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumak için gereken tedbirleri alır. Devletin genel ve özel kolluk kuvvetlerini istihdam eder, bu teşkilat amir ve memurları vali tarafından verilen emirleri derhal yerine getirmekle yükümlüdür.

Memleketin sınır ve kıyı emniyetini ve sınır ve kıyı emniyetiyle ilgili bütün işleri, yürürlükte bulunan hükümlere göre sağlar ve yürütür.

İl sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi valinin ödev ve görevlerindendir. Bunları sağlamak için vali başta "genel emir" çıkarmak suretiyle gereken karar ve tedbirleri alır.

Vali, kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratacak şekilde bozulduğu ya da bozulacağına ilişkin ciddi belirtilerin bulunduğu hâllerde on beş günü geçmemek üzere ildeki belirli yerlere girişi ve çıkışı kamu düzeni ya da kamu güvenliğini bozabileceği şüphesi bulunan kişiler için sınırlayabilir.

Jandarma, polis, gümrük muhafaza ve diğer özel kolluk kuvvetlerinin bütün ast ve üstlerinin il içine özgü olmak üzere geçici veya sürekli olarak vali tarafından yerleri değiştirilebilir ve bundan hemen İçişleri ve Ticaret Bakanlıklarına bilgi verir.

Valiler, ilde çıkabilecek veya çıkan olayların, emrindeki kuvvetlerle önlenmesini mümkün görmedikleri veya önleyemedikleri takdirde, diğer illerin kolluk kuvvetleriyle bu iş için tahsis edilen diğer kuvvetlerden yararlanmak amacıyla, İçişleri Bakanlığından ve gerekirse Kara Kuvvetleri Komutanlığının sınır birlikleri dâhil olmak üzere en yakın kara, deniz ve hava birlik komutanlığından müracaat ederek yardım isterler.

Devlete, özel idareye, belediye ve köylere ait olan veya bunlara bağlı bulunan veya bunların gözetim ve denetimi altında iş gören daire ve müesseselerle diğer bütün gerçek ve tüzelkişiler tarafından işletilen yerler Devlet ve memleket emniyet ve asayişi ve iş hayatının düzenlenmesi bakımından valinin gözetim ve denetimi altındadırlar.

Vali, lüzumu hâlinde, kolluk amir ve memurlarına suç faillerinin bulunması için gereken emirleri verebilir.

Vali, kamu düzenini ve güvenliğini veya kişilerin can ve mal emniyetini sağlamak amacıyla aldığı tedbir ve kararların uygulanması için adli kuruluşlar ile askerî kuruluşlar dışında, mahallî idareler dâhil bütün kamu kurum ve kuruluşlarının araç ve gereçlerinden yararlanabilir, personeline görev verebilir. Kamu kurum ve kuruluşları, valinin bu konudaki emir ve talimatlarını yerine getirmek zorundadır. Aksi takdirde vali, emir ve talimatlarını kolluk aracılığıyla uygular. Bu fıkradaki yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya geciktirilmesi sebebiyle oluşan kamu zararı ile gerçek ve tüzel kişilerin Devlet tarafından karşılanan zararları ilgili idarece genel hükümlere göre sorumlu kamu görevlilerinden tazmin edilir.

Kaymakam: İlçe sınırları içinde bulunan genel ve özel kolluk kuvvet ve teşkilatının amiridir. Kaymakamın genel emirler çıkarmaya yetkisi yoktur. Ancak zabıta alanında genelgeler şeklinde düzenleyici işlemler tesis edebilirler.

İlçede görev yapan genel, özel ve kolluk amirlerinin birinci derecede, diğer memurların ikinci derecede sicil amiri olan kaymakamın kolluk makamı olarak yetkileri şöyle sayılabilir:

- Suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumak için gereken tedbirleri alır. Bu maksatla Devletin genel ve özel kolluk kuvvetlerini istihdam eder. Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve diğer mevzuat ile Cumhurbaşkanınca alınmış bulunan karar ve tedbirlerin yürütülmesi için emirler verir. Bu teşkilat amir ve memurları kaymakam tarafından verilen emirleri derhal yerine getirmekle ödevlidir.
- Kaymakam, memleketin sınır ve kıyı emniyetiyle ilgili bütün işleri yürürlükte bulunan hükümlere göre sağlar ve yürütür.
- İlçe sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi kaymakamın ödev ve görevlerindendir. Bunları sağlamak için kaymakam gereken karar ve tedbirleri alır.
- Kaymakam, valinin tasvibiyle ilçe genel ve özel kolluk kuvvetleri mensuplarının geçici veya sürekli olarak yerlerini değiştirebilir.
- Kaymakam, ilçe çevresinde çıkabilecek olayların emrindeki kolluk kuvvetleriyle

önlenmesine olanak bulunmayacağı kanısına varır veya ilçe içindeki kolluk kuvvetleriyle önlenemeyecek olağanüstü ve ani olaylar karşısında kalırsa hemen valiye bilgi vererek yardım ister ve en yakın askeri komutanlara da haber verir.

- Devlete, il özel idaresine, belediye ve köylere ait olan ve bunlara bağlı bulunan yahut bunların gözetim ve denetimi altında iş gören daire ve müesseselerle diğer bütün gerçek ve tüzelkişiler tarafından işletilen mali, ticari, sınai ve iktisadi müesseseler, işletmeler Devlet ve memleket emniyet ve asayişi ve iş hayatının düzenlenmesi bakımından kaymakamın gözetim ve denetimi altındadır.

Mahalli idareler il, belediye veya köy gibi coğrafi ve mekân sınırlı ve belirli bir alanda onlarca genel kamu hizmetini sunan yetkili kamu tüzel kişilerdir.

İl Özel İdaresi: Uygulamada kendine özgü bir kolluk teşkilat ve personelinin olmamakla birlikte, il özel idaresinin hukuken idari kolluk makamları ve kolluk alanında tesis edebilecekleri bireysel ve düzenleyici işlemler şunlardır:

- İl Genel Meclisi › yönetmelikleri kabul eder.
- İl Encümeni › belediye sınırları dışında açılış kapanış saatlerini belirler, kanunda öngörülen idari yaptırım ve para cezalarını verir.
- Vali › il halkının sağlık, esenlik, huzur ve mutluluğu için gerekli önlemleri alır, idari yaptırım kararları alır.

İl özel idaresinin kolluk amiri validir.

Kolluk faaliyeti kapsamında, il özel idaresinin sorumluluk alanına giren konularda denetim ve yaptırım uygulama yetki ve görevine, kanunların verdiği yetkiye dayanarak il genel meclisi tarafından alınan ve usulüne uygun olarak ilân edilen kararlara aykırı davrananlara para cezası verme yetkisi vardır ve üç günden yedi güne kadar işyerinin kapatılmasına karar verilir.

İl özel idaresinin görev ve sorumluluk alanlarında bulunan tesislere herhangi bir zarar verilmesi durumunda, il özel idaresince eski duruma getirilerek yapılan masraflar %30 fazlasıyla zarar verenden tahsil edilir.

Belediye: Belediye idaresinin idari kolluk makamları ve kolluk alanında tesis edebilecekleri bireysel ve düzenleyici işlemler şunlardır:

- Belediye Meclisi › yönetmelikleri kabul eder.
- Belediye Encümeni › belediye sınırları içinde umuma açık yerlerin açılış kapanış saatlerini belirler, kanunda öngörülen idari yaptırım ve para cezalarını verir.
- Belediye Başkanı › belde halkının sağlık, esenlik, huzur ve mutluluğu için gerekli önlemleri alır.

Belediye idaresinin kolluk amiri belediye başkanıdır. Belediyenin kolluk personeli zabıtadır.

Köy: Köy idaresinin idari kolluk makamları ve kolluk alanında tesis edebilecekleri bireysel ve düzenleyici işlemler şunlardır:

- İhtiyar Meclisi (ihtiyar heyeti) › düzenleyici işlem yapar.
- Muhtar › bireysel işlemler yapar. Aynı zamanda köy idaresinin kolluk amiridir.

Köyün kolluk personeli koruculardır. Köy sınırı içinde herkesin güvenliğini sağlamakla görevli korucular köy muhtarının emri altındadır. Resmi işlerde onun her emrini tutmaya mecburdur.

Ayrıca köy muhtarı ve ihtiyar meclisi mahsul zamanlarında yağmadan köy halkını korumak için köylünün eli silah tutanlarından gerekli olan kadarını gönüllü güvenlik korucusu ayırarak bunların isimlerini bir kağıda yazıp kaymakama götürür. Kaymakamın müsaadesi olursa bu gönüllü güvenlik koruculari asıl korucularla beraber yağmacılara ve eşkıyaya karşı köy ve köylüyü korurlar.

442 sayılı Köy Kanununun 70. maddesine göre köy koruculari, ihtiyar meclisi kararıyla tutulur. İhtiyar meclisi köy kolluğunun kolluk makamıdır.

Özel idari kolluk sadece belirli alanlarda kolluk faaliyetleri yürüttüklerinden hizmet kolluğu olarak da adlandırılır. Özel idari hizmet kolluğunda kolluk makam ve amirleri ilgili özel kamu hizmetlerini yürütmekle görevli bakanlık teşkilatının başında olan bakan ve ilgili genel müdürdür. Bu kurum ve kuruluşların asli görevlerini yürüten ana hizmet birimlerinde çalışan personel de kolluk personelidir.

KOLLUK İŞLEMLERİ, USULLERİ, KOLLUK YETKİLERİNE İLİŞKİN HUSUSLAR

Kolluk İşlemleri: Kolluk makamları genel, soyut, objektif kural işlem ya da norm niteliğinde düzenleyici işlemler ile duruma, olaya, kişiye özgü sübjektif bireysel işlemlerle ya da idari kararlarla kolluk görev ve yetkilerini kullanırlar.

Düzenleyici kolluk işlemleri, kolluk makamlarının kamu düzeni sağlamak veya düzenin sürdürülmesini sağlamak amacıyla yaptıkları kural-işlem içeriğinde ancak birincil/asli kaynak olan kanunları izleyen, dolayısıyla tali, ikincil ve türev, tek yanlı nitelikteki cebri, uyulması zorunlu, sınırlayıcı, koruyucu ancak buyurucu ve müeyyideler getiren idari işlemlerdir.

Kolluk amirleri ve kolluk personeli düzenleyici işlem yapamazlar. Merkezi idare ve mahalli idareler adına

düzenleyici kolluk işlemi yapmaya yetkili olanlar "kolluk makamları" şöyle gösterilebilir:

Merkezi idare adına:

- Cumhurbaşkanı: Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve yönetmelik
- İçişleri Bakanı: Yönetmelik
- Valiler: Genel emir
- Kaymakamlar: Zabıta alanında genelgeler çıkarmak suretiyle düzenleyici işlem yapabilirler.

Mahalli idareler adına:

- İl genel meclisi: Yönetmelik
- Belediye meclisi: Yönetmelik çıkarmak suretiyle düzenleyici işlem yapabilirler.

Bireysel kolluk işlemleri, bireysel ya da birel idari işlemler, belirli kişilere, durumlara, olaylara özgü, sübjektif, somut, spesifik, özel, tükenen ve geçici nitelikte olan idari işlemdir. Bireysel kolluk işlemi de kamu düzeninin sağlanması veya düzenin sürdürülmesini sağlamak amacıyla yasayla açıkça belirlenmiş esas, usuller çerçevesinde ve yine yasayla tanımlanan kişi, durum ya da olaylara ilişkin olarak yapılmış idari işlemdir.

Bireysel kolluk işlemleri, hem kolluk makamları hem de kolluk amirleri tarafından yapılabilmektedir.

Genelde müeyyide ve önlem içeriğinde olan başlıca bireysel kolluk işlemleri çeşitleri şöyle sıralanabilir:

- İzin verme ya da vermeme
- Emir ya da ihtar
- Erteleme kararı
- Kapatma kararı
- Yasaklama
- Alındı belgesi verme
- İdari müeyyide, idari tedbir ve idari para cezası uygulamak
- Bildirim alma
- Re'sen icra ve zor kullanma
- Silah kullanma

Kolluk kuvvetlerinin kolluk amaçlarını gerçekleştirmek için yaptıkları ve düzenleyici ve bireysel işlemlere oranla daha yoğun kullandığı etkinliklere "kolluk eylemleri" denilmektedir.

Kolluk Usulleri: Kamu düzeninin korunması için kolluk makamları bazı faaliyetlerin yapılabilmesi için çeşitli usuller öngörmüştür. Bu usullere "kolluk usulleri" adı verilmektedir.

Serbestlik Usulü, bireylerin hürriyetlerini kanuni sınırlar içerisinde önceden bildirimde bulunmadan ve izin almadan serbestçe kullanabilmektedir. Serbestlik usulünde yasaklanmamış, bildirimde bulunulması ya da izin alınması öngörülmemiş bir eylem ve davranışta bulunmak, kuralları ihlal etmemek ve kamu düzenini bozmamak kaydıyla serbesttir.

Serbestlik usulü, daha ziyade düşünce, inanç ve sanat gibi entelektüel etkinliklerde ortaya çıkmaktadır. Bu tür tinsel ve entelektüel etkinlikler başkalarına saldırı niteliğinde olmayıp zarar vermediği sürece, doğaları gereği serbest ve özgürce ortaya çıkmaktadırlar.

Bildirim usulü, kamu düzeninin bozulma ihtimalinin doğması durumunda, kolluk makamları önceden haberdar edilip gerekli tedbirlerin alınması, gerekliyse müdahalelerin yapılmasıdır. Faaliyet bildirimden sonra da takip edilir ve idarenin kontrolü ve önlemleri altında kamu düzenine uygun yürütülmesi sağlanır.

1983 tarih ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 10. Maddesine göre, toplantı yapılabilmesi için, düzenleme kurulu üyelerinin tamamının imzalayacakları bir bildirim, toplantının yapılmasından en az kırksekiz saat önce ve çalışma saatleri içinde, toplantının yapılacağı yerin bağlı bulunduğu valilik veya kaymakamlığa verilir. Keza aynı Kanunun 3. maddesine göre, yabancıların bu Kanuna göre düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde topluluğa hitap etmeleri, araç ve gereçler taşımaları, toplantının yapılacağı mahallin en büyük mülkî idare amirliğine toplantıdan en az kırksekiz saat önce yapılacak bildirimle mümkündür.

İzin usulü, kamu düzenini bozabilecek tehlikeli ve risk içeren bazı faaliyetlerin yapılabilmesi için kolluk makamlarının izninin alınmasıdır. Önleyici sistem de denen bu usulde, kolluk makamları ön denetim yapmakta, kamu düzenine aykırılık durumunda faaliyeti engelleyebilmektedirler. Yasak olmamakla birlikte mevzuatta izin sistemine tâbi faaliyetler, önceden izin alınmadan yapılmaya kalkışılırsa hukuka aykırılık teşkil edeceğinden idarenin yaptırımıyla karşılaşır.

Kolluk Yetkilerinin Çatışması ve Yarışması: Ülkemizde birden fazla kolluk makamı ve teşkilatı olduğu için zaman zaman bunların faaliyet, düzenleme ve yetkileri arasında çakışma, çatışma, iç içe geçme, yarışma vb. gibi sorunlar ortaya çıkması da kaçınılmazdır. Bu tür durumlara ilişkin idari uyuşmazlıkların ve çatışmaların çözümüne ilişkin mevzuatımızda bir çözüm yolu ya düzenleme öngörülmemiştir.

Kolluk yetki, faaliyet ve düzenlemelerinin çatışıp yarışması durumlarında idare hukuku literatüründe öngörülen çözüm yolları şöyle özetlenebilir:

Genel idari kolluk makamlarının kendi içindeki işlem ve faaliyetleri arasında bir çatışma olması durumunda sorun hiyerarşik denetim ilişki yoluyla çözümlenir. Hiyerarşik olarak ast kolluk makamları üst kolluk makamlarına tâbi olduklarından, idari hiyerarşideki ast kolluk makamı, üst kolluk makamının işlemine aykırı bir işlem yapamaz.

Ancak hiyerarşik olarak alt kolluk makamı, üst kolluk makamının işlemine nazaran daha sınırlayıcı işlem tesis edebilir.

Merkezi idare kolluk makamları ile yerel yönetim kolluk makamları yetkileri arasında da çatışma ve yarışma ortaya çıkmasında, daha genel olan ve aynı zamanda vesayet makamı statüsündeki merkezi idare kolluğunun düzenleme ve faaliyetlerinin üstünlüğü ve bağlayıcılığı olacaktır.

Genel Kolluk Makamlarının Yetkileri ile Özel Kolluk Makamlarının Yetkileri Arasında Çatışması Olması :

Genel kolluk makamlarının yetkileri ile özel kolluk makamlarının yetkileri aynı faaliyet konusunda iç içe geçtiği durumlarda kural şudur:

Özel kolluk yetkisi, genel kolluk yetkisinden önce gelir. Yani bir alanda özel kolluk ihdas edilmişse söz konusu faaliyet alanında genel idari kolluk yetkisiz duruma düşer.

Özel kolluk makamı kanunda kolluk faaliyetleri kapsamında kendisine verilen görev ve yetkileri:

- Genel idari kolluğun amacı olan kamu düzenini tesis için kullanırsa bu durum yetki saptırmasına,
- Genel idari kolluk için öngörülen şekil ve usul kurallarına uygun olarak kullanırsa bu durum da usul saptırmasına yol açacaktır.

Özel Kolluk Makamlarının Yetkilerinin Kendi Aralarında Çatışması : Her özel kolluk kendi alanında birincil olarak yetkili olduğundan özel kolluk yetkilerinin birbiriyle çatışması pek olası değildir, çünkü aynı özel alanda birden fazla özel kolluk yetkili olamaz. Kural olarak altta yer alan özel idari kolluk makamı zorunlu durumlarda üst özel idari kolluk makamının önlemlerini ağırlaştırabilir. Bununla birlikte aralarında bir sorun ortaya çıkarsa, kolluk makamlarının iletişim ve koordinasyonu ya da yargı yoluna gidilerek çözülür.

Kolluk Yetkisinin Sınırları ve Hukuka Uygunluğu:

Kolluk faaliyetleri temel hak ve hürriyetleri kısıtlayıcı niteliktedir. İdare kamu düzenini sağlama görevini yerine getirirken Anayasaya ve hukuka uygun hareket etmelidir.

Anayasal Sınırlar: Anayasal demokratik hukuk devletlerinde başta demokrasinin kendisi olmak üzere, hak ve özgürlüklerin hiçbiri sınırsız değildir.

Sınırlandırma hak ve hürriyetin durdurulması ya da askıya alınması demek değildir. 1982 Anayasası'nın "temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" madde kenar başlıklı" 13. Maddesine göre, temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlandırılabilir.

Bu maddeden hareketle kolluk işlem ve eylemlerinin Anayasaya uygun olması için şu asgari şartların gerçekleşmesi gerekmektedir:

- Kolluk işlem ve eylemi Anayasanın ilgili maddesinde belirtilen sebeplere dayanmalıdır.
- Kolluk işlem ve eylemi kanuna dayanmalıdır.
- Kolluk işlem ve eylemi Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olmalıdır.
- Kolluk işlem ve eylemi temel hak ve hürriyetlerin özüne dokunmamalıdır.
- Kolluk işlem ve eylemleri demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine aykırı olmamalıdır.
- Kolluk işlem ve eylemleri ölçülülük ilkesine aykırı olmamalıdır.

Diğer Sınırlar: Kolluk yetkisi de idarenin diğer faaliyetleri gibi idari işlemlerin olmazsa olmaz bazı unsurlarını içinde barındırmalıdır.

Amaç Bakımından: Kolluk yetkilerinin amacı kamu düzeninin sağlanması ve bu düzenin korunmasıdır. Bu kapsamda farklı bir amaç güden kolluk işlemleri amaç unsuru bakımından hukuka aykırılık teşkil eder ki, bu hukuka aykırılık "yetki saptırması" olarak nitelendirilir.

Sebep ve Konu Bakımından: Kamu düzenini tehdit eden veya tehlikeye düşüren faktörler kolluk işlemlerinin sebep unsurunu, kamu düzenini tehlikeye düşüren durum ya da eylemin kendisi veya ortaya çıkan sonuç da kolluk işlemlerinin konusunu oluşturmaktadır. Bu çerçeveye aykırı yapılan kolluk işlemleri sebep ve konu yönünden hukuka aykırılık teşkil eder.

Bu bağlamda kamu düzenini tehdit eden durum ve olayla, bunu bertaraf etmek için uygulanacak kolluk faaliyetinin içerik ve sınırı arasında bir ölçülülük ve orantı olması da anayasal hukuk devletinin temel şartlarındandır.

Yer ve Zaman Bakımından: Kolluk makamları kural olarak kamuya açık yerlerde kolluk işlemleri yapmaya yetkilidirler. Bazen kişilerin başkalarını ilgilendirmeyen özel faaliyetleri kamu düzenini bozucu nitelikteyse kolluk makamları gerekli işlem ve eylemi yapmaya yetkilidirler.

Kolluk makamlarının yetkileri zaman bakımından da farklılık gösterebilmektedir. Günün saatlerine göre kolluğun yetkileri genişleyip daralacağı gibi savaş, olağanüstü hal gibi olağanüstü hukuk rejimlerinin uygulanmasını gerektiren durumlarda da kolluk yetkileri genişleyip daralabilir.

Kolluk Faaliyetlerinin Denetimi: Kolluk işlem ve eylemleri, idarenin diğer tüm eylem ve işlemlerinde olduğu gibi idari hiyerarşik denetim ile hukukilik açısından yargısal denetime tabidir.

İdari denetimde kolluk işlemini yapan kolluk makamının hiyerarşik üstüne başvuru yapılarak yerinde olmayan ya da hukuka aykırı kolluk işleminin geri alınması, kaldırılması, değiştirilmesi ya da yeni bir işlem yapılması istenebilir. Bu başvuru hiyerarşik üst yoksa işlemi tesis eden makama yapılır. İdari başvuru dava süresi olan altmış gün içerisinde yapılmalıdır. Üst kolluk makamları bu başvuruya altmış gün içerisinde cevap vermezse başvuru reddedilmiş sayılır. Buna "zımni red" denilmektedir. Bundan sonra yargısal denetim yollarına başvurma imkânı bulunmaktadır.

Yargısal denetimde, kolluk işlem ve eylemleri idari yargı organlarınca idari işlemlerin unsurları açısından incelenmektedir. Kolluk faaliyetlerinin yargısal denetimi iptal davası ve tam yargı davası yoluyla yapılabilir. İdare, hukuka aykırı işlem ve eylemlerinden dolayı oluşan zararları tazmin eder.

Kolluk personelinin kolluk hizmetlerini sunması esnasındaki eylemleri, hiçbir hukuki dayanağa sahip değilse, anayasal bir hak ve özgürlüğe, özellikle de mülkiyet hakkına açık ve ağır bir saldırı ve tecavüz niteliğindeyse "haksız fiil" ya da "fiili yol" durumu ortaya çıkar. Bu durumlardan kaynaklanan zararların telafisi ve tazmini ile hukuki uyuşmazlığın çözülmesi adli yargının görev alanına girmektedir.

Kolluk Yetkilerinin Genişlemesi: Devletin hukuk kuralları ile karşılanmasına imkân olmayan olağanüstü tehdit veya tehlike karşısında başvurduğu özel yönetim biçimi olan olağanüstü yönetim usullerinin geçerli olduğu dönemlerde, idarenin yetkileri, özellikle de kolluk yetkisi normal zamanlara göre genişlemekte, karar süreci hızlanmakta, kişilerin temel hak ve hürriyetlerinin olağan zamanlara göre daha ileri ölçüde kısıtlanıp sınırlanmakta, hatta bazı hak ve hürriyetler dışında durdurulması söz konusu olmaktadır. Olağanüstü yönetim usulleri hukuku dışlayan keyfi bir yönetim anlamına, anayasal güvencelerle bu yönetimlerin keyfiliğe dönüşmesine engellenmektedir. 1982 Anayasası olağan rejim kuralları yanında olağanüstü rejim kurallarına da yer vermiştir ve durumun hangi kanunlarla düzenleneceğini belirtmiştir.

Kolluk Gözetim Komisyonu: Avrupa Birliği'ne aday ülke statüsü kapsamında yönetimin demokratikleşip sivilleşmesi için Türkiye'nin ulusal mevzuatını uyarlama yükümlülükleri çerçevesinde genel idari kolluk görevlilerinin kolluk görev ve yetkilerini hukuki sınırlar içinde kullanmamaları halinde yapılması gerekli disiplin süreçlerini hüküm altına alan 03.05.2016 tarihinde 6713 sayılı Kolluk Gözetim Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun kabul edilmiştir.

Kolluk Gözetim Komisyonu, kolluk şikâyet sisteminin etkili ve hızlı işlemesini sağlamak, saydamlığını, güvenilirliğini geliştirmek üzere, kolluk görevlilerinin işledikleri iddia edilen suçlardan veya disiplin cezasını gerektiren eylem, tutum veya davranışlarından dolayı idarî merciler tarafından yapılan ya da yapılması gereken iş ve işlemlerin merkezî bir sistemde kayıt altına alınması ve izlenmesi amacıyla kurulmuştur.

Kolluk gözetim komisyonu, İçişleri Bakanı Yardımcısı başkanlığında, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı, İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanı, İçişleri Bakanlığı I. Hukuk Müşaviri, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürü, üniversitelerin ceza ve ceza usul hukuku anabilim dallarında görevli öğretim üyeleri ile baro başkanı seçilme yeterliğine sahip serbest avukatlar arasından Cumhurbaşkanınca seçilecek birer üyeden oluşur.

Komisyonun, kolluk görevlilerinin işledikleri iddia edilen suçlardan veya disiplin cezasını gerektiren eylem, tutum veya davranışlarından dolayı gerektiğinde yetkili merciler tarafından haklarında disiplin soruşturması yapılmasını istemek başta olmak üzere kolluk şikâyet sisteminin işleyişine dair ilkeleri tespit ederek bunlarla ilgili olarak Bakanlığa önerilerde bulunmak, bu konudaki uygulamaları izlemek ve sistemin işleyişinde kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak gibi görev ve yetkileri de bulunmaktadır.

Kolluk gözetim komisyonunun icrai yetkiler yerine icrai olmayan yetkilerinin olması; oluşumunda sivil toplum kuruluşları ve yasama organının temsilcilerinin bulunmamasından dolayı bağımsızlığının sağlanamaması, çalışmalarını şeffaflık içinde yürütmemesi, düzenli raporlar yayınlamaması, ülke çapında örgütlenememesi, personel sayısının yetersizliği, kamuoyunda bilinirliğinin neredeyse hiç olmaması komisyona getirilen başlıca eleştirilerdir.

SORU CEVAP

ORU: Jandarma devlet anlayışı nedir?

CEVAP: Liberal felsefeden esinlenen jandarma devlet anlayışına göre devletin görevleri, savunma, güvenlik ve adalet hizmetlerinden ibarettir. Bu anlayışa göre devlet bireylerin güvenliğini sağlamalı ama onların faaliyetlerine müdahale etmemelidir. Jandarma devlet anlayışına göre devletin ekonomik ve sosyal hayata müdahalesi sadece gereksiz değil, aynı zamanda ekonominin doğal kanunlarının işleyişini bozacağından zararlıdır. Jandarma devlet anlayışı, on dokuzuncu yüzyılda hâkim olmuştur.

SORU: Sosyal devlet anlayışı nedir?
CEVAP: Devletin sosyal barışı ve sosyal adaleti sağlamak amacıyla sosyal ve ekonomik hayata aktif müdahalesini gerekli ve meşru gören bir anlayıştır. Sosyal devlet anlayışı, herkese insan onuruna yaraşır asgari bir hayat

seviyesi sağlamayı amaçlayan bir devlet anlayışı olarak tanımlanmaktadır.

SORU: Kolluk ve kamu hizmeti arasındaki farklar nelerdir?

CEVAP: Kamu hizmeti ile kolluk arasındaki birinci fark amaçları bakımındandır. İdare kamu hizmeti faaliyetleriyle kamu yararını gerçekleştirmeyi; kolluk faaliyetleriyle ise kamu düzenini korumayı amaçlar. Kamu hizmeti ile kolluk arasındaki ikinci fark, bu faaliyetlerin yerine getiriliş araçları bakımındandır. Kolluk faaliyetleri, düzenleyici veya bireysel nitelikte olan emir ve yasaklar koyarak yerine getirilir. Bunlar daima kamu gücüne dayanan tek yanlı idarî işlemlerdir. Buna karşılık kamu hizmetini idare, bir edimde bulunarak, yani hizmet sunarak gerçekleştirir.

SORU: Kolluk ve kamu hizmeti arasındaki benzerlikler nelerdir?

CEVAP: Kolluk ve kamu hizmetinin amaçları ortaktır; her ikisi de kamu yararı amacına yöneliktir. Kolluğun amacı olan kamu düzeni kavramı, kamu hizmetinin amacı olan kamu yararı kavramı içinde yer alır. Bu nedenle aslında kolluk faaliyetinin de amacı bakımından, bir kamu hizmeti faaliyeti olduğu söylenebilir ve bu anlamda bir kolluk kamu hizmetinden bahsedilebilir.

SORU: Kamu hizmeti nasıl tanımlanır?

CEVAP: Kamu hizmeti, bir kamu tüzelkişisi tarafından üstlenilen ve doğrudan doğruya onun tarafından veya onun görevlendirmesi ve denetimi altında bir özel kişi tarafından yürütülen kamu yararı amacına yönelik faaliyetlerdir.

SORU: Bir faaliyetin kamu hizmeti olarak kabul edilebilmesi için yerine getirmesi gereken maddi şart ne anlama gelir ve bundan hangi sonuçlar doğar?

CEVAP: Maddi şarta göre; bir kamu tüzel kişisi tarafından doğrudan doğruya veya onun denetimi altında bir özel hukuk kişisi tarafından yürütülen faaliyetin, kamu hizmeti olarak nitelendirilebilmesi için söz konusu faaliyetin kamu yararı amacına yönelik bir faaliyet olması gerekir. Bundan şu iki sonuç doğar: • İlk olarak, özel kişiler tarafından yürütülen bir faaliyet, ancak kamu yararı amacına yönelik ise bir kamu hizmeti hâline getirilebilir. • İkinci olarak, bir kamu tüzel kişisinin yürüttüğü bir faaliyet kamu yararına değil, bu kamu tüzel kişisinin özel yararına (örneğin gelir elde etmesine) yönelik ise bu faaliyet kamu hizmeti sayılmaz.

SORU: Bir faaliyetin kamu hizmeti olarak kabul edilebilmesi için yerine getirmesi gereken organik şart nedir?

CEVAP: Organik şarta göre; kamu yararına yönelik bir faaliyetin kamu hizmeti olarak nitelendirilebilmesi için bu faaliyetin, bir kamu tüzel kişisi tarafından üstlenilmesi ve onun tarafından veya onun denetimi altında bir özel hukuk kişisi tarafından yerine getiriliyor olması gerekir.

SORU: Kamu hizmeti ilkeleri nelerdir?

CEVAP: Kamu hizmeti ilkeleri şunlardır: • Devamlılık ilkesi, • Değişebilirlik ilkesi, • Eşitlik ilkesi, • Tarafsızlık ilkesi, • Laiklik ilkesi, • Bedavalık ilkesi.

SORU: Kamu hizmetine egemen olan devamlılık ilkesi ne anlama gelir?

CEVAP: Devamlılık ilkesi, kamu hizmetlerinin kanunların öngördükleri dışında kesintisiz ve düzenli olarak yürütülmesini öngören bir ilkedir. Devamlılık, kesintisizlik demek değildir. Şüphesiz, ulusal savunma, güvenlik, itfaiye, telefon, elektrik, gaz, su gibi yılda 365 gün, günde 24 saat kesintisiz olarak yürütülmesi gereken hizmetler vardır. Ancak birçok kamu hizmeti günde sadece sekiz saat hizmet verir. Hafta sonunda da tatil yapar. Önemli olan, hizmetin kanun ve nizamların öngörmediği bir şekilde kesintiye uğramamasıdır.

SORU: Devamlılık ilkesinin sonuçları nelerdir?

CEVAP: Devamlılık ilkesinin sonuçları şöyle sıralanabilir: • Grev yasağı, • Cari işlerin yürütülmesi, • Görevi sona eren memurun görevde kalması.

SORU: Kamu hizmetine egemen olan değişebilirlik ilkesi ne anlama gelir?

CEVAP: Bu ilkeye göre kamu hizmetlerinin, kolektif ihtiyaçlardaki ve kamu yararı gereklerindeki değişime uyum sağlaması gerekir.

SORU: Değişebilirlik ilkesinden doğan sonuçlar nelerdir?

CEVAP: İdare, değişen koşullara ve kamu yararı ihtiyacına uyum sağlamak için kamu hizmetinden yararlanan kişilerin hizmetten yararlanma koşullarını her zaman değiştirebilir. Diğer yandan idare, değişen koşullara ve kamu yararı ihtiyacına uyum sağlamak için hizmeti yürüten personelin durumuna ilişkin olarak da tek taraflı olarak her zaman değişiklik yapabilir.

SORU: Kamu hizmetine egemen olan eşitlik ilkesi ne anlama gelir?

CEVAP: Bütün kişiler kamu hizmetlerinden yararlanmak bakımından eşit olmalıdırlar. Eşitlik ilkesi her tür kamu hizmeti için geçerli bir ilkedir.

SORU: Kamu hizmetine egemen olan tarafsızlık ilkesi ne anlama gelir?

CEVAP: İdare, kamu hizmetini yürütürken belirli kişi veya kişi grupları arasında, onların siyasal düşünceleri, etnik kökenleri, dinsel inanışları vb. nedenleriyle ayrım yapmamalıdır. Keza kamu hizmetini yürüten personel de kesin tarafsızlık ödevi altındadırlar. Kamu hizmeti personelinin üstlendikleri hizmeti herhangi bir siyasal, dinsel, etnik vb. bir mülahaza gütmeksizin yerine getirmeleri gerekir. Kamu hizmetini yürüten personel kendi siyasal, sosyal, dinsel eğilimlerini dışa yansıtmamakla yükümlüdür. Aksi takdirde, hizmetten yararlanan kişiler, onun yansızlığından şüpheye düşebilirler.

SORU: Kamu hizmetine egemen olan bedavalık ilkesi, sınai ve ticari kamu hizmetleri ile idari kamu hizmetleri açısından bir farklılık gösterir mi?

CEVAP: Sınaî ve ticari kamu hizmetlerinin bedavalığı söz konusu değildir. Bu konuda bir tartışma da yoktur. Sınaî ve ticari kamu hizmetleri bedava değil, ücretlidir. Sınaî ve ticari nitelikte olmayan kamu hizmetlerinin, yani idarî kamu hizmetlerinin bedavalığı/ücretliliği konusunda şöyle bir ayrım yapılmaktadır: İhtiyarî idarî kamu hizmetleri, yani alınması ilgili kişinin isteğine bağlı olan kamu

hizmetleri ücrete bağlanabilir. Ancak mecburi idarî kamu hizmetleri, bedava olmak zorundadır. İdare bu tür mecburi idarî kamu hizmetlerini normal bir şekilde kullanan kişilerden ücret, ödenti, harç veya bir başka isim altında bir para talep edemez.

SORU: Kamu hizmetinin bedeli olarak ödenen paranın hukuki niteliği nedir?

CEVAP: İdarî kamu hizmetlerinde sunulan hizmetin karşılığı olarak alınan para, fiyat değil, vergi veya parafiskal gelir niteliğindedir. Dolayısıyla idarî kamu hizmetlerinin bedelinin hizmetin maliyetini geçmemesi ve ödeyenlerin malî gücüne göre belirlenmesi gerekir. Hizmetin karşılığında ödenen para, vergi veya parafiskal gelir niteliğinde olduğuna göre bu para, kamu hukukuna tâbidir; dolayısıyla bunun konulması, kaldırılması, değiştirilmesi, miktarının belirlenmesi için kanun gerekir. Bunlardan kaynaklanan uyuşmazlıklar idarî yargıda karara bağlanır. Sınaî ve ticari kamu hizmetlerinde sunulan hizmetin karşılığı olarak alınan para, fiyat niteliğindedir. Dolayısıyla sınaî ve ticari kamu hizmetlerinin bedeli belirlenirken maliyete kâr payı ilâve edilebilir. Söz konusu para, fiyat niteliğinde olduğuna göre, bu para, özel hukuka tâbidir ve bundan kaynaklanan uyuşmazlıklar adlî yargıda karar bağlanır.

SORU: Kamu hizmetlerinin kamu tüzel kişileri tarafından işletilme usulleri nelerdir?

CEVAP: İlgili usuller şöyle sıralanabilir: • Emanet usulü, • Kamu kurumu usulü.

SORU: Kamu hizmetlerinin özel hukuk kişileri tarafından tek yanlı görevlendirme ile görülme usulleri nelerdir?

CEVAP: İlgili usuller şöyle sıralanabilir: • Kurma usulü, • Ruhsat usulü, • Kamuya yararlı dernek sayma usulü.

SORU: Kamu hizmetlerinin özel hukuk kişileri tarafından sözleşmeyle görevlendirme ile görülme usulleri nelerdir?

CEVAP: İlgili usuller şöyle sıralanabilir: • İmtiyaz, • İltizam, • Müşterek emanet, • Vekalet, • Yeni usuller (Yap-işlet vs.).

SORU: Kamu hizmetinin işletilme usullerinden emanet usulü ne demektir?

CEVAP: Bir kamu hizmetinin, o hizmetten sorumlu olan kamu idaresi (devlet, il özel idaresi, belediye, köy) tarafından doğrudan doğruya işletilmesidir.

SORU: Kamu hizmetinin işletilme usullerinden kamu kurumu usulü ne anlama gelir?

CEVAP: Bir kamu hizmetinin, o hizmetten sorumlu olan kamu idaresinin (devlet, il özel idaresi, belediye, köy) kurduğu diğer bir kamu tüzel kişisi tarafından işletilmesidir.

SORU: İmtiyaz usulü nedir?

CEVAP: Bir özel hukuk kişisinin bir kamu idaresi ile yaptığı sözleşme uyarınca, kullanıcılardan alacağı ücret karşılığında kendi kâr ve zararına bir kamu hizmetini kurup işletmesi usulüdür.

SORU: İmtiyaz usulünün ayırıcı özellikleri nelerdir?

CEVAP: İmtiyaz, iki taraflı bir işlem, yani bir sözleşmedir. İmtiyazın konusu, bir kamu hizmetinin kurulması ve işletilmesidir. İmtiyaz usulünde, özel hukuk kişisi, kamu hizmetini hizmetten yararlanan kullanıcılardan aldığı ücret karşılığında yürütür. İmtiyaz usulünde, kamu hizmeti imtiyaz sahibi özel hukuk kişisi tarafından kendi kâr ve zararına işletilir. İmtiyaz, genellikle 40-50 yıl gibi uzun bir süre için yapılır. Süre bitiminde kamu hizmeti tesis ve işletmeleri sözleşme hükümlerine göre ve genellikle bedelsiz olarak imtiyazı veren kamu tüzel kişisine geçer.

SORU: İltizam usulü nedir?

CEVAP: Bir özel hukuk kişisinin, kamu idaresi ile yaptığı bir sözleşme uyarınca, kamu idaresine ödeyeceği belirli bir ücret karşılığında, bir kamu hizmetini kendi kâr ve zararına işletmesi usulüdür.

SORU: Müşterek emanet usulü nedir?

CEVAP: Müşterek emanet bir özel hukuk kişisinin kamu idaresi ile yaptığı bir sözleşme uyarınca, gerçekleştirilen hasılata endeksli bir gelir karşılığında, kâr ve zararı kamu idaresine ait olmak üzere, kamu idaresi hesabına işletilmesi usulüdür.

SORU: Kamu hizmetlerinin özel kişiler tarafından işletilmesi usullerinden vekalet ne anlama gelir?

CEVAP: Vekâlet, bir özel hukuk kişisinin kamu idaresi ile yaptığı bir sözleşme uyarınca, götürü bir gelir karşılığında, kamu idaresinin hesabına, yani kâr ve zararı kamu idaresine ait olmak üzere, bir kamu hizmetini işletmesi usulüdür.

SORU: İdarenin kolluk faaliyeti ne demektir?

CEVAP: Kolluk, kamu düzenini sağlamaya yönelik bir kamu hizmeti faaliyetidir.

SORU: Kamu düzeni kavramı klasik anlayışta hangi unsurlardan oluşur?

CEVAP: İlgili unsurlar şöyle sıralanabilir: • Kamu güvenliği, • Kamu huzuru, • Kamu sağlığı.

SORU: Kamu güvenliği ne anlama gelir?

CEVAP: Kamu güvenliği, şahsa ve eşyaya zarar verecek kazaların ve tehlikelerin yokluğudur.

SORU: Kamu huzuru ne demektir?

CEVAP: Kamu huzuru, cemiyette, intizamsızlığın, karışıklığın yokluğu, hayatın normal seyrini takip etmesi demektir.

SORU: Kamu sağlığı ne anlama gelir?

CEVAP: Kamu sağlığı, bireylerin bulaşıcı ve salgın hastalıklardan korunması, sosyal hayatın sağlık koşulları içinde sürmesi demektir. Hâliyle kamu sağlığı, bireylerin teker teker sağlığı demek değildir.

SORU: Modern anlayışın kamu düzenine kattığı unsurlar nelerdir?

CEVAP: İlgili unsurlar şöyle sıralanabilir: • Genel ahlak, • Kamusal estetik, • İnsan onuru, • Bireylerin kendilerine karşı korunması.

SORU: İdari kolluk-adlî kolluk ayrımında kullanılan kriterler nelerdir?

CEVAP: İlgili kriterler şöyle sıralanabilir: • Önleme-bastırma kriteri, • Belirli bir suçla ilgili olup-olmama kriteri.

SORU: İdari kolluk-adlî kolluk ayrımında kullanılan önlemebastırma kriteri ne öngörmektedir?

CEVAP: İdarî kolluk önleyici adlî kolluk ise bastırıcı niteliktedir. Diğer bir ifadeyle idarî kolluk kamu düzeninin bozulmasını önlemeyi; adlî kolluk ise kamu düzenini bozan fiilleri bastırmayı, bunları cezalandırmayı amaçlar. Yani adlî kolluk, bir suçun veya kabahatin işlenmesinden sonra devreye girebilir.

SORU: İdari kolluk-adlî kolluk ayrımında kullanılan, belirli bir suçla ilgili olup-olmama kriteri ne öngörmektedir?

CEVAP: Bu kritere göre eğer bir kolluk faaliyeti, belirli bir suç ile ilgiliyse ortada adlî kolluk, ilgili değilse ortada idarî kolluk vardır.

SORU: İdari kolluk-adlî kolluk ayrımından doğan sonuçlar nelerdir?

CEVAP: İdarî kolluk faaliyetleri idare hukukuna tâbidir. Oysa adlî kolluk faaliyetleri ceza hukukuna tâbidir. İdarî kolluk faaliyetlerinden doğan uyuşmazlıklar idarî yargının görev alanına girer. Oysa adlî kolluk faaliyetlerinden kaynaklanan uyuşmazlıklara adlî yargıda bakılır. İdarî kolluk, sadece devlet adına değil, mahallî idareler adına da icra edilir. Oysa adlî kolluk sadece devlet adına ifa edilir; münhasıran bir devlet faaliyetidir. İdarî kolluk, bireysel idarî işlemler yapabileceği gibi düzenleyici işlemler de yapabilir. Buna karşılık adlî kolluk, düzenleyici işlemler yapamaz; sadece bireysel işlemler ve maddî fiiller yapabilir. Cumhuriyet savcıları, idarî kolluğa emir ve talimat veremez iken adlî kolluğa emir ve talimat verebilir. Diğer yandan, Cumhuriyet savcıları idarî kolluk amir ve memurları hakkında doğrudan doğruya soruşturma yapamaz iken, adlî kolluk amir ve memurları hakkında doğrudan doğruya soruşturma yapabilir.

SORU: İdari kolluğun özellikleri nelerdir?

CEVAP: İdarî kolluğun eylem ve işlemleri her zaman tek taraflıdır. Kolluk makamları iki-yanlı işlemler (sözleşmeler) yapamazlar. İdare, kolluk faaliyetlerinin yürütülmesi işini özel kişilere devredemez. Kolluk yetkisi kullanılması zorunlu olan bir yetkidir. İdarenin kolluk eylem ve işlemleri yapması, idarenin kamu gücü ayrıcalıklarına dayanır. Kolluk eylem ve işlemleri hak yaratıcı eylem ve işlemler değildir. Dolayısıyla kolluk işlemleri her zaman geri alınabilir. Kolluk eylem ve işlemleri nedeniyle ortaya çıkan zararlardan idare ancak ağır kusur hâlinde sorumlu olur.

SORU: Genel idari kolluk ne demektir?

CEVAP: Genel idarî kolluk, kamu güvenliği, kamu huzuru ve genel sağlık amacıyla belirli bir coğrafya üzerinde bulunan her birey, her grup ve her çeşit faaliyet hakkında yetkili olan kolluktur.

SORU: Özel idari kolluk ne demektir?

CEVAP: Özel idarî kolluk, bütün faaliyetler hakkında değil, sadece belirli bir faaliyet kategorisine veya belirli grup kişiler hakkında yetkili olan kolluktur.

SORU: Merkezi idare kolluğu hangi birimlerden meydana gelir?

CEVAP: 4 Haziran 1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanunu'nun 3'üncü maddesine göre genel idarî kolluk, silahlı bir kuvvet olan polis ve jandarmadır.

SORU: Polis ile jandarma arasındaki görev paylaşımı ne şekilde yapılır?

CEVAP: Polis ile jandarma arasında görev paylaşımı veya ayrımı, konu bakımından değil, yer bakımındandır. Diğer bir ifadeyle polis ile jandarma arasında görev ve sorumluluklar coğrafi alan itibarıyla paylaşılmaktadır. İl ve ilçe belediye hudutları içinde, yani il veya ilçe merkezî olan şehir ve kasabalarda polis, bunların dışında kalan yerlerde, örneğin köylerde ve belediye hudutları dışındaki yerlerde ise jandarma görevlidir.

SORU: Mahalli idare kollukları nelerdir?

CEVAP: Mahalli idareler, • İl özel idaresi, • Belediye ve • Köy olmak üzere üç tane olduğuna göre Mahalli kolluklar da; • İl özel idaresi kolluğu, • Belediye kolluğu ve • Köy kolluğu olma üzere üç tanedir. Ancak il özel idaresinin kendine has bir teşkilat ve personeli yoktur.

SORU: Kolluk makamı ne demektir?

CEVAP: Kolluk makamı, kolluk alanında bireysel ve düzenleyici işlemler yapma yetkisine sahip kişi veya kurullardır.

SORU: Kolluk personeli ne anlama gelir?

CEVAP: Kolluk personeli, kolluk alanında işlem yapmaya yetkili olmayan, sadece kolluk makamlarının yapmış olduğu işlemleri uygulamakla yükümlü olan kamu görevlileridir.

SORU: Merkezi idare kolluk makamları arasındaki çatışma ve yarışma ne şekilde çözümlenir?

CEVAP: Kural olarak alt kolluk makamı, üst kolluk makamının işlemine aykırı işlem yapamaz: Ancak alt makam, üst makamın işlemine nazaran daha sınırlandırıcı kolluk işlemi yapabilir.

SORU: Merkezi idare kolluğu ile mahalli idare kolluklarının çatışması ve yarışması ne şekilde çözümlenir?

CEVAP: Kural olarak mahallî idare kolluğu, merkezî idare kolluğuna aykırı işlem yapamaz. Ancak mahallî idare kolluğu, merkezî idare kolluğunun işlemine nazaran daha sınırlandırıcı kolluk işlemi yapabilir.

SORU: Kolluk usulleri nelerdir?

CEVAP: Kolluk usulleri şunlardır: • Serbestlik usulü (düzeltici sistem), • İzin usulü (önleyici sistem), • Bildirim usulü.

SORU: Kolluk usullerinden serbestlik usulü ne anlama gelir?

CEVAP: Bu usulde bireylerin bir faaliyette bulunmadan önce kolluk makamlarından izin almak veya kolluk makamlarına bildirimde bulunmak zorunlulukları yoktur. İlgili kişi, söz konusu faaliyeti, bütün riski ve sorumluluğu kendisine ait olmak üzere serbestçe gerçekleştirir. Bu faaliyetin yapılmasından dolayı ortaya zararlı bir sonuç çıkarsa bu sonuç daha sonradan, ilgili kişiye düzelttirilir; yani bu kişi zararı tazmin eder veya cezalandırılır.

SORU: Kolluk usullerinden izin usulü ne şekilde işler?

CEVAP: Bu usulde, kamu düzeni açısından tehlikeli görülen bazı faaliyetlerin yapılabilmesi için önceden kolluk makamlarından izin alınması gerekir.

SORU: Kolluk usullerinden bildirim usulü ne şekilde işler?

SKY MOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS, JUST FOLLOW...
SINCE 2020

CEVAP: Bildirim usulünde bir faaliyetin yapılabilmesi için önceden izin almaya gerek yoktur; sadece faaliyetin yapılacağı yetkili kolluk makamına bildirilir. Bundaki amaç, kamu düzeni bakımından tehlikeli olabilecek bir faaliyetin yapılacağı konusunda idarenin önceden haberdar olması ve bunun için gerekli tedbirleri almasıdır.

SORU: Kolluk eylem ve işlemlerinin Anayasaya uygun olması için hangi şartları taşıması gerekir?
CEVAP: İlgili şartlar şöyle sıralanabilir: • Kolluk eylem ve işlemi kanuna dayanmalıdır. • Kolluk eylem ve işlemi Anayasanın ilgili maddesinde belirtilen sebeplere dayanmalıdır. • Kolluk eylem ve işlemi Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olmalıdır. • Kolluk eylem ve işlemi temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunmamalıdır. • Kolluk eylem ve işlemi demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmamalıdır. • Kolluk eylem ve işlemi laik Cumhuriyetin gereklerine aykırı olmamalıdır. • Kolluk eylem ve işlemi ölçülülük ilkesine aykırı olmamalıdır.
SORU: Bir kolluk tedbirinin ölçülülük ilkesine uygun olması için hangi nitelikleri taşıması gerekir?
CEVAP: Kolluk tedbiri; bu tedbirlerle ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmalı, söz konusu amaç açısından gerekli olmalı ve nihayet, kolluk tedbiri ile amaç ölçüsüz bir oran içinde bulunmamalıdır.
SORU: Olağanüstü yönetim usulleri ne anlama gelir?
CEVAP: Olağanüstü yönetim usulleri veya olağanüstü hâl rejimleri, devletin, hukuk düzeninin olağan kuralları ile üstesinden gelinmesine imkân olmayan olağanüstü bir tehdit veya tehlike karşısında başvurduğu usullerdir.
SORU: Olağanüstü hal ne demektir?
CEVAP: Olağanüstü hâl belli sebeplerle ilan olunan, geçici olarak temel hak ve hürriyetlerin kısmen veya tamamen durdurulmasına veya vatandaşlar için para, mal ve çalışma yükümlülüklerinin getirilmesine imkân veren bir olağanüstü yönetim usulüdür.
SORU: Anayasaya göre olağanüstü hal ilanı sebepleri nelerdir?
CEVAP: Tâbi afet, tehlikeli salgın hastalıklar veya ağır ekonomik bunalım hâlleri ile Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması veya şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması halleri.
SORU: Olağanüstü hal ilanının kolluk yetkileri bakımından doğurduğu sonuçlar nelerdir?
CEVAP: Kolluk makamları vatandaşlar için para, mal ve çalışma yükümlülükleri getirebilir. Kolluk makamları temel hak ve hürriyetleri kısmen veya tamamen durduran tedbirler alabilir. Olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamesiyle kolluk tedbirleri öngörülebilir.
SORU: Sıkıyönetim ne şekilde tanımlanır?
CEVAP: Sıkıyönetim, olağanüstü halin ilanını gerektiren sebeplerden daha vahim sebeplerle ilan olunan, geçici olarak temel hak ve hürriyetlerin kısmen veya tamamen durdurulmasına veya Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınmasına imkân tanıyan ve kolluk yetkilerinin askerî makamlara geçmesi sonucunu doğuran bir olağanüstü yönetim usulüdür.
SORU: Anayasada gösterilen sıkıyönetim ilanını gerektiren sebepler nelerdir?
CEVAP: İlgili sebepler şöyle sıralanabilir: • Anayasanın tanıdığı hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelen ve olağanüstü hâl ilanını gerektiren hâllerden daha vahim şiddet hareketlerinin yaygınlaşması, • Savaş hâli veya savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, • Ayaklanma olması, • Vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma yaşanması, • Ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması.
SORU: Sıkıyönetim ilanının kolluk yetkileri bakımından doğurduğu sonuçlar nelerdir?
CEVAP: Kolluk makamları, temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasını kısmen veya tamamen durduran tedbirler alabilir. Sıkıyönetim kanun hükmünde kararnamesi çıkarılabilir. Kolluk yetkileri askerî makamlara geçer. Bazı suçların yargılanması askerî mahkemelerin görev alanına girer.
SORU: Olağanüstü yönetim usullerinde kolluk yetkisinin sınırları nelerdir?
CEVAP: Kolluk tedbiri; savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hâllerden birinin mevcut olduğu durumda alınmalıdır. Kolluk tedbiri milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükleri ihlal etmemelidir. Kolluk tedbiri ölçülülük ilkesine uygun olmalıdır. Kolluk tedbiri Anayasanın 15'inci maddesinin ikinci fıkrasında sayılan hak ve ilkelerden oluşan çekirdek alana dokunmamalıdır.
SORU: Kolluğun zor kullanma yetkisi ne anlama gelir?
CEVAP: Kolluk işlemleri, muhatapları tarafından gönüllü olarak yerine getirilmediğinde; kolluğun verdiği emri cebir kullanarak bizzat yerine getirmesidir.
SORU:
Kolluk terimini açıklayın.
CEVAP:
Kolluk: Kamu gücünü haiz kamu otoritelerinin, kamu düzeninin sağlanması ve bu düzenin devamı maksadıyla gerçekleştirdikleri Anayasal ve kanuni sınırlar ve yetkiler kapsamında kamu özgürlüklerini sınırlayıcı tüm iş, işlem, düzenleme, eylem, faaliyet, etkinlik, örgüt ve personelidir.
SORU:
İdare hukukunda "kolluk" kavramı neyi ifade eder?
CEVAP:
İdare hukukunda "kolluk" kavramı maddi anlamda kamu düzeninin sağlanması, korunması ve sürdürülmesini amaçlayan "idari etkinlikleri" ifade ederken organik anlamda da bu faaliyetleri yürüten görevleri içermektedir.
SORU:
Geleneksel (klasik) anlayışa göre kamu düzeni unsurları nelerdir?
CEVAP:
Kolluk faaliyetlerinin amacı olan kamu düzeninin geleneksel anlamda dört unsurunun olduğunu söylemek mümkündür:
1. Kamu güvenliği (emniyeti, asayişi)

2. Dirlik ve esenlik
3. Genel sağlık
4. Genel ahlak

SORU:
Kamu güvenliği kavramı ile "milli güvenlik" kavramı arasındaki farklar nelerdir?

CEVAP:
Kamu güvenliği kavramı ile "milli güvenlik" kavramlarının birbirleriyle karıştırılmaması gerekmektedir. Milli güvenlik kavramı, kamu güvenliği kavramından daha geniş bir olguyu ifade etmektedir. Milli güvenlik kavramında toplumun ayrıca devletin yerleşik düzeninin devamının sağlaması amaçlanır. Milli güvenliği tehlikeye düşürecek her şeyin kamu düzenini bozduğu söylenebilirse de kamu düzenini bozan her şeyin milli güvenliği tehdit ettiği söylenemez. Kamu düzeni ise, ülkenin kendi içinde normal hukuk düzeni çerçevesindeki faaliyetlerle sağlanabilirken, milli güvenliği tehdit eden unsurlar olağanüstü hukuk rejimini gerekli kılabilir.

SORU:
Kamu düzeninden ve milli güvenliğin sağlanmasından kimler sorumludur?

CEVAP:
Toplumsal güvenlik, asayiş ve emniyetin sağlanması, devamı ve korunmasından kolluk teşkilat, personel ve makamlarının yer aldığı İçişleri Bakanlığı sorumluyken; 1982 Anayasası'nın 117. maddesi uyarınca millî güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Cumhurbaşkanı sorumludur.

SORU:
Kamu düzeninin yeni unsurları olarak literatüre giren kavramlar nelerdir?

CEVAP:
Kamu düzeninin yeni unsurları olarak literatüre giren kavramlar insan onuru, estetik, ekonomik kamu düzeni ve ekolojik kamu düzendir.

SORU:
Adli kolluk kavramını açıklayın.

CEVAP:
Adli kolluk: Suç işlenip kamu düzeni bozulduktan sonra işlenen suçu ve suç delillerini ortaya çıkarma, suçu işleyenleri yakalayıp adli makamlara teslim etmeye yönelik faaliyetlerdir. Yani adli kolluk suç işlendiğinde ortaya çıkmaktadır. Adli kolluk, kamu düzenini bozan eylemleri bastırmaya, cezalandırmaya yönelik (reaktif) bir faaliyettir.

SORU:
İdari kolluk türünü açıklayın.

CEVAP:
İdari kolluk: Kamu düzenini korumak amacıyla, kamu düzeni bozulmadan önce gerekli tedbiri alma, önleme, denetleme faaliyetleridir. Suç işlenmesinden önce olduğundan, idari kolluğa "önleyici (proaktif) kolluk" da denilmektedir.

SORU:
İdari kolluk ile adli kolluk arasındaki farklardan beş tanesini yazınız?

CEVAP:
1. İdari kolluk idarî makamların emrinde faaliyet gösterir. Adli kolluk adlî makamların emrinde faaliyet gösterir.
2. İdarî kolluk faaliyetleri, idare hukukuna tabidir. Adlî kolluk faaliyetleri ceza hukukuna tabidir.
3. İdarî kolluk faaliyetlerinden doğan uyuşmazlıklar idari yargıda çözümlenir. Adlî kolluk faaliyetlerinden doğan uyuşmazlıklar adli yargıda çözümlenir.
4. İdarî kolluk faaliyetlerini gerçekleştiren görevliler, görevlerinden dolayı işledikleri suçlarda 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre kovuşturulurlar. Adlî kolluk faaliyetleri gerçekleştiren görevliler, görevlerinden dolayı işledikleri suçlarda doğrudan Cumhuriyet Savcısı tarafından soruşturulur. Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre takibat yapılır.
5. İdarî kolluk her yerde bulunur. Adlî kolluk tam teşekküllü karakolların bulunduğu yerlerde oluşturulur. Karakol istenilen düzeyde teşkilatlanmaya sahip değilse, personelin bir kısmı veya hepsi bu görevde çalışır.

SORU:
Ülkemizde siyasi kolluk görev ve faaliyetleri hangi kurumca yürütülmektedir?

CEVAP:
Ülkemizde siyasi kolluk görevi ve faaliyetleri daha önce Başbakana bağlı olan, önce 2017 yılında 694 sayılı OHAL KHK'sı ile, sonra da 10.07.2018 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 1 saylı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle Cumhurbaşkanlığına bağlanan Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

SORU:
Genel idari kolluk faaliyeti nedir? Kimler tarafından yürütülür?

CEVAP:
Genel idari kolluk, tüm ülke çapında kamu düzenini ve güvenliğini sağlamak amacıyla ve korumak amacıyla bireylerin her türlü faaliyetleri üzerinde yürütülen yaygın ve kapsamlı kolluk faaliyetleridir.
Genel idari kolluk, İçişleri Bakanlığı bünyesinde görev yapan dört personelden oluşur: Polis, jandarma, sahil güvenlik ve bekçi.

SORU:
Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı nerelerdir?

CEVAP:
Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı;Polis görev sahası dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye hudutları haricinde kalan veya polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir. Ancak, belediye sınırları içinde olmakla birlikte hizmet gerekleri bakımından uygun görülen yerler, jandarmanın görev ve sorumluluk alanı olarak tespit edilebilir. İçişleri Bakanının kararıyla bir il veya ilçenin tamamı polis ya da jandarma görev ve sorumluluk alanı olarak belirlenebilir.

SORU:
Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın hukuki statüsünü açıklayın.

CEVAP:

SKY MOON
SKYMOON OKEDEF
DON'T ASK QUESTION, JUST FOLLOW...
SINCE 2020

Kanunda belirtilen görev ve hizmetleri yapmak üzere silahlı bir genel kolluk kuvveti olan İçişleri Bakanlığı'na bağlı Sahil Güvenlik Komutanlığı kurulmuştur.Seferberlik ve savaş hallerinde, Sahil Güvenlik Komutanlığının Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenecek bölümleri Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrine girer, kalan bölümü normal görevlerine devam eder.

SORU:
Bekçilerin görevleri nelerdir?

CEVAP:
Bekçilerin genel kolluk kuvvetlerinin derhal müdahalesine imkân bulunmayan acele ve zaruri hallerde kolluk personelinin görevlerini yerine getirmek, gereklilik halinde genel kolluk kuvvetlerine yardım etmek, mahalle sakinlerinin istirahat, sağlık, dirlik ve esenliğini sağlamak gibi görevleri vardır. Çarşı ve mahalle bekçileri, görevlerini yerine getirirken 2559 sayılı PVSK'da polise silah kullanabilme yetkisinin verildiği hallerde silah kullanabilirler.

SORU:
Mahalli idare kolluğunun fonksiyonu nedir?

CEVAP:
Mahalli idare kolluğu ise; İl özel idaresi, belediye ve köy olmak üzere anayasal mahalli idare birimleri bünyesinde, bu birimlerin görev, yetki ve sorumlulukları kapsamında teşkilatlanıp denetim yapan, önlem alan, müeyyideler uygulayan ve diğer hizmet alanının gerektirdiği iş, işlem ve etkinlikleri yürüten kolluktur.

SORU:
Zabıta hangi kolluk kapsamında yer alır? Hakkında bilgi veriniz.

CEVAP:
Zabıta, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 51. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, Belediye zabıtası; beldede esenlik, huzur, sağlık ve düzenin sağlanmasıyla görevli olup bu amaçla, belediye meclisi tarafından alınan ve belediye zabıtası tarafından yerine getirilmesi gereken emir ve yasaklarla bunlara uymayanlar hakkında mevzuatta öngörülen ceza ve diğer yaptırımları uygular." Ayrıca bu kanuna göre, görevlerini yaparken zabıtaya karşı gelenler, kolluk kuvvetlerine karşı gelenler gibi cezalandırılır. Zabıtanın, polis ve jandarma gibi silah taşıma yetkisi yoktur

SORU:
Özel güvenlik görevlilerinin silah bulundurma ve taşıma yetkisi hakkında bilgi veriniz.

CEVAP:
Hangi koruma ve güvenlik hizmeti için ne miktar ve özellikte ateşli silah bulundurulabileceği Özel Güvenlik Komisyonu tarafından belirlenir. Ancak eğitim ve öğretim kurumlarında, sağlık tesislerinde, talih oyunları işletmelerinde ve içkili mekânlarda silahlı özel güvenlik görevlisi çalıştırılmasına izin verilmez. Özel güvenlik görevlileri, özel toplantılarda, spor müsabakalarında, sahne gösterileri ve benzeri etkinliklerde silahlı olarak görev yapamazlar.

SORU:
Merkezi idari kolluk makamları ve kolluk alanında kabul edebilecekleri düzenleyici işlemler nelerdir?

CEVAP:
Merkezi idari kolluk makamları ve kolluk alanında kabul edebilecekleri düzenleyici işlemler şunlardır:
1. Cumhurbaşkanı › Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yönetmelik ve genelgeler çıkarır.
2. İçişleri Bakanı › yönetmelik çıkarır.
3. Valiler › genel emir çıkarır.
4. Kaymakamlar › zabıta alanında genelgeler çıkarabilirler.

SORU:
İl özel idaresinin düzenleyeceği işlemler nelerdir?

CEVAP:
İl özel idaresinin uygulamada kendine özgü bir kolluk teşkilat ve personelinin olmamakla birlikte, hukuken (de jure) idari kolluk makamları ve kolluk alanında tesis edebilecekleri bireysel ve düzenleyici işlemler şunlardır:
1. İl Genel Meclisi › yönetmelikleri kabul eder.
2. İl Encümeni › belediye sınırları dışında açılış kapanış saatlerini belirler, kanunda öngörülen idari yaptırım ve para cezalarını verir.
3. Vali › il halkının sağlık, esenlik, huzur ve mutluluğu için gerekli önlemleri alır, idari yaptırım kararları alır.
İl özel idaresinin kolluk amiri validir.

ÜNİTE 6: KAMU GÖREVLİLERİ

KAMU GÖREVLİSİ KAVRAMI, MEMURLUK MESLEĞİ VE HUKUKİ STATÜSÜ

"Memur" ve "Diğer Kamu Görevlisi" Kavramları

Anayasanın kamu hizmeti görevlileriyle ilgili genel ilkelere yer veren 128. Maddesinde "Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği" hükmünde, "memur" ve "diğer kamu görevlisi" ayrımına yer verilmektedir.

Bu ayrımın temelinde yer alan kriter, kamu hizmetlilerinin tabi oldukları hukuki rejimdir. 657 sayılı DMK'ya tabi olup burada yer alan hizmet sınıflarının birinde çalışmakta olan kamu hizmetlileri "memur" statüsündeyken, 657 sayılı DMK'ya tabi olmayıp kendi özel kanunlarına ve personel rejimlerine tabi tutulmuş kamu görevlilerine "diğer kamu görevlisi" statüsünde bulunmaktadırlar.

Buna göre, kaymakam, vali, emniyet müdürü, doktor, avukat, MİT görevlisi memur sayılırken, subay, astsubay, öğretim üyesi, hâkim ve savcı, sanatçılar "diğer kamu görevlisi" sayılmaktadır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun Dayandığı Temel İlkeler

DMK 3. Maddesinde, DMK'nın üç temel ilkeye dayandığını belirtilmektedir:

- SINIFLANDIRMA: Devlet kamu hizmetleri görevlerini ve bu görevlerde çalışan Devlet

memurlarını görevlerin gerektirdiği niteliklere ve mesleklere göre sınıflara ayırmaktır. DMK 12 hizmet sınıfı kabul etmiştir. Kadrosuz memur çalıştırılamaz ve Kadrolar, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde gösterildiği şekilde düzenlenir.

- KARİYER: Devlet memurlarına, yaptıkları hizmetler için lüzumlu bilgilere ve yetişme şartlarına uygun şekilde, sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkânını sağlamaktır.
- LİYAKAT: Devlet kamu hizmetleri görevlerine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirilmesini liyakat sistemine dayandırmak ve bu sistemin eşit imkânlarla uygulanmasında Devlet memurlarını güvenliğe sahip kılmaktır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda İstihdam Şekilleri

DMK üç çeşit istihdam biçimi kabul etmiş, bunların dışında personel çalıştırılamayacağını hükme bağlamıştır. Buna göre kamu hizmetleri; memurlar, sözleşmeli personel ve işçiler eliyle gördürülür.

Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenlere memur denir.

SÖZLEŞMELİ PERSONEL: Kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan, zaruri ve istisnai hallere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde, Cumhurbaşkanınca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde, ihdas edilen pozisyonlarda, mali yılla sınırlı olarak sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileridir.

İŞÇİLER: Memur ve sözleşmeli personel dışında kamu kurum ve kuruluşlarında ilgili mevzuatı gereğince tahsis edilen sürekli işçi kadrolarında belirsiz süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan sürekli işçiler ile mevsimlik veya kampanya işlerinde ya da orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde ilgili mevzuatına göre geçici iş pozisyonlarında altı aydan az olmak üzere belirli süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan geçici işçilerdir.

İşçiler, bir iş akdi ile çalıştıkları ve İş Kanunu (özel hukuk) hükümlerine tabi oldukları için, kendileriyle ilgili her türlü uyuşmazlığın adlî mahkemelerce (İş Mahkemeleri) çözümlenir.

Devlet Memuru Olma Şartları

Devlet memurluğuna alınacaklarda aşağıdaki genel ve özel şartlar aranır:

- Türk vatandaşı olmak (Vatandaşlık). Çifte vatandaşlık memuriyete girişe engel değildir. Yabancılar ancak "sözleşmeli" olarak istihdam edilebilir.
- Yaş: 18 yaşını tamamlamak. Bir meslek ve sanat okulunu bitirenler, 15 yaşını doldurmak ve yargı yoluyla kazaî rüşt kararı aldırmak koşuluyla memur olabilir.
- Öğrenim: En az ortaokul mezunu olmak. Ortaokul mezunları arasında istekli bulunmazsa, ilkokul mezunları da memuriyete alınabilir.
- Kamu haklarından mahrum bulunmamak.
- Mahkûmiyet. Türk Ceza Kanununun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (....) zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.
- Askerlik. Askerlikle ilgisi bulunmamak, askerlik çağına gelmemiş bulunmak, askerlik çağına gelmişse muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş bulunmak.
- Sağlık. Görevini devamlı yapmasına engel olabilecek akıl hastalığı bulunmamak.
- Güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmış olmak.
- Özel Koşullar: Belirli bir görevin gereği olarak konmuş, belli bir mesleğe sahip olma ya da belli bir eğitim ve öğretim görme gibi kurumların özel kanun veya diğer mevzuatında aranan şartları taşımak.

Memuriyete Girişte Sınav Yöntemi

Devlet kamu hizmet ve görevlerine Devlet Memuru olarak girmek isteyenler, belirlenen şartları yerine getirerek başvurularını yaparlar. Devlet kamu hizmet ve görevlerine Devlet memuru olarak atanacakların açılacak Devlet memurluğu sınavlarına girmeleri ve sınavı kazanmaları şarttır.

Aday Memurlar

Memuriyete giriş sınavlarında başarılı olanlardan kurumlarınca memur adayı olarak atanırlar. Aday olarak atanmış Devlet memurunun adaylık süresi bir yıldan az iki yıldan çok olamaz ve bu süre içinde aday memurun başka kurumlara nakli yapılamaz.

Atanma

Asli memurluğa atanma: Adaylık devresi içinde eğitimde başarılı olan adaylar disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile onay tarihinden geçerli olmak üzere asli memurluğa atanırlar. Asli memurluğa geçme tarihi adaylık süresinin sonunu geçemez.

3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde üç tür atama usulü öngörülmektedir:

- Cumhurbaşkanı kararı ile atananlar
- Cumhurbaşkanı onayı ile atananlar
- İlgili Cumhurbaşkanı yardımcısı, bakan veya atamaya yetkili amirler tarafından atananlar

Atamalarda Görev Yerine Hareket ve İşe Başlama Süresi

İlk defa veya yeniden veyahut yer değiştirme suretiyle; a) Aynı yerdeki görevlere atananlar atama emirlerinin kendilerine tebliğ gününü, b) Başka yerdeki görevlere atananlar, atama emirlerinin kendilerine tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içerisinde o yere hareket ederek belli yol süresini izleyen iş günü içinde işe başlamak zorundadırlar.

Devlet Memurluğunda İlerleme ve Yükselmeler

Kademe; derece içinde, görevin önemi veya sorumluluğu artmadan, memurun aylığındaki ilerlemedir. Memurun kademe ilerlemesinin yapılabilmesi için bulunduğu kademede en az 1 yıl çalışmış olması ve bulunduğu derecede ilerleyebileceği bir kademenin bulunması şartları aranır. Son 8 yıl içinde herhangi bir disiplin cezası almayan memurlara, aylık derecelerinin yükseltilmesinde dikkate alınmak üzere bir kademe ilerlemesi uygulanır.

Memurun derece yükselmesi yapabilmek için: 1. Üst derece boş kadronun bulunması, 2. Derecesi içinde en az 3 yıl ve bu derecenin 3. kademesinde en az 1 yıl bulunması, 3. Kadronun tahsis edildiği görev için öngörülen nitelikleri elde etmiş olması gerekir. Diğer şartları taşımakla beraber üst derecelerde kadro olmadığı için derece yükselmesi yapamayan memurların kazanılmış hak aylıkları, öğrenim durumları itibariyle yükselebilecekleri dereceyi aşmamak şartıyla işgal etmekte oldukları kadroların üst derecelerine yükseltilir. Derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi ile ilgili onay makamı, atamaya yetkili amirdir.

MEMURLARIN ÖDEV, SORUMLULUK VE HAKLARI

Kamu görevlileri, memurluk statülerinden ötürü, diğer vatandaşlardan farklı olarak bazı ödev, sorumluluk ve haklara sahiptir.

Devlet memurları, amiri oldukları kuruluş ve hizmet birimlerinde kanun ve diğer mevzuatla belirlenen görevleri zamanında ve eksiksiz olarak yapmaktan ve yaptırmaktan, maiyetindeki memurlarını yetiştirmekten, hal ve hareketlerini takip ve kontrol etmekten görevli sorumludurlar.

Memurlar Türk Ticaret Kanununa göre "Tacir" veya "Esnaf" sayılmalarını gerektirecek bir faaliyette bulunamazlar. Görevli oldukları kurumların iştiraklerinde kurumlarını temsilen alacakları görevler hariç ticaret ve sanayi müesseselerinde görev alamaz, ticari mümessil veya ticari vekil veya kollektif şirketlerde ortak veya komandit şirkette komandite ortak olamazlar.

Memurlar, mesleki faaliyette veya serbest meslek icrasında bulunmak üzere ofis, büro, muayenehane ve benzeri yerler açamaz; gerçek kişilere, özel hukuk tüzel kişilerine veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ait herhangi bir iş yerinde veya vakıf yükseköğretim kurumlarında çalışamaz. Memurların üyesi oldukları yapı, kalkınma ve tüketim kooperatifleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulmuş yardım sandıklarının yönetim, denetim ve disiplin kurulları üyelikleri ile özel kanunlarda belirtilen görevler bu yasaklamanın dışındadır.

Devlet memurlarının kamu hizmetlerini aksatacak şekilde memurluktan kasıtlı olarak birlikte çekilmeleri veya görevlerine gelmemeleri veya görevlerine gelip de Devlet hizmetlerinin ve işlerinin yavaşlatılması veya aksatılması sonucunu doğuracak eylem ve hareketlerde bulunmaları yasaktır.

Kadın memura, çocuğunu emzirmesi için doğum sonrası analık izni süresinin bitim tarihinden itibaren ilk altı ayda günde 3 saat, ikinci altı ayda günde 1,5 saat süt izni verilir. Süt izninin hangi saatler arasında ve günde kaç kez kullanılacağı hususunda, kadın memurun tercihi esastır.

Doğum sonrası analık izni süresi sonunda kadın memur, isteği hâlinde çocuğun hayatta olması kaydıyla analık izni bitiminde başlamak üzere ayrıca süt izni verilmeksizin birinci doğumda iki ay, ikinci doğumda dört ay, sonraki doğumlarda ise altı ay süreyle günlük çalışma süresinin yarısı kadar çalışabilir. Çoğul doğumlarda bu sürelere birer ay ilave edilir. Çocuğun engelli doğması veya doğumdan sonraki on iki ay içinde çocuğun engellilik durumunun tespiti hâllerinde bu süreler on iki ay olarak uygulanır.

MEMURLARIN DİSİPLİN VE CEZAİ SORUMLULUKLARI

Memurların Disiplin Rejimi Disiplin Cezalarının Niteliği

Memurların, çalıştıkları kurumun düzenini bozmaya yönelik eylem ve davranışlarına disiplin suçları (aykırılıkları), bu suçları önlemeye/gidermeye yönelik

yaptırımlara ise disiplin cezaları denir. Anayasanın 129. Maddesine göre, memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez. Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz.

SORU CEVAP

SORU: Kamu gelirlerini düzenleyen hukuk kurallarının oluşturduğu hukuk dalına ne ad verilir?
CEVAP: Kamu gelirlerini düzenleyen hukuk kuralları vergi hukukunu oluşturur.
SORU: İdarenin hareket araçları ne anlama gelir?
CEVAP: İdarenin üstlendiği kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için, sahip olması gereken personel, mal ve para kaynaklarıdır.
SORU: Geniş anlamda kamu görevlisi ne demektir?
CEVAP: Geniş anlamda kamu görevlisi kavramı kamu sektöründe kamu hukuku veya özel hukuka tâbi olarak çalışan bütün personeli kapsar. Bu anlamda kamu görevlisi kavramı için kamu personeli tabiri kullanılabilir.
SORU: Dar anlamda kamu görevlisi ne manaya gelir?
CEVAP: Dar anlamda kamu görevlisi kavramı, kamu tüzel kişilerinde mesleki bir sıfatla ücretli bir iş yapan ve kamu hukuku rejimine tâbi olan personeli kapsar.
SORU: Cumhurbaşkanı, milletvekilleri ya da muhtarlar dar anlamda kamu görevlisi kapsamına girerler mi?
CEVAP: Hayır. Yaptıkları işi bir mesleki sıfatla yapmayan kişiler, dar anlamda kamu görevlisi kavramına dâhil değildir. Cumhurbaşkanı, başbakan ve bakanlar, milletvekilleri, belediye başkanları, belediye meclis üyeleri, il genel meclisi üyeleri, muhtarlar, köy ihtiyar meclisi üyeleri dar anlamda kamu görevlisi kavramına dâhil değildir çünkü bunlar yürüttükleri görevi, mesleki bir sıfatla değil seçilmiş veya atanmış vatandaş sıfatıyla yapar.
SORU: Kamu görevlileri ile kamu görevlisi olmayanları birbirinden ayırmak neden önemlidir?
CEVAP: Çünkü; kamu görevlileri idare hukukuna tâbidir. Oysa kamu görevlisi olmayanlar özel hukuka tâbidir. Ayrıca, kamu görevlilerine ilişkin uyuşmazlıklar (atanma, terfi, ücret, yer değiştirme, disiplin, göreve son verme vs.) idarî yargıda karara bağlanır. Buna karşılık, kamu görevlisi olmayan personelle ilgili uyuşmazlıklar adlî yargıda karara bağlanır.
SORU: Anayasamızın 128. maddesinin ilk fıkrasına göre hangi şartları taşıyan görevlerin, kamu görevlileri eliyle gördürülmesi gerekir?
CEVAP: İlgili görevler şöyle sıralanabilir: • Söz konusu görev, Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin yürütmekle yükümlü olduğu bir kamu hizmetinin gerektirdiği bir görev olmalıdır. • Söz konusu görev, genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken bir kamu hizmetinin gerektirdiği bir görev olmalıdır. Türk idare hukukunda genel idare esasları tabirinden, kamusal yönetim biçimleri anlaşılır. • Söz konusu görev, asli ve sürekli nitelikte bir görev olmalıdır. Sürekli olmayan bir hizmet, genel idare esaslarına göre yürütülse de bu görevin mutlaka kamu görevlileri tarafından yürütülmesi gerekli değildir.
SORU: 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda memur ne şekilde tanımlanmıştır?
CEVAP: Kanunun 4. maddesinin A bendine göre memurlar; mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilen görevlilerdir.
SORU: Ceza hukukundaki kamu görevlisi tanımı ile idare hukukundaki kamu görevlisi tanımı aynı anlama gelir mi?
CEVAP: Hayır. Türk Ceza Kanunu'nun 6'ncı maddesine (f.1-c) göre, ceza kanunlarının uygulanmasında, kamu görevlisi deyiminden, kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi anlaşılır. Görüldüğü gibi Türk Ceza Kanunu kendi uygulamasında kamu görevlisi kavramını oldukça geniş bir şekilde tanımlamaktadır. Buna göre, bir kamusal faaliyetin yürütülmesine katılan herkes kamu görevlisidir. Görevine geliş şekli (atama, seçim, sözleşme) veya görev süresi (sürekli veya geçici) kamu görevlisi olup olmama bakımından önemli değildir. Bu kişilerin yaptığı görevin yasama veya yargı alanında olmasının da bir önemi yoktur. Buna göre milletvekilleri kamu görevlisi sayıldığı gibi hâkimler de kamu görevlisi sayılır. Böylesine geniş bir tanım ceza hukuku bakımından gerekli olabilir ama idare hukuku bakımından böylesine geniş bir tanımın ne gereği ne de yararı vardır. Ceza hukukundaki kamu görevlisi tanımı idare hukukunda geçerli olamaz.
SORU: Bağlı oldukları kanun açısından sözleşmeli personel kaça ayrılır?
CEVAP: Bağlı oldukları kanun açısından sözleşmeli personel; Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinin B bendi uyarınca; • Çalıştırılanlar ve • Özel kanunlara (3056, 4678, 4924) göre çalıştırılanlar olmak üzere ikiye ayrılır.
SORU: 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda sözleşmeli personel ne şekilde tanımlanmıştır?
CEVAP: 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinin B bendine göre sözleşmeli personel; kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan, zaruri ve istisnai hallere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde, kurumun teklifi üzerine Devlet Personel Dairesi ve Maliye Bakanlığının görüşleri alınarak Bakanlar Kurulunca geçici olarak sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileridir.
SORU: 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre geçici personel kimlerdir?
CEVAP: 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinin C bendine göre geçici personel; bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmet olduğuna Devlet Personel Dairesinin ve Maliye Bakanlığının görüşlerine dayanılarak Bakanlar Kurulunca karar verilen görevlerde ve belirtilen ücret ve adet sınırları içinde sözleşme ile çalıştırılan ve işçi sayılmayan kimselerdir.

SORU: Memurların hukuki durumunun kanuni ve nizami olmasından hangi sonuçlar doğar?
CEVAP: İlgili sonuçlar şöyle sıralanabilir: • Memurların hukuki durumunda her zaman değişiklik yapılabilir. • Memurluk durumuna ilişkin özel anlaşmalar, özel düzenlemeler yapılamaz.
SORU: Sözleşmeli personel ve geçici personelin hukuki durumunun akdi olmasından doğan en önemli sonuç nedir?
CEVAP: Sözleşmeli kamu görevlilerinin hukukî durumuna ilişkin olarak idare ile sözleşmeli personel arasında özel anlaşmalar yapılabilir. Yani sözleşmeli personelin işe alınma sözleşmesine, personelin ücretine, sözleşme süresine, sözleşmenin yenilenmesine veya feshine vb. ilişkin özel hükümler konulabilir.
SORU: 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun kapsamına kimler girer?
CEVAP: Devlet Memurları Kanunu'nun 1'inci maddesine göre; Genel ve Katma Bütçeli Kurumlar, İl Özel İdareleri, Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Belediyelerin kurdukları birlikler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, kanunlarla kurulan fonlarda, kefalet sandıklarında veya Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüklerinde çalışan memurlar hakkında uygulanır. Aynı maddeye göre; Anayasa Mahkemesi üye ve yedek üyeleri ile raportörleri; hâkimlik ve savcılık mesleklerinde veya bu mesleklerden sayılan görevlerde bulunanlar, Danıştay ve Sayıştay meslek mensupları ve Sayıştay savcı ve yardımcıları, üniversitelerin, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün öğretim üye ve yardımcıları, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası üyeleri, Genelkurmay Mehteran Bölüğü Sanatkarları, Devlet Tiyatrosu ile Devlet Opera ve Balesi ve Belediye Opera ve tiyatroları ile şehir ve belediye konservatuvar ve orkestralarının sanatkâr memurları, uzman memurları, uygulatıcı uzman memurları ve stajyerleri; Spor-Toto Teşkilâtında çalışan personel; subay, astsubay, uzman çavuş ve uzman jandarmalar ile Emniyet Teşkilâtı mensupları özel kanunları hükümlerine tâbidir.
SORU: Memurluk mesleğinin temel ilkeleri nelerdir?
CEVAP: Memurluk mesleğinin temel ilkeleri şunlardır: • Sınıflandırma ilkesi, • Kariyer ilkesi, • Liyakat ilkesi.
SORU: Sınıflandırma ilkesi devlete ne görevi vermektedir?
CEVAP: Devlet Memurları Kanunu'nun 3'üncü maddesinin A bendi, devlete, kamu hizmetleri görevlerini ve bu görevlerde çalışan devlet memurlarını görevlerin gerektirdiği niteliklere ve mesleklere göre sınıflara ayırma görevini vermektedir.
SORU: Kariyer ilkesi ne anlama gelir?
CEVAP: Devlet Memurları Kanunu'nun 3'üncü maddesinin B bendi, kariyeri, devlet memurlarına, yaptıkları hizmetler için lüzumlu bilgilere ve yetişme şartlarına uygun şekilde, sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkânını sağlamak olarak tanımlamaktadır.
SORU: Liyakat ilkesi ne demektir?
CEVAP: Liyakat sistemi, kişilerin siyasal partilere yakınlığına göre değil bilgi ve yeteneklerine göre memurluk mesleğine girmeleri ve bu meslekte ilerlemeleri ve yükselmeleri anlamına gelir.
SORU: Memurluğa girişte hangi ilkeler geçerlidir?
CEVAP: Memurluğa girişte geçerli olan ilkeler şunlardır: • Serbestlik ilkesi, • Eşitlik ilkesi, • Görevin gerektirdiği niteliklerden başka nitelik aranmaması ilkesi.
SORU: Memurluğa girişte geçerli serbestlik ilkesi ne anlama gelir?
CEVAP: Serbestlik ilkesi, memurluğa girişin kişinin isteğine bağlı olması anlamına gelir. Kimse, kendisi istemeden memur olarak atanamaz.
SORU: Memurluğa girişte eşitlik ilkesi ne demektir?
CEVAP: İdare, memur alımında eşitlik ilkesine uymalıdır. Koşulları taşıyan herkes memur olabilir. İdare, memur adayları arasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım yapamaz.
SORU: Memurluğa girişte görevin gerektirdiği niteliklerden başka nitelik aranmaması ilkesi ne manaya gelir?
CEVAP: Anayasamızın kamu hizmetlerine girme hakkının düzenlendiği 70. maddesine göre; her Türk kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayrım gözetilemez.
SORU: Devlet Memurları Kanunu'na göre memur olmak için gerekli genel şartlar nelerdir?
CEVAP: Devlet Memurları Kanunu'nun 48. Maddesine göre memur olmak için gerekli genel şartlar; • Türk vatandaşı olmak, • 18 yaşını doldurmuş, • 30 yaşını (bazı kadrolar için 35) yaşını aşmamak, • Öğrenim şartı (en az ortaokulu bitirmek), • Kamu haklarından mahrum bulunmamak, • Mahkum olmamak, • Askerliğini yapmış veya erteletmiş olmak ve • Akıl hastası olmamaktır.
SORU: Devlet Memurları Kanunu'na göre memur olabilmek için aranabilecek özel şartlar nelerdir?
CEVAP: Hizmet göreceği sınıf için gerekli diplomaları almış olmak ve kurumların özel kanun veya diğer mevzuatında aranan şartları taşımak.
SORU: Memurluğu sona erdiren haller nelerdir?
CEVAP: Memurluğu sona erdiren haller; çekilme, çekilmiş sayılma, çıkarılma, koşullarda eksiklik, bağdaşmazlık, emeklilik ve ölümdür.
SORU: Çekilme (istifa) ne demektir?
CEVAP: Çekilme (istifa), memurun kendi isteğiyle memurluk statüsünün sona erdirilmesidir. İstifanın yazılı olması gerekir. Devlet Memurları Kanunu'na göre, çekilmek isteyen memur yerine atanan kimsenin gelmesi ne veya çekilme isteğinin kabulüne kadar görevine devam eder. Yerine atanan kimse bir aya kadar gelmediği veya yerine bir vekil atanmadığı takdirde, üstüne haber vererek görevini bırakabilir.
SORU: Memurun çekilmiş sayılması ne demektir?
CEVAP: Çekilmiş sayılma yahut eski tabirle müstafi addedilme, bir memurun kanunda öngörülmüş koşulların gerçekleşmesi hâlinde idarenin yapacağı bir işlemle istifa etmiş sayılmasıdır. Örneğin başka yerlerdeki görevlere naklen atanan memurlardan atama emirlerinin

kendilerine tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde o yere giderek görevlerine başlamayanlar istifa etmiş sayılırlar. Devlet Memurları Kanunu'na göre memurluktan çekilmiş sayılanlar bir yıl geçmeden devlet memurluğuna alınamazlar.

SORU: Memurluktan çıkarma ne anlama gelir?

CEVAP: Memurluktan çıkarma yahut eski tabirle ihraç, memurun bir daha memurluğa atanmamak üzere memurluktan çıkarılmasıdır.

SORU: Memuriyeti sona erdiren hallerden koşullarda eksiklik ne demektir?

CEVAP: Memur olarak atanan bir kişinin, memuriyete girme koşullarından birisini taşımadığının sonradan anlaşılması veya memurluğu sırasında bu şartlardan herhangi birini kaybetmesi durumunda, memurun memurluğunun sona erdirilmesidir.

SORU: Memuriyeti sona erdiren hallerden bağdaşmazlık ne anlama gelir?

CEVAP: Memurun memurlukla bağdaşmayan bir görevi kabul etmesi durumunda memurluğu sona erer. Örneğin milletvekilliği ile memurluk birbiriyle bağdaşmayan iki görevdir. İşte böyle bir görevi kabul eden memurun görevinin sona erdiği atamaya yetkili makam tarafından tespit edilebilir.

SORU: Emeklilik ne demektir?

CEVAP: Emeklilik, belli bir yaşa ulaşmış veya belli bir hizmet yılını tamamlamış olan memurun belli bir maaşla memurluk statüsünden çıkarılmasıdır.

SORU: Devlet Memurları Kanunu'na göre disiplin cezası türleri nelerdir?

CEVAP: Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesine göre disiplin cezaları; uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet memurluğundan çıkarmadır.

SORU: Uyarma disiplin cezası ne demektir?

CEVAP: Uyarma, memura, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.

SORU: Kınama disiplin cezası ne anlama gelir?

CEVAP: Kınama, memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir.

SORU: Aylıktan kesme disiplin cezasında, memurun brüt aylığından hangi aralıklarda kesinti yapılır?

CEVAP: Aylıktan kesme disiplin cezasında, memurun brüt aylığından 1/30 ile 1/8 arasında kesinti yapılır.

SORU: Kademe ilerlemesinin durdurulması ne demektir?

CEVAP: Kademe ilerlemesinin durdurulması, fiilin ağırlık derecesine göre memurun, bulunduğu kademede ilerlemesinin 1-3 yıl durdurulmasıdır.

SORU: Devlet memurluğundan çıkarma ne manaya gelir?

CEVAP: Devlet memurluğundan çıkarma, bir daha devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarmaktır.

SORU: Devlet Memurları Kanunu'na göre disiplin cezası vermeye yetkili makamlar nelerdir?

CEVAP: Uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezaları, disiplin amirleri tarafından; kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, memurun bağlı olduğu kurumdaki disiplin kurulunun kararı alındıktan sonra, atamaya yetkili amirler; il disiplin kurullarının kararlarına dayanan hâllerde valiler tarafından verilir. Devlet memurluğundan çıkarma cezası ise amirlerin bu yoldaki isteği üzerine, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kurulu tarafından verilir.

SORU: Memurların suç işlemesi durumunda haklarında kaç değişik soruşturma usulü uygulanması ihtimal dahilindedir?

CEVAP: İlgili konuda üç farklı ihtimal söz konusu olabilir: • Genel kurallara göre yargılanma, • 3628, 5816, 298, 1402, 3713 sayılı kanunlara göre yargılanma, • 4483 sayılı kanuna göre yargılanma.

SORU: 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlerinin Yargılanması Hakkında Kanun nasıl bir sistem öngörmektedir?

CEVAP: Bu kanunun kapsamındaki bir suçtan dolayı memur hakkında cumhuriyet savcısının dava açabilmesi için bu memurun üstü durumundaki belirli makamlardan izin alınması gerekmektedir. Bu üstün izin vermemesi durumunda, cumhuriyet savcısı bölge idare mahkemesine itirazda bulunmakta, bölge idare mahkemesi bu konuda karar vermektedir.

SORU: Devlet Memurları Kanunu'na göre, memurun idareye karşı hukuki sorumluluğu ne şekildedir?

CEVAP: Devlet Memurları Kanunu'nun kişisel sorumluluk ve zarar başlıklı 12'nci maddesine göre, devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen devlet malını korumak ve her an hizmete hazır hâlde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar. Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır. Zararların ödettirilmesinde bu konudaki genel hükümler uygulanır. Ancak fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmeyen zararlar, kabul etmesi hâlinde disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulu kararına göre ilgili memurca ödenir.

SORU: Memurun idare edilenlere karşı hukuki sorumluluğu ne şekildedir?

CEVAP: Memurların eylem ve işlemlerinden dolayı, ister hizmet kusuru, isterse kişisel kusur bulunsun, idare edilenler, memura karşı değil idareye karşı idare mahkemelerinde, tam yargı davası açacak ve idareden tazminat alabileceklerdir. İdare tazminatı ödedikten sonra bu zarara sebep olan memura rücu edecek; yani ödediği tazminatı memurdan isteyecektir. İdarenin memura rücusu, kamu hukuku ilkelerine göre değil özel hukuk hükümlerine göre olur. İdare bunun için adliye mahkemelerinde rücu davası açar.

SORU: Kamu tüzel kişilerine ait mallar kendi içinde kaça ayrılır?

CEVAP: Kamu tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan mallar kendi içinde; • Kamu malları ve • Özel mallar olarak ikiye ayrılır. Kamu malları veya daha uzun bir ifadeyle kamu tüzel kişilerinin kamusal malları, kamu tüzel

kişilerinin mülkiyetinde bulunan ve kamu yararına tahsis edilmiş olan mallardır. Bunlara kamu hukuku uygulanır ve bunlardan kaynaklanan uyuşmazlıklar idarî yargıda çözümlenir. Özel mallar veya daha uzun bir ifadeyle kamu tüzel kişilerinin özel malları, kamu tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan ama kamu yararına tahsis edilmemiş olan mallardır. Bunlara kamu hukuku değil özel hukuk uygulanır ve bunlardan kaynaklanan uyuşmazlıklar adlî yargıda karara bağlanır.

SORU: Bir malı kamu malı sayılabilmesi için taşıması gereken şartlar nelerdir?

CEVAP: Bir malın kamu malı olabilmesi için her şeyden önce bir kamu tüzel kişisinin, yani devletin, mahallî idarelerin veya kamu kurumlarının mülkiyetinde bulunması gerekir. Bir özel hukuk kişisinin mülkiyetinde bulunan mallar hiçbir zaman kamu malı niteliğinde sayılmazlar. İkinci olarak bir kamu tüzel kişisinin mülkiyetinde bulunan bir malın kamu malı sayılabilmesi için bu malın kamu yararına tahsis edilmiş olması gerekir. Kamu yararına tahsis şartının gerçekleşebilmesi için de iki alternatif alt şartı vardır: • Ya söz konusu mal, kamunun doğrudan kullanımına tahsis edilmelidir: Örneğin yollar, nehirler, mezarlıklar, deniz kıyıları, pazar yerleri, camiler, parklar gibi yerler, doğrudan doğruya halkın kullanımına tahsis edilmiş yerlerdir. • Veya söz konusu mal, bir kamu hizmetine tahsis edilmelidir: Örneğin askerî üsler, kışlalar, okul binaları, karakol binaları, havaalanı binaları, tren garları, metro istasyonları kamu malı sayılır.

SORU: Tahsis amaçlarına göre kamu malları kaça ayrılır?

CEVAP: Kamu malları, tahsis edildikleri amaçlara göre; • Sahipsiz mallar, • Orta malları ve • Hizmet malları olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

SORU: Sahipsiz mal kavramı ne anlama gelir?

CEVAP: Sahipsiz mallar, üzerinde mülkiyet kurulmaya elverişli olan ama şimdiye kadar üzerlerinde bir özel mülkiyet kurulmamış mallardır. Bu tür mallar, herkesin doğrudan kullanımına ve yararlanmasına açıktır. Örneğin özel mülkiyet altında bulunmayan kayalar, tepeler, dağlar, sular, deniz kıyıları sahipsiz mallardır. Bu mallara sahipsiz mallar dense de bunların bir sahibi vardır, o da Devlet ve diğer kamu tüzel kişileridir.

SORU: Orta malları terimi hangi mallar için kullanılır?

CEVAP: Orta malları, doğal nitelikleri veya örf ve âdet veya tahsis suretlerine göre kamunun doğrudan kullanmasına veya yararlanmasına açık olan mallardır. Örneğin yollar, meydanlar, pazar ve panayır yerleri, meralar, harman yerleri, mezarlıklar, parklar böyledir. bir malın orta malı olması için o malı halkın doğrudan doğruya kullanması veya o maldan halkın doğrudan doğruya yararlanması gerekir.

SORU: Hizmet malları ne anlama gelir?

CEVAP

: Hizmet malları, kamu tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan ve bir kamu hizmetine tahsis edilmiş olan mallardır. Örneğin stadyum, hastane, üniversite, adliye, belediye, müze, kütüphane, cezaevi, tren istasyonu binaları hizmet malı teşkil ederler. Ancak kamu tüzel kişilerinin hizmette kullandıkları malların kamu malı sayılabilmesi için bu malların özel bir düzenlemeye tâbi tutularak kamu hizmetine tahsis edilmiş olması gerekir.

SORU: Maddi içeriklerine göre kamı malları kaça ayrılır?

CEVAP: Kamu malları maddî içerikleri itibarıyla; • Kara, • Deniz, • Su ve • Hava kamu malları olmak üzere dört gruba ayrılabilir.

SORU: Kara kamu malları kavramı hangi malları ifade etmek için kullanılır?

CEVAP: Kara kamu malları, yerleşim yerleri arasındaki kara yollarını (otoyol, devlet yolları ve il yolları), yerleşim yerleri içindeki yolları (bulvar, cadde ve sokakları) bunların mütemmim cüz ve eklentilerini (köprüler, kanallar, trafik ışık ve levhaları, yolları aydınlatan elektrik direkleri, yol kenarındaki reklam panoları, yol kenarındaki ağaçları vs.) kapsar. Demir yolları da kara kamu mallarıdır. Kara kamu malları, yollar dışında daha pek çok malı kapsar. Örneğin pazar ve çarşı yerleri, haller, mezarlıklar, camiler, kütüphaneler hep birer kara kamu malıdır.

SORU: Deniz kamu malları ifadesi ne anlama gelir?

CEVAP: Denizler, üzerinde mülkiyet kurulmaya elverişli şeyler değildir. Açık denizler hiçbir devletin egemenliğine tâbi değildir. Karasuları devletin egemenliğine tâbidir. Ancak bu karasuları üzerinde devletin mülkiyet hakkına sahip olduğu anlamına gelmez. Devlet karasuları üzerinde sadece bir gözetim ve denetim yetkisine, açıkçası bir kolluk yetkisine sahiptir. Ancak deniz kıyıları kamu malı sayılır ve bunlara deniz kamu malları denir. Deniz kıyısı, dalgaların gelirken kapladıkları ve çekilirken de açıkta bıraktıkları kara parçasıdır. Med-cezir olaylarının olduğu yerlerde, suların yükselmesiyle su altında ve çekilmesiyle de su üstünde kalan kara parçası da deniz kıyısı sayılır. Keza koylar, limanlar, fenerler, şamandıralar ve işaretler de deniz kamu mallarından sayılır.

SORU: Su kamu malları kavramı hangi kamu malları için kullanılır?

CEVAP: Denizler hariç, ülke içindeki göl, dere, çay, nehir ve her çeşit yer altı ve yer üstü su kaynağı, su kamu malı sayılır.

SORU: Hava kamu malları ne demektir?

CEVAP: Hava kamu malı, devletin ülkesi üzerinde yer alan atmosfer parçasından oluşur. Özel hukuk kişilerinin özel mülkiyetlerine tâbi arazinin üstündeki hava belli bir metreden sonra kamu malı hâline gelir; buradan helikopter veya uçak geçmesi bu kişilerin mülkiyet haklarını ihlal etmez.

SORU: Oluşum tarzlarına göre kamu malları kaça ayrılır?

CEVAP: Oluşum tarzlarına göre kamu malları; • Tâbi kamu malları ve • Sunî kamu malları olmak üzere ikiye ayrılır. Tâbi kamu malları, tâbi olaylar neticesinde meydana gelmiş kamu mallarıdır. Deniz, göl akarsular gibi kamu malları böyledir. Sunî kamu malları ise insanların müdahalesi neticesinde meydana getirilmiş kamu mallarıdır. Örneğin yollar, hal ve pazar yerleri, otoparklar, okul, hastane, valilik, adliye binaları böyledir.

SORU: Tâbi kamu malları ile sunî kamu malları arasındaki ayrımın önemi nedir?

CEVAP: Tâbi kamu malları ile sunî kamu malları arasındaki ayrımın önemi şu noktada toplanmaktadır: • Birincilerin kamu malı hâline gelmesinde beşerî iradenin bir rolü yoktur. • İkinciler ise kamu malı hâline idarenin tahsis kararıyla gelirler. Keza, ikinciler yine bir tahsis kararıyla kamu malı olmaktan çıkarılabilirler. Oysa tâbi kamu mallarının tahsis kararıyla kamu malı olmaktan çıkarılması mümkün değildir.
SORU: Taşınabilir olup olmamalarına göre kamu malları kaça ayrılır?
CEVAP: Taşınabilir olup olmamaları bakımından kamu malları; • Taşınmaz kamu malları ve • Taşınır kamu malları olmak üzere ikiye ayrılır. Taşınmaz (gayrimenkul) kamu malları, bir yerden bir yere götürülemeyen kamu mallarıdır. Örneğin göl, nehir, pazar yeri, yollar, adliye binası birer taşınmaz kamu malıdır. Taşınır (menkul) kamu malları ise bir yerden bir yere götürülebilen kamu mallarıdır. Ancak kamu tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan her mal kamu malı değildir. Bunların kamu malı olabilmesi için kamu tüzel kişilerine ait olmasından başka halkın doğrudan kullanımına veya bir kamu hizmetine tahsis edilmiş olmaları gerekir. Ancak kamu hizmetine tahsis edilmiş her taşınır mal da kamu malı değildir. Bunların özel bir düzenlemeye tâbi kılınmış olması gerekir.

SORU: Kamu mallarının devredilmezliği ilkesi ne anlama gelir?
CEVAP: Kamu mallarının devredilmezliği ilkesi bir kamu tüzel kişisine ait bir kamu malının bir başka kamu tüzel kişisine veya bir özel hukuk kişisine devredilemeyeceği anlamına gelmektedir. Bu ilkenin amacı, kamu mallarının, bu mallara ihtiyaç olduğu sürece kamu malı statüsünde tutulmasını sağlamaktır. Kamu mallarının devredilmezliği ilkesi, kamu tüzel kişilerinin özel mal statüsünde olan mallarının değil, kamu malı statüsünde olan mallarının devredilmesini yasaklamaktadır. Dolayısıyla kamu tüzel kişileri özel mallarını özel hukuk hükümlerine uygun olarak devredebilirler.
SORU: Kamu mallarının devredilmezliği ilkesinden kaynaklanan diğer ilkeler nelerdir?
CEVAP: Kamu mallarının devredilmezliği ilkesi sonucu kamu malları; kamulaştırılamaz, haczedilemez, zaman aşımıyla kazanılamaz, üzerlerinde sınırlı ayni haklar tesis edilemez ve tapuya tescil zorunluluğu yoktur.
SORU: İdarenin kamu hukukundaki başlıca mal edinme usulleri nelerdir?
CEVAP: İlgili mal edinme usulleri şunlardır: • Devletleştirme, • İstimval, • Kamulaştırma.
SORU: İstimval ne demektir?
CEVAP: İstimval, özel mülkiyette bulunan taşınır malların bedeli karşılığında mülkiyetinin veya kullanım ve intifa hakkının idareye cebrî geçişini öngören istisnai ve olağanüstü hâllere mahsus bir usuldür.
SORU: Devletleştirme ne anlama gelir?
CEVAP: Anayasamızın 47'nci maddesine göre, kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı hâllerde devletleştirilebilir. Devletleştirme gerçek karşılığı üzerinden yapılır. Gerçek karşılığın hesaplanma tarzı ve usulleri kanunla düzenlenir. Buna göre, devletleştirmenin konusu kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüslerdir. Devletleştirmenin konusu özel teşebbüs olduğuna göre, bunun içine özel teşebbüse dâhil olan taşınmaz veya taşınır bütün mallar ve keza bütün haklar ve borçlar girer. Devletleştirme bu noktada kamulaştırmadan farklıdır. Zira, kamulaştırma sadece taşınmaz mallar üzerinde yapılabilir. Keza her çeşit taşınmaz kamulaştırmaya konu olabilirken devletleştirme her özel teşebbüs hakkında değil, kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler hakkında yapılır. Ayrıca belirtelim ki kamulaştırma bir idarî işlemle olmasına karşılık, devletleştirme kanunla yapılır.
SORU: Kamulaştırma kavramı ne manaya gelir?

CEVAP: Kamulaştırma, devlet ve kamu tüzel kişilerinin, kamu yararının gerektirdiği hâllerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamının veya bir kısmının, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, mülkiyetini zorla devralmasıdır.
SORU: Kamulaştırmanın temel ilkeleri nelerdir?
CEVAP: Kamulaştırma; devlet veya diğer kamu tüzel kişileri tarafından, kamu yararı sebebiyle, ancak özel mülkiyette bulunan mallar hakkında, ancak taşınmaz mallar hakkında, malın gerçek karşılığının peşin olarak nakden ödenmesiyle, kanunla gösterilen esas ve usullere göre yapılır. Yeterli ödenek temin edilmeden başlatılmaz.
SORU: Kamulaştırma hangi aşamalardan meydana gelir?
CEVAP: Başlıca kamulaştırma aşamaları şunlardır: • İdare, önce kamulaştırma bedeli için yeterli ödenek temin etmelidir. • İdare yeterli ödeneği temin ettikten sonra, kamu yararı kararı alır. Kamu yararı kararı, idarenin belli bir işin yapılmasında (örneğin yol, okul, otopark, hastane) kamu yararı olduğu yolunda aldığı bir karardır. • Kamu yararı kararı alındıktan sonra kamulaştırılacak taşınmazın belirlenmesi işine geçilir. • Taşınmazın tespit edilmesi işi bittikten sonra idare, taşınmaz hakkında kamulaştırma kararı alır. İlgili taşınmaz hakkında kamulaştırma kararı alındığı tapu dairesine bildirilir ve tapu dairesi tapu siciline bu konuda şerh verir. • Kamulaştırma işlemleri altı ay içinde bitmez ise bu şerh tapu dairesi tarafından re'sen silinir. Kamulaştırma kararının alınmasından sonra idarenin öncelikle satın alma usulünü denemesi gerekmektedir. Bu amaçla idare, pazarlıkla satın alma usulünü deneyebileceği gibi trampa yoluyla devralma usulünü de deneyebilir. Bu usul başarılı olursa malik tapuda idare lehine ferağ verir ve iş biter. • Kamulaştırmanın satın alma usulü ile yapılamaması hâlinde idare, taşınmaz malın bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesine müracaat eder ve taşınmaz malın kamulaştırma bedelinin tespitiyle bu bedelin ödenmesi karşılığında, idare adına tesciline karar verilmesini ister.
SORU: Kamulaştırma kararına karşı dava açılabilir mi?
CEVAP: Taşınmazın maliki, kendisine yapılan tebligat gününden itibaren otuz gün içinde, kamulaştırma işlemine karşı idarî yargıda (taşınmazın bulunduğu yer idare mahkemesinde veya kamulaştırma kararı Bakanlar Kurulu tarafından alınmış ise doğrudan doğruya Danıştay'da) iptal

davası açabilir. İdare mahkemesi kamulaştırma kararı hakkında yürütmeyi durdurma kararı verirse asliye hukuk mahkemesi, idarî yargıda açılan davayı bekletici mesele olarak kabul eder ve davayı iptal davası kesin hükümle sonuçlanıncaya kadar bekletir.

SORU: Kamulaştırılan taşınmazın mülkiyetinin idareye geçmesi nasıl olur?

CEVAP: Kamulaştırılan taşınmazın mülkiyetinin idareye geçmesi, asliye hukuk mahkemesinin tescil kararıyla olur. Kamulaştırma Kanunu'nun 10'uncu maddesine göre asliye hukuk mahkemesinin tescil hükmü kesindir; yani bu kararın temyiz edilmesi mümkün değildir. Ancak tarafların bedele ilişkin temyiz hakları saklıdır.

SORU: Kamulaştırılan malın malikinin geri alma hakkı hangi şartlarda doğar?

CEVAP: Kamulaştırma bedelinin kesinleşmesi tarihinden itibaren beş yıllık sürenin dolmuş olması gerekir. Kamulaştırma bedelinin kesinleşmesi tarihinden itibaren beş yıl içinde, kamulaştırma ve devir amacına uygun hiçbir işlem veya tesisat yapılmamış veya kamu yararına yönelik bir ihtiyaca tahsis edilmeyerek taşınmaz mal olduğu gibi bırakılmış olmalıdır. Taşınmaz malın sahibi veya mirasçıları, malı geri alabilmeleri için kamulaştırma bedelini aldıkları günden itibaren işleyecek kanuni faiziyle birlikte idareye ödemeleri gerekir. Malik geri alma hakkını, bu hakkının doğmasından itibaren bir yıl içinde kullanmalıdır.

SORU: Kamulaştırma yoluyla irtifak hakkı kurma ne anlama gelir?

CEVAP: Kamu tüzel kişilerinin bazı durumlarda özel kişilerin taşınmazları üzerinde irtifak hakkı kurmaya ihtiyaçları vardır. Örneğin BOTAŞ boru hattı döşenirken özel kişilerin tarlalarının bir iki metre altından boru geçirir. İşte kamu yararının gerektirmesi durumunda kamu tüzel kişileri kamulaştırma usulünü kullanarak özel mülkiyette bulunan taşınmaz mallar üzerinde malikin rızası olmasa bile, irtifak hakkı kurabilirler.

SORU: Bir kamu tüzel kişisine ait taşınmaz malın, diğer bir kamu tüzel kişisine devri usulü ne şekildedir?

CEVAP: Taşınmaz mala, kaynak veya irtifak hakkına ihtiyacı olan idare, Kamulaştırma Kanunu'nun 8'inci maddesi uyarınca bedelini tespit eder. Bu bedel esas alınarak ödeyeceği bedeli de belirterek mal sahibi idareye yazılı olarak başvurur. Mal sahibi idare, devire muvafakat etmez veya altmış gün içinde cevap vermez ise anlaşmazlık, alıcı idarenin başvurusu üzerine Danıştay ilgili idarî dairesince incelenerek iki ay içinde kesin karara bağlanır. Taraflar bedelde anlaşamadıkları takdirde alıcı idare, devirde anlaşma tarihinden veya Danıştay kararının tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde, Kamulaştırma Kanunu'nun 10'uncu maddesinde yazılı usule göre mahkemeye başvurarak kamulaştırma bedelinin tespitini ister. Bu suretle devir alınan taşınmaz mal, kaynak veya irtifak hakkı, sahibinden kamulaştırma yolu ile alınmış sayılır ve devir amacı veya devreden idarenin izni dışında başkaca bir kamusal amaçla kullanılamaz. Aksi takdirde devreden idare, 23'üncü madde uyarınca taşınmaz malı geri alabilir. Bu husus tapu kütüğünün beyanlar hanesine şerh verilir.

SORU:

Kamu görevlisi nasıl tanımlanabilir?

CEVAP:

Kamu hizmetinde çalışan, kamu kurumlarının insani (beşeri) ögesini oluşturan kişilere "kamu görevlisi" ya da "kamu personeli" denmektedir.

SORU:

Kendi özel personel rejimi olup DMK'ya tabi olmayan diğer kamu görevlilerine hangi meslekler örnek olarak verilebilir?

CEVAP:

Kendi özel personel rejimi olup DMK'ya tabi olmayan diğer kamu görevlilerine şu meslekler örnek olarak verilebilir:

1. Türk Silahlı Kuvvetleri Mensupları.
2. Yükseköğretim Kurumları Öğretim Elemanları.
3. Hâkim ve Savcılar.
4. Devlet Tiyatrosu ve Devlet Opera ve Balesi Sanatçıları,
5. Genelkurmay Mehteran Bölüğü sanatçıları,
6. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası üyeleridir.

SORU:

657 sayılı devlet memurları kanununun dayandığı temel ilkeler nelerdir?

CEVAP:

657 sayılı devlet memurları kanununun dayandığı temel ilkeler şunlardır:

1. Sınıflandırma
2. Kariyer
3. Liyakat

SORU:

Devlet Personel Başkanlığı'nın ülkemizde yer alan hizmet sınıfları nelerdir?

CEVAP:

Devlet Personel Başkanlığı'nın ülkemizde yer alan hizmet sınıfları şunlardır:

1. Genel İdare Hizmetleri Sınıfı
2. Teknik Hizmetler Sınıfı
3. Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı
4. Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı
5. Avukatlık Hizmetleri Sınıfı
6. Din Hizmetleri Sınıfı
7. Emniyet Hizmetleri Sınıfı
8. andarma Hizmetleri Sınıfı
9. Sahil Güvenlik Hizmetleri Sınıfı
10. Yardımcı Hizmetler Sınıfı
11. Mülki İdare Amirliği Hizmetleri Sınıfı
12. Milli İstihbarat Hizmetleri Sınıfı

SORU:

Devlet kamu hizmetleri görevlerine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirilmesini sağlayan ilke nedir?

CEVAP:

Devlet kamu hizmetleri görevlerine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirilmesini sağlayan ilke liyakat ilkesidir.

SORU:

Devlet memurluğuna alınacaklarda aranacak genel ve özel şartlar nelerdir?

CEVAP:

Devlet memurluğuna alınacaklarda aranacak genel ve özel şartlar şunlardır:

1. Türk vatandaşı olmak (Vatandaşlık). Çifte vatandaşlık memuriyete girişe engel değildir. Yabancılar ancak "sözleşmeli" olarak istihdam edilebilir.
2. Yaş: 18 yaşını tamamlamak. Bir meslek ve sanat okulunu bitirenler, 15 yaşını doldurmak ve yargı yoluyla kazaî rüşt kararı aldırmak koşuluyla memur olabilir.
3. Öğrenim: En az ortaokul mezunu olmak. Ortaokul mezunları arasında istekli bulunmazsa, ilkokul mezunları da memuriyete alınabilir.
4. Kamu haklarından mahrum bulunmamak.
5. Mahkûmiyet. Türk Ceza Kanununun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (....) zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.
6. Askerlik. Askerlikle ilgisi bulunmamak, askerlik çağına gelmemiş bulunmak, askerlik çağına gelmişse muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş bulunmak.
7. Sağlık. Görevini devamlı yapmasına engel olabilecek akıl hastalığı bulunmamak.
8. Güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmış olmak. (Bu şart önce 3.10.2016 tarih ve 676 sayılı OHAL KHK'sı ile sonra 1.2.2018 tarih ve 7070 sayılı Kanun ile aynen kabul edilmiştir.)
9. Özel Koşullar: Belirli bir görevin gereği olarak konmuş, belli bir mesleğe sahip olma ya da belli bir eğitim ve öğretim görme gibi kurumların özel kanun veya diğer mevzuatında aranan şartları taşımak. Avukatlık hizmetleri için "avukatlık ruhsatnamesine" sahip olma, Dışişleri Bakanlığı'nda meslek memuru olmak için yabancı dil bilme ya da kaymakam olmak için belli fakülteleri bitirme gibi.

SORU:

Ülkemizde Bakanlar Kurulu kararı ile "Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik" hangi yıl kabul edilmiştir?

CEVAP:

Ülkemizde Bakanlar Kurulu kararı ile "Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik" 2002 yılında kabul edilmiştir?

SORU:

İstisnai memuriyet kapsamında sınava girmeyecek olan memur adayları kimlerden oluşur?

CEVAP:

İstisnai memuriyet kapsamında, zorunlu hizmeti olanlar, yer değiştirme suretiyle atananlar, ayrılınan ve geçilen kurumun muvafakati ile yer değiştirmede ile istisnai memurluğa girişte yarışma ve yeterlik sınavı yapılmaz.

SORU:

İstisnai memurluklarda yani sınav şartı aranmayan memurluklar nelerdir?

CEVAP:

İstisnai memurluklarda yani sınav şartı aranmayan memurluklar şu şekilde sıralanabilir:

Cumhurbaşkanlığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin memurlukları

Bakan Yardımcılıkları

Merkezi teşkilatın başkent örgütündeki bakanlıklar ve bağlı kuruluşların müşavirleri, Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirlikleri, Özel Kalem Müdürlükleri

Valilikler

Büyükelçilikler, Elçilikler, Daimi Temsilcilikler

Din İşleri Yüksek Kurulu Üyelikleri

Milli İstihbarat Teşkilatı memurlukları

Nükleer Düzenleme Kurumunun Başkan Yardımcılıkları ve Daire Başkanlıkları

Devlet Konservatuvarında görevlendirilecek uluslararası ün yapmış üstün yeteneklere sahip Devlet sanatçıları

SORU:

Aday memurluk süresi ne kadardır?

CEVAP:

Aday olarak atanmış Devlet memurunun adaylık süresi bir yıldan az iki yıldan çok olamaz.

SORU:

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine göre atama usulleri nelerdir?

CEVAP:

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine göre üç tür atama usulü vardır:

1. Cumhurbaşkanı kararı ile atananlar
2. Cumhurbaşkanı onayı ile atananlar
3. İlgili Cumhurbaşkanı yardımcısı, bakan veya atamaya yetkili amirler tarafından atananlar

ÜNİTE 7: İDARENİN MALLARI VE KAMULAŞTIRMA

İDARENİN MALLARI

Kamu hizmetlerinin sunulması (idare), bir işletme olarak düşünüldüğünde, bu işletmenin bir teşkilâtı (hizmetlerin hukukî yapısı-idarî teşkilât), teşkilâtı yöneten ve hizmeti sunan görevliler (insan unsuru-kamu görevlileri), bu hizmetin yürütülmesinde kullanılan, hizmetin malî ve ayni araçları olan mallar (idarenin malvarlığı) şeklinde üç temel unsurunun olduğu söylenebilir. İdarenin mal varlığı denildiğinde "taşınır ve taşınmaz mallar, haklar, alacaklar ve borçlar" gibi idarenin tüm varlıkları anlaşılır.

İDARENİN MAL İHTİYACININ KARŞILANMASI

Kamu tüzel kişilerinin ihtiyaç duyduğu para, taşınır ve taşınmaz mal ve hizmet gereçleri çeşitli usullerle karşılanır. Bunları kendi içinde "olağan usuller" ve "olağanüstü usuller" olarak ikiye ayırabiliriz.

İdarenin mal ve para ihtiyacının karşılanmasında "olağan usul", devlet düzeninin olağan şekilde işlediği

ortamda, devletin/idarenin sahip olduğu kamu gücüne dayanarak yahut dayanmayarak mal ve para edinmesidir. İdarenin olağan mal ve para elde etmesine ilişkin hukukta öngörülen usulleri kısaca şu şekilde sıralayabiliriz:

- TABİİ OLARAK MAL EDİNME: Tabii olarak oluşan mallar, doğrudan devletin (idarenin) malı olur.
- SATIN ALMA VE BAĞIŞ SURETİYLE MAL EDİNME: İdare, kamu gücü kullanmadan, herhangi bir kişi gibi, özel hukuk hükümlerine göre bir taşınır veya taşınmaz mal satın alabilir. Yine idare bağış yöntemi ile de mal edinebilir.
- BORÇLANMA SURETİYLE MAL EDİNME: İdare borçlanarak mal veya para edinebilir. Devlet tahvili, hazine bonosu ihracı gibi usuller, devletin borçlanarak para elde etme yöntemleridir.
- KAMUSAL YÜKÜMLÜLÜKLER GETİRME SONUCU MAL EDİNME: Devlet (idare), sahip olduğu kamu gücüne dayanarak vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler getirerek mal edinebilir.
- BAYINDIRLIK FAALİYETİ SONUCUNDA MAL EDİNME: İdare bayındırlık faaliyetleri kapsamında, baraj, baraj gölü, yol, köprü, tünel, liman, hava limanı gibi tesisler yaparak yahut yaptırarak mal edinir.
- İDARİ SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİNDE MAL DEVRİ: İdarî sözleşmeler (özellikle imtiyaz sözleşmesi) sona erdiğinde, hizmetin görüldüğü tesisler ve mallar kural olarak idareye bedelsiz olarak devredilir.
- DÜZENLEME ORTAKLIK PAYI ŞEKLİNDE MAL EDİNME: İmar mevzuatına göre, idare ifraz (parselasyon) işlemlerinde ortaklık payı adı altında, %40 oranına kadar özel mülkiyetteki taşınmazları kamu malı haline getirebilmektedir (İmar Kanunu, m.18).
- KAMULAŞTIRMA SURETİYLE MAL EDİNME: İdarenin, ihtiyaç duyduğu özel hukuk kişisinin taşınmazına, bedeli karşılığında kanundaki usullere uyarak el koymasına kamulaştırma denilmektedir.
- DEVLETLEŞTİRME SURETİYLE MAL EDİNME: Devletleştirme, kamu hizmeti niteliğine bürünen özel teşebbüsün, bedeli mukabilinde, bütün olarak (taşınır ve taşınmazlarla birlikte) kamuya geçirilmesini ifade etmektedir.
- MİRAS YOLUYLA MAL EDİNME: Medeni Kanun'a göre (m.501), hiç mirasçısı olmayan ölenin mirası, devlete kalır. Bu da bir mal edinme usulüdür.
- PARA CEZALARI, MÜSADERE VE MÜLKİYETİN KAMUYA GEÇİRİLMESİ SURETİYLE MAL EDİNME: Kanunlarda öngörülen adlî ve idari para cezaları, müsadere ya da mülkiyetin kamuya geçirilmesi yöntemleri de idarenin (devletin) mal edinme yöntemlerinden birisidir.

Devletin, olağanüstü hallerde (olağanüstü hal, savaş ve seferberlik gibi) vatandaşlar için getirebileceği para, taşınır mal ve çalışma yükümlülüklerine hukukta "istimval" adı verilmektedir. İstimval, idareye ihtiyacı olan "şey"leri, kamu gücü kullanarak elde etme imkânı veren bir kamu hukuku usulüdür. Kamulaştırma" ile "istimval" arasında konu unsuru bakımından fark olup; kamulaştırma taşınmaz mallar için geçerli olan bir usul iken, istimval taşınır mallar için veya bedeni yükümlülükler için uygulanan bir yöntemdir.

KAMUSAL MAL-KAMUNUN ÖZEL MALI AYRIMI

İdarenin elinde bulunan mallardan bazıları özel hukuka tabi iken, bazıları ise kamu hukukuna (idare hukukuna) tabidir. darenin elindeki mal, kamusal mal niteliğinde ise, kamu hukuku (idare hukuku) kurallarına tabi olup, çıkan uyuşmazlıklar da idarî yargıda görülecektir. Buna nazaran idarenin elindeki mal, idarenin özel hukuk malı ise, özel hukuk hükümlerine tabi olup, bu mallarla ilgili uyuşmazlıklar da adlî yargıda çözülecektir. Kamusal malın tespiti: İdarenin elindeki mallardan hangilerinin kamusal niteliğinde olduğunun belirlenmesinde, kanunî belirleme ve içtihadî belirleme şeklinde iki yönteme başvurabiliriz.

TAHSİS KAVRAMI

İdarenin sahip olduğu mal, tahsis işlemi ile kamusal mal haline gelmektedir. Söz konusu tahsis işlemin kaldırılması ile de kamusal mal statüsünden çıkmaktadır. Tahsis işleminin ilgası (kaldırılması) kamusal malı, kamusal mal statüsünden çıkarıp, idarenin özel malı statüsüne sokan bir işlemdir.

MÜLKİYET-KAMU MÜLKİYETİ KAVRAMI

Özel hukukta mülkiyet hakkı, mülkiyetteki mal üzerinde, kullanma, yararlanma ve diğer tasarruflarda bulunma yetkisi veren sınırsız bir aynî bir hak olarak nitelendirilmektedir. Hukukumuzda idarenin, malları üzerindeki yetkisinin niteliği konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. Bu konuda ikili bir ayrım yapılabilir. Özel mallar üzerinde mülkiyet hakkı: Kamu tüzel kişilerinin özel malları üzerindeki yetkisinin, Medeni Kanunda tanımlanan mülkiyet hakkı olduğu kabul edilmektedir.

Kamusal mallar üzerinde mülkiyet hakkı: İdarenin, kamusal mallar üzerinde "mülkiyet hakkını"nın varlığı kabul edilmektedir. Kamu mülkiyetinin, özel hukuktaki

mülkiyetten farkları şunlardır: (1) Kamu mülkiyeti, özel mülkiyette olmayan bazı üstün yetkileri ve sınırlamaları içermektedir: (a) Kamu mallarının sınırları, tek taraflı işlemle idare tarafından belirlenir. (b) Kamu malları özel bir korumaya (ağırlaştırılmış cezalar ve özel usuller) tabidir. (c) Kamu mallarına komşu taşınmazlara, idarî irtifaklar yüklenmesi yetkisi verir. (d) Kamu mülkiyeti, zaman aşımı nedeniyle sona ermez. (e) Kamu malları, haciz, ipotek gibi özel hukuk işlemlerine konu olamaz. (e) Kamu malları devir ve ferağ edilemez. (2) Kamu mülkiyeti idareye, özel mülkiyette olmayan bazı yükümlülükler yüklemektedir: (a) İdare, kamu mallarını bağışlama veya ücretsiz devretme yetkisine sahip değildir. (b) Kamu malları üzerinde kural olarak sözleşmeye dayalı ayni hak tesis edilemez. (c) Kamu mallarının kullanımının (tahsisinin) değiştirilmesi sıkı kurallara bağlıdır. (d) Kamu mallarından yaralanma talepleri karşısında idare, kamu yararına uygun davranmak zorundadır.

KAMUSAL MALLARIN TASNİFİ

Oluşumları Açısından Kamusal Mallar

Kamusal mallar, oluşumu (kökeni) açısından "doğal kamusal mallar" ve "sun'i kamusal mallar" olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır.

Tahsis Cihetine Göre Kamusal Mallar

Tahsis cihetine göre kamusal mallar "hizmet malları", "orta malları" ve "sahipsiz mallar" olarak üç kısma ayrılmaktadır.

KAMUSAL MALLARIN ÖZELLİKLERİ

- Kamusal malların devir ve ferağ edilmezliği,
- Kamusal malların zaman aşımı ile iktisap edilmezliği,
- Kamusal malların özel hukuk işlemlerine konu olamaması
- Kamusal malların kamulaştırılamaz
- Kamusal mallar vergi gibi yükümlülüklerden muaftır
- Kamusal mallar özel bir korumaya tabidir

KAMUSAL MALLARDAN YARARLANMA

Kamusal Mallardan Yararlanmanın Genel İlkeleri

- Kamusal mallardan, tahsis amacına uygun veya bu amaçla bağdaşır şekilde yararlanılır ya da kullanılır.
- İdare, kamusal malları kullanılmaya elverişli şekilde bulundurmak, tahsis amacı dışında kullanılmasını engellemek ve en verimli ve ekonomik şekilde kullanılmasını sağlamakla görevlidir.
- Kamu mallarından yararlanmada, idarenin üstün ve bertaraf edilemez yetkileri vardır ve idare bu yetkileri her zaman kullanabilir.
- Kamu mallarından yararlanma hakları, idarenin kamusal malların tahsisini belirleme ve değiştirme yetkisini kısıtlayamaz.
- Ortak yararlanmada, eşitlik ve serbestlik ilkeleri çerçevesinde yararlanmak esastır.
- Ortak yararlanmalarda, ücretsiz olarak yararlanmak esastır.

MALLARIN TÜRÜNE GÖRE YARARLANMA BİÇİMLERİ

Özel ve istisnaî yararlanma, bir kamusal maldan, başkalarının yararlanmasını kısmen veya tamamen engelleyecek şekilde yararlanmayı ifade etmektedir.

Özel ve istisnai yararlanma da kendi içinde ikiye ayrılmaktadır:

- ÖZEL (KURAL) YARARLANMA: Bir kamusal malın, bir kişinin doğrudan ve özel kullanımına tahsis edilmesidir.
- ÖZEL-İSTİSNAÎ YARARLANMA: Bu usul, idarenin bir işlemi (izin) veya sözleşme ile, kamusal maldan tahsisin amacını tehlikeye sokmayacak biçimde, tahsisle bağdaşır ve başkalarının kullanımını engelleyecek şekilde yararlanmayı ifade etmektedir.

KAMULAŞTIRMA

Kamulaştırma, özel hukuk kişisinin mülkiyet hakkına müdahale niteliğinde bir işlemdir. Bu yüzden hak sahipleri lehine, kamulaştırmanın kanunla düzenlenmesi, kamulaştırma usulüne birden fazla makamın iştirak etmesi, usulün çok ayrıntılı düzenlenmesi, bedelin kural olarak peşin ödenmesi gibi bir dizi güvenceler getirilmiştir.

Kamulaştırmanın Temel İlkeleri

- Kanunla düzenlenme
- Kamulaştırma devlet ve kamu tüzel kişileri tarafından yapılabilir
- Kamulaştırma, kamu yararı amacıyla yapılabilir
- Kamulaştırma, ancak özel mülkiyetteki taşınmaz mallar hakkında yapılabilir
- Kamulaştırma, gerçek değerin kural olarak peşin ve nakden ödenmesi suretiyle yapılır
- Yeterli ödenek temin edilmeden, kamulaştırma işlemlerine başlanılamaz
- Devlet alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulaması
- Kısmî kamulaştırma usulü
- İrtifak hakkı kurulması

KAMULAŞTIRMANIN AŞAMALARI

Kamulaştırma, kamulaştırma yapan idare içinde başlayıp, hukuk mahkemesinde tescil kararına kadar uzayabilen bir süreçtir. Bu süreç idarî ve adlî aşamalardan oluşmaktadır. Her bir aşamanın da kendi

içinde muhtelif safhalar yer almaktadır. Söz konusu olan bu aşamaları kısaca şu şekilde sıralayabiliriz:

Kamulaştırmada İdari Aşamalar

- Kamulaştırma için yeterli ödeneğin temin edilmesi
- Kamu yararı kararının alınması
- Kamulaştırılacak taşınmazın belirlenmesi
- Kamulaştırma kararının alınması ve tapu siciline şerh verilmesi
- Kamulaştırma bedelinin tespiti
- Satın alma usulünün denenmesi

Kamulaştırma İşleminde Adli Aşama

- İdarenin, Asliye Hukuk Mahkemesine müracaat
- Mahkeme tarafından meşruhatlı davetiye çıkarılması
- Kamulaştırma kararına karşı idarî dava açılması
- Duruşmada tarafların anlaşması
- Taraflar anlaşamaz ise, bedelin mahkeme tarafından tespiti
- Kamulaştırma bedelinin idarece bankaya yatırılması ve tescil kararı

SORU CEVAP

SORU: İdarenin idari sorumluluğu ne demektir?

CEVAP: İdarenin idarî sorumluluğu veya daha kısa bir ifadeyle idarî sorumluluk, idarenin kamu hukukuna tabi olan ve uyuşmazlıkları idarî yargıda çözümlenen malî sorumluluğudur.
SORU: İdari sorumluluk kaça ayrılır?
CEVAP: İdari sorumluluk; • Kusurlu sorumluluk ve • Kusursuz sorumluluk olmak üzere kendi içinde ikiye ayrılır.
SORU: Risk sorumluluğu ne demektir?
CEVAP: Risk sorumluluğu, idarenin hiçbir kusuru olmasa bile, yürüttüğü riskli faaliyetler veya kullandığı tehlikeli araçlar nedeniyle ortaya çıkan zararlardan sorumlu olmasını öngören bir kusursuz sorumluluk çeşididir.
SORU: Fransız Danıştayı içtihatlarına göre idarenin risk sorumluluğuna yol açan tehlikeli şeyler nelerdir?
CEVAP: • Patlayıcı maddeler • Ateşli silahlar • Tehlikeli bayındırlık eserleri • Kan ürünleri
SORU: Fransız Danıştayı içtihatlarına göre idarenin risk sorumluluğuna yol açan başlıca tehlikeli yöntemler nelerdir?
CEVAP: İlgili başlıca tehlikeli yöntemler şunlardır: • Genç suçluların eğitimi, • Akıl hastalarının deneme çıkışları, • Mahkumlara verilen çıkma izinleri.
SORU: İdarenin kanunlardan dolayı sorumluluğu ne şekilde olur?
CEVAP: Bazen kanun hükümlerinin somut olaylarda uygulanması sonucu bazı kişiler özel ve ağır bir şekilde zarara uğrayabilir. Örneğin bir kanun o zamana kadar yasal olarak üretilen bir maddenin üretilmesini ve satılmasını yasaklar. Bu maddenin üretimi ve ticaretini yapanlar bu kanundan dolayı zarara uğrarlar. Bir kanun bir yaban hayvanı türünü koruma altına alır; avlanılmasını yasaklar. Bunun üzerine bu yaban hayvanı aşırı sayıda çoğalır ve çiftçilere zarar verir. İşte bu durumlarda bu tür kanunlardan kaynaklanan zararların idare tarafından kamu külfetleri karşısında eşitliğin bozulmasından dolayı sorumluluk esaslarına göre üstlenilmesi gerekir. Ancak bunun için bir kere kanun koyucunun devletin sorumluluğunu açıkça veya zımnen dışlamamış olması gerekir. İkinci olarak kanundan kaynaklanan zararlardan dolayı devletin sorumlu olabilmesi için bu zararların özel ve anormal olması gerekir. Sadece birkaç kişiye değil, herkese aynı zararı veren kanunlardan dolayı devletin kusursuz sorumluluğuna gidilemez.
SORU: Mücbir sebep ne anlama gelir?
CEVAP: Mücbir sebep, idarenin iradesi yani faaliyet alanı dışında meydana gelen, önceden öngörülmesi mümkün olmayan ve karşı konulamayacak ağırlıktaki olaylardır. Mücbir sebep, idarenin hem kusurlu hem de kusursuz sorumluluğunu tamamıyla ortadan kaldırır.
SORU: Kusurlu sorumluluk ne demektir?
CEVAP: Kusurlu sorumluluk, idarenin kusurlu bir eylem veya işlemiyle zarar verdiği bir kişinin zararını tazmin etmesi yükümlülüğüdür.
SORU: İdarenin kusursuz sorumluluğu ne demektir?
CEVAP: İdarenin kusursuz sorumluluğu idarenin hukuka uygun eylem ve işlemlerinden doğan zararları, hiçbir kusuru olmasa dahi, bazı durumlarda tazmin etmesi yükümlülüğüdür.
SORU: İdarenin sorumluluğunda, sorumlu kamu tüzel kişisi nasıl belirlenir?
CEVAP: İdare, genel bir kavramdır. Gerçeklikte devlet, il özel idaresi, belediye, köy, kamu kurumları gibi birden çok kamu tüzel kişisi vardır. Zarardan idare değil bir kamu tüzel kişisi sorumludur; tazminatı da zarar gören kişiye bu kamu tüzel kişisi ödeyecektir. O halde, zarardan sorumlu olan kamu tüzel kişisinin belirlenmesi gerekmektedir. Sorumlu kamu tüzel kişisinin belirlenmesi konusunda genel kural şudur: Zarara yol açan faaliyet veya bayındırlık eseri hangi kamu tüzel kişisinin yetkisi altındaysa zarardan sorumlu olan kamu tüzel kişisi odur. Söz konusu zarar, tek bir kamu tüzel kişisi tarafından yürütülen tek bir kamu hizmeti dolayısıyla ortaya çıkmış ise problem yoktur. Bu zarardan, bu kamu hizmetini yürüten kamu tüzel kişisi sorumludur. Ancak bazen bir zararın meydana gelmesine değişik kamu tüzel kişileri tarafından yürütülen birden fazla kamu hizmeti faaliyetleri katkıda bulunmuş olabilir. Bu durumda, ortaya çıkan zarardan her kamu tüzel kişisi kendi katkısı oranında sorumludur.
SORU: Hizmetin hiç işlememesi ne manaya gelir?
CEVAP: Hizmetin işlemesi gerekirken, hiç işlememesi durumunda da hizmet kusuru olduğu kabul edilmektedir. Örneğin yol tamiri sırasında gerekli ışıklandırmanın yapılmaması, terör örgütlerinin açık hedefi haline gelmiş kişilerin korunması için gerekli önlemlerin alınmaması durumunda hizmet hizmetin hiç işlememesi hali vardır.
SORU: İdarenin sorumluluğu kaça ayrılır?

CEVAP: İdarenin sorumluluğu; • İdarenin medenî sorumluluğu ve • İdarenin idarî sorumluluğu olmak üzere ikiye ayrılır.
SORU: İdarenin sorumluluğu kısaca ne anlama gelir?
CEVAP: İdarenin sorumluluğu, idarenin bir kişiye verdiği zararın, idarenin mal varlığından bazı değerlerin zarar gören kişinin mal varlığına aktarılmasıyla tazmin edilmesi demektir.
SORU: Geleneksel idare hukuku doktrininde hizmet kusuru halleri nelerdir?
CEVAP: İlgili hizmet kusuru halleri şunlardır: • Hizmetin kötü işlemesi, • Hizmetin geç işlemesi, • Hizmetin hiç işlememesi.
SORU: İdarenin sorumluluğunun şartlarından nedensellik bağı ne anlama gelir?
CEVAP: İdarenin sorumluluğuna hükmedilebilmesi için ortaya çıkan zararın idarenin bir fiilinden kaynaklanmış olması gerekir. Diğer bir ifadeyle zarar ile zarar veren olay arasında nedensellik bağı (illiyet rabıtası) bulunmalıdır. Nedensellik bağından kastedilen şey, bir zarar ile bu zararın sebebi olan olay arasında neden-sonuç ilişkisinin bulunmasıdır. Üstelik, idareye atfedilen bir fiil ile ortaya çıkan zarar arasındaki nedensellik bağının, dolaylı bir şekilde değil doğrudan doğruya olması gerekir. Diğer bir ifadeyle idarenin fiili, ortaya çıkan zararın doğrudan nedeni olmalıdır.
SORU: İdarenin hangi faaliyetleri özel hukuk sorumluluğuna yol açar?
CEVAP: İdarenin aşağıdaki faaliyetleri özel hukuk sorumluluğuna yol açar: • Sınaî ve ticarî kamu hizmetlerinden kaynaklanan zararlar. • İdarenin özel mallarının işletilmesinden kaynaklanan zararlar. • Fiilî yol veya usulsüz el koymadan doğan zararlar. • Kamu görevlilerinin kişisel kusurlarından kaynaklanan zararlar.
SORU: Hizmetin geç işlemesi anlama gelir?
CEVAP: Hizmetin geç işlemesi, hizmetin olağan sayılamayacak bir gecikme ile yerine getirilmesi demektir. Örneğin hemen ameliyat edilmesi gereken apandisitli hastanın geç ameliyat edilmesi sonucunda hastanın ölmesi, bir memurun terfiindeki haksız gecikme durumlarında hizmetin geç işlemesi durumları vardır.
SORU: Zararın tazminine ilişkin ilkelerden, nakden tazmin ilkesi ne anlama gelir?
CEVAP: Bu ilkeye göre mahkeme idareyi aynen tazmine mahkum edemez. İdare sadece nakden tazmine mahkum edilebilir. Nakden tazmin, zarar görene zararını karşılayacak bir miktar para verilmesi demektir.
SORU: İdarenin özel hukuk sorumluluğu ne demektir?
CEVAP: İdarenin özel hukuk sorumluluğu, adı üstünde, idarenin özel hukuka tabi olan ve uyuşmazlıkları adlî yargıda çözümlenen malî sorumluluğudur.
SORU: Kamu külfetleri karşısında eşitliğin bozulmasından dolayı sorumluluğun şartları nelerdir?
CEVAP: Kamu külfetleri karşısında eşitliğin bozulmasından dolayı sorumluluğa başvurulabilmesi için ortaya çıkan zararın aynı zamanda özel ve anormal bir zarar olması gerekir. Zarar, özel olmalıdır; yani toplumun bütün üyelerinin uğradığı bir zarar değil, sadece bazı üyelerinin uğradığı bir zarar olmalıdır. Zarar, anormal olmalıdır; yani belirli bir ağırlık derecesini aşmalıdır.
SORU: Kamu külfetleri karşısında eşitliğin bozulmasından dolayı sorumluluk ne anlama gelir?
CEVAP: Kamu külfetleri karşısında eşitliğin bozulmasından dolayı sorumluluk, idarenin nimetleri tüm toplum tarafından paylaşılan hukuka uygun eylem ve işlemlerinden kaynaklanan külfetlerinin sadece belli kişi veya kişilerin üstünde kalması durumunda, bu kişi veya kişilerin uğradığı zararın, idare tarafından, bir kusuru olmasa bile, tazmin edilmesini öngören bir kusursuz sorumluluk çeşididir.
SORU: İdari işlemlerden doğan zararlardan dolayı tam yargı davası açılması ne şekilde olur?
CEVAP: Bu durumda zarar gören kişi, İdarî Yargılama Usulü Kanunu'nun 12'nci maddesine göre; • (a) İsterse dava açma süresi içinde (yani 60 gün içinde) iptal davası ve tam yargı davasını birlikte açar. • (b) İsterse ilk önce dava açma süresi içinde iptal davası açar; dava (lehe veya aleyhe) sonuçlandıktan sonra kararın kendisine tebliğinden itibaren 60 gün içinde de tam yargı davası açar. • (c) İsterse iptal davası açmaz; doğrudan tam yargı davası açar.
SORU: İdari eylemlerden kaynaklanan zararlara karşı tam yargı davası açılması usulü nasıldır?
CEVAP: Bir idarî eylemden dolayı zarara uğrayan kişi, doğrudan doğruya tam yargı davası açamaz. İdarî Yargılama Usulü Kanunu'nun 13'üncü maddesine göre bunun için zarar gören kişinin, zarar veren idarî eylemi, yazılı bildirim üzerine veya bir başka suretle öğrendiği tarihten itibaren bir yıl içinde ve her hâlükârda eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde, ilgili idareye başvurarak hakkının yerine getirilmesini, yani uğradığı zararın idare tarafından tazmin edilmesini istemesi gerekir. Zarar gören kişi, bu isteminin kısmen veya tamamen reddi üzerine, ret kararının tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren 60 gün içinde tam yargı davası açabilir. İşte zarara uğrayan kişinin önce idareye başvurup idareden uğradığı zararın karşılanmasını istemesi üzerine idarenin verdiği karara ön karar; zarara uğrayan kişinin dava açmadan önce böyle bir ön karar alma zorunluluğuna da ön karar kuralı denir.
SORU: İdarenin sorumluluğuna başvurulabilmesi için hangi şartların gerçekleşmesi gerekir?
CEVAP: İdarenin sorumluluğuna başvurulabilmesi için şu şartlar gerekir: İlk olarak ortada idarenin bir fiili olmalıdır. İkinci olarak bu fiil, kusurlu olmalıdır (kusurlu sorumluluk hallerinde). Üçüncü olarak ortaya bir zarar çıkmış olmalıdır. Dördüncü olarak zarar ile fiil arasında illiyet bağı bulunmalıdır.
SORU:
İdarenin olağan mal ve para elde etmesine ilişkin hukukta öngörülen usuller nelerdir?
CEVAP:
İdarenin olağan mal ve para elde etmesine ilişkin hukukta öngörülen usuller arasında tabii olarak edinme, satın alma ve bağış suretiyle edinme, borçlanma suretiyle edinme,

kamusal yükümlülükler getirme sonucu edinme, bayındırlık faaliyeti sonucu edinme, idari sözleşmenin sona ermesinde mal devri, düzenleme ortaklık payı şeklinde mal edinme, kamulaştırma, devletleştirme, miras yoluyla ve para cezaları, müsadere ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi suretiyle mal edinme yer alır.

SORU: Hizmet kusuru ne demektir?

CEVAP: Hizmet kusuru, kamu görevlilerinin görevlerinin ifasından ayrılamaz nitelikte olan kusurlarıdır.

SORU: Kusursuz sorumluluk kaça ayrılır?

CEVAP: Kusursuz sorumluluk; • Risk sorumluluğu ve • Kamu külfetleri karşısında eşitliğin bozulmasından dolayı sorumluluk olmak üzere ikiye ayrılır.

SORU: Ortaya çıkan zarar ile idarenin eylem veya işlemi arasında nedensellik bağı bulunmamasının sonucu nedir?

CEVAP: Eğer ortaya çıkan zarar ile idarenin eylem ve işlemi arasında bir nedensellik bağı bulunmuyorsa idarenin sorumluluğundan bahsedilemez. Nedensellik bağı idarenin sorumluluğu için olmazsa olmaz koşuldur. Üstelik nedensellik bağı şartı, idarenin hem kusurlu sorumluluğu hem de kusursuz sorumluluğu için geçerlidir.

SORU:

Kamulaştırma bedelinin para dışında diğer bir ödeme yöntemi olan trampa yoluyla kamulaştırmada uyulacak kurallar nelerdir?

CEVAP:

Kamulaştırma bedelinin para dışında diğer bir ödeme yöntemi olan trampa yoluyla kamulaştırmada uyulacak kurallar şu şekilde özetlenebilir:

1. Kamulaştırma bedelinin trampa yoluyla ödenmesi, mâlikin kabulüne bağlıdır. Mâlik kabul etmez ise, para ile ödeme yapılmak zorundadır.
2. Trampa yoluyla mâlike verilecek taşınmaz, idarenin kamu hizmetine tahsis etmediği (özel emlâki) bir taşınmaz olmalıdır. Kamu hizmetine tahsis edilen taşınmaz mâlike verilmez.
3. Trampa yoluyla mâlike verilecek taşınmaz, kamulaştırma bedelini kısmen veya tamamen karşılayacak miktarda olabilir. Bedeller arasındaki fark, taraflarca nakit olarak karşılanır.
4. İdarenin trampa olarak vereceği taşınmaz malın değeri, kamulaştırma bedelinin yüzde yüzyirmisini aşamaz.

SORU:

Kamulaştırmanın temel aşamaları nelerdir?

CEVAP:

Kamulaştırmanın temel aşamaları şu şekilde sıralanabilir:

1. İdari aşamaları
2. Adli aşama

SORU: İdarenin sorumluluğunu kısmen veya tamamen ortadan kaldıran haller nelerdir?

CEVAP: İlgili haller şunlardır: • Mücbir sebep, • Beklenmeyen hal, • Zarar görenin davranışı, • Üçüncü kişinin davranışı.

SORU: Beklenmeyen hal ne demektir?

CEVAP: Beklenmeyen hal (kaza), önceden öngörülmesi ve önlenmesi mümkün olmayan, idarenin faaliyetleri içinde bulunan olaylardır. Beklenmeyen hal, idarenin kusurlu sorumluluğunu tamamıyla ortadan kaldırır ancak idarenin kusursuz sorumluluğu üzerinde etkili değildir.

SORU:

Kamulaştırmada hangi şartlarda malik taşınmazını geri alma hakkına sahiptir?

CEVAP:

Kamulaştırmada aşağıdaki şartlarda malik taşınmazını geri alma hakkına sahiptir:

a) Kamulaştırma bedelinin kesinleşmesi tarihinden itibaren beş yıl içinde, kamulaştırmayı yapan darece veya 22'nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca devir veya tahsis yapılan idarece; kamulaştırma ve devir amacına uygun hiçbir işlem veya tesisat yapılmaz veya kamu yararına yönelik bir ihtiyaca tahsis edilmeyerek taşınmaz mal olduğu gibi bırakılırsa;

b) Mal sahibi veya mirasçıları kamulaştırma bedelini aldıkları günden itibaren işleyecek kanunî faiziyle birlikte ödeyerek, taşınmaz malını geri alabilir.

c) Doğmasından itibaren bir yıl içinde kullanılmayan geri alma hakkı düşer.

SORU: İdarenin sorumluluğunu azaltan ya da ortadan kaldıran hallerden üçüncü kişinin davranışı ne demektir?

CEVAP: Ortaya çıkan zarar, üçüncü kişinin davranışı sonucu ortaya çıkmış olabilir. Bu durumda bu zarardan dolayı idarenin sorumluluğu tamamıyla ortadan kalkar. Diğer bazı durumlarda ise ortaya çıkan zarar hem idarenin bir fiilinden hem de üçüncü kişinin bir davranışından kaynaklanmış olabilir. İşte hem idarenin hem de üçüncü kişinin davranışının zararın ortaya çıkmasına yol açtığı bu gibi durumlarda, sorumluluğun idare ile üçüncü kişi arasında kusurları oranında paylaştırılması gerekir. Üçüncü kişinin davranışı, idarenin kusursuz sorumluluğunu değil sadece kusurlu sorumluluğunu tamamen veya kısmen kaldırır.

SORU: Hizmetin kötü işlemesi ne demektir?

CEVAP: Hizmetin kötü işlemesi, hizmetin gereği gibi yürütülmemesi demektir. Hizmetin kötü işlemesine Türk Danıştayı kararlarından şu örnekler verilebilir: Gazetecinin fotoğraf makinesinin polis tarafından elinden alınıp kırılması, sulama kanalına hacminden fazla su verilmesi sonucu kanalın patlaması, vitesleri dahi bilmeyen bir şoför tarafından kullanılan idarenin aracının bir kişiye çarpması, devlet hastanesinde hatalı enjeksiyon yaparak bir kişinin kolunun kangren olması, idarenin gerekli tedbirleri almaması sonucu hayvanların zift çukuruna düşüp ölmesi, zırhlı araçların bakımsızlık nedeniyle arızalı durumda olması, okulda bir öğrencinin gözüne diğer öğrenci tarafından zarar verilmesi, kaçak zannıyla el konulan derilerin uygun koşullarda muhafaza edilmemesi sonucu derilerin kullanılamaz hale gelmesi.

SORU: Kişisel kusur ne demektir ve kaç değişik şekilde ortaya çıkabilir?

CEVAP: Kişisel kusur, kamu görevlilerinin görevlerinin ifasından ayrılabilir nitelikte olan kusurlarıdır. Hizmetten ayrılabilir nitelikte olan bu kusurlar üç değişik şekilde ortaya çıkabilirler: • Kamu görevlisinin görevinin tamamıyla dışında, özel hayatında işlediği kusurlar haliyle kişisel kusurdur. Bunlara saf kişisel kusur denir. • Görevin

içinde işlenmekle birlikte, fevkalade ağır nitelikteki kusurlar da kişisel kusur olarak kabul edilmektedir. Şu üç durumda kusurun fevkalade ağır olduğu kabul edilmektedir: • Kişisel saiklerle işlenmiş kusurlar, • Aşırıya kaçan davranışlar, • Mazur görülemeyecek hatalar. • Kamu görevlisinin görevi dışında ama görevi dolayısıyla işlediği kusurlar da kişisel kusur olarak kabul edilmektedir. Bu tür kusurlar, görevin ifası dışında işlenir ama bu kusur yine de görevden tamamıyla kopuk değildir. Bu tür kişisel kusurlar da iki şekilde ortaya çıkabilmektedir: • Birinci şekilde kişisel kusur, hizmetin ifası vesilesiyle işlenir. • İkincisinde ise hizmetin dışında ama idarenin kamu görevlisine verdiği araçlar sayesinde işlenen kusurlar da kişisel kusur olarak kabul edilir.

SORU: Zararın tazminine ilişkin ilkeler nelerdir?

CEVAP: Zararın tazminine ilişkin ilkeler şunlardır: • Nakden tazmin ilkesi, • İstenilenden daha fazla tazminata hükmedilememesi ilkesi.

SORU: İdari işlemlerin icrasından doğan zararlardan dolayı tam yargı davası ne şekilde açılır?

CEVAP: Zarar gören kişinin uğradığı zarar, bir idarî işlemin icrasından kaynaklanmış olabilir. Örneğin imar planının uygulanması durumunda böyle bir zarar ortaya çıkar. İdarî Yargılama Usulü Kanunu'nun 12'nci maddesine göre ilgililer... bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava açma süresi (60 gün) içinde tam yargı davası açılabilirler. Dolayısıyla bir idarî işlemin uygulanmasından zarar gören kişiler, bu işleme karşı hiçbir şekilde iptal davası açmadan, bu işlemin uygulanmasından doğan zararın tazmini istemiyle uygulama tarihinden itibaren 60 gün içinde, doğrudan tam yargı davası açabilirler.

SORU: Rücu davası ne anlama gelir?

CEVAP: Zarar gören kişi, kişisel kusur halinde idareye karşı idarî yargıda tam yargı davası açmış ve neticede idare kamu görevlisinin kişisel kusuruyla verdiği zararı ödemek zorunda kalmış olabilir. Bu durumda idarenin ödediği tazminatı kamu görevlisine yansıtması gerekir. İşte bu, rücu davası yoluyla olur. Rücu davası adliye mahkemelerinde açılır ve bu davada genel hükümler, yani özel hukuk hükümleri uygulanır.

SORU: Bir olayın mücbir sebep olarak nitelendirilebilmesi için hangi şartların birlikte gerçekleşmesi gerekir?

CEVAP: Bir olayın mücbir sebep olarak nitelendirilebilmesi için aşağıdaki üç şartı birlikte bulundurması gerekir: • İlk olarak, bir olayın mücbir sebep olabilmesi için idarenin iradesinin yani faaliyetlerinin dışında gerçekleşmiş olması gerekir. Bu koşul sayesinde mücbir sebep beklenmeyen halden ayrılır. • Bir olayın mücbir sebep olarak nitelendirilebilmesi için ikinci olarak, söz konusu olayın öngörülemez nitelikte bir olay olması gerekir. • Son olarak bir olayın mücbir sebep olarak nitelendirilebilmesi için bu olayın karşı konulamaz, önlenemez derecede ağır bir olay olması gerekir.**SORU:** 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun'a göre, terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddi zarara uğrayan kişilerin izlemesi gereken usul ne şekildedir?

CEVAP: Terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddî zarara uğrayan kişilerin, olayın öğrenilmesinden itibaren altmış gün içinde, her halde olayın meydana gelmesinden itibaren bir yıl içinde ilgili valiliğe veya kaymakamlığa başvurmaları gerekir. Dava açma süresi içinde yapılan başvuru, nihai işlem sonucunun ilgiliye tebliğine kadar genel hükümlere göre dava açma sürelerini durdurur. Başvuru, üyeleri valiler tarafından atanan zarar tespit komisyonuna havale edilir. Komisyon, başvuru üzerindeki çalışmasını en geç altı ay içinde tamamlar. Komisyon, adı geçen Kanun kapsamında karşılanabilecek bir zararın bulunup bulunmadığını, zararın miktarını ve nakdi ödeme tutarını tespit eder. Bir sulhname tasarısı hazırlayarak ilgiliye tebliğ eder ve ilgiliyi davet eder. Davet üzerine gelen hak sahibi sulhname tasarısını kabul ettiği takdirde, bu tasarı kendisi ve komisyon başkanı tarafından imzalanır. Nakdi ödeme tutarı üç ay içinde ödenir. Sulhname tasarısının kabul edilmemesi durumunda bir uyuşmazlık tutanağı düzenlenerek bir örneği ilgiliye gönderilir. Sulh yoluyla çözülemeyen uyuşmazlıklarda ilgililerin yargı yoluna başvurma hakları saklıdır. Sulh yoluyla çözülen uyuşmazlıklarda da ilgilinin idarî yargıda tam yargı davası açma ihtimali vardır. Ancak bu durumda açılan dava sulhname nedeniyle reddedilecektir.

SORU:

Kamu hizmeti niteliğine bürünen özel teşebbüsün, bedeli mukabilinde, bütün olarak (taşınır ve taşınmazlarla birlikte) kamuya geçirilmesine ne ad verilir?

CEVAP:

Kamu hizmeti niteliğine bürünen özel teşebbüsün, bedeli mukabilinde, bütün olarak (taşınır ve taşınmazlarla birlikte) kamuya geçirilmesine devletleştirme denir.

SORU:

Kamusal malların, konusu olamayacağı özel hukuk işlemlerinden bazıları nelerdir?

CEVAP:

Kamusal malların, konusu olamayacağı özel hukuk işlemlerinden bazıları şunlardır: (a) Kamusal mallar üzerinde sınırlı aynî hak kurulamaz. (b) Kamusal mallar kira gibi özel hukuk sözleşmelerine konu olamaz. (c) Kamusal mallar haczedilemez. (d) Kamusal malların tapu siciline tescili gerekmez.

SORU: İdarenin sorumluluğu için zararın varlığına ilişkin şartlar ve taşıması gereken özellikler nelerdir?

CEVAP: Ortada bir zarar olmalıdır. Zarar gerçekleşmiş olmalıdır. Zarar kesin olmalıdır. Zarar, hukuken korunan bir menfaate yönelik olmalıdır. Zarar, parayla ölçülebilir olmalıdır. Ayrıca kusursuz sorumluluk için zarar özel ve anormal olmalıdır.

SORU: Kamu külfetleri karşısında eşitliğin bozulmasından dolayı sorumluluğun türleri nelerdir?

CEVAP: İlgili sorumluluğun türleri şunlardır: • Bayındırlık işlerinin daimî zararlarından dolayı sorumluluk, • Hukuka uygun idarî işlemlerden dolayı sorumluluk, • Kanunlardan dolayı sorumluluk, • Uluslararası antlaşmalardan dolayı sorumluluk.

SORU:
Kamusal malların, özel hukuk mallarından farklı olarak ne gibi özellikleri bulunur?
CEVAP:
Kamusal malların, özel hukuk mallarından farklı olarak şu özellikleri bulunur: Devir ve ferağ edilmezliği, Zaman aşımı ile iktisap edilmezliği, özel hukuk işlemlerine konu olamaması, kamulaştırılamaması, vergi gibi yükümlülüklerden muaf olması ve özel bir korumaya tabi olması.
SORU:
Bir okul kantinini işleten özel hukuk kişisinin, kantin olarak kullanılan alanı başkasının kullanmasını engelleyecek şekilde kullanması hangi "kamusal mallardan yararlanma" türüdür?
CEVAP:
Bir okul kantinini işleten özel hukuk kişisinin, kantin olarak kullanılan alanı başkasının kullanmasını engelleyecek şekilde kullanması, "kamusal mallardan yararlanma" türü bakımından özel-istisnai yararlanma olarak adlandırılır. Özel ve istisnaî yararlanma, bir kamusal maldan, başkalarının yararlanmasını kısmen veya tamamen engelleyecek şekilde yararlanmayı ifade etmektedir.

SORU:
Kamusal mallar, oluşumu (kökeni) açısından nasıl sınıflandırılabilir?
CEVAP:
Kamusal mallar, oluşumu (kökeni) açısından "doğal kamusal mallar" ve "sun'i kamusal mallar" olmak üzere iki sınıfa ayrılabilir.
SORU:
Özel-istisnai yararlanmada, başkasının yararlanmasını engelleyecek bir yararlanma söz konusu olduğundan bazı özel şartları bulunmaktadır. Bu şartlar nelerdir?
CEVAP:
Özel-istisnai yararlanmada, başkasının yararlanmasını engelleyecek bir yararlanma söz konusu olduğundan bazı özel şartları şunlardır:
1. Özel-istisnai yararlanma izne tabidir: Kamusal mallardan, başkalarının kullanımına engel olacak bir yararlanma biçimi olduğundan, idarenin iznine (ruhsat ya da sözleşme) gerek vardır. Bu tür bir kullanım idarenin müsaadesi olmadan mümkün değildir. Mesela kaldırımda büfe işletmek, bir kamu binasında kantin işletmek ancak ilgili idarenin müsaadesiyle mümkündür.
2. Özel-istisnaî yararlanma ücrete tabidir: Ortak kullanımın aksine, özel istisnaî yararlanma ücrete tabidir. Bu tür yararlanmada, kişinin gelir elde etmesi söz konusu olduğundan, karşılığında da idareye bir bedel ödemesi gerekir.
3. Özel-istisnaî yararlanma süreye tabidir: Bu tür yararlanma belli bir süreye tabidir. Yararlanmanın süresi, ruhsat işleminde ya da sözleşmede belirtilir. Süre sona erdiğinde tekrar uzatılması mümkündür. Mesela okul binalarındaki kantinler, genellikle bir-üç yıl süreyle özel hukuk kişilerine verilmektedir.
4. Özel-istisnaî yararlanma, kamusal malın tahsis amacına uygun olmalıdır: Kamusal malın tahsis amacına aykırı, özel-istisnaî yararlanma olamaz. Mesela okul binasında, kantin, kırtasiye için kullanım olabilir ancak, nalbur dükkânı olamaz.
SORU: Ultra petita yasağı ne demektir?
CEVAP: İdare mahkemesi, zarar gören kişinin talep ettiği miktardan daha fazla bir tazminata hükmedemez. Zarar gören kişi, gerçekten talep ettiğinden daha fazla bir zarara uğramış olabilir. Buna rağmen hakim, davacının talep ettiği tutarın üstünde bir tazminat ödemeye idareyi mahkum edemez. Zira, idare hukukunda da özel hukukta olduğu gibi ultra petita karar verme yasağı vardır.
SORU: İdarenin sorumluluğunu azaltan ya da ortadan kaldıran hallerden zarar görenin davranışı ne anlama gelir?
CEVAP: Zarar, tamamıyla zarar gören kişinin kendi davranışı sonucu oluşmuş olabilir. Yani zararın doğrudan sebebi zarar görenin kendi fiili olabilir. İşte ortaya çıkan zarar bakımından idarenin davranışı dolaylı sebep, zarar görenin davranışı asıl sebep haline gelmiş ise artık idare bakımından illiyet bağı kesilmiştir; böyle bir durumda idarenin sorumluluğu bütünüyle ortadan kalkar. Zarar görenin davranışı, idarenin hem kusurlu hem de kusursuz sorumluluğunu tamamıyla ortadan kaldırır. Bazı durumlarda da zarar gören kişinin kendi davranışı, zararın ortaya çıkmasına katkıda bulunmuş veya ortaya çıkan zararın miktarını ağırlaştırmış olabilir. Ortaya çıkan zarar tamamıyla zarar gören kişinin kusurlu davranışından kaynaklanmış ise haliyle idarenin bir sorumluluğu söz konusu olamaz çünkü böyle bir durumda nedensellik bağı kesilmiştir. Ancak zarar gören kişinin kendi kusurlu davranışı zararın ortaya çıkmasına katkıda bulunmuş veya ortaya çıkan zararı ağırlaştırmış ise idarenin sorumluluğu hafifler, yani idarenin ödeyeceği tazminat mağdurun kusuru oranında azaltılır.
SORU:
İdarenin, ihtiyaç duyduğu özel hukuk kişisinin taşınmazına, bedeli karşılığında kanundaki usullere uyarak el koymasına ne ad verilir?
CEVAP:
İdarenin, ihtiyaç duyduğu özel hukuk kişisinin taşınmazına, bedeli karşılığında kanundaki usullere uyarak el koymasına kamulaştırma denir.
SORU:
Kamulaştırma bedelinin para dışında ödeme yöntemi nedir?
CEVAP:
Kamulaştırma bedelinin para dışında ödeme yöntemi, trampa yoluyla kamulaştırmadır.
SORU:
Hizmet binası, yol ve köprü gibi insan müdahalesi ile oluşan kamusal mallara ne ad verilir?
CEVAP:
Tabii olarak oluşmayıp, insan müdahalesi ile oluşan mallar, sun'i kamusal mallardır. Hizmet binası, yol ve köprü gibi kamusal mallar da kendiliğinden değil, insan müdahalesi ile oluştuklarından sun'i (yapay) kamusal mal sınıfında yer alırlar.

SORU:
Kamulaştırma işlemindeki adli aşamalar nelerdir?
CEVAP:
Kamulaştırma işlemindeki adli aşamalar şu şekilde sıralanabilir:
1. İdarenin, Asliye Hukuk Mahkemesine müracaat
2. Mahkeme tarafından meşruhatlı davetiye çıkarılması
3. Kamulaştırma kararına karşı idarî dava açılması
4. Duruşmada tarafların anlaşması
5. Taraflar anlaşamaz ise, bedelin mahkeme tarafından tespiti
6. Kamulaştırma bedelinin idarece bankaya yatırılması ve tescil kararı

SORU:
İdarenin mal ve para ihtiyacının karşılanmasında "olağan usul" nasıl tanımlanabilir?
CEVAP:
İdarenin mal ve para ihtiyacının karşılanmasında "olağan usul", devlet düzeninin olağan şekilde işlediği ortamda, devletin/idarenin sahip olduğu kamu gücüne dayanarak yahut dayanmayarak mal ve para edinmesidir.

ÜNİTE 8: İDARENİN SORUMLULUĞU

SORUMLULUK VE İDARÎ SORUMLULUK KAVRAMI

Hukuk biliminde sorumluluk kavramının siyasî sorumluluk, cezaî sorumluluk, disiplin sorumluluğu ve hukukî sorumluluk çeşitleri bulunmaktadır. Genel anlamda hukukî sorumluluk bir kişinin haksız fiil veya sözleşmeye aykırı davranış ile başkasına verdiği zararı karşılaması demektir. Özel hukuk alanında kişilerin hukukî (malî) sorumluluğu borç ilişkisine dayanmaktadır. Borç ilişkisi, sözleşmeye, haksız fiile ya da sebepsiz zenginleşmeye dayanmaktadır. Yine özel hukukta "kusursuz sorumluluk" halleri de kabul edilmektedir.

İdarî yetkilerin kullanımı, bilerek ya da bilmeyerek, kusurlu veya kusursuz yapılan birtakım işlem ve eylemler yoluyla, çeşitli zararlara neden olabilir. Zarara yol açan idarî davranış idarenin bir işlemi (inşaat ruhsatı talebinin reddi) bir eylemi (lokomotif egzozundan çıkan bir kıvılcım) ve bir sözleşmesi şeklinde gerçekleşebilir. İdarenin davranışından zarar görenler, kamu hizmetinden yararlananlar olabileceği gibi, kamu hizmetinin sunumuna katılanlar yanında, hizmetten bağımsız olarak üçüncü kişiler de olabilir. İdarenin faaliyetlerinden meydana gelen bu zararlar, kişilerin malvarlığına yönelik olabileceği gibi, kişilik varlığına ilişkin de olabilir. Bu zararların tazmin edilmesi, idare hukukunda "sorumluluk" kavramını gündeme getirmektedir. Buna "idarenin malî sorumluluğu", "idarenin hukukî sorumluluğu" ya da kısaca "idarenin sorumluluğu" denir. İdarenin hukukî sorumluluğu kavramı, geniş ve dar olmak üzere iki şekilde ele alınabilir:

GENİŞ ANLAMDA İDARÎ SORUMLULUK: Geniş anlamda idarî sorumluluk, Devletin malî sorumluluğunu ifade eder. "Devletin hukukî sorumluluğu" denildiğinde Devletin, yürütme/idare yanında, yasama ve yargı organlarının faaliyetleri sebebiyle malî sorumluluğunu da kapsamaktadır.

DAR ANLAMDA İDARÎ SORUMLULUK: Dar anlamda idarî sorumluluk, işlevsel anlamda idarenin kamu hukukuna tabi faaliyetlerinden doğan zararların tazminine yönelik kurallar ve ilkeleri ifade etmektedir.

İdarenin hukukî sorumluluğu da idarenin özel hukuk sorumluluğu ve idarî sorumluluk olarak ikiye ayrılabilir. Anayasanın 125. maddesinde "idare kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür" hükmü yer almaktadır. Bu hüküm, özel hukuk kamu hukuku ayrımı yapmaksızın idarenin malî sorumluluğunu ifade etmektedir. Bir davada idarenin sorumluluğunun özel hukuk sorumluluğu mu yoksa kamu hukuku sorumluluğu (idarî sorumluluk) mu olduğunu, eğer kanunda bir açıklık yoksa işin mahiyetine göre yargı yeri belirleyecektir. İdarenin özel hukuka tabi faaliyetlerinden kaynaklanan sorumluluğu, özel hukuk hükümlerine tabi olup, çıkan uyuşmazlıklar da adlî yargıda görülür. Burada idarenin kamu hukukuna tabi faaliyetlerinden doğan sorumluluk esasları (idarî sorumluluk) üzerinde durulacaktır.

İdarenin sorumluluğunun pozitif temeline ilişkin olarak Anayasanın 125. maddesinde yer alan "idare kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür" hüküm ile İdarî Yargılama Usûlü Kanununun 2/1-b. maddesinde tam yargı davasının tanımı yapılırken "İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları" şeklindeki hüküm bulunmaktadır. Bu genel düzenlemeler dışında, idare hukukundaki sorumluluk ilkeleri tamamıyla içtihat-öğreti tarafından geliştirilmiştir. İdare hukukunun içtihada dayalı hukuk olmasının en bariz misali "idarenin sorumluluğu" konusudur.

İDARÎ SORUMLULUĞUN BAĞIMSIZLIĞI: İdarî sorumluluğun doğum tarihi olarak kabul edilen, Fransız Uyuşmazlık Mahkemesinin 1873 tarihli Blanco kararında, idarî sorumluluğun, özel hukuktan bağımsız, kendine özgü kuralları olduğuna içtihat edilmiştir. Kısaca idarî sorumluluk, özel hukuktan ve adlî yargıdan bağımsız, kendine özgü ilkeleri olan bir sorumluluktur. İdarenin sorumluluğu "kusura dayalı sorumluluk" ve "kusursuz sorumluluk" şeklinde iki kısma ayrılmaktadır.

KUSURA DAYALI SORUMLULUK

İdare hukukunda kusura dayalı sorumluluk, idarenin, kamu hizmeti ve faaliyetlerini yürütürken "kusurlu" bir

davranışta bulunarak sebep olduğu zararı tazmin etmesi yükümlülüğünü ifade etmektedir.

İDARE HUKUKUNDA KUSUR KAVRAMI

İdarenin kusura dayanan sorumluluğunda yer alan "kusur", "hizmet kusuru" olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda hizmet kusuru, hizmetin kurulmasında, düzenlenmesinde ya da işleyişindeki bir bozukluğu, aksaklığı ve eksikliği ifade etmektedir. Hizmet kusurunun özellikleri de şu şekilde sıralanmaktadır: Hizmet kusuru, kişilerden bağımsızdır. Asli bir sorumluluk sebebi, yani idarenin doğrudan sorumlu olmasını doğuran bir kusurdur. Hizmet kusuru anonimdir. Yani bir kişi ya da kişilere indirgenemez. Hizmet kusuru geneldir, yani tüm kamu tüzel kişileri için geçerli bir sorumluluk sebebidir. Hizmet kusuru esnektir, değişen durumlara göre tespit edilir. Hizmet kusuru halleri aşağıdaki şekilde tasnif edilmektedir:

(A) HİZMETİN KÖTÜ İŞLEMESİ: Hizmetin gereği gibi, beklenildiği gibi yürütülmemesi sebebiyle bir zarar meydana gelmiş ise, hizmet kötü işlemiş demektir. Örneğin, yanlış yerden iğne yapılması sebebiyle hastanın kolunun sakat kalması bu şekildedir.

(B) HİZMETİN GEÇ İŞLEMESİ: Kamu hizmetinin olağan sayılamayacak bir gecikme ile yerine getirilmesi ve bu gecikmeden bir zarar meydana gelmesi hali, hizmet kusuru oluşturmaktadır. Acil serviste kanamalı hastaya zamanında müdahale edilmemesi bu şekildedir.

(C) HİZMETİN HİÇ İŞLEMEMESİ: Hizmet işlemesi gerekirken işlememişse, idare hizmetin işlemesi için bir davranışta bulunmamışsa, hizmet hiç işlememiş demektir. Burada hizmet kurulmuştur, ancak idare harekete geçmemektedir. Örneğin yıkılma tehlikesi olduğu bildirildiği halde, belediye binayı yıkmamışsa ve bina kendiliğinden yıkılarak kişilere zarar vermişse, hizmet hiç işlememiş demektir.

HUKUKA AYKIRILIK-KUSUR İLİŞKİSİ

İşlemin hukuka aykırı olması, kural olarak idarenin kusurlu davrandığı ve hizmetin kötü işlediği anlamına gelir. Ancak idarî işlemin hukuka aykırı olduğu her durumda idarenin sorumluluğu gündeme gelmez. Sorumluluğun varlığını tespit için, işlem yapılmadan önceki durumla, işlem iptal edildikten sonraki durum arasında, işlemin muhatabı açısından bir fark yoksa, yani hukuka aykırılık ilgilinin durumunu etkilememişse, idarenin sorumluluğu söz konusu olmaz. Yine idarenin hukuka uygun işlemleri bakımından kusur sorumluluğuna gidilemez, şartları bulunuyorsa kusursuz sorumluluğa gidilebilir.

KUSURUN İSPATI VE KUSUR KARİNELERİ

Kusura dayalı sorumlulukta, idarenin sorumluluğuna hükmedebilmek için idarenin kusurlu olduğunun kural olarak zarar gören tarafından ispatlanması gerekir. İdarenin kusurunun ispatlanmasının zorluğu nedeniyle, bazı durumlarda idarenin kusurlu olduğu varsayılmakta yani kusur karineleri kabul edilmektedir. Böylece ispat külfeti tersine çevrilerek, idare kusursuzluğunu ispatlama yükümlülüğü altına sokulmaktadır.

Bu anlamda; a) bayındırlık eserlerinden kaynaklanan zararlar, b) kamu hastanelerindeki tedavi faaliyetlerinden kaynaklanan zararlar, c) kamu hizmetinin organizasyonundaki eksiklik sebebiyle ortaya çıkan zararlarda, idarenin kusurlu olduğu karine olarak kabul edilmektedir.

KUSURUN DERECELENDİRİLMESİ

İdare hukukunda kusur, "basit kusur" ve "ağır kusur" şeklinde derecelendirilerek, bazı hallerde idarenin sorumlu tutulabilmesi için kusurun belli bir dereceye kadar ağır olması aranmaktadır. Yangına müdahale, kurtarma faaliyeti gibi zorluklar içeren faaliyetlerde, idarenin sorumluluğu için basit kusurun aranmasının idareyi çekingenliğe itebileceği ifade edilmektedir. Bu bağlamda örneğin kolluk eylemlerinde, cezaevi idaresine ilişkin faaliyetlerinde, adalet hizmetlerinin sunumunda, idarenin sorumlu tutulabilmesi için ağır kusur aranmaktadır.

HİZMET KUSURU-KİŞİSEL KUSUR AYIRIMI

Kamusal faaliyetlerden meydana gelen zararlardan sorumluluk, "hizmet kusuru" ve "kişisel kusur" şeklinde iki biçimde karşımıza çıkmaktadır. Bu ayrıma göre hizmet kusurunun varlığı halinde idare sorumlu olacak ve davalar idarî yargıda açılacaktır. Kişisel kusurun varlığı halinde de kamu görevlisi doğrudan sorumlu tutulacaktır ve davalar adlî yargıda görülecektir.

(A) HİZMET KUSURU: Hizmet kusuru, "yürütülen görevden ayrılamayan kusurlar" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu anlamda hizmet kusuru, kamu görevlilerinin yürütülen hizmetle iç içe olan, kişiselleştirilemeyen kusurlarını ifade etmektedir. Kamu görevlilerince işlenen kusur, hizmetten ayrılmaz nitelikte yani hizmet kusuru" niteliğinde ise, kamu görevlisi değil kamu tüzel kişisi sorumlu tutulur.

(B) KİŞİSEL KUSUR: Kişisel kusur, "yürütülen görevden ayrılabilir nitelikteki kusurlar" olarak tanımlanmaktadır. Kamu görevlilerinin kusurları, yürüttükleri hizmete bağlanabilir nitelikte değilse, başka bir ifade ile hizmetten ayrılabilir nitelikte ise, ortada kişisel kusur vardır ve meydana gelen zararlardan kamu görevlisi kişisel olarak sorumludur. Bu halde açılacak davalar adlî yargıda görülür.

Türk hukukunda kişisel kusur sayılan halleri de şu şekilde sıralayabiliriz: (1) Hizmetin tamamıyla dışında işlenen kusurlar: Kamu görevlisinin hizmetle hiç ilişkisi olmayan, özel hayatında işlediği kusurlar, kişisel kusur oluşturur. (2) Suç niteliğindeki kusurlar: Kamu görevlisinin davranışı, suç niteliğinde ise, bu

davranıştan doğan zararlardan kişisel olarak sorumludur. Örneğin, polis memurunun işkence yapması bu niteliktedir. (3) Hizmet içindeki ağır kusurlar: Kamu görevlilerinin, hizmeti yerine getirirken ağır kusur işlemleri de kişisel kusur olarak kabul edilmektedir. Örneğin, bir cerrahın aşırı alkollü olarak ameliyat yapması ve zararlı neticelere sebebiyet vermesi ağır kusur olup, kişisel sorumluluğuna neden olur. (4) Hizmet içindeki kasıtlı kusurlar: Kamu görevlilerinin görevlerini yürütürken kin, düşmanlık, öç alma şeklinde kasten hareket etmesi kişisel kusur oluşturur.

KUSURSUZ SORUMLULUK

İdare hukukunda "kusursuz sorumluluk", idarenin davranışından bir zarar meydana geldiğinde, idarenin hiçbir kusuru olmasa da zarardan sorumlu tutulmasını ifade etmektedir. Kusursuz sorumluluk halinde kusur aranmadığından, idarenin kusursuzluğunu ileri sürerek sorumluluktan kurtulması da söz konusu değildir. Bu bakımdan kusursuz sorumluluk, tam hukukî sorumluluk olarak nitelendirilmektedir.

KUSURSUZ SORUMLULUĞUN ÖZELLİKLERİ

A) KUSURSUZ SORUMLULUĞUN İKİNCİL OLMA ÖZELLİĞİ: İdare hukukunda kusursuz sorumluluk, kusur sorumluluğuna nazaran, "ikincil niteliğe sahiptir. Buna göre öncelikle kusur sorumluluğunun şartlarının varlığı araştırılır. Kusur sorumluluğunun şartları bulunmuyorsa kusursuz sorumluluğa başvurulur.

B) MAĞDUR İÇİN ELVERİŞLİLİK ÖZELLİĞİ: Kusursuz sorumlulukta idarenin kusurunun ispatlanması zorunluluğu bulunmadığından mağdur açısından daha elverişli bir sorumluluk halidir.

C) ZARARIN ANORMAL VE ÖZEL OLUŞU ÖZELLİĞİ: Kusursuz sorumluluk halinde, idarenin sorumlu tutulabilmesi için, meydana gelen zararın "anormal" ve "özel" olması gerekmektedir. Toplumun genelinin katlandığı külfetten daha ağır olan zarar, anormal ve özel zarar niteliğindedir.

D) KUSURSUZ SORUMLULUĞUN ORİJİNAL OLMA ÖZELLİĞİ: Kusursuz sorumluluk Fransız hukukunda ilk defa Fransız Danıştayı'nın 1895 tarihli Cames kararı ile benimsenen bir sorumluluk türüdür. Bu tarihte özel hukukta kusursuz sorumluluk türü henüz kabul edilmiş değildir. Bu bakımdan kusursuz sorumluluk idarî yargı içtihatları ile kabul edilmiş orijinal bir sorumluluk halidir.

Özel hukukta kusursuz sorumluluk, kanunda tek tek sayılarak düzenlenmiştir. İdare hukukunda ise kanunla değil, içtihatla kabul edilmiştir. Bu bakımdan da genel itibariyle "risk ilkesi" ve "kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi" şeklinde iki ilke çerçevesinde idarenin kusursuz sorumluluğu kabul edilmiştir.

Risk İlkesi Gereğince Sorumluluk

Risk ilkesi gereğince sorumluluk idarenin tehlike taşıyan bir faaliyeti yürütmesi veya tehlikeli bir araç kullanması sonucu meydana gelen zararlardan sorumluluk yahut idarenin tehlikeli bir etkinliği yürütmesi ya da böyle bir kuruluşa sahip olmaktan dolayı kişilere verilen zararlardan sorumluluk anlamına gelmektedir.

RİSK SORUMLULUĞUNA YOL AÇAN DURUMLAR

(1) TEHLİKE BARINDIRAN EŞYALAR: İdarenin kullandığı ve bünyesinde belli bir tehlike barındıran araç gereçler ve tehlikeli maddeler yani "tehlikeli şeyler" idarenin kusursuz sorumluluğuna yol açabilir. Tehlikeli şeylerin kullanımına şunlar girmektedir: (a) Patlayıcılar (b) Tehlikeli âlet ve silahlar c) Su, gaz, elektrik gibi bayındırlık tesislerinden meydana gelen zararlar d) Kan ürünlerinin nakilleri sebebiyle bulaşan hastalıklar e) İdarenin taşıtlarının verdiği zararlar.

(2) TEHLİKELİ YÖNTEMLER: Fransız hukukunda, idarenin uyguladığı kimi riskli yöntemler nedeniyle uğranılan zararların tazmininde, kusursuz sorumluluk esasları uygulanmaktadır. Bu bağlamda, suçlu çocukların gözetim evinden salıverilmeleri, akıl hastalarının tedavi kurumundan salıverilmeleri, yine mahkûmlara verilen izinler sırasında bunların üçüncü kişilere verdiği zararlar bakımından idarenin kusursuz sorumluluğu kabul edilmektedir.

(3) TEHLİKELİ DURUMLAR: Bünyesinde tehlike barındıran bir işte çalışan kişinin yakınının uğradığı zararlar bakımından da kusursuz sorumluluk kabul edilmektedir.

(4) KAMU HİZMETİNE GEÇİCİ OLARAK İŞTİRAK EDİLMESİ: Kamu görevlisi olmadığı halde, bir kamu hizmetinin yürütülmesine iştirak eden "geçici görevliler" bakımından idarenin kusursuz sorumluluğu kabul edilmektedir.

(5) SOSYAL OLAYLAR: Toplantı, gösteri gibi sosyal olaylarda, olaylarla ilgisi bulunmayan kişiler, zarara maruz kalabilirler. Bu zararların, zarar görenler üzerinde bırakılmasının hakça bir davranış olmadığı düşüncesiyle, kusursuz sorumluluğun bir türü olarak "sosyal risk ilkesi"nin ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Sosyal risk ilkesinde, idarenin sorumluluğu için "illiyet bağının aranmayacağı" belirtilmektedir. Danıştay'ın bu konuya ilişkin içtihadında ise belli bir sistemleştirme ve tutarlılık bulunmamaktadır. Bu tür kitle hareketlerinden kaynaklanan zararların tazmininde, bazen kusursuz sorumluluk, bazen kusura dayanan sorumluluk esaslarına dayandığı gibi, bazen de bu tür zararlardan idarenin sorumlu olmayacağına karar vermektedir.

(6) TERÖR EYLEMLERİ: Terör eylemlerinden üçüncü kişiler zarar gördüğünde, bu zararlar nasıl tazmin edilebilir? Türk hukukunda Danıştay içtihatlarına

baktığımızda, belli bir istikrarın olmadığı görülmektedir. 1990'dan önce, terör eylemlerinden kaynaklanan zararlar bakımından, idarenin sorumluluğunu genel olarak hizmet kusuru ilkesine dayandırarak, hizmet kusuru yoksa idarenin sorumsuz olduğu yönünde kararlar verildiği görülmektedir. 1990'lı yıllardan itibaren, terör eylemlerinden kaynaklanan zararlar bakımından, kusursuz sorumluluk esaslarını uygulamaya başlanmıştır.

KAMU KÜLFETLERİ KARŞISINDA EŞİTLİK İLKESİ

İdare hukukunda kusursuz sorumluluk türlerinden ikincisini, "kamu külfetleri karşısında eşitlik" ilkesi oluşturmaktadır. Bu sorumluluk ilkesi, idarenin bünyesinde herhangi bir tehlike barındırmayan faaliyetlerinden kaynaklanan zararlar için uygulanmaktadır. Buna göre, idarenin yürüttüğü bir faaliyetten (örneğin bayındırlık faaliyeti-yol yapımı) birileri, diğer insanlara göre anormal bir zarara uğramış iseler, bu zarar ödenerek külfetlerde bir denge (eşitlik) sağlanmış olur.

ÖZELLİKLERİ: Kamu külfetleri karşısında eşitliğin bozulması nedeniyle sorumluluğun özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz: (a) İkincil olma niteliği: Kamu külfetleri karşısında eşitliğin bozulmasından dolayı sorumluluk, kusurlu sorumluluk ve risk sorumluluğuna nazaran, "tamamlayıcı "ikincil" niteliktedir. (b) Kamu düzeninden oluşu: Fransız hukukunda, kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesine dayanan sorumluluk, "kamu düzenine" ilişkin kabul edilmektedir. (c) Zararın daimî, özel ve anormal niteliği: Kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesine göre tazmin edilmesi gereken zararların, faaliyetlerindeki kazalardan doğmayan, daimî nitelikte bir zarar olması, "özel", ve "belli bir ağırlıkta" olması aranmaktadır.

SORUMLULUĞU DOĞURAN HALLER

(1) BAYINDIRLIK FAALİYETLERİNİN DAİMÎ ZARARLARI: Yol, köprü, baraj gibi bayındırlık faaliyetlerinden kaynaklanan, kazaen değil de daimî nitelikteki zararlar (manzara görünümünün kapanması, gürültü, koku ve kirlilik gibi) bakımından idare kusursuz olarak sorumludur.

(2) TİCARÎ ZARARLAR: Yol çalışması için yolun trafiğe kapatılması sebebiyle müşteri azalması; baraj inşaatı nedeniyle şelalenin kuruması sonucunda, tesislere gelen turist sayısının azalması hallerinde, kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesince sorumluluğa yol açabilmektedir.

(3) KULLANIM ENGELLERİ VE DEĞER KAYIPLARI: Bayındırlık faaliyetlerinden kaynaklanan gürültü, koku, duman gibi durumların, yakınlarındaki kişilerin mallarını kullanmasına engel olmasından kaynaklanan zararlar; bayındırlık faaliyeti sebebiyle kişilerin kat edeceği mesafe uzamasından kaynaklanan zararlar; taşınmaz malda değer düşüklüğüne sebep oma şeklindeki zararlar kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesince tazmin edilir.

(4) HUKUKA UYGUN İŞLEMLERDEN SORUMLULUK: İdarenin hukuka uygun işlemlerinden kaynaklanan özel ve anormal zararlar da kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesince karşılanır.

İDARENİN SORUMLULUĞUNUN ŞARTLARI

İdarenin sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için, (1) idarî davranış, (2) zarar, (3) illiyet bağı şartlarının gerçekleşmiş olması gerekir.

İdarî Davranışın Varlığı

İdarenin sorumluluğunda da ilk şart, ortada idareye atfı kâbil zarar doğurucu bir "davranış (fiil)" bulunmalıdır. Şayet idarenin işlem ya da eylem şeklinde olumlu ya da olumsuz bir davranışı yoksa, idarenin sorumluluğu söz konusu olamaz.

İdare hukukunda idarenin davranışı, idarî işlem ve idarî eylem olarak tezahür eder. Bu davranış olumlu (icraî) veya olumsuz (ihmalî-yapılması gerekeni yapmamak) şekilde gerçekleşebilir. İdarenin kusura dayalı sorumluluğunda, idarenin davranışının kusurlu olması da aranır.

Zararın Varlığı

İdarenin sorumluluğu, zararın varlığına bağlıdır. Zarar meydana gelmemişse sorumluluk da yoktur. Geniş anlamda zarar, bir kişinin malvarlığında veya şahıs varlığında meydana gelen eksilme olarak tanımlanabilir. Her zarar tazmin borcu doğurmaz. Örneğin, kanunun verdiği yetkiye dayanılarak idarece vergi oranının artırılması, mükellef açısından bir zarar niteliğindedir fakat idare açısından bir tazmin yükümlülüğüne sebebiyet vermez. İdare açısından tazmin borcunun doğabilmesi için, zararın şu şartları taşıması gerekir:

(A) ZARAR MEŞRU OLMALIDIR: İdarenin sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için, zararın meşru olması, zarar görenin hukuka aykırı bir konumda olmaması, zararın hukuken korunan bir menfaate ilişkin olması gerekir. Mağdurun gayrı meşru konumda olması, tazminat talep etmesine engel teşkil eder.

(B) ZARAR GERÇEKLEŞMİŞ VE KESİN OLMALIDIR: İdarenin sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için, zararın hâlihazırda gerçekleşmiş ve kesin olması, yani zararın bilfiil gerçekleşmiş ve gelecekte gerçekleşmesi muhakkak olması gerekir; doğması muhtemel zararlar sorumluluğa yol açmaz.

(C) ZARAR PARAYLA ÖLÇÜLEBİLİR OLMALIDIR: İdare hukukunda cari olan "nakden tazmin" ilkesi gereğince, zararın parayla ölçülebilir nitelikte olması gerekmektedir.

(D) ZARAR MADDÎ VEYA MANEVÎ OLABİLİR: İdarenin davranışı sonucu meydana gelen ve tazmin edilmesi gereken zarar maddî olabileceği gibi manevî bir zarar da olabilir. Bir kimsenin iradesi dışında malvarlığında meydana gelen azalma, yoksun kalınan kâr yahut borçlarda artma, değer kayıpları maddî zararları oluşturur. Kişinin kişi olarak sahip olduğu hayat, vücut bütünlüğü, sağlık, hürriyet, isim, şeref, haysiyet, cinsel bütünlük, ruhsal bütünlük gibi kişilik değerlerinin tümü şahıs varlığını ifade etmektedir.

İlliyet Bağının Varlığı

Gerçekleşen zararla sorumluluğun bağlandığı davranış arasındaki sebep-sonuç ilişkisine illiyet bağı denir. İdarenin sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için, meydana gelen zararın, idarenin fiilinden kaynaklanmış olması gerekmektedir. Söz konusu illiyet bağının, doğrudan olması gerekir. Eğer sonuç, olayların doğal akışına göre beklenilmeyen bir durum ise, idarenin sorumluluğuna gidilemez.

İDARENİN SORUMLULUĞUNU ETKİLEYEN HALLER

Bazı hallerde, idarî davranış ile zarar arasına giren ve idarenin davranışı dışındaki olaylar nedeniyle, illiyet bağı ilişkisi zayıflar ya da tamamen ortadan kalkar. Bu durum, idarenin sorumluluğunun azalmasına ya da ortadan kalkmasına neden olur.

MÜCBİR SEBEP

Mücbir sebep, davalı idarenin yürüttüğü faaliyetin dışında cereyan eden, önceden öngörülmesi ve önlenmesi mümkün olmayan nitelikteki olaydır. Doğal afetler, savaş, devrim gibi haller mücbir sebep teşkil eder ve idarenin sorumluluğunun ortadan kalkmasına neden olur.

MÜCBİR SEBEBİN ŞARTLARI: Meydana gelen bir olayın, mücbir sebep olarak kabul edilip, idarenin sorumluluğuna etki edebilmesi için "dışsallık", "öngörülemezlik", "önlenemezlik" şeklinde üç unsurun bir arada bulunması gerekmektedir.

(A) DIŞSALLIK: Mücbir sebep niteliğindeki olayın, idarenin iradesi dışında ve idarî faaliyetin dışında bulunması gerekir. Buna göre; ağacı deviren kasırga, nehrin taşmasına yol açan olağanüstü yağmurlar, bir binayı yıkan deprem gibi olayların kökeni tamamen idarenin faaliyeti dışındadır.

(B) ÖNGÖRÜLEMEZLİK: Mücbir sebep olup olmadığı tartışılan olayın, meydana geleceğinin önceden tahmin edilememesi; böyle bir olay akla gelse bile, sonuçlarının baştan kestirilemeyecek etkililikte olması demektir. Bu bağlamda olayın sıklıkla karşılaşılan nitelikte olmaması, olayın yer ve zamanı belirlenebilir olmaması, olayın yoğunluk ve süresinin bilinebilir olmaması, olayın kökeninde idarenin davranışının olmaması söz konusu olayın mücbir sebep olarak nitelendirilmesine yeterlidir.

(C) ÖNLENEMEZLİK: Mücbir sebep niteliğindeki olayın "önlenemez-karşı konulamaz" nitelikte olması gerekir. Bu özelliğin tespitinde, idarenin elindeki imkânlar, bilimsel ve teknolojik veriler dikkate alınır. Ayrıca önlenemezlik unsurunun gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespiti bakımından idarenin faaliyet alanını doğru seçip seçmediği, uyarı ve düzenlemelerin yapılıp yapılmadığı, etkin tesis, araç ve gereçler kullanılıp kullanılmadığı hususları da dikkate alınır.

MÜCBİR SEBEBİN SONUÇLARI: Yukarıda sayılan şartları taşıyan bir olay, mücbir sebep sayılır ve zararla idarenin davranışı arasındaki illiyet bağını kestiğinden idarenin sorumluluğunu tamamen ortadan kaldırır. Diğer bir ifadeyle ortada mücbir sebep varsa, idarenin hem kusura dayanan sorumluluğu hem de kusursuz sorumluluğu ortadan kalkar.

BEKLENİLMEYEN HAL

Beklenilmeyen hâl-kaza, idarenin faaliyetleri içinde ve sırasında meydana gelen, öngörülmesi ve önlenmesi kabil olmayan olaylardır. Örneğin bilinmeyen bir sebeple hareket halindeki bir aracın lastiğinin parçalanması, mühimmat deposunun infilâk etmesi, uçağın düşmesi, hizmet binasında yangın çıkması bu nitelikte olaylardır.

BEKLENİLMEYEN HÂLİN ŞARTLARI:

(A) İÇSELLİK: Kaza niteliğindeki olayın idarenin faaliyeti içinde ve faaliyet esnasında cereyan etmesi, yürütülen faaliyetin dışında olmaması gerekir.

(B) ÖNGÖRÜLEMEZLİK: Kaza niteliğindeki olayın, "öngörülemezlik" niteliğine sahip olması gerekir.

(C) ÖNLENEMEZLİK: Kaza niteliğindeki olayın, "önlenemezlik" niteliğine sahip olması gerekir.

BEKLENİLMEYEN HÂLİN SONUÇLARI: Bir olay beklenilmeyen hâl niteliğinde ise, idarenin kusura dayanan sorumluluğunu kaldırır, ancak kusursuz sorumluluğu devam eder.

ZARAR GÖRENİN DAVRANIŞI

Meydana gelen bir zararın, idarenin yürüttüğü faaliyetle ilgili olmakla beraber, zarar görenin kendi davranışından kaynaklanması, idarenin sorumluluğuna etki eder.

ZARAR GÖRENİN DAVRANIŞININ ŞARTLARI:

(A) MAĞDURUN GAYRİMEŞRU DURUMU: Eğer bir kişinin maruz kaldığı zarar, onun gayrimeşru (hukuk dışı) durumundan kaynaklanıyorsa, meydana gelen zarara katlanması gerekir, zarardan idare sorumlu olmaz. Örneğin, bir kamu arazisini izinsiz işgal eden kişinin, buradan zorla çıkarılması esnasındaki uğradığı zarar, mağdurun gayrimeşru (hukuk dışı)

davranışından kaynaklandığı için, idarenin sorumluluğu yoluna gidilemez.

(B) MAĞDURUN RİSKLERİ ÜSTLENMESİ: Zarara maruz kalan kişi, giriştiği faaliyetin sonucundaki riskleri bilerek, bunları üstlenerek davranışta bulunmuş ise, meydana gelen zararlara katlanmak durumunda olup, idare, üzerine düşeni yapmış ise, bu zararlardan sorumlu olmaz. Örneğin, yol üzerinde "çığ düşebilir" uyarısına rağmen, o yörede gezinti yapan kişilerin, bu riski üstlendikleri kabul edilir.

(C) MÜTERAFİK DAVRANIŞ: Bir zararın meydana gelmesine, hem zarar görenin, hem de idarenin davranışı birlikte sebep olmuş ise, müterafik davranış (birlikte davranış) vardır. Bu halde idarenin sorumluluğu orantısal olarak azalır veya ortadan kalkar, yani sorumluluk zarar gören ile idare arasında paylaştırılır.

ZARAR GÖRENİN DAVRANIŞININ SONUÇLARI: Zarar görenin davranışı, zarar ile idarenin fiili arasındaki illiyet bağını tamamen kesiyorsa, idarenin hem kusura dayanan hem de kusursuz sorumluluğu ortadan kalkar. Buna mukabil zarar görenin davranışı illiyet bağını tamamen kesmediği durumlarda, başka bir ifade ile zarara, zarar görenin davranışı yanında, idarenin davranışı da katkıda bulunmuş ise, ödenecek tazminat miktarında, zarar göreninin kusuru oranında indirim yapılır.

ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN DAVRANIŞI

İdarenin sorumluluğunu etkileyen hallerden sonuncusu, zararın, idare ve zarar gören dışında, "üçüncü kişinin davranışından" kaynaklanması halidir. Burada söz konusu edilen üçüncü kişi kavramı, zararla ilgisi bulunan faaliyeti yürüten idare ile hiçbir hukukî ilişkisi olmayan, idare ile arasında sözleşmeye dayanan yahut statüsel (atama gibi) bir bağlantısı bulunmayan gerçek kişileri, özel hukuk veya kamu tüzel kişilerini ifade etmektedir.

ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN DAVRANIŞININ ŞARTLARI:

(A) ÜÇÜNCÜ KİŞİ FAİL: Meydana gelen zarar tamamıyla üçüncü kişinin davranışından kaynaklanmış ise, başka bir ifade ile üçüncü kişinin davranışı illiyet bağını kesecek yoğunlukta ise, idarenin sorumluluğu tamamıyla ortadan kalkar. Örneğin, bir kişinin tamamen zarar vermek kastıyla, yüksek gerilim hattına bağladığı teli, bir başka kişinin kullandığı alete bağlaması ve kişinin ölmesi olayında, idarenin faaliyeti ile zarar arasındaki illiyet bağı kesilmiş olduğundan idarenin sorumluluğu tamamen ortadan kalkar.

(B) ÜÇÜNCÜ KİŞİ FİİLE ORTAK: Zararın meydana gelmesine, idarenin davranışı yanında üçüncü bir kişinin davranışı da katkıda bulunmuş ise, sorumluluk idare ve üçüncü kişi arasında kusurları oranında paylaştırılır. Bunu şu örnekle ifade edebiliriz: İdare, yolda bir çukur açmış ve yeterli önlemleri almamıştır. Bir sürücü çukuru son anda fark ederek çukurun tam yanında durabilmiş fakat arkadan gelen araç takip mesafesine uymadığı için ona çarpmış ve öndeki araç çukura düşerek zarar meydana gelmiştir. İdare, çukuru kazmasaydı zarar meydana gelmeyecekti. Öte yandan arkadan gelen araç, öndekine çarpmasaydı zarar yine meydana gelmeyecekti. Bu örnekte hem idarenin hem de üçüncü kişinin davranışı zararın meydana gelmesinde etkili olmuştur. Şu halde sorumluluk, kusurları oranında paylaştırılacaktır.

ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN DAVRANIŞININ SONUÇLARI: Zarar tamamıyla, üçüncü kişinin davranışından kaynaklanmış ise; idarenin sorumluluğu tamamıyla ortadan kalkar. Zararı, idarenin davranışı ile üçüncü kişinin davranışı birlikte gerçekleştirmiş ise, idarenin kusura dayalı sorumluğu kusuru oranında devam eder ve sorumluluk aralarında paylaştırılır. Üçüncü kişinin davranışı, idarenin kusursuz sorumluluğuna bir etki yapmaz, yani idarenin kusursuz sorumluluğu devam eder.

ZARARIN TAZMİNİ

İdarî faaliyetlerden bir zarar meydana gelmişse, zarara uğrayan kişinin idareden tazminat isteme hakkı doğar. Sorumlu kamu tüzel kişisi, zararı tazmin etmezse, başvurulacak yol, idarî yargıda dava açmaktır.

SORUMLU İDARENİN TESPİTİ

Genel kural olarak, zarar hangi idarenin davranışından (faaliyeti veya hizmeti) kaynaklanmış ise sorumlu idare de odur. Ancak sorumlu kamu tüzel kişisinin belirlenmesi her zaman kolay olmamaktadır.

DEVLET TÜZEL KİŞİLİĞİ: Devlet tüzel kişiliğinin üstlendiği kamu hizmetleri, bakanlıklar eliyle yürütüldüğünden, zarar hangi bakanlığın yürüttüğü faaliyetten kaynaklanmışsa, sorumluluk da devlet tüzel kişiliği adına o bakanlığa aittir.

KAMU GÖREVLİSİNİN BİRDEN FAZLA GÖREV ÜSTLENMESİ: Bir kamu görevlisi, birden fazla kamu tüzel kişisi adına görev üstelendiği durumlarda, kamu görevlisinin hangi idare adına faaliyet yürüttüğüne bakılır. Yürütülen görev, hangi idarenin görev alanına giriyorsa, sorumlu idare de odur.

FAALİYETİN BİRDEN FAZLA İDARE TARAFINDAN YÜRÜTÜLMESİ: Bir idarenin yürüttüğü faaliyete, başka bir idare yardım maksadıyla geçici olarak iştirak ediyorsa, sorumlu idare hizmetin sahibi olan idaredir.

ARIZÎ GÖREVLİLERİNİN ZARARLARI: Bir kamu hizmetinin görülmesine arızî (geçici) olarak iştirak eden kişilerin kendilerinin maruz kaldıkları yahut üçüncü kişilere verdikleri zararlardan, yürütülen kamu hizmeti hangi kamu tüzel kişisinin görevleri arasında ise, o kamu tüzel kişisi sorumludur.

ZARARIN TAZMİNİNE İLİŞKİN İLKELER

NAKDEN TAZMİN İLKESİ: İdare hukukunda, aynen tazmin değil, "nakden tazmin" ilkesi kabul edilmektedir.

SORUMLULUK NİSPETİNCE TAZMİN İLKESİ: İdare, sorumluluğu nisbetinde tazminat ödemeye mahkûm edilebilir. Mahkeme bu hususu her zaman re'sen dikkate alır.

TALEPLE BAĞLILIK İLKESİ: İdare hukukunda taleple bağlılık, başka bir ifade ile talep edilenden fazlasına hükmedilememe ilkesinin geçerli olduğu kabul edilmektedir. Buna göre, zarar gören kişi, gerçek zararını tespit edip, mahkemeden bu miktarı talep etmelidir. Mahkeme, kişinin zararının talep edilenden fazla olduğunu tespit etse bile, ancak talep edilen miktara hükmedebilecektir. İdarî Yargılama Usûlü Kanununun 16/4. maddesinde 2013 yılında yapılan değişiklikle tam yargı davaları bakımından, dava dilekçesinde gösterilen miktar bakımından bir defaya mahsus "artırma" imkânı getirilmiştir.

TAM TAZMİN İLKESİ: Tam yargı davalarında hedef, "gerçek zararın, gerçekçi biçimde tam tazmin ve telafisidir". Mağdur, fazla tazminatla zenginleşmemeli, az tazminatla da fakirleşmemelidir.

DENKLEŞTİRME İLKESİ: Zarar görene, bu zararın karşılığı olarak sosyal yardım gibi bazı ödemeler yapılmışsa yahut zarar gören bu zarar sebebiyle bazı kazançlar elde etmişse, bunlar belirlenen tazminat miktarından düşülür.

Tazminat Talep Edebilecekler

Zarar gören kişinin, gördüğü zararlar karşılığında maddî ve manevî tazminat talep edebileceği bilinen bir hususdur. Zarar gören dışında, zarar görenin yakınlarının da tazminat talep edebileceği kabul edilmektedir. Yargı kararlarına baktığımızda, ölüm halinde ölenin annebabasının; ölenin çocuğunun; ölenin kardeşinin; öleni büyütüp yetiştirenin; ölenin nikâhsız birlikte yaşadığı kişinin; ölenin nişanlısının; aralarında duygusal bağ olmak kaydıyla ölenin amca, hala, teyze kayınvalide gibi akrabalarının maddî ve manevî tazminat isteyebileceği kabul edilmektedir.

Zarar Miktarının Tespitinde İlkeler

1) ZARARIN HESAPLANMA TARİHİ: Zarar miktarının hesaplanmasında, kural olarak zararın meydana geldiği tarih esas alınmaktadır.

2) TAZMİNATIN TÜRÜ: İdare mahkemesi, para cinsinden ödenecek tazminatı belirlerken, "sermaye şeklinde" veya "irat şeklinde" olmasına karar verebilir.

3) TAZMİNATTA FAİZ: Tazminatın olay tarihi veya dava tarihi itibariyle hesaplandığı durumlarda, paranın değerinin düşmesi göz önüne alınarak, kişinin zararının tam olarak karşılanabilmesi için zararın doğduğu andan itibaren hesaplanacak bir "değerleme faizi" ödenmesi gerekir. Taleple bağlılık kuralı gereğince, mahkemenin faize hükmedebilmesi için, davacının faiz talebinde bulunması gerekir. Talep edilmiş ise faiz verilip verilmeyeceğine, talepten fazla olmamak kaydıyla, mahkeme karar verir. Faizin hesaplanacağı tarih konusunda yargı yerlerinin kararlarında bir tutarlılık bulunmamaktadır. Kanaatimizce, zararın gerçekleştiği andan itibaren, tazminata faiz uygulanmalıdır. Davanın karara bağlanmasından itibaren, tazminatın ödenmesine kadar bir süre geçmiş ise, idare borcunu yerine getirmede temerrüde düşmüş demektir ve temerrüt faizi ödenmesi gerekir.

SORU CEVAP

SORU:
Genel anlamda hukuki sorumluluk ne demektir?
CEVAP:
Genel anlamda hukukî sorumluluk bir kişinin haksız fiil veya sözleşmeye aykırı davranış ile başkasına verdiği zararı karşılaması demektir.
SORU:
Dar anlamda idari sorumluluk neyi ifade eder?
CEVAP:
Dar anlamda idarî sorumluluk, işlevsel anlamda idarenin kamu hukukuna tabi faaliyetlerinden doğan zararların tazminine yönelik kurallar ve ilkeleri ifade etmektedir.
SORU:
Hizmet kusurunun özellikleri nelerdir?
CEVAP:
Hizmet kusuru, kişilerden bağımsızdır. Asli bir sorumluluk sebebi, yani idarenin doğrudan sorumlu olmasını doğuran bir kusurdur. Hizmet kusuru anonimdir. Yani bir kişi ya da kişilere indirgenemez. Hizmet kusuru geneldir, yani tüm kamu tüzel kişileri için geçerli bir sorumluluk sebebidir. Hizmet kusuru esnektir, değişen durumlara göre tespit edilir.
SORU:
Hizmet kusuru halleri nelerdir?
CEVAP:
Hem öğretide hem de içtihatlarda kabul edilen hizmet kusuru halleri; hizmetin kötü işlemesi, hizmetin geç işlemesi ve hizmetin hiç işlememesidir.
SORU:
Karine olarak idarenin kusurlu kabul edildiği haller nelerdir?
CEVAP:
a) bayındırlık eserlerinden kaynaklanan zararlar, b) kamu hastanelerindeki tedavi faaliyetlerinden kaynaklanan zararlar, c) kamu hizmetinin organizasyonundaki eksiklik sebebiyle ortaya çıkan zararlarda, idarenin kusurlu olduğu karine olarak kabul edilmektedir. Bu durumda davacı idarenin kusurunu ispatlamaktan kurtulmakta, idare kusursuzluğunu ispatlamak zorunda kalmaktadır.
SORU:
Hizmet kusuru ne şekilde tanımlanır?
CEVAP:

Hizmet kusuru, "yürütülen görevden ayrılamayan kusurlar" şeklinde tanım- lanmaktadır. Bu anlamda hizmet kusuru, kamu görevlilerinin yürütülen hizmetle iç içe olan, kişiselleştirilemeyen kusurlarını ifade etmektedir.

SORU:
Kişisel kusur ne anlama gelir?

CEVAP:
Kişisel kusur, "yürütülen görevden ayrılabilir nitelikteki kusurlar" olarak tanımlanmaktadır. Kamu görevlilerinin kusurları, yürüttükleri hizmete bağlanabilir nitelikte değilse, başka bir ifade ile hizmetten ayrılabilir nitelikte ise, ortada kişisel kusur vardır ve meydana gelen zararlardan kamu görevlisi kişisel olarak sorumludur. Bu halde açılacak davalar adlî yargıda görülür.

SORU:
Türk hukukunda kişisel kusur sayılan haller nelerdir?

CEVAP:
Türk hukukunda kişisel kusur sayılan halleri şu şekilde sıralayabiliriz:
(1) Hizmetin tamamıyla dışında işlenen kusurlar
(2) Suç niteliğindeki kusurlar
(3) Hizmet içindeki ağır kusurlar
(4) Hizmet içindeki kasıtlı kusurlar

SORU:
İdare hukukunda kusursuz sorumluluk ne ifade eder?

CEVAP:
İdare hukukunda "kusursuz sorumluluk", idarenin davranışından bir zarar meydana geldiğinde, idarenin hiçbir kusuru olmasa da zarardan sorumlu tutulmasını ifade etmektedir.

SORU:
İdarenin risk sorumluluğuna yol açan durumlar nelerdir?

CEVAP:
İdarenin risk sorumluluğuna yol açan durumlar; tehlike barındıran eşyalar, tehlikeli yöntemler, tehlikeli durumlar, kamu hizmetine geçici olarak iştirak edilmesi, sosyal olaylar ve terör eylemleridir.

SORU:
Kamu külfetleri karşısında eşitliğin bozulması nedeniyle sorumluluğun özellikleri nelerdir?

CEVAP:
Kamu külfetleri karşısında eşitliğin bozulması nedeniyle sorumluluğun özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz
(a) İkincil olma niteliği: Kamu külfetleri karşısında eşitliğin bozulmasından dolayı sorumluluk, kusurlu sorumluluk ve risk sorumluluğuna nazaran, "tamamlayıcı "ikincil" niteliktedir.
(b) Kamu düzeninden oluşu: Fransız hukukunda, kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesine dayanan sorumluluk, "kamu düzenine" ilişkin kabul edilmektedir.
(c) Zararın daimî, özel ve anormal niteliği: Kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesine göre tazmin edilmesi gereken zararların, faaliyetlerindeki kazalardan doğmayan, daimî nitelikte bir zarar olması, "özel", ve "belli bir ağırlıkta" olması aranmaktadır.

SORU:
Kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi gereğince idarenin sorumluluğuna neden olabilecek haller nelerdir?

CEVAP:
Kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi gereğince idarenin sorumluluğuna neden olabilecek haller; bayındırlık faaliyetlerinin daimi zararları, ticari zararlar, kullanım engelleri ve değer kayıpları ile hukuka uygun işlemlerden sorumluluk halleridir.

SORU:
İdarenin sorumluluğu için hangi şartlar gerçekleşmelidir?

CEVAP:
İdarenin sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için, (1) idarî davranış, (2) zarar, (3) illiyet bağı şartlarının gerçekleşmiş olması gerekir.

SORU:
İlliyet bağı ne demektir?

CEVAP:
Gerçekleşen zararla sorumluluğun bağlandığı davranış arasındaki sebep-sonuç ilişkisine illiyet bağı denir.

SORU:
Mücbir sebebin şartları nelerdir?

CEVAP:
Meydana gelen bir olayın, mücbir sebep olarak kabul edilip, idarenin sorumluluğuna etki edebilmesi için "dışsallık", "öngörülemezlik", "önlenemezlik" şeklinde üç unsurun bir arada bulunması gerekmektedir.

SORU:
Beklenilmeyen halin sonuçları nelerdir?

CEVAP:
Bir olay beklenilmeyen hâl niteliğinde ise, idarenin kusura dayanan sorumluluğunu kaldırır, ancak kusursuz sorumluluğu devam eder.

SORU:
Üçüncü kişinin davranışının idarenin sorumluluğunda doğurduğu sonuçlar nelerdir?

CEVAP:
Zarar tamamıyla, üçüncü kişinin davranışından kaynaklanmış ise; yani üçüncü kişinin davranışı, idarenin davranışı ile zarar arasındaki illiyet bağını kesmiş ise, idarenin sorumluluğu tamamıyla ortadan kalkar. Zararı, idarenin davranışı ile üçüncü kişinin davranışı birlikte gerçekleştirmiş ise, idarenin kusura dayalı sorumluğu kusuru oranında devam eder ve sorumluluk aralarında paylaştırılır. Üçüncü kişinin davranışı, idarenin kusursuz sorumluluğuna bir etki yapmaz, yani idarenin kusursuz sorumluluğu devam eder.

SORU:
Zararın tazminine ilişkin ilkelerden nakden tazmin ilkesi ne ifade eder?

CEVAP:
İdare hukukunda, aynen tazmin değil, "nakden tazmin" ilkesi kabul edilmektedir. Örneğin, idarenin yolda açtığı bir çukura kişinin aracının düşmesi soncu meydana gelen zarar için, yeni bir araç alınması ya da aracın tamir edilmesi değil (aynen tazmin), sadece uğranılan zarara denk bir para ödenmesi şeklinde tazmin edilir.

SORU:

SKY MOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS, JUST FOLLOW...
SINCE 2020

Zararın tazminine ilişkin ilkelerden taleple bağlılık ilkesi ne anlama gelir?

CEVAP:

İdare hukukunda taleple bağlılık, başka bir ifade ile talep edilenden fazlasına hükmedilememe (ultra petita) ilkesinin geçerli olduğu kabul edilmektedir. Buna göre, zarar gören kişi, gerçek zararını tespit edip, mahkemeden bu miktarı talep etmelidir. Mahkeme, kişinin zararının talep edilenden fazla olduğunu tespit etse bile, ancak talep edilen miktara hükmedebilecektir.

SORU:

İdare mahkemesi para cinsinden ödenecek tazminatın hangi türlerde ödenebileceğine hükmedebilir?

CEVAP:

İdare mahkemesi, para cinsinden ödenecek tazminatı belirlerken, "sermaye şeklinde" veya "irat şeklinde" olmasına karar verebilir.

ARA SINAVDA NELER GELDİ? NELER GELEBİLİR?

1.Soru

Milli Güvenlik Kurulu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri toplantılara katılır, fakat oylamaya katılamaz.
b) Milli Güvenlik Kurulunun gündemi, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve Genelkurmay Başkanının önerileri dikkate alınarak Cumhurbaşkanınca düzenlenir.
c) Cumhurbaşkanı katılamadığı zamanlar Milli^ Güvenlik Kurulu TBMM Başkanının başkanlığında toplanır.
d) Milli Güvenlik Kurulunun, Devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliğinin korunması hususunda alınmasını zorunlu gördüğü tedbirlere ait kararlar Cumhurbaşkanınca değerlendirilir.
e) Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevleri Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.

Yanıt Açıklaması:

Cumhurbaşkanı katılamadığı zamanlar Milli^ Güvenlik Kurulu Cumhurbaşkanı yardımcısının başkanlığında toplanır.

2.Soru

I. Anayasanın 70. maddesinde yer alan "Her Türk kamu hizmetine girme hakkına sahiptir" hükmündeki kamu hizmeti ibaresi, organik açıdan kullanılmıştır.

II. Maddi açıdan kamu hizmeti, faaliyetleri yürüten örgütün niteliklerini ve düzenini esas alarak yapılan belirlemedir.

III. Şekli açıdan kamu hizmeti, belli bir hukuki rejim ve düzendir ve kamusal yönetim usullerine göre yürütülen faaliyetleri ifade eder.

Kamu hizmeti kavramı ile ilgili olarak yukarıda verilen önermelerden hangisi/hangileri doğrudur?

a) Yalnız I
b) Yalnız II
c) I - II
d) I - III
e) II - III

Yanıt Açıklaması:

Anayasanın 70. maddesinde yer alan "Her Türk kamu hizmetine girme hakkına sahiptir" hükmündeki kamu hizmeti ibaresi, organik açıdan kullanılmıştır. Şekli açıdan kamu hizmeti, belli bir hukuki rejim ve düzendir ve kamusal yönetim usullerine göre yürütülen faaliyetleri ifade eder. Ancak maddi açıdan kamu hizmeti, faaliyetleri yürüten örgütün niteliklerinden bağımsız bir şekilde yalnızca faaliyetin niteliğine bakılarak tanımlanır. Dolayısıyla II numaralı önerme yanlıştır. Doğru cevap D'dir.

3.Soru

Parlamenter hukuk sistemi olan bir ülkede merkezi idarenin başkent teşkilatı kapsamında görülen 'karşı imza kuralı'na ilişkin önermelerden hangisi doğru olamaz?

a) Karşı imza kuralı Cumhurbaşkanı'nın tek başına işlem yapmasını engellemek için getirilmiştir.
b) Cumhurbaşkanı'nın herhangi bir sorumluluk sahibi bir makam olmaması karşı imza kuralını gündeme getirmiştir.
c) Cumhurbaşkanı'nın yaptığı işlemlerde karşı imza sahibi başbakandır ve ilgili bakandır.
d) Karşı imza kuralı gereği Cumhurbaşkanı'nın yaptığı işlemlerden sorumluluk, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ndedir.
e) Cumhurbaşkanı'nın re'sen imzaladığı kararlar ve emirler aleyhine Anayasa Mahkemesi dahil, herhangi bir yargı makamına başvurulamaz.

Yanıt Açıklaması: Karşı imza kuralı, Cumhurbaşkanı'nın sorumsuz olması dolayısıyla sahip olduğu görev ve yetkileri tek başına yapmaması amacıyla getirilmiştir. Karşı imza sahibi başbakan ve ilgili bakan, aynı zamanda Cumhurbaşkanı'nın yaptığı söz konusu işlemden sorumlu olacaktır. Ayrıca karşı imza kuralının düzenlendiği Anayasa md. 105 hükmünün ikinci fıkrasına göre, Cumhurbaşkanı'nın tek başına yapabileceği işlemlere karşı yargısal denetim mümkün değildir. Bu bilgiler ışığında doğru cevap D şıkkı olacaktır.

4.Soru

Hukuk Devletinin Tarihsel Gelişim Seyri hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

a) Hukuk devleti modern kamu hukukunun kurucu kavramıdır. Siyasi ve hukuk sisteminin ifadesi olarak hukuk devletinde kamu kudreti hukuka bağımlı kılınmıştır.
b) Kavram yüzyılın tarihsel gelişime bağlı olarak kamu kudretinin sınırlandırıldığı hukuk kurallarına uygunluğun, hukuk kurallarına boyun eğmenin kayıtsız şartsız kabul edildiği devleti ifade eder.
c) XX. yüzyılın başında Avusturyalı hukukçu Hans Kelsen (1881-1973) hukuk devletini, "kamu kudretinin sınırlarının belirlendiği normların hiyerarşize edildiği (yukarıdan aşağıya doğru sıralandığı) devlet" olarak tanımlamıştır.
d) Hukuk devleti anlayışı, tarihsel olarak sırasıyla mülk devleti ve polis devleti anlayışlarını mütea-

kiben ortaya çıkmıştır. Hukuk devletinin tarihi kökenleri devlet gücünün bireylerin temel hak ve hürriyetler lehine gelişme gösterdiği dönemlere ka- dar uzanır.

e) Hazine teorisi uyarınca devletin özel kişinin mülkiyetindeki bir taşınmaza el atması, onu işgal etmesi, kişiyi zorla çalıştırabilmesi örneklerinde, devletin bu tür eylem ve işlemlerinin hukuk kurallarına aykırılığının ileri sürülebilmesini öngörür.

Yanıt Açıklaması:
Hazine teorisi uyarınca devletin özel kişinin mülkiyetindeki bir taşınmaza el atması, onu işgal etmesi, kişiyi zorla çalıştırabilmesi örneklerinde, devletin bu tür eylem ve işlemlerinin hukuk kurallarına aykırılığın ileri sürülememekle birlikte; devletin bu tür işlemleri ile hakları ihla^l edilenler, özel hukuk hükümleri uya- rınca hazine aleyhine dava açıp tazminat alabilme- leri "katlan, ama tazminat iste" ilkesi gereğince mümkün olmuştur.

5.Soru
Aşağıdaki seçeneklerden hangisi Yerinden yönetimlerin belli başlı sakıncalarından birisi değildir?
• Merkezi idarenin denetimi dışında kalma uygulamasının aşırıya kaçması halinde zamana ve bölgeye bağlı olarak yürütülen kamu hizmetinin kalite ve etkinliğinde farklılıklar doğabilir. Bu anlamda bölgeler arasında gelişmişlik düzeyi anlamındaki olumsuzluklar artarak devam eder. Böyle bir varsayım halinde bölgeler arasında göç ve göçe bağlı sorunlar artar ve kronikleşir.
• Mahalli anlamda tanınan özerkliğin uygulamada kötüye kullanılarak kamu düzenini tehdit etme, ayrımcılık ve bölücülüğe sebebiyet vermesi de mümkündür. Bir başka söyleyişle yerinden yönetim ilkesinin aşırı nitelikte uygulanması tekçi devlet yapısında ülke birliği açısından tehdit ve tehlikeye dönüşmesi mümkündür.
• Yerinden yönetim de, merkezi yönetimin maruz kaldığı politize olma tehdidi altındadır.
• Mahalli idarelerin yönetimlerinde halkın ihtiyaçlarına daha öncelik verileceği, halkın denetimi söz konusu yönetimlerin üzerinde olacağı ve bu duruma bağlı olarak yerine getirilecek hizmetlerin belirlenmesinde ve yerine getirilmesinde daha akılcı (rasyonel) ve gerçekçi davranılacağı söylenebilir.
• Hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşları klasik idari hizmetlerin dışında kalan ve yeni kabul edilen hizmetlerin yürütülmesinde değişen ve gelişen şartlara rahatlıkla uyum sağlamayı gerçekleştirebilir. Bu tür kuruluşların özerklikleri istihdam edecekleri personelin uzmanlaşmış personel niteliğine ulaşmasına imkân tanıyabilir.

Yanıt Açıklaması:
Yerinden yönetimlerin belli başlı sakıncaları aşağıdakiler gibidir:
• Merkezi idarenin denetimi dışında kalma uygulamasının aşırıya kaçması halinde zamana ve bölgeye bağlı olarak yürütülen kamu hizmetinin kalite ve etkinliğinde farklılıklar doğabilir. Bu anlamda bölgeler arasında gelişmişlik düzeyi anlamındaki olumsuzluklar artarak devam eder. Böyle bir varsayım halinde bölgeler arasında göç ve göçe bağlı sorunlar artar ve kronikleşir.
• Mahalli anlamda tanınan özerkliğin uygulamada kötüye kullanılarak kamu düzenini tehdit etme, ayrımcılık ve bölücülüğe sebebiyet vermesi de mümkündür. Bir başka söyleyişle yerinden yönetim ilkesinin aşırı nitelikte uygulanması tekçi devlet yapısında ülke birliği açısından tehdit ve tehlikeye dönüşmesi mümkündür.
• Yerinden yönetim de, merkezi yönetimin maruz kaldığı politize olma tehdidi altındadır.
• Hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşları klasik idari hizmetlerin dışında kalan ve yeni kabul edilen hizmetlerin yürütülmesinde değişen ve gelişen şartlara rahatlıkla uyum sağlamayı gerçekleştirebilir. Bu tür kuruluşların özerklikleri istihdam edecekleri personelin uzmanlaşmış personel niteliğine ulaşmasına imkân tanıyabilir.

6.Soru
Aşağıdakilerden hangisi yetki genişliği ilkesi gereğince merkezi idare adına işlem yapma yetkisine sahiptir?

a) Bakan
b) Müsteşar
c) Vali
d) Kaymakam
e) Belediye başkanı

Yanıt Açıklaması: Yetki genişliği ilkesi, valilerin merkeze danışmadan, merkezden emir ve talimat beklemeksizin, kendi başlarına merkez adına karar alabilmeleri demektir.

7.Soru
Yürütme organının yaptığı aşağıdaki işlemlerden hangisi idarî fonksiyon kapsamındadır?

a) Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan tüzükler
b) Bakanlar Kurulunun hazırladığı kanun tasarıları
c) Cumhurbaşkanı tarafından verilen TBMM seçimlerinin yenilenmesi kararı
d) Bakanların, Başbakanın önerisi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından atanması
e) Başbakanın Cumhurbaşkanı tarafından atanması

Yanıt Açıklaması: Ders kitabının ilgili ünitesinin "Kendimizi Sınayalım" sorusudur.

8.Soru
Merkeziyetçiliği yumuşatma ve esneklik sağlama ve merkeziyetçiliğin uygulanması halinde ortaya çıkan uyumsuzluk ve sakıncaları asgari seviyeye indirmeyi amaçlayan ilke aşağıdakilerden hangisidir?

a) Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesi
b) Yetki genişliği ilkesi
c) Kanuni idare ilkesi
d) Hiyerarşi ilkesi
e) Adsız düzenleyici işlemler ilkesi

Yanıt Açıklaması:
Sorunun doğru yanıtı B şıkkıdır. Yetki genişliği ilkesi merkeziyetçiliği yumuşatma ve esneklik sağlama ve merkeziyetçiliğin uygulanması halinde ortaya çıkan uyumsuzluk ve sakıncaları asgari seviyeye indirmeyi amaçlar.

SKYMOON PDF DON'T ASK QUESTIONS, JUST FOLLOW... SINCE 2020

9.Soru
Aşağıdakilerden hangisi valiye ilişkin olarak söylenemez?
a) Vali il idaresi ile il özel idaresinin başıdır.
b) Valilik güvenceli bir devlet memurluğudur.
c) Valinin askerî ve adlî makamlar üzerinde hiyerarşi yetkisi yoktur.
d) Vali ildeki bütün kolluk teşkilatının hiyerarşik amiridir.
e) Vali ilde devletin, hükümetin ve ayrı ayrı her bakanlığın temsilcisidir.
Yanıt Açıklaması: Vali hükümet tarafından atanır ve görevden alınır. Valilik istisnai bir memurluktur.
10.Soru
Aşağıdakilerden hangisi Başkentteki yardımcı kuruluşların özellikleri arasında yer alır?
a) Bu kuruluşların devlet idaresinden ayrı bir tüzel kişilikleri vardır.
b) Bu kuruluşlar özerk kuruluşlar değildir; hiyerarşik bir yapıya sahiptir.
c) Bu kurulların kararları idareyi bağlayıcı niteliktedir.
d) Bu kuruluşlar uzmanlık kuruluşlarıdır.
e) Bu kuruluşların hepsi anayasal kuruluşlardır.

Yanıt Açıklaması: Başkentteki yardımcı kuruluşlar, uzmanlık kuruluşlarıdır. Bu kuruluşların sadece bir kısmı anayasaldır. Kararları ise istişari niteliktedir. Kuruluşlar belli bir özerkliğe sahiptir; dolayısıyla aralarında hiyerarşik bir ilişki yoktur. Bu kuruluşların devlet idaresinden bağımsız ve ayrı bir tüzel kişilikleri ise söz konusu değildir.
11.Soru
Aşağıdakilerden hangisi hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil eder?
a) Görülmekte olan bir dava hakkında Cumhurbaşkanı tarafından tavsiyede bulunulması
b) Disiplin cezalarında kıyas yapılması
c) Genel ve soyut kanunlar yapılması
d) Kadınlara ilişkin pozitif ayrımcılık yapılması
e) İdarenin eylem ve işlemlerinden ötürü mali sorumluluğa tabi olması
Yanıt Açıklaması:
Anayasaya göre: “Ha^kimler görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve ha^kimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz. Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz. Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirmesini geciktirmez.” (mad. 138). Doğru cevap A'dır.
12.Soru
Devlet memurlarının hizmet içi eğitimleri aşağıdaki faaliyetlerden hangisi kapsamındadır?
a) Milli güvenliğin korunması
b) Kamu düzeninin korunması
c) Özendirme faaliyetleri
d) Planlama faaliyetleri
e) İç düzen faaliyetleri
Yanıt Açıklaması:
İdare; belli bir örgüt kurmak, oluşturduğu örgütte istihdam ettiği personelini yönetmek, eğitmek ve yönlendirmek durumundadır. İdarenin, kendine yönelik bu faaliyetleri iç düzen ya da özyönetim faaliyetidir. Devlet memurlarının hizmet içi eğitimleri ve kamuya personel alımı bu kapsamdaki idari etkinliklerdir. Doğru cevap E'dir.
13.Soru
Memur M'ye amiri tarafından verilen uyarma cezası aşağıdaki tasniflerden hangisine girer?
a) Düzenleyici işlem
b) Öznel işlem
c) Kurul işlem
d) Otomatik işlem
e) Şart işlem
Yanıt Açıklaması:
Kişiyi belli bir statüye sokan, o statüde devamını sağlayan ya da statüden çıkaran işlemlere denir. Disiplin cezası şart işleme örnektir. Doğru cevap E'dir.
14.Soru
Aşağıdakilerden hangisi düzenleyici ve denetleyici kamu kurumlarından biridir?
a) Rekabet Kurumu
b) TRT
c) Üniversiteler
d) Karayolları Genel Müdürlüğü
e) Esnaf odaları
Yanıt Açıklaması: Rekabet kurumu düzenleyici ve denetleyici kamu kurumlarından biridir.
15.Soru
İdare hukukunun konusunun ve tanımının kamu kudreti kavramıyla açıklanabileceği düşüncesini ileri süren ve kamu hizmeti kavramının da birinci teorisyeni olarak kabul edilen hukukçu aşağıdakilerden hangisidir?
a) Maurice Hauriou
b) Leon Duguit
c) Jeremy Bentham
d) Maurice Duverger
e) Hans Kelsen
Yanıt Açıklaması:
Devleti hukuka tabi kılma amacından hareket eden idare hukukunun konusunun ve tanımının kamu kudreti kavramıyla açıklanabileceği düşüncesini ileri süren Fransız Hukukçu Maurice Hauriou, kamu hizmeti kavramının da birinci teorisyeni olarak kabul edilmektedir. Ona göre idare hukukunda belirleyici ölçüt kamu kudretidir; ama bu kavram kamu hizmeti kavramına bağlıdır. Doğru cevap A'dır.
16.Soru
Aşağıdakilerden hangisi cumhurbaşkanlığı ofislerinin niteliklerinden değildir?
a) Özel bütçeli olması
b) Kamu tüzel kişiliğini haiz olması

c) İdari özerkliğe sahip olması
d) Mali özerkliğe sahip olması
e) Yargı muafiyetine tabi olması

Yanıt Açıklaması:
Yargı muafiyetine tabi olma cumhurbaşkanlığı ofislerinin niteliklerinden değildir.

17.Soru
Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlanması hakkında aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) Bireyin toplum içerisinde yaşaması ve doğuştan sahip olduğu ya da anayasa ya da kanunların kendisine tanıdığı hakları kullanması sırasında kurallara bağlılığı söz konusu değildir.
b) Hukuk devletinde temel hak ve hürriyetler güvence altına alınırken ilk olarak, anayasa gibi değiştirilmesi zor metinlerde düzenlenmekle kalmaz, söz konusu hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması- nın sınırı da anayasada öngörülür.
c) Temel hak ve hürriyetlere ilişkin düzenlemeler bir sınırlandırmayı getirmez.
d) Anayasal bir rejimde, bu sınırlamanın hangi sebeplere dayanacağı, hangi organ tarafından hangi sınırlar içerisinde yapılacağı ve bu yapılırken de hangi usullerin izleneceğinin bilinmesi zorunlu değildir.
e) Temel hak ve hürriyetler ancak yönetmeliklerle sınırlanabilir.

Yanıt Açıklaması:
Bireyin toplum içerisinde yaşaması ve doğuştan sahip olduğu ya da anayasa ya da kanunların kendisine tanıdığı hakları kullanması sırasında birtakım kurallara bağlılığını gerektirir.
Zira her düzenleme ve bu arada da temel hak ve hürriyetlere ilişkin düzenleme de, bir sınır- landırmayı getirmektedir.
Anayasal bir rejimde, bu sınırlamanın hangi sebeplere dayanacağı, hangi or- gan tarafından hangi sınırlar içerisinde yapılacağı ve bu yapılırken de hangi usullerin izleneceğinin bilinmesi ve anayasada öngörülmesi gerekir.
Kanunlar, genel, soyut kişilik dışı kurallar getiren düzenlemelerdir. Temel hak ve hürriyetler kanunla sınırlanabilir (mad. 13/1).

18.Soru
Aşağıdakilerden hangisi kamu idareleri arasında yer almaz?

a) Devlet
b) Kamu iktisadi teşebbüsleri
c) İl özel idaresi
d) Belediye
e) Köy

Yanıt Açıklaması: Cevap şıkları özensiz hazırlanmış.

19.Soru
Aşağıdakilerden hangisi merkezden yönetimin neden olduğu bürokrasi ve kırtasiyeciliği ortadan kaldırmak için kabul edilmiş ilkedir?

a) İdarenin bütünlüğü ilkesi
b) Yerinden yönetim ilkesi
c) Kamu tüzel kişiliği ilkesi
d) Yetki genişliği ilkesi
e) Yetkide paralellik ilkesi

Yanıt Açıklaması: Yetki genişliği, merkezden yönetimin sakıncalarını gidermek, özellikle kırtasiyeciliğin önüne geçmek için geliştirilmiş bir ilkedir.

20.Soru
Karar almaya ilişkin yetkilerin tamamının hiyerarşik anlamda idarenin en başında bulunan kişilere tanınmasına ne denir?

a) Özel hukuk tüzel kişileri
b) Kamu tüzel kişileri
c) Merkeziyetçilik
d) İdari teşkilatlanma
e) Mahalli idare

Yanıt Açıklaması:
Sorunun doğru yanıtı C şıkkıdır. Merkeziyetçilik, karar almaya ilişkin yetkilerin tamamının hiyerarşik anlamda idarenin en başında bulunan kişilere tanınmasıdır.

1.Soru
İdare hukuku alanında, kamu kurum ve kuruluşlarının yetkililerince tek yanlı irade açıklaması ile hukuki sonuç yaratan, başka bir deyişle, hukuk düzeninde değişiklik yapan işlemlere ne ad verilir?

a) idari işlemler
b) Kamu denetimi
c) Kamu işlemleri
d) Dış işlemler
e) İç işlemler

Yanıt Açıklaması:
İdare hukuku alanında, kamu kurum ve kuruluşlarının yetkililerince tek yanlı irade açıklaması ile hukuki sonuç yaratan, başka bir deyişle, hukuk düzeninde değişiklik yapan işlemlere idari işlemler denir.

2.Soru
"....., doğrudan devlet veya yerinden yönetim kuruluşlarınca veya bunların denetim ve gözetimi altında kamu yararı ihtiyacının tatmini amacını güden bir etkinliktir."
Yukarıdaki boşluğa aşağıdaki kavramlardan hangisi getirilmelidir?

a) Kamu gücü
b) Kamu düzeni
c) Kamu erki
d) Kamu hizmeti
e) Kamu güvenliği

Yanıt Açıklaması:
Kamu hizmeti, doğrudan devlet veya yerinden yönetim kuruluşlarınca veya bunların denetim ve gözetimi altında kamu yararı ihtiyacının tatmini amacını güden bir etkinliktir.
Kural olarak kamu hizmetlerinin özünde temel ve stratejik olarak değerlendirilen bazı etkinliklere herkesin ulaşabilmesini sağlama amacı yatar. Doğru cevap D'dir.

3.Soru
İdarenin Türk hukuk sistemine görekurulmuş Anonim Şirket statüsündeki bir tüzelkişi ile yaptığı sözleşme uyarınca belli bir kamuhizmetinin masrafları, kâr ve zararı özel kişiye aitolmak üzere işletilmesi usulü nedir?

a) Emanet

b) Müşterek Emanet
c) Ruhsat
d) İltizam
e) İmtiyaz

Yanıt Açıklaması:
İdarenin Türk hukuk sistemine göre kurulmuş Anonim Şirket statüsündeki bir tüzel kişi ile yaptığı sözleşme uyarınca belli bir kamu hizmetinin masrafları, kâr ve zararı özel kişiye ait olmak üzere işletilmesi usulüdür.

4.Soru
Bakanlıklar ve bakanlarla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
Bakanlıklar kanunla kurulur, kaldırılır veya birleştirilir.
Bakanlar Cumhurbaşkanı tarafından atanıp görevden alınırlar.
Bakanlar görevleriyle ilgili olmayan suçlarda yasama dokunulmazlığına ilişkin hükümlerden yararlanırlar.
Bakan yardımcıları Cumhurbaşkanı tarafından atanırlar ve Bakana karşı sorumludurlar.
Bakanlıklarda sayısı onbeşi geçmemek üzere bakan müşaviri istihdam edilebilir.

Yanıt Açıklaması:
Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasını Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlemek, Cumhurbaşkanının Anayasanın diğer maddelerinde sayılan görev ve yetkilerindendir.

5.Soru
Aşağıdakilerden hangisi yazılı hukukun kaynakları arasında yer almaz?

a) Kanun
b) Gen soru
c) Cumhurbaşkanlığı kararnamesi
d) Yönetmelik
e) Genelge

Yanıt Açıklaması:
Hukukun kaynaklarının yazılı olması esastır. Örneğin kanun, CK, yönetmelik, genelge vs. bu anlamda yazılı hukuk kaynaklarıdır. Doğru cevap B'dir.

6.Soru
Aşağıdaki seçeneklerden hangisi İdare Hukukunun hukuk dışı noktalarından birisi değildir?

a) Tarih
b) Din
c) Sosyolojik veriler
d) Adalet
e) Siyaset felsefesi

Yanıt Açıklaması:
İDARE HUKUKUNUN KAYNAKLARI
Genel Olarak
Genel anlamda kaynak bir şeyin, özellikle de suyun çıktığı noktayı göstermek için kullanılır. Hukuki anlamda kaynak her hukuk dalı açısından önemli olup kuralların menşeini, doğuşunu ve oluşumunu açıklar. Bu anlamda örf ve adet kuralları toplum içerisinde kendiliğinden oluşur, kamusal otoriteler yazılı kuralları hazırlar, metin haline getirip kabul ederek uygulanmasını sağlamak amacıyla empoze ederler ve yargıçlar da içtihat oluştururlar. Hukukun maddi kaynağı toplumdaki inançlar ve bunların uygulamaya yansıtılmasıdır. Söz konusu kaynak, köklerini tarih, din, sosyolojik veriler, siyaset felsefesi gibi hukuk dışı noktalarda bulur.

7.Soru
Aşağıdakilerden hangisi idari fonksiyonun özelliklerinden değildir?

a) Amacı idarenin yararını gerçekleştirmektir.
b) Yargısal eylem ve işlemlerle yürütülür.
c) Sürekli değil, geçicidir.
d) Konusu kamu hizmetleridir.
e) Bireylerle doğrudan ilgili değildir.

Yanıt Açıklaması: İdari fonksiyonun amacı kamu yararını gerçekleştirmektir. Bu fonksiyon süreklidir, idari eylem ve işlemlerle yürütülür ve bireylerle doğrudan doğruya ilgilidir. Bu nedenlerle A, B, C ve E şıkları yanlıştır. D şıkkında verilen bilgi ise doğrudur.

8.Soru
İdarî fonksiyon, devletin yasama ve yargı fonksiyonu ile yürütme organınınsiyasî fonksiyonu dışında kalan fonksiyonu olarak tanımlanabilir.1.Cumhurbaşkanının seçilmesi, Bakanlar Kurulunun kurulması, Başbakanın atanması, Bakanların atanması ve azli2. Yürütme organının yasama organıyla ilişkileri3. Yürütme organının yargı organıyla ilişkileri4. Yürütme organının başka devletlerle ilişkileriİdareyle ilgili yapılan tanıma göre, verilenlerden hangisi idarî fonksiyonun dışında kalır?

a) Yalnız 1
b) 1 ve 4
c) 2 ve 3
d) 2,3 ve 4
e) 1,2,3 ve 4

Yanıt Açıklaması: İdarî fonksiyon, devletin yasama ve yargı fonksiyonu ile yürütme organının siyasî fonksiyonu dışında kalan fonksiyonudur. 1.Cumhurbaşkanının seçilmesi, Bakanlar Kurulunun kurulması, Başbakanın atanması, Bakanların atanması ve azli 2. Yürütme organının yasama organıyla ilişkileri 3. Yürütme organının yargı organıyla ilişkileri 4. Yürütme organının başka devletlerle ilişkilerinin tümü de bu kapsamda siyasi fonksiyon (hükûmet fonksiyonu) olduğundan E şıkkı doğru cevaptır.

9.Soru
Aşağıdakilerden hangisi başkentteki yardımcı kuruluşlara ilişkin olarak söylenemez?

a) Devlet idaresinden ayrı tüzel kişilikleri yoktur.
b) İçinde bulundukları bakanlığın hiyerarşisine tabidirler.
c) Uzmanlık kuruluşlarıdır.
d) Kurul halinde çalışırlar.
e) Danıştay, Sayıştay ve Millî Güvenlik Kurulu anayasal nitelikte yardımcı kuruluşlardır.

Yanıt Açıklaması: B

10.Soru
Genel düzenleyici işlemlerin, belli bir kişiye, nesneye veya olaya uygulanması sonucu ve yalnız bunlar için geçerli durumlar oluşturan işlemlere ne ad verilir?

a) Bireysel işlemler
b) Yürütme organının idari işlemleri
c) Yargı organının idari işlemleri
d) Yasama organının idari işlemleri

e) Genel işlemler

Yanıt Açıklaması:
Genel düzenleyici işlemlerin, belli bir kişiye, nesneye veya olaya uygulanması sonucu ve yalnız bunlar için geçerli durumlar oluşturan işlemlere bireysel işlemler denir.

11.Soru
Aşağıdakilerden hangisi valinin sahip olduğu özelliklerden biri değildir?

a) Vali, her bir bakanın ildeki temsilcisidir.
b) Vali, her bir bakanlığın ildeki teşkilatı üzerinde hiyerarşi gücüne sahiptir.
c) Valinin adli ve askeri makamlar üzerinde hiyerarşi yetkisi vardır.
d) Valinin en yaygın yetkileri kolluk yetkileridir.
e) Vali, ildeki yerinden yönetim kuruluşları üzerinde kanunla öngörülmüş olan vesayet yetkilerine sahiptir.

Yanıt Açıklaması: Valinin gerek adli gerek ise askeri makamlar üzerinde bir hiyerarşik yetkisi söz konusu değildir. Bu makamlardan hakimler ve mahkemeler, yani adli makamlar anayasa ile güvence altına alınmış, bağımsız ve kimsenin emir ve talimatı altında olmayan makamlardır. Askeri makamalr da kendi hiyerarşilerine tabi olduklarından, valinin herhangi bir hiyerarşi yetkisi altında olmaları mümkün değildir.

12.Soru
Yönetmelik çıkarma yetkisi .....tarafından kullanılır.
Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki cümledeki boşluğu doğru ve anlamlı olarak tamamlar?

a) Anayasa Mahkemesi
b) Genel Müdürlükleri
c) Kamu İktisadi Teşekkülleri
d) Cumhurbaşkanlığı ve bakanlıklar
e) Bakanlıkların il müdürlükleri

Yanıt Açıklaması:
Sorunun doğru yanıtı D şıkkıdır. Yönetmelik çıkarma yetkisi CB ve bakanlıklar tarafından kullanılır.

13.Soru
"Yabancı hukuk ve uygulamalardan kaynaklanan etkilemelerin soyutlanması yaptığı varsayılırsa, idare hukuku geniş bir ölçekte milli, hatta mahalli bir hukuk dalıdır. İçeriği ve eğilimi itibariyle evrensel olma özelliği taşıyan özel hukukun aksine idare hukuku yöneldiği topluluğun geleneklerinin ve gerçeklerinin ve hatta söz konusu topluluğun tarihi ve kurumlarının izlerini taşır. Bu nedenle idarehukuku sadece normların bir ürünü değildir. Bu bağlamda olmak üzere Avrupa Birliği'nin ortaya çıkmasıyla birlikte idare hukukunun supranasyonal (=uluslarüstü) bir hüviyet kazanmaya başladığını söylemek de gerekir" Tanıma göre aşağıdaki seçeneklerden hangisi İdari Hukukun hangi özelliğinden bahsetmektedir?

a) İdare Hukuku Dinamik Bir Hukuk Dalıdır
b) İdare Hukuku Özerk (=Bağımsız) ve Genç Bir Hukuk Dalıdır
c) İdare Hukuku Millidir
d) İdare Hukuku Disiplinler Arası Bir Hukuktur
e) İdare Hukuku İçtihadi Bir Hukuk Dalıdır

Yanıt Açıklaması:
İdare Hukuku Millidir. Yabancı hukuk ve uygulamalardan kaynaklanan etkilemelerin soyutlanması yaptığı varsayılırsa, idare hukuku geniş bir ölçekte milli, hatta mahalli bir hukuk dalıdır. İçeriği ve eğilimi itibariyle evrensel olma özelliği taşıyan özel hukukun aksine idare hukuku yöneldiği topluluğun geleneklerinin ve gerçeklerinin ve hatta söz konusu topluluğun tarihi ve kurumlarının izlerini taşır. Bu nedenle idare hukuku sadece normların bir ürünü değildir. Bu bağlamda olmak üzere Avrupa Birliği'nin ortaya çıkmasıyla birlikte idare hukukunun supranasyonal (=uluslarüstü) bir hüviyet kazanmaya başladığını söylemek de gerekir.

14.Soru
Danıştay ve idari görevleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

a) Danıştayın yalnızca yargısal görevleri vardır.
b) Tüzük tasarılarını incelemek Danıştayın yargısal görevlerindendir.
c) Başbakanlık veya Bakanlar Kurulunca gönderilen kanun tasarı ve teklifleri hakkında görüşünü bildirmek, Danıştayın yargısal görevlerindendir.
d) Danıştaya danışılması, yani Danıştaydan görüş alınması, tamamen isteğe bağlıdır.
e) Anayasaya göre, tüzük tasarılarının Danıştay incelemesinden geçmesi zorunludur.

15.Soru
Aşağıdakilerden hangisi Bakanlar Kurulu'nun yetkilerinden biri değildir?

a) Kanun hükmünde kararname çıkarmak
b) Millî güvenliği sağlamak
c) Silahlı kuvvetlerin yabancı ülkelere gönderilmesine karar vermek
d) Genelkurmay başkanını seçmek
e) Tüzük çıkarmak

Yanıt Açıklaması: Silahlı kuvvetlerin yabancı ülkelere gönderilmesi TBMM nin yetkisindedir.

16.Soru
Mahalli idarelere ilişkin aşağıda yer alan hangi anayasal ilke, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak yapılır?

a) Mahalli idarelerin görev ve yetkileri kanunla düzenlenir.
b) Mahallî idarelerin karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulur.
c) Mahallî idareler üzerinde merkezî idarenin idarî vesayet yetkisi vardır.
d) Mahallî idareler, kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izniyle birlik kurabilir
e) Büyük yerleşim birimleri için kanunla özel yönetim biçimleri getirilebilir.

17.Soru
I. Kamu hizmeti niteliği taşıma
II. Kamu yararının zorunlu kılması
III. Gerçek karşılığın ödenmesi
Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri özel teşebbüslerin devletleştirilmesi için aranan koşullardandır?

a) Yalnız I
b) I ve II
c) I ve III
d) II ve III

e) I, II ve III

Yanıt Açıklaması:
Anayasa'nın 47. maddesine göre, kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı ha^llerde, gerçek karşılığı üzerinden devletleştirilebilir. Doğru cevap E'dir.

18.Soru
Hukuk Devletinin Tarihsel Gelişim Seyri hakkında aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) hazine teorisi yönetilenlere dolaylı da olsa belli bir mali güvence sağlayamamıştır.
b) Devlet ile devlet hazinesinin tek bir tüzel kişi olduğu düşüncesi benimsendikçe, hazine teorisi daha da kuvvetlenmiştir.
c) Hukuk devleti tabiri daha çok Anglo Sakson sistemini benimsemiş ülkelerde kullanılmaktadır.
d) Hukuk devleti keyfiliğin egemen oldu- ğu, hükümdarın keyfi istemleri ve bu keyfiliğe karşı hukuki yolların harekete geçirilemediği despotik veya polis devleti kavramlarının karşıtı olarak kullanılmaktadır.
e) Hukuk devletinde kişi veya organların kayıtsız şartsız, sınırlandırılmamış, şekli ve maddi anlamda iç hukukça belirlenmiş ve evrensel ilkelere uygun kanununun tanıdığı yetkilerin dışında kullanabileceği yetkileri de söz konusudur.

Yanıt Açıklaması:
hazine teorisi yöneti- lenlere yargı yolu ile dolaylı da olsa belli bir mali güvence sağlayabilmiştir.
Devlet ile devlet hazinesinin tek bir tüzel kişi olduğu düşüncesi benimsendikçe, hazine teorisi yavaş yavaş terk edilmiş, onun yeri- ni yine ilk önce Almanya'da "hukuk devleti" teorisi almıştır.
Hukuk devleti tabiri daha çok Kara Avrupası ülkelerinde kullanılmaktadır.Hukuk devleti keyfiliğin egemen oldu- ğu, hükümdarın keyfi istemleri ve bu keyfiliğe karşı hukuki yolların harekete geçirilemediği despotik veya polis devleti kavramlarının karşıtı olarak kullanılmaktadır. Hukuk devletinde hiç kimsenin veya organın kayıtsız şartsız, sınırlandırılmamış, şekli ve maddi anlamda iç hukukça belirlenmiş ve evrensel ilkelere uygun kanununun tanıdığı yetkilerin dışında kullanabileceği bir yetkisi söz konusu olamaz.

19.Soru
Aşağıdakilerden hangisi yardımcı kaynaklardandır?

a) Anayasa
b) Genelge
c) Kanun ve Cumhurbaşkanı Kararnameleri
d) Yönetmelik
e) Yargı içtihatları

Yanıt Açıklaması:
Sorunun doğru yanıtı E şıkkıdır. İdare hukukunda yazılı kaynakların yanında uygulamalara yön gösterici mahiyette kaynaklar da mevcuttur. Bunlardan ilki yargı içtihatlarıdır.

20.Soru
Kaymakamın köy muhtarı üzerindeki denetim yetkisine ilişkin aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) Kaymakama denetim yetkisinin ayrıca kanunla verilmesi gerekli değildir.
b) Kaymakamın yetkisi dar yoruma tabi tutulur.
c) Kaymakam muhtara sicil verebilir.
d) Kaymakamın muhtarı denetleyebilmesi için ikisinin aynı kamu tüzel kişisi içinde bulunmaları gerekir.
e) Kaymakam köy muhtarının üstü olduğundan onun yerine işlem yapabilir.

Yanıt Açıklaması: Kaymakam, merkezi idarenin taşra teşkilatındaki ilçenin başıdır. Muhtar ise bir yer yönünden yerinden yönetim kuruluşu olan köy tüzel kişiliğinin başında bulunur. Köyün merkezi idareden ayrı bir kamu tüzel kişiliği bulunması sebebiyle kaymakam ile arasındaki ilişki idari vesayet ilişkisidir. Dolayısıyla kaymakama denetim yetkisinin ayrıca kanunla verilmesi gerekir, muhtar yerine geçerek işlem yapamaz, sicil veremez (Ayrıca sicil zaten 2011 yılında kaldırılmıştır). İdari vesayet denetimi için aynı kamu tüzel kişisi içinde bulunmalarına gerek yoktur. Ancak kaymakamın yetkisi idari vesayet kapsamında olduğundan dar yoruma tabi tutulur.

ONLİNE DÖNEMDE NELER OLDU?

ONLİNE DÖNEM SORULARI 'SKYMOONPDF DEN TEMİN EDİLMİŞTİR…

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

Go Tell Them Now I Came Back
ProducerBySkyMoon

İDARE HUKUKU (HUK210U)

1. **Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarının özellikleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?**

Sayıştay'ın denetimine tabidirler

2. **İşlemi tesis edenin veya bir üst makamın mevcut bir idari işlemin geçerliliğine geleceğe yönelik olarak son verme konusunda açıkladığı iradeye ne ad verilir?**

İptal

3. **Aşağıdakilerden hangisi 1 sayılı cumhurbaşkanlığı teşkilatı hakkında cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile kurulan biri değildir?**

Digital baskı kurulu

4. **Kamu tüzel kişiliğinin herhangi bir biriminde kadrolu bir kamu görevlisinin işgal ettiği makamın geçici ya da sürekli olarak boşalması durumunda makamını köken yetkili kılınan amir tarafından asıl görevlisi atanınca ya kadar Görevine başlayıncaya kadar geçici olarak görevlendirilmesi ile doldurulmasına ne denir?**

Vekalet

5. **Aşağıdakilerden hangisi imtiyaz sözleşmelerinde İmtiyazcının haklarından biri değildir?**

Sözleşmeyi tek yanlı fesih hakkı

6. **Sağlık hizmetleri konusu bakımından ne tür bir kamu hizmetidir?**

Teknik

7. **I. Merkezden yönetim ilkesi devlet otoritesinin yürütülen işlemlerin tek bir merkezde ve burada bütün idarenin bir araya gelmesidir**

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

II. Merkezden yönetim ilkesinde hizmetlerin idare edilenlere götürülmesinde merkezi idare sorumlu olduğu için Götürülen Hizmetin harcamaları yani gelir ve giderleri devletin bütçesinden karşılanır
III. Merkezden yönetimler devletten ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptir
Merkezden yönetim ilkesi ile ilgili yukarıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

I ve II

8. Hukukun kaynaklarından bir kısmı hukuki çözümlerle oluşturulmasında aydınlatıcı yol gösterici yönlendirici ve yardım edici bir işlevi yüklenmiştir
Bu kaynaklara ne ad verilir

Yardımcı kaynaklar

9. Devleti hukuk tabii kılma amacından hareket eden idare hukukunun konusunu ve tanımının kamu kudreti kavramı ile açıklanabileceği düşüncesinde ileri süren hukukçu aşağıdakilerden hangisidir?

Mautice

10. Aşağıdakilerden hangisi idarenin asli kaynaklarından biri değildir?

milletlerarası anlaşmalar

11. İdarenin görev alanı içine giren bir konuda hangi idari merci irade açıklamaya ve dolayısıyla işlem tesis etmeye yetkili olduğunun belirlenmesi aşağıdakilerden hangisiyle açıklanır?

kişi yönünden yetki

12. Modern kamu hukukunun tamamını kamu hizmeti kavramı etrafında oluşturan ve devleti örgütlenmiş kamu hizmetlerinin iş birliği olarak tanımlayan hukukçu aşağıdakilerden hangisidir?

Leoti Duguir

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

13. Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmeti imtiyaz sözleşmelerinin sona erme sebeplerinden biri değildir?

Kamu hizmeti sağlayıcısını görevden alınması

14. Kamu mallarının devir ve ferağ yasağı kamu hizmetine Egemen Olan ilkelerden hangisinden kaynaklanır?

Süreklilik ve düzenlilik

15. Aşağıdakilerden hangisi 2018 yılında yürürlüğe giren anayasa değişiklikleri ile cumhurbaşkanına tanınan görev ve yetkilerinden biridir?

Gerekli gördüğü takdirde yasama yılının ilk günü TBMM'de açılış konuşmasını yapar

16. Devlet denetleme kurulu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

Devlet denetleme kurulu TBMM'nin isteği üzerine birimlerde her türlü idari soruşturma inceleme araştırma ve denetleme yapar

17. ..... Hukuki anlamda bir yetki olup aynı idare ve aynı kamu tüzel kişiliği bünyesinde idarenin bütünlüğünün sağlanması araçlarından biridir bu yetkinin anayasal dayanağı anayasanın 137 maddesinin düzenlemesidir.
Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

Hiyerarşi yetkisi

18. Karar almaya ilişkin yetkilerin tamamının hiyerarşik anlamda idarenin en başında bulunan kişilere tanınmasına ne ad verilir?

Merkeziyetçilik

19. Ajansların ulusal düzeyde koordinasyonundan aşağıdaki bakanlıklardan hangisi sorumludur?

sanayi ve teknoloji bakanlığı

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

20. Aşağıdakilerden hangisi idarenin özel hukuk sözleşmelerindendir?

Orman işletme sözleşmeleri

21. İşlemi tesis eden il veya bir üst makamın mevcut bir idari işlemin geçerliliğini geleceğe yönelik olarak son verme konusunda açıkladığı iradeye ne ad verilir?

İptal

22. İl Genel meclisi'nin feshi ne karar verme yetkisi aşağıdakilerden hangisine aittir?

Danıştay

23. Aşağıdakilerden hangisi yüksek askeri şura'nın üyelerinden biri değildir?

TBMM başkanı

24. Aşağıdakilerden hangisi idari işlemin idari işlemi yapan iradenin iradesine bağlı olarak gerçekleşen sona erme nedenlerinden biri değildir?

Geri alma

25. Aşağıdakilerden hangisi 1984 tarihi ve devlet ihale kanununun öngördüğü ihale usulleri nden biri değildir?

Doğrudan temin

26. Aşağıdakilerden hangisi idari işlemin idari işlemi yapan iradenin iradesine bağlı olarak gerçekleşen sona erme nedenlerinden biri değildir?

İdari işlemde sakatlık

27. Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

Sınırlandırma ölçülülük ilkesine uygun olmalıdır

28. Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmetlerinin görülme usullerinden biri değildir?

İktisat

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

29. Aşağıdakilerden hangisi merkezden yönetimin faydalarından biri değildir?

Kırtasiyeciliği arttırır

30. Aşağıdakilerden hangisi kamu hukuku tüzel kişiliklerinin özelliklerinden biri değildir?

Kamu tüzel kişilerinin amacı belirli kişilerin kişisel çıkarlarını gerçekleştirmek ya da kar elde etmektir

31. Karar almaya ilişkin yetkilerin tamamının hiyerarşik anlamda idarenin en başında bulunan kişilere tanınmasına ne ad verilir?

Merkeziyetçilik

32. I. İdari vesayet merkezi idare ile yerinden yönetim kuruluşları arasında bütünlüğü sağlayan hukuki bir araçtır
II. İdari vesayet hiyerarşi ile birlikte idarenin bütünlüğünü sağlayan iki yöntemden biridir
III. İdari vesayet yetkisini kullanabilecek makamların bu yetkiyi bizzat kullanması gerekmez
İdari vesayet ile ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

I ve II

33. Aşağıdakilerden hangisi idareyi anayasal bir yükümlülük olarak kurma zorunluluğu getirilmiş kamu hizmetlerinden biri değildir?

Ulaşım

34. Yürürlükteki kurallara uygun bir şekilde ve bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilen hukuki duruma ne ad verilir?

Kazanılmış hak

35. Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmeti imtiyaz sözleşmelerinin sona erme sebeplerinden biri değildir?

kamu hizmeti sağlayıcısını görevden alınması

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

36. İdarenin görev alanına giren bir yetkisiz bir merci veya idare yabancı bir kişi tarafından karar alınması halinde ortaya çıkan ve alınan kararın yok sayıldığı sakatlık haline ne ad verilir?

Yetki gaspı

37. I. Cumhurbaşkanı
II. bakanlıklar
III. kamu tüzel kişileri
IV. TBMM
Anayasanın 124 maddesine göre yukarıdakilerden hangilerine yönetmelik çıkarma yetkisi tanınmıştır?

I II ve III

38. Yürütüldüğü alan esas alınarak yapılan ayrımda Türkiye'de demiryolu taşımacılığı hangi tür kamu hizmetleri arasında yer alır?

Ulaşım hizmeti

39. Ast, hiyerarşik üstünün verdiği aşağıdaki emirlerden hangisini Emir yazılı olarak yenilen sebile yerine getiremez?

Kanuna aykırı Emirler

40. Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmetlerinin görülme usulleri nden biri değildir?

İktisat

41. Yapılan başvurunun idare tarafından kaç gün içinde cevaplandırılması halinde işleminiz zımnen reddedildiği kabul edilir?

60

42. Aşağıdakilerden hangisi hukuk devletinin gerekleri arasında yer almaz?

Kanunsuz suç ve ceza konulmaması

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

43. Kamu hizmetlerinin kamu kesiminde yer alan tüzel kişilere Kendi aracı personeli ve parası ile gördürülmesi usulü aşağıdakilerden hangisidir?

müşterek emanet

44. Vergi ve benzeri mali yükümlülükler konusunda Sayıştay ile Danıştay kararları arasındaki uyuşmazlık ne şekilde çözümlenir?

Danıştay kararları esas alınır

45. Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarının özellikleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

Sayıştay'ın denetimine tabidirler

46. Gerekli koşulları taşıyan iller aşağıdaki işlemlerden hangisi ile büyükşehir belediyesi'ne dönüştürülür?

Kanun

47. Her yerde ve her sistemde kabul gören hukuk ilke ve kurallarına ne ad verilir?

Hukukun evrensel ilkeleri

48. Aşağıdakilerden hangisi üzerinde hiyerarşi yetkisi kullanılabilir?

Memurların işlemleri

49. Kamu ihale uyuşmazlıklarının çözümü ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

İhalenin imzalanmasına kadar yapılan işlemlere karşı idari yargıda iptal davası açılabilir

50. Genelkurmay başkanının görev süresi kaç yıldır?

4

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

51. I. Cumhurbaşkanı
II. TBMM
III. Hazine ve maliye bakanlığı
Kamu hizmetini koruma yetkisi yukarıdakilerden hangisine aittir?

I ve II

52. İstifa eden bir memurun yerine 1 ay içerisinde yeni bir memur veya vekil gelene kadar beklemesi kamu hizmetine Egemen olan temel ilkelerden hangisinin gereğidir?

Süreklilik ve düzenlilik

53. Seçilme yeterliliğini kaybeden belediye başkanının başkanlık sıfatı aşağıdakilerden hangisinin kararı ile sona erer?

Danıştay

54. Aşağıdakilerden hangisi hiyerarşik yetkisinin kapsamı içerisinde yer almaz?

Adli para cezasına hükmetme

55. İdarenin görev alanı içine giren bir konuda hangi idari merciin irade açıklamaya ve dolayısıyla işlem tesis etmeye yetkili olduğunun belirlenmesi Aşağıdakilerden hangisi ile açıklanır?

Vekalet

56. I. Danıştay
II. Milli güvenlik kurulu
III. Yüksek askeri şura
Yukarıdaki merkezi idarenin yardımcı kuruluşlarından hangileri aynı zamanda 1982 anayasası'nda yüksek mahkeme olarak düzenlenmiştir?

Yalnız I

57. Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmetine Egemen olan temel ilkelerden biri değildir?

Değişmezlik

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

58. Cumhurbaşkanlığı makamının herhangi bir nedenle boşalması halinde kaç gün içinde Cumhurbaşkanı seçimi yapılır?

45

59. İhalelerin isteklilerin yanısıra hazır bulunan herkesin önünde açık olarak yapılması ve ihale dışı kalan veya teklifi uygun görülmeyen isteklilerin talep etmesi halinde yazılı olarak gerekçelerin bildirilmesi olarak ifade edilen kamu ihale kanunu'nun temel ilkesi aşağıdakilerden hangisidir?

Kamuoyu denetimi

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

İDARİ HUKUK HUK210U

Soru 1: I BAKAN YARDIMCILIKLARI

II VALİLİKLER

III DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU ÜYELİKLERİ

IV. BELEDİYE BAŞKANLIKLARI

Yukardakiler hangileri istinai memurlardandır.

Cevap: I,II,II

Soru 2: Her yerde ve her sistemde kabul gören hukuk ilke kurallarına ne ad verilir.

Cevap :Hukukun evrensel ilkeleri

Soru 3: I Kolluk yetkisi kullanılması zorunlu (Zecrin) ve amir (buyurucu) bir yetkidir.

II Kolluk yetkisi önleyici ve koruyucu kapsamındandır,genelde yasak cezalar zorlayıcı ve bastırıcı müeyyideler şeklinde ortaya çıkar.

III İdari kolluğun işlem ve eylemleri karşı tarafa rıza ve muvaffakati ile yerine getilirir.

IV.kolluk yetkisi idari sözleşmeler veya diğer yollarla devredilemez ve paylaşılamaz bir yetkidir.

Yukardakilerden hangileri idari kolluğun özeliklerindedir.

Cevap: I,II,IV

Soru 4: Aşağıdakilerden hangisi idari kolluğu makamlarından değildir.

Cevap: Belediye meclisi

Soru5: I istimval yetkisinin kanuna açıkça düzenlenmiş olması gerekir

II olağan zamanlarda istimvala başvuralamaz

III İstimval usulunun uygulanmasından doğan bedel uyuşmazlıkları idari yargıda görülür

IV İstimval yöntemi ile el konulan malın karşılığı sahibine ödenir.

İstimval usulu ile ilgili yukarıdakilerden hangileri doğrudur.

Cevap: I,II,IV

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

Soru 6 : İstifa eden bir memurun yerine bir ay içinde yeni bir memur vekil gelene kadar beklemesi,kamu hizmetleri egemen olan temel ilkelerden hangisinin gereğidir.

Cevap:Süreklilik ve düzenlilik

Soru 7: I Esas ve usulere kanunla düzenlenir

II Devlet ve kamu tüzel kişiler tarafından yapılır.

III Kamu yararı amacı ile yapılır.

Iv. Taşınır ve taşınmaz malları tümü hakkında yapılır

Cevap: I,II,III

Soru 8: Aşağıdakilerden hangisi devlet memurlarına verilecek disiplin cezalarından biri değildir.

Cevap: Görev yerini değiştirme

Soru 9:Aşağıdakilerden hangisi idari hukukunun yardımcı kaynaklarından biridir.

Cevap:Yargı kararları

Soru 10:idarenin elindeki bir malı kamusal mal statüsüne sokan işlem aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap:tahsis

Soru 11 : Merkezi idari ile yerinde yerinden yönetim idareleri arasındaki bütünlüğü sağlayan hukuki aşağıdakilerdeki hangisidir.

Cevap:idari vesayet

Soru 12: İdarenin eylem ve işlemlerinden kaynaklanan zararların tazmini aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır.

Cevap:Sadece zarar gören kişi değil zarar görenin yakınlarında tazminant talep edebilir

Soru 13: Aşağıdakilerden hangisi devlet memuru olmak şartlarından biri değildir.

Cevap: iki yabancı dil bilmek

Soru 14:Valilerin görev süresi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur.

Cevap:Atandıkları tarihte görevde bulunan cumhurbaşkanın görev süresi geçemez

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

Soru 15 :Baraj inşaat sebebiyle şelalenin kuruması sonucunda tesise gelen turist sayısı azalan işletme sahibi uğradığı zararın tazminini aşağıdaki sorumluluk hallerinden hangisi talep edebilir

Cevap: Kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi

Soru16 :Aşağıdakilerden hangisi genel idari kolluklarından biridir.

Cevap:Sahil güvenlik

Soru 17: Düzenleyici ve denetleyici kurullar aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır.

Cevap:İlişkili oldukları bakanlığı hiyerarşik denetimine tabidirler

Soru 18 : idari işlemlerin yapıldığı andan kanuni bir dayanağının varsayılmasına ve hukuka uygun kabul edilmesine ne ad verilir.

Cevap: Hukuka uygunluk karinesi

Soru:19 kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi kapsamında idarenin sorumluluğuna gidilebilmesi için aşağıdakilerden hangisi aranmaz

Cevap: Kusur

Soru 20 :Aşağıdakilerden hangisi hizmet mallarından biridir.

Cevap : hastane binası

Soru 21 I Kamusal mallardan tahsis amacına uygun veya bu amaçla bağdaşır şekilden yararlanılır…

II idare kamusal malları kullanmaya elverişli…

III Kamu mallarından yararlanmada idarenin üstün ve…..

IV kamusal mallardan yararlanma hakkına idarenin kamusal…..

Yukarıdakilerden hangileri kamusal mallardan yararlanmanın genel ilkelerindedir.

Cevap: I,II,III,IV

Soru 22 : Aşağıdakilerden hangisi kamu düzenin yeni unsurlarından biridir.

Cevap: İnsan onuru

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

Soru 23: Aşağıdakilerden hangisi memurların hak ve ayrıcalıklarından biridir.

Cevap: üçüncü kişilerin insaf ve iftiralarına karşı korunma

Soru 24: Belediye sınırları içerisinde umuma açık yerlerin açılış kapanış saatlerinin belirleyen ve kanundan öngürülen idari yaptırım ve para cezalarını uygulayan idari kolluk makamı aşağıdakilerden hangisidir.

Cevap:Belediye encünmeni

Soru 25 :Aşağıdakilerden hangisi memurların müspet ödemelerinden biridir.

Cevap: Mal bildiriminden bulunma

SKYMOON PDF

Soru 26: I Hizmeti kötü işlemesi

II hizmeti geç işlemesi

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

III hizmetin hiç işlememesi

IV hizmetin niteliğinin değiştirilmesi

SINCE 2020

Yukarıdakilerden hangileri hizmet kusuru hallerdendir.

Cevap: I,II,III

Soru 27 : idarenin yürüttüğü faaliyetin dışından cereyan eden önceden öngürülmesi ve önlenmesi mümkün olmayan olaylara ne ad verilir.

Cevap: Mücbir Sebep

Soru 28: Yetki saptırması idari işlemlerin hangi unsurundaki hukuka aykırılık halini ifade eder.

Cevap: Amaç

Soru 29 :Aşağıdakilerden hangisi idareye anayasal bir yükümlülük kurma zorunluluğu getirilmiş kamu hizmetlerinden biri değildir.

Cevap:Ulaşım

Soru 30: Bakanlık yardımcılarının atama yetkisine aşadakilerden hangisine aittir.

Cevap: Cumhurbaşkanı

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

Soru 32 :I Sınır koruculari

II Silahlı Köy koruculari

III Gönüllü güvenlik koruculari

IV.Güvenlik koruculari

Yukarıdakilerden hangileri köy korucularındandır.

Cevap:II,III,IV

Soru 33:I Esas ve usulleri kanunla düzenlenir

II Devlet ve kamu tüzel kişileri tarafından yapılır

III Kamu yararı amacıyla yapılır

IV Taşınır ve taşınmaz malların tümü hakkında yapılır.

Yukarıdakilerden hangileri kamulaştırmanın temel ilkelerindedir.

Cevap: I,II,III

Soru 34 :Aşağıdakilerden hangisi idarenin mal ihtiyacının karşılanmasındaki olağan usullerden biri değildir.

Cevap:İstimval

Soru 35:Aşağıdakilerden hangisi merkezi idari kolluk makamlarından biri değildir.

Cevap:Belediye meclisi

Soru 36: I Sınıflandırma

II Kariyer

III Liyakat

IV. Serbestlik

Yukarıdakilerden hangileri Devlet memurları kanun,unun dayandığı temel ilkelerindedir.

Cevap:I

Soru 37:Aşağıdakilerden hangisi Yüksek Askeri Şura,nın üyelerinden biri değildir.

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

Cevap:Yüksek askeri şura genel sekrerteri

Soru 38: Aşağıdakilerden hangisi özel idari kolluklarından biridir

Cevap: Ordu zabıtası

Soru 39: İşlemi tesis edenin veya bir üst makamın mevcut bir idari işlemin geçerliliğine geleceğe yönelik olarak son verme konusunda açıkladığı iradeye ne ad verilir.

Cevap:Kaldırma

Soru 41:Aşağıdakilerden hangisi kamulaştırma kanunun 5 ve 6.maddesine göre kamu yararı vermeye yetkili mercilerden biri değildir.

Cevap:Belediye encümeni

Soru 42:I Cumhurbaşkanlığı Kararı ile atananlar

II Kura usulü ile atananlar

III Cumhurbaşkanlığı onayı ile atananlar

IV. ilgili cumhurbaşkanı yardımcısı bakan veya atamaya yetkili amirler tarafından atananlar

Yukarıdakilerden hangileri 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde öngürülen atama usullerindendir.

Cevap: I,III,IV

Soru 43: Yargı yetkisi Türk milleti adına aşağıdakilerden hangisi tarafından kullanılır

Cevap:Hakimler ve savcılar kurulu

Soru 44 :Aşağıdakilerden hangisi imtiyaz sözleşmelerinde idarenin yetkilerinden biri değildir.

Cevap: kamu hizmetini bizzat yürütmek

Soru 45:Milli güvenliğin sağlanmasından aşağıdakilerden hangisi sorumludur.

Cevap: Cumhurbaşkanı

Soru 46 : İdarenin faliyetleri içinde ve sırasında meydana gelen öngürülmesi ve önlenmesi mümkün olmayan olaylara ne ad verilir

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

Cevap:Beklenmeyen Hal

Soru 48 : Mit başkanlığı uktesinde devletin genel ve milli güvenliğine sorumlu aşağıdakilerden hangisidir.

Cevap:Siyasi polis

Soru 49 : I Kamulaştırma bedeli için yeterli ödeneğin temin edilmesi

II Kamulaştıracak taşınmazın belirlenmesi

III Kamu yararı kararı alınması

IV Kamulaştırma bedelinin tespiti

V Kamulaştırma kararı alınması ve tapu şerhinin tapu siciline şerh verilmesi

VI Satın alma usulu denenmesi

Anayasının 46.maddesine ve kamulaştırma kanuna göre kamulaştırmanın idari aşamalarını sıralaması .....

Cevap:I,III,II,V,IV,V

Soru 50 : I Kusursuz sorumluluğun asli olması

II mağdur için elverişliliği

III Zararın normal ve özel olması

IV kusursuz sorunun orijinal olması

Yukarıdakilerden hangileri kusursuz sorumluluğun özeliklerindedir.

Cevap:Hepsi

Soru 51 1982 anayasasın'a göre görevleri ile ilgili bir suçtan haklarında soruşturma açılan belediye meclis üyelerini görevden uzaklaştırma yetkisi aşağıdakilerden hangisine aittir.
Cevap: İçişleri bakanlığı

Soru 52: Aşağıdakilerden hangisi kendi özel personel rejimi olan kamu görevlilerinden biri değildir.
Cevap: Vergi Dairesi Memurları

Soru 53 :İdarenin bünyesinde belli bir tehlike taşıyan faaliyetler sebebiyle oluşan zararlardan sorumlu olmasına ne ad verilir.
Cevap: Risk ilkesi gereğince sorumluluk

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS JUST FOLLOW...
SINCE 2020

Soru 53 :İdarenin bünyesinde belli bir tehlike taşıyan faaliyetler sebebiyle oluşan zararlardan sorumlu olmasına ne ad verilir.

Cevap: Risk ilkesi gereğince sorumluluk

Soru 54: I Kamu güvenliği
II Estetik
III Genel sağlık
IV. genel ahlak
Yukarıdakilerden hangileri geleneksel anlayışa göre kamu düzen unsurlarındadır

Cevap: I,III,IV.

Soru 55 : Aşağıdakilerden hangisi idarenin hem kusura dayanan hemde kusursuz sorumluluğunu ortadan kaldırır?

Cevap:Mücbir sebep

Soru 56: Mezuniyetsiz veya kurumlarınca kabul edilen mazereti olmaksızın görevin terk edilmesi ve bu terkin kesintisiz ..... devametmesi halinde yazılı müracaat şartı aranmaksızın çekilme isteğinde bulunulmuş sayılır.

Cevap:10

Soru 57 : I Genelkurmay başkanlığınca Silahlı kuvvetler için lüzum görülecek haber ve istihbaratı yapılacak protokole göre Genelkurmay başkanlığına ulaştırması
II İstihbarata karşı olmak
III Dış güvenlik terörle mücadele ve milli güvenliğe ilişkin konularda Cumhurbaşkanınca verilen görevleri yerine getirmek
IV Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korumalarını yapmak
Yukarıdakilerden hangileri Milli istihbarat teşkilatının temel görevlerindedir.

Cevap: I,II ve III

Soru 58 : I Bayındırlık eserlerinde kaynaklanan zararlar
II Kamu hastanelerindeki tedavi faaliyetlerinden kaynaklanan zararlar
III Kamu hizmetinin organizasyonunaki eksiklik sebebiyle ortaya çıkan zararlar
IV. Kamu görevlisini görevini yürütürken öç alma kasdıyla hareket etmesinden doğan zararlar
Yukarıdakilerden hangilerinde idarenin kusurlu olduğu karine olarak kabul edilir.

Cevap: I,II ve III

Soru 60:İdarenin eylem ve işlemlerinden kaynaklanan zararlarıb tazmini ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır.

Cevap:Sadece zarar gören kişi deil zarar görenin yakınlarıda tazminant talep edebilir.

Soru 61: Aşağıdakilerden hangisi idareye tamamen yabancı bir kişi tarafından karar alınması şeklinden ortaya çıkan yetki gaspının istinası niteliğinedir.

Cevap: Fiili memur teorisi

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

İDARE HUKUKU - HUK210U- Final

1. Aşağıdakilerden hangisi imtiyaz sözleşmelerinde idarenin yetkilerinden biri değildir **Cevap:** Kamu hizmetini bizzat yürütme

2. Aşağıdakilerden hangisi idare hukukunun yardımcı kaynaklarından biridir
Cevap: Yargı kararları

3. Her yerde ve her sistemde kabul gören hukuk ilke ve kurallarına ne ad verilir **Cevap:** Hukukun Evrensel ilkeleri

4. Aşağıdakilerden hangisi Merkezi İdari kolluk makamlarından biri değildir
Cevap: Belediye meclisi

5. Aşağıdakilerden hangisi memurların müspet ödevlerinden biridir
Cevap: Mal bildiriminde bulunma

6. Aşağıdakilerden hangisi memurların hak ve ayrıcalıklarından biridir
Cevap: Üçüncü kişilerin İsnat ve iftiraların a karşı korunma

7. İstifa eden bir memurun yerine bir ay içinde yeni bir memur veya vekil gelene kadar beklemesi kamu hizmetine Egemen olan temel ilkelerden hangisinin gereğidir
Cevap: Süreklilik ve düzenlilik

8. Belediye sınırları içinde Umuma açık yerlerin açılış kapanış saatlerini belirleyen ve kanunda öngörülen idari yaptırım ve para cezalarını uygulayan İdari kolluk makamı aşağıdakilerden hangisidir
Cevap: Belediye encümeni

9. I. Anonimdir
II. kişilerden bağımsızdır
III. geneldir
IV. değişmezdir

yukarıdakilerden hangileri hizmet kusurunun özelliklerindendir
Cevap: I, II ve III

10. İşlemi tesis edenin veya bir üst makamı mevcut bir idari işlemin geçerliliğini geleceğe yönelik olarak son verme konusunda açıkladığı iradeye ne ad verilir
Cevap: Kaldırma

11. Düzenleyici ve denetleyici kurumlar ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır
Cevap: İlişkili oldukları Bakanlığın hiyerarşik denetimine tabidirler

12. Valilerin görev süresi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur
Cevap: Atandıkları tarihte görevde bulunan cumhurbaşkanının görev süresini geçemez

13. Merkezi idare ile yerinden yönetim idareleri arasındaki bütünlüğü sağlayan hukuki süreç aşağıdakilerden hangisidir
Cevap: İdari Vesayet

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

14. Kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi kapsamında idarenin sorumluluğuna gidilebilmesi için aşağıdaki şartlardan hangisi aranmaz
Cevap: Kusur

15. Malın kamusal mal statüsü devam ettiği sürece satım takas gibi işlemlere konu olmaması kamusal malların hangi özelliğinden kaynaklanır
Cevap: Devir ve ferağ edilemezliğinden

16. 1982 anayasasına göre görevleri ile ilgili bir suçtan haklarında soruşturma açılan belediye meclis üyelerini görevden uzaklaştırma yetkisi aşağıdakilerden hangisidir
Cevap: İçişleri Bakanlığı

17. Aşağıdakilerden hangisi hizmet mallarından biridir
Cevap: Hastane binası

18. Aşağıdakilerden hangisi idareye tamamen yabancı bir kişi tarafından karar alınması şeklinde ortaya çıkan yetki gaspının istisnası niteliğindedir
Cevap: Fiili Memur teorisi

19. Baraj inşaatı sebebiyle şelalenin kuruması sonucunda tesise gelen turist sayısı azalan işletme sahibi uğradığı zararın tazmini aşağıdaki sorumluluk hallerinden hangisine göre talep edebilir
Cevap: Kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi

20. I. Genelkurmay başkanlığınca silahlı kuvvetler için lüzum görülecek haber ve istihbaratı yapılacak protokole göre Genelkurmay Başkanlığı'naulaştırmak
II. istihbarata karşı koymak
III. Dış Güvenlik terörle mücadele ve milli güvenliğe ilişkin konularda cumhurbaşkanınca verilen görevleri yerine getirmek
IV. Ceza infaz kurumları ve tutukevleri nin dış korumalarını yapmak
yukarıdakilerden hangileri milli istihbarat teşkilatının Temel görevlerindendir
Cevap: I, II ve III

21. I. Bakan yardımcılıkları
II. valilikler
III. Din İşleri Yüksek Kurulu üyelikleri
IV. belediye başkanlıkları

yukarıdakilerden hangileri istisnai memurluklardandır
Cevap: I, II ve III

22. Aşağıdakilerden hangisi kamu düzeninin yeni unsurları arasında yer alır
Cevap: İnsan onuru

23. Aşağıdakilerden hangisi memurluğu sona erdiren hallerden biri değildir
Cevap: Görev yeri değiştirme

24. Aşağıdakilerden hangisi kamulaştırma kanunu'nun 5 ve 6. maddesine göre kamu yararı kararı vermeye yetkili Merci illerden biri değildir
Cevap: Yükseköğretim Kurulu

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

25. I. Kamulaştırma Bedeli için yeterli ödeneğin temin edilmesi
II. kamulaştırılacak taşınmazın belirlenmesi
III. kamu yararı kararının alınması
IV. kamulaştırma bedelinin tespiti
V. kamulaştırma kararının alınması ve tapu siciline şerh verilmesi
VI. satın alma usulünün denenmesi

Anayasanın 46 maddesi ve Kamulaştırma Kanunu'na göre kamulaştırmanın idari aşamaların sırası Aşağıdakilerden hangisinde doğru sıralama ile verilmiştir
Cevap: I, III, II, Vi IV, VI

26. I. İstimval yetkisinin kanunda açıkça düzenlenmiş olması gerekir
II. Olağan zamanlarda istimvale başvurulamaz
III. İstimval usulünün uygulanmasından Doğan Bedel uyuşmazlıkları İdari yargıda görülür
IV. İstimval yöntemi ile el konulan malın karşılığı sahibine ödenir

İstimval usulü ile ilgili yukarıdakilerden hangileri doğrudur
Cevap: I, II ve IV

27. İdarenin yürüttüğü faaliyetleri dışında cereyan eden önceden öngörülmesi ve önlenmesi mümkün olmayan olaylara ne ad verilir
Cevap: Mücbir sebep

28. İdarenin elindeki bir mala kamusal mal statüsüne sokan işlem aşağıdakilerden hangisidir
Cevap: Kamulaştırma

29. Yargı yetkisi Türk milleti adına aşağıdakilerden hangisi tarafından kullanılır
Cevap: Bağımsız ve tarafsız mahkemeler

30. İdarenin bünyesinde belli bir tehlike Taşıyan faaliyetler sebebiyle oluşan zararlardan sorumlu olmasına ne ad verilir
Cevap: Kamu külfetleri karşısında eşitlik

31. I. Kolluk yetkisi kullanılması zorunlu zecri ve Amir buyurucu bir yetkidir
II. Kolluk yetkisi önleyici ve koruyucu kapsamdadır genelde yasak cezalar zorlayıcı ve bastırıcı müeyyideler şeklinde ortaya çıkar
III. İdari kolluğun işlem ve eylemleri karşı tarafın rıza ve muvaffakati ile yerine getirilir
IV. Kolluk yetkisi idari sözleşmeler veya diğer yollarla devredilemez ve paylaşılamaz bir yetkidir

Yukarıdakilerden hangileri idari kolluğun özelliklerindendir
Cevap: I, II ve IV

32. Bakan yardımcılarını atama yetkisi aşağıdakilerden hangisine aittir
Cevap: Cumhurbaşkanı

33. Aşağıdakilerden hangisi özel idari kolluklardan biridir
Cevap: Ordu zabıtası

34. Aşağıdakilerden hangisi devlet memurlarına verilecek disiplin cezalarından biri değildir
Cevap: Görev yerini değiştirme

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

35. Aşağıdakilerden hangisi idarenin hem Kusura dayanan hem de kusursuz sorumluluğunu ortadan kaldırır
Cevap: Mücbir sebep

36. Milli güvenliğin sağlanmasından Aşağıdakilerden hangisi sorumludur
Cevap: Cumhurbaşkanı

37. Aşağıdakilerden hangisi genel idari kolluklardan biridir
Cevap: Sahil Güvenlik

38. I. Esas ve usulleri kanunla düzenlenir
II. devlet ve kamu tüzel kişileri tarafından yapılır
III. kamu yararı amacıyla yapılır
IV. taşınır ve taşınmaz malların tümü hakkında yapılır

Yukarıdakilerden hangileri kabul araştırmanın Temel ilkelerindendir
Cevap: I, II ve III

39. Aşağıdakilerden hangisi kendi özel personel rejimi olan kamu görevlilerinden biri değildir
Cevap: Vergi Dairesi memurları

40. Aşağıdakilerden hangisi devlet memuru olma şartlarından biri değildir
Cevap: 2 yabancı dil bilmek

41. I. Sınır koruculari
II. Silahlı köy koruculari
III. Gönüllü güvenlik koruculari
IV. Güvenlik koruculari

Yukarıdakilerden hangileri köy koruculariındandır
Cevap: II, III ve IV

42. I. Bayındırlık eserlerinden kaynaklanan zararlar

II. Kamu hastanelerindeki tedavi faaliyetlerinden kaynaklanan zararlar
III. Kamu hizmetinin organizasyonundaki eksiklik sebebiyle ortaya çıkan zararlar
IV. Kamu görevlisini görevini yürütürken öç alma kastıyla hareket etmesinden Doğan zararlar

Yukarıdakilerden hangilerinde idarenin kusurlu olduğu Karine olarak kabul edilir
Cevap: I, II ve III

43. I. Cumhurbaşkanı kararı ile atananlar

II. kura usulü atananlar
III. Cumhurbaşkanı onayı ile atananlar
IV. ilgili Cumhurbaşkanı yardımcısı bakan veya atamaya yetkili amirler tarafından atananlar

yukarıdakilerden hangileri 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde öngörülen adama usullerinden dir
Cevap: I, III ve IV

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

44. I. Sınıflandırma
II. kariyer
III. Liyakat
IV. Serbestlik

Yukarıdakilerden hangileri Devlet Memurları Kanununun dayandığı temel ilkelerdendir
Cevap: I, II ve III

45. İdari işlemlerin yapıldığı anda Kanuni bir dayanağının var sayılmasına ve hukuka uygun kabul edilme…..
Cevap: Hukuka uygunluk karinesi

46. Düzenleyici ve denetleyici kurumlar ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır
Cevap: İlişkili oldukları bakanlığın hiyerarşik denetimine tabidirler

47. Aşağıdakilerden hangisi idareye anayasal bir yükümlülük olarak kurma zorunluluğu getirilmiş kamu hizmet.…
Cevap: Ulaşım

48. Aşağıdakilerden hangisi idarenin mal ihtiyacının karşılanmasında ki olağan usullerden biri değildir
Cevap: İstimval

49. I. Hizmetin Kötü işlemesi

II. Hizmetin geç işlemesi
III. Hizmetin hiç işlememesi
IV. Hizmetin niteliğinin değiştirilmesi

Yukarıdakilerden hangileri hizmet kusuru hallerindendir
Cevap: I, II ve III

50. Aşağıdakilerden hangisi Yüksek Askeri Şura'nın üyelerinden biri değildir
Cevap: Yüksek Askeri Şura Genel Sekreteri

51. Düzenleyici ve denetleyici kurumlar ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır
Cevap: İlişkili oldukları bakanlığın hiyerarşik denetimine tabidirler.

52. I. Kusursuz sorumluluğun Asli olması

II. Mağdur için elverişliliği
III. zararına anormal ve özel olması
IV. kusursuz sorumluluğun orjinal olması

yukarıdakilerden hangileri kusursuz sorumluluğun özelliklerindendir.
Cevap: II, III ve IV

53. MİT Başkanlığı uhdesinde devletin genel ve milli güvenliğine ilişkin konularda sorumlu kolluk aşağıdakilerden hangisidir
Cevap: Siyasi Polis

54. Mezuniyetsiz veya kurumlarınca kabul edilen Mazereti olmaksızın görevin terk edilmesi ve bu terkin kesintisiz ……. devam etmesi halinde yazılı müracaat şartı aranmaksızın çekilme isteğinde bulunulmuş sayılır
Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar
Cevap: 10

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

55. Aşağıdakilerden hangisi yasama organının görev ve yetkilerinden biri değildir
Cevap: Olağanüstü hal ilan etmek

56. Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmetine Egemen olan ilkelerden biri değildir
Cevap: Eşitlik

57. Kamulaştırmanın satın alma usulü ile yapılmaması halinde kamulaştırma bedelinin tespite Aşağıdakilerden hangisi yetkilidir
Cevap: Kamulaştırmayı yapan idare

58. I. Kamu güvenliği
II. Estetik
III. gene sağlık
IV. Genel ahlak

yukarıdakilerden hangileri geleneksel anlayışa göre kamu düzeni unsurlarındandır
Cevap: I, III ve IV

59. İdarenin faaliyetleri içinde ve sırasında meydana gelen öngörülmesi ve önlenmesi mümkün olmayan olaylara ne ad verilir
Cevap: Mücbir sebep

60. I. Genelkurmay başkanlığınca silahlı kuvvetler için lüzum görülecek haber ve istihbaratı yapılacak protokole göre Genelkurmay başkanlığına ulaştırmak
II. İstihbarata karşı koymak
III. Dış Güvenlik terörle mücadele ve milli güvenliğine ilişkin konularda cumhurbaşkanınca verilen görevleri yerine getirmek
IV. Ceza infaz kurumları ve tutukevleri nin dış korumalarını yapmak

Yukarıdakilerden hangileri milli istihbarat teşkilatının Temel görevlerindendir
Cevap: I, II ve III

61. İdarenin eylem ve işlemlerinden kaynaklanan zararların tazmini ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır
Cevap: Zararın tam tazmini gerekir.

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

İDARE HUKUKU 2021 BAHAR VİZE

1) Aşağıdakilerden hangisi idarenin özel hukuka tâbi sözleşmelerinden biridir?

A) Yap-İşlet-Devret

B) İltizam Sözleşmesi

C) İdari Hizmet Sözleşmesi

D) Maden işletme sözleşmesi

E) İmtiyaz

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

2) Aşağıdakilerden hangisi kamu mallarının belirlenme ölçütlerinden biridir?

A) Malın idarenin mülkiyetinde olması

B) Malın belli bir vakfa tahsis edilmiş olması

C) Malın alınıp satılmaya elverişli olması

D) Malın taşınmaz olması

E) Malın tarihi bir değere sahip olması

3) Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmetinin özelliklerinden biri değildir?

A) Kamu hizmetlerinin mutlaka idarece yürütülmesi gerekmez.

B) Kamu hizmetlerinin kurulmasında ve kaldırılmasında asli yetki yasama organına aittir.

C) Kamu hizmetlerinin kamu hukuku kurallarına göre yürütülmesi zorunlu değildir.

D) Kamu hizmetlerinin özel hukuk sözleşmesi ile özel hukuk kişilerine gördürülmesi mümkün değildir.

E) Toplumun yarar sağladığı hizmettir ama her yarar sağlayan faaliyet kamu hizmeti değildir.

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

4) Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Tüm kamu hizmetlerinin bedelsiz olarak sunulması zorunluluğu vardır.

B) İdarenin kamu hizmetlerini sunarken aynı statüde olanlara eşit davranma yükümlülüğü vardır.

C) Kamu hizmetlerini sunan kişilerin sundukları hizmetleri değişen koşullara uyarlama yükümlülüğü yoktur.

D) Kamu hizmetlerinin eşitliği ilkesi, hizmetin herkese eşit olarak sunulması anlamındadır.

E) Kamu hizmetlerinin sürekliliği ilkesi, hizmetin kesintisiz sunulması anlamındadır.

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

5) Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Kamu tüzel kişiliği, kanunun açıkça öngördüğü hallerde idari işlem ile de kurulabilir.

B) Kamu tüzel kişiliğini sadece kanun koruyucu kurabilir.

C) Anayasada yer alanlar dışında kamu tüzel kişiliği kurulamaz.

D) İdare istediği zaman kamu tüzel kişiliği kurabilir.

E) Kamu tüzel kişiliği, kendiliğinden kurulur.

6) Aşağıdakilerden hangisi idari işlevin özellikleri arasında yer alır?

A) Uyuşmazlıkları çözmeyi amaçlar.

B) Sadece ekonomik içeriklidir.

C) Kamu gücü kullanılarak yerine getirilir.

D) Sadece idare tarafından yerine getirilir.

E) Zaman zaman yerine getirilir.

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

7) Aşağıdakilerden hangisi kamu ihale usulleri arasında yer almaz?

A) Belli istekliler arasında ihale usulü

B) Açık ihale usulü

C) Pazarlık usulü

D) Doğrudan temin usulü

E) Serbest sözleşme usulü

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS, JUST FOLLOW...
SINCE 2020

8) Aşağıdakilerden hangisi idari işlemlerin özelliklerinden biri değildir?

A) Yargısal denetime tâbi olma

B) İcrailik

C) Tek yanlılık

D) Hukuka uygunluk karinesi

E) İlginin kabulü

9) Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) İdari sözleşmeler tarafların anlaşması ile sona erebilir.

B) İmtiyaz sözleşmesi idari sözleşmedir.

C) İdari yargıda idari sözleşmelerin iptali mümkün değildir.

D) İdare idari sözleşmeyi tek taraflı fesih yetkisine sahiptir.

E) İdare özel hukuka tâbi sözleşmeler yapabilir.

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

10) Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmetinin ilkelerinden biri değildir?

A) Değişkenlik

B) Tarafsızlık

C) Süreklilik

D) Ölçülülük

E) Eşitlik

11) Aşağıdakilerden hangisinin feshi Danıştay kararıyla gerçekleşmez?

A) Belediye Başkanı

B) İl daimi encümeni

C) Belediye Meclisi

D) İl genel meclisi

E) İl özel idaresi başkanı

12) Kamu mallarından yararlanma ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Kamu mallarından yabancılar yararlanamaz.

B) Kamu mallarından tüm yararlanmalar ücretsizdir.

C) Yararlanma hakkı elde eden kişi kamu malından istendiği gibi yararlanır.

D) Kamu mallarından özel kişiler yararlanamaz.

E) Kamu mallarından yararlanan kişiler malın tahsisini bozmamak zorundadır.

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

13) Aşağıdakilerden hangisi yap-işlet-devret sözleşmelerinin özellikleri arasında yer almaz?

A) İdarenin özel hukuk sözleşmelerindendir.

B) Yabancı şirketlerle de imzalanabilir.

C) İki idare arasında yapılamaz.

D) Sözleşme sonrası idari yargı denetimine tâbidir.

E) Konusu kamu hizmetinin ihtiyaç hissettiği malın kurulması ve belli süre işletilerek idareye devridir.

14) Aşağıdakilerden hangisi kamu mallarından yararlanma usullerinden biri değildir?

A) Özel yararlanma

B) Kamu mallarının ürünlerinden yararlanma

C) Genel yararlanma

D) Satın alma yoluyla yararlanma

E) İşgal suretiyle yararlanma

15) Aşağıdakilerden hangisi il özel idaresinin özelliklerinden biri değildir?

A) Yeni bir il kurulduğunda, o ilde özel idare tüzel kişiliği de kendiliğinden kurulmuş olur.

B) İl özel idaresi yerel yönetimlerden biridir.

C) İl özel idaresi karar organının üyeleri seçimle belirlenir.

D) İl özel idaresinin başkanı seçimle iş başına gelir.

E) Devlet tüzel kişiliği dışında ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptir.

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

16) Aşağıdakilerden hangisi merkezi idarenin taşra teşkilatı içerisinde yer almaz?

A) Bölgesel örgütler

B) İl idaresi

C) İlçe idaresi

D) Bucak idaresi

E) Köy idaresi

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

17) Aşağıdakilerden hangisi idari sözleşme ölçütlerinden biri değildir?

SINCE 2020

A) Sözleşmenin konusunun kamu hizmeti olması

B) Taraflardan birinin idare olması

C) Tahkim şartının öngörülmüş olması

D) Sözleşmede idarenin üstün ve ayrıcalıklı yetkilere sahip olması

E) Kanunla belirleme

18) Aşağıdakilerden hangisi arasında idari vesayet ilişkisi vardır?

A) Vali – Belediye başkanı

B) Bakan – Müsteşar

C) Kaymakam – İlçe emniyet müdürü

D) Vali – Kaymakam

E) Bakan – Vali

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

19) Aşağıdakilerden hangisinin tüzel kişiliği yoktur?

A) Köy

B) İl özel idaresi

C) Belediye

D) Mahalle

E) Büyükşehir belediyesi

20) Tüzüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Resmi Gazete'de yayımlanır.

B) Danıştayın incelemesinden geçirilmesi gerekir.

C) Anayasa Mahkemesinin denetimine tâbidir.

D) Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılır.

E) Cumhurbaşkanı tarafından imzalanmak zorundadır.

21) Bakanlıklar aşağıdakilerden hangisi ile kurulur?

A) Bakanlar Kurulu kararı

B) Anayasa

C) İdari işlem

D) Müşterek kararname

E) Kanun

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

22) Aşağıdakilerden hangisi idari faaliyetlerden biri değildir?

A) Özendirme

B) Kolluk

C) Kamu hizmeti

D) Destekleme

E) Şirket kurma

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

23) Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Kamu malları zaman aşımı ile kazanılmaz.

B) Özel kişilere ait mallar kamu hizmetine tahsis edilince kamu malı haline gelir.

C) Kamu malları üzerindeki tahsis kalkmadıkça özel hukuk işlemlerine tâbi tutulmaz.

D) Bazı mallar doğası gereği kamu malıdır.

E) Kamu malları alınıp satılamaz.

24) Aşağıdakilerden hangisi idari işlemin unsurlarından biri değildir?

A) Konu

B) Sebep

C) İrade

D) Şekil

E) Yetki

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

25) Aşağıdakilerden hangisi organik anlamda idare içerisinde yer almaz?

A) Kaymakam

B) Vali

C) Bakan

D) Cumhurbaşkanı

E) Sayıştay

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

26) Aşağıdakilerden hangisi başkentteki yardımcı kuruluşlardan biridir?

A) Yüksek Askeri Şura

B) Hâkimler ve Savcılar Kurulu

C) Milli Güvenlik Kurulu

D) Devlet Denetleme Kurulu

E) Bakanlar Kurulu

27) Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmetinin ilkelerinden biri değildir?

A) Süreklilik

B) Eşitlik

C) Ölçülülük

D) Değişkenlik

E) Tarafsızlık,

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

28) Aşağıdakilerden hangisi yerinden yönetimler içinde yer almaz?

A) İl özel idareleri

B) Belediyeler

C) Köyler

D) Üniversiteler

E) İlçe idaresi

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

29) Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmeti kavramının unsurlarından biridir?

A) İdare hukukuna tâbi olma

B) Toplumun ortak ve genel ihtiyaçlarına karşılamaya yönelik olma

C) Kamu gücü kullanma

D) Herkese eşit hizmet sunma

E) İdari yargı denetimine tâbi olma

30) Kamu malları ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Kamu malları sadece idarenin taşınmaz mallarını kapsar.

B) İdarenin özel malları da kamusal usullere tâbidir.

C) İdarenin özel malları ile gerçek kişilere ait mallar arasından hukuken hiç fark yoktur.

D) İdare özel kişiler gibi mal alıp satabilir.

E) İdare sahip olduğu mallardan istendiği gibi yararlanma hakkına sahip değildir.

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

31) Aşağıdakilerden hangisi birel idari işlemlerden biridir?

A) Ruhsat verme

B) Kanun

C) Yönetmelik

D) Kanun hükmünde kararname

E) Tüzük

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

32) Aşağıdakilerden hangisi birel işlemlerin türlerinden biri <u>değildir?</u>

SINCE 2020

A) Birel şart işlem

B) Birel sübjektif işlem

C) Genel düzenleyici işlem

D) Basit işlem

E) Kolektif işlem

33) Aşağıdakilerden hangisi idare hukuku alanı içerisinde <u>yer almaz?</u>

A) Üniversiteler

B) İl idaresi

C) TRT

D) Vakıflar

E) Belediyeler

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

34) Aşağıdakilerden hangisi idarenin sözleşmelerindeki aleniyet ilkesinin bir istisnasıdır?

A) İmtiyaz

B) Belli istekliler arasında kapalı teklif

C) Açık teklif

D) Açık artırma

E) İltizam

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

35) Aşağıdakilerden hangisi genel düzenleyici işlemler arasında yer alır?

A) Bir yolun trafiğe kapatılması kararı ??

B) Kamu görevine atama kararı

C) Müşterek kararname

D) Genelge

E) Sit alanı ilanı

36) Aşağıdakilerden hangisi idari işlev içerisinde yer alır?

A) Kamu hizmetlerinin görülmesi

B) Kanun taslaklarının hazırlanması

C) Hukuki uyuşmazlıkların çözülmesi

D) Bakanlar Kurulu'nun oluşturulması

E) Hükümet programlarının hazırlanması

37) Aşağıdakilerden hangisi Cumhurbaşkanına bağlı kurumlardan biridir?

A) Milli Güvenlik Kurulu

B) Danıştay

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

C) Sayıştay

D) Devlet Denetleme Kurulu

E) Hâkimler ve Savcılar Kurulu

38) Aşağıdakilerden hangisi bakanın idari yetkilerinden biri değildir?

A) Yönetmelik çıkarma yetkisi

B) Devlet tüzel kişiliğini temsil etme

C) Kamu hizmetlerinin görülmesi

D) Hiyerarşik yetki kullanımı

E) Kanun taslaklarının hazırlanması

39) Devletin üstlendiği kamu hizmetlerini yürütmek üzere kurulan ve devlet tüzel kişiliğini temsil eden teşkilat birimlerine ne ad verilir?

A) İl idaresi

B) Belediyeler

C) Bakanlık

D) Sendikalar

E) Üniversiteler

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

İDARE HUKUKU

1. Aşağıdakilerden hangisi 1984 tarihli devlet ihale kanunun ön gördüğü ihale usullerinden biri değildir?
DOĞRUDAN TEMİN

2. Aşağıdakilerden hangisi idareye anayasal bir yükümlülük olarak kurma zorunluluğu getirilmiş kamu hizmetlerinden biri değildir?
ULAŞIM

3. İşlemi tesis edenin veya bir üst makamın mevcut bir idari işlemi geçerliliğine geleceğe yönelik olarak son verme konusunda açıkladığı idareye ne ad verilir?
KALDIRMA

4. Aşağıdakilerden hangisi hiyerarşi yetkisinin kapsamı içerisinde yer almaz?
ADLİ PARA CEZASINA HÜKMETME

5. Aşağıdakilerden hangisi hukuk devletinin gerekleri arasında yer almaz?
KANUNSUZ SUÇ VE CEZA KONULAMAMASI

6. Aşağıdakilerden hangisi idarenin asli kaynaklarından biri değildir?
YARGI İCTİHATLARI

7. Kamu tüzel kişiliğinin herhangi biriminde kadrolu bir kamu görevlisinin işgal ettiği makamın geçici yada sürekli olarak boşalması durumunda söz konusu makamın hukuken yetkili kılınan amir tarafından asıl görevlisi atanıncaya ya da görevine başlayana kadar geçici olarak görevlendirme ile doldurulmasına ne ad verilir?
VEKALET

8. Aşağıdakilerden hangisi 2018 yılında yürürlüğe giren anayasa değişiklikleri ile cumhurbaşkanına tanınan görev ve yetkilerden biridir?
ÜLKENİN İÇ VE DIŞ SİYASETİ HAKKINDA MECLİSE MESAJ VERME

9. Devlet denetleme kurulu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
DEVLET DENETLEME KURULU TBMM NİN İSTEĞİ ÜZERİNE KURUM KURULUŞ VE BİRİMLERDE HER TÜRLÜ İDARİ SORUŞTURMA İNCELEME ARAŞTIRMA VE DENETLEMELERİ YAPAR.

10. Aşağıdakilerden hangisi kamu hukuku tüzel kişiliklerinin özelliklerinden biri değildir?
KAMU TÜZEL KİŞİLERİNİN AMACI BELİRLİ KİŞİLERİNİN KİŞİSEL ÇIKARLARINI GERÇEKLEŞTİRMEK YADA KAR ELDE ETMEKTİR.

11. I.Cumhurbaşkanı
II.Bakanlıklar
III. Kamu tüzel kişileri
IV. TBMM
Anayasanın 124. Maddesine göre yukarıdakilerden hangilerine yönetmelik çıkarma yetkisi tanınmıştır
I,II VE III

12. Gerekli koşulları taşıyan iller aşağıdaki işlemlerden hangisi ile büyükşehir belediyesine dönüştürülür?
KANUN

13. I.Danıştay
II.Milli güvenlik kurulu
III.Yüksek askeri şura
Yukarıdaki merkezi idarenin yardımcı kuruluşlarından hangileri aynı zamanda 1982 anayasasında yüksek mahkeme olarak düzenlenmiştir?
YALNIZ I

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

14. Aşağıdakilerden hangisi idarenin öszel hukuk sözleşmelerindendir?
ORMAN İŞLETME SÖZLEŞMELERİ

15. Her yerde ve her sistemde kabul gören hukuk ilke ve kurallarına ne ad verilir?
HUKUKUN EVRENSEL İLKELERİ

16. İstifa eden bir memurun yerini 1 ay içinde yeni bir memur veya vekil gelene kadar beklemesi kamu hizmetine egemen olan temel ilkelerden hangisinin gereğidir?
SÜREKLİLİK VE DÜZENLİLİK

17. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçinmesi ile birlikte en yüksek devlet memuru aşağıdakilerden hangisi olmuştur?
CUMHURBAŞKANLIĞI İDARİ İŞLER BAŞKANI

18. Hukukun kaynaklarının bir kısmı hukuki çözümlerin oluşturulmasında aydınlatıcı yol gösterici yönlendirici ve yardım edici bir işlevi yüklenmiştir
Bu kaynaklara ne ad verilir?
YARDIMCI KAYNAKLAR

19. Modern kamu hukunu tamamını kamu hizmeti kavramı etrafında oluşturan ve devleti örgütlenmiş kamu hizmetlerinin işbirliği olarak tanımlayan hukukçu aşağıdakilerden hangisidir?
LEON DUGUİT

20. Vergi ve benzeri mali yükümlülükler konusunda sayıştay ile danıştay kararları arasındaki uyuşmazlık ne şekilde çözümlenir?
DANIŞTAY KARARLARI ESAS ALINIR

21. Milli güvenlik politikalarını belirleme yetkisi aşağıdakilerden hangisine aittir?
CUMHURBAŞKANI

22. İdare ile bir özel hukuk gerçek veya tüzel kişisi arasında herhangi bir sözleşme yapılmaksızın başvuruda bulunulması üzerine idarenin tek yanlı olarak vereceği bir izin ile belli bir kamu hizmetinin gördürülmesi usulü aşağıdakilerden hangisidir?
RUHSAT

23. Aşağıdakilerden hangisi idari işlemin idari işlemi yapan idarenin iradesine bağlı olarak gerçekleşen sona erme nedenlerinden biri değildir?
İDARİ İŞLEMDE SAKATLIK

24. İdarenin görev alanına giren bir alanda yetkisiz bir merci veya idareye yabancı kişi tarafından karar alınması halinde ortaya çıkan ve alınan kararın yok sayıldığı sakatlık haline ne ad verilir?
YETKİ GASPI

25. Ast hiyerarşik üstünün verdiği aşağıdaki emirlerden hangisini emir yazılı olarak yenilense bile yerine getiremez ?
KANUNA AYKIRI EMİRLER

26. Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmetine egemen olan temel ilkelerden biri değildir?
DEĞİŞMEZLİK

27. İdare hukukunun özellikleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
İDARE HUKUKU EŞİTSİZLİK İLKESİ ÜZERİNE İNŞA EDİLMİŞTİR

28. Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmet imtiyaz sözleşmelerinin sona erme sebeplerinden biri değildir?
KAMU HİZMETİ SAĞLAYICISININ GÖREVDEN ALINMASI

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

29. Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmetlerinin görülme usullerinden biri değildir?
İltizam

30. Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarının özellikleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
Organları üyeleri tarafından gizli oyla seçilirler

31. Yürütüldüğü alan esas alınarak yapılan ayrımda Türkiye'de demiryolu taşımacılığı hangi tür kamu hizmetleri arasında yer alır
Cevap: İKTİSADİ KAMU HİZMETİ

32. Karar almaya ilişkin yetkililerin tamamının hiyerarşik anlamda idarenin en başında bulunan kişilere tanınmasına ne ad verilir
Cevap: Merkeziyetçilik

33. Aşağıdakilerden hangisi idareye tamamen yabancı bir kişi tarafından karar alınması şeklinde ortaya çıkan yetki gaspı istifasını niteliğindedir
Cevap:FİİLİ MEMUR

34. I. Merkezden yönetim Ilkesi devlet otoriteleri ince yürütülen işlemlerin tek bir merkezde ve burada bütün idareleri bir araya toplanmasıdır
II. Merkezden yönetim ilkesinde hizmetlerin idare
III. Merkezden yönetimler Devletten ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptir

Merkezden yönetim ilkesi ile ilgili Yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur
Cevap: I ve II

35. İdarenin görev alanı içine giren bir konuda Hangi idari mercinin irade açıklamaya ve dolayısıyla işlem tesis etmeye yetkili olduğunun belirtilmesi Aşağıdakilerden hangisi ile açıklanır
Cevap: KİŞİ YÖNÜNDEN YETKİ

36. Genelkurmay başkanının görev süresi kaç yıldır
Cevap: 4

37. Seçilme yeterliliğini kaybeden belediye başkanının başkanlık sıfatı aşağıdakilerden hangisinin kararı ile sona erer
Cevap: Danıştay

38. I. İdari Vesayet Merkezi idare ile yerinden yönetim….
II. İdari Vesayet Hiyerarşi ile birlikte idarenin bütünlüğünü sağlayan iki yöntemden biridir
III. İdari Vesayet yetkisini kullanabilecek makamların bu yetkiyi bizzat kullanılması gerekmez

İdari Vesayet ile ilgili Yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur

Cevap: I ve II

39. Yapılan başvurunun idare tarafından kaç gün içinde cevaplandırılmaması halinde sistemin zımmen reddedildiği Kabul edilir
Cevap: 60

40. Kamu hizmetlerinin Kamu kesiminde yer alan tüzel kişilere Kendi aracı personeli ve parası ile gördürülmesi usulü aşağıdakilerden hangisidir
Cevap: Emanet

41. Sağlık Hizmetleri konusu bakımından ne tür bir kamu hizmetidir
Cevap: İdari

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

42. Aşağıdakilerden hangisi üzerinde hiyerarşi yetkisi kullanabilir
Cevap: Memurların işlemleri

43. Ajansların ulusal düzeyde koordinasyonundan aşağıdaki bakanlıklardan hangisi sorumludur
Cevap: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

44 .....Hukuki anlamda bir yetki olup aynı idare ve aynı Kamu tüzel kişiliği bünyesinde idarenin bütünlüğünün sağlanması araçlardan biridir bu yetkinin anayasal dayanağı anayasanın 137 İnci maddesinin düzenlenmesidir

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar
Cevap: Hiyerarşi yetkisi

45. Aşağıdakilerden hangisi Yüksek Askeri Şura'nın üyelerinden biri değildir
Cevap: TBMM Başkanı

46. İdarenin kamu yararı amacına tamamen yabancı bir amaçla hareket ederek yaptığı işlemde ortaya çıkan oku aykırılık hali aşağıdakilerden hangisidir
Cevap: Yetki Gaspı

47. Yürürlükteki kurallara uygun bir şekilde ve bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilen hukuki duruma ne ad verilir
Cevap: Kazanılmış hak

48. Aşağıdakilerden hangisi 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulan Cumhurbaşkanlığı politika kurallarından biri değildir
Cevap: Dijital baskı politikaları Kurulu

49. Aşağıdakilerden hangisi imtiyaz sözleşmelerinde imtiyaz İnan haklarından biri değildir
Cevap: Sözleşmeyi tek yanlı fesih hakkı

50. Aşağıdakilerden hangisi merkezden yönetimin faydalarından biri değildir
Cevap: Kırtasiyeciliği arttırır

51. İl Genel Meclisinin feshine karar verme yetkisi aşağıdakilerden hangisine aittir
Cevap: Danıştay

52.Aşağıdakilerden hangisi idarenin özel hukuk sözleşmelerindendir
Cevap: Su, elektrik, doğalgaz, telefon Abonman sözleşmeleri

53. I. Tek yanlı fesih
II. Denetim ve yaptırım uygulama
III. İltizam
IV. Tek yanlı değişiklik yapma

Yukarıdakilerden hangileri imtiyaz sözleşmesinde idarenin yetkilerindendir
Cevap: I, II ve III

54. Cumhurbaşkanlığı makamının Herhangi bir nedenle boşalması halinde kaç gün içinde Cumhurbaşkanı seçimi yapılır
Cevap: 45

55. Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır
Cevap: Gerekli olması durumunda temel hak ve hürriyetin özüne dokunması mümkün olmalıdır.

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS, JUST FOLLOW...
SINCE 2020
SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

56. I. Cumhurbaşkanı
II. TBMM
III. Hazine ve Maliye Bakanlığı

Kamu hizmetini kurma yetkisi yukarıdakilerden hangilerine aittir
Cevap: Yalnız I

57. İhalelerin isteklilerin yanı sıra hazır bulunan herkes önünde açık olarak yapılması ve İhale dışı kalan veya teklifi uygun görülmeyen isteklerin talep halinde yazılı olarak gerçeklerin bildirilmesi olarak ifade edilen Kamu İhale Kanunu'nun temel ilkesi aşağıdakilerden hangisidir
Cevap: Saydamlık

58. Kamu İhale uyuşmazlıklarının çözümü ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır
Cevap: İdari sözleşmelere karşı ilgili herkes idari yargı davası açabilir.

59. Kamu mallarının devir ve ferağ yasağı kamu hizmetine Egemen olan ilkelerden hangisinden kaynaklanır
Cevap: Süreklilik ve düzenlilik

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

İDARİ HUKUK (HUK210U)

Soru1 :Aşağıdakilerden hangisi genel idari kolluklarından biridir.

Cevap:Sahil güvenlik

Soru 2: Düzenleyici ve denetleyici kurullar aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır.

Cevap:İlişkili oldukları bakanlığı hiyerarşik denetimine tabidirler

Soru 3 : idari işlemlerin yapıldığı andan kanuni bir dayanağının varsayılmasına ve hukuka uygun kabul edilmesine ne ad verilir.

Cevap: Hukuka uygunluk karinesi

Soru:4 kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi kapsamında idarenin sorumluluğuna gidilebilmesi için aşağıdakilerden hangisi aranmaz

Cevap: Kusur

Soru 5 :Aşağıdakilerden hangisi hizmet mallarından biridir.

Cevap : hastane binası

Soru 6 I Kamusal mallardan tahsis amacına uygun veya bu amaçla bağdaşır şekilden yararlanılır…

II idare kamusal malları kullanmaya elverişli…

III Kamu mallarından yararlanmada idarenin üstün ve…..

IV kamusal mallardan yararlanma hakkına idarenin kamusal…..

Yukarıdakilerden hangileri kamusal mallardan yararlanmanın genel ilkelerindedir.

Cevap: I,II,III,IV

Soru 7 : Aşağıdakilerden hangisi kamu düzenin yeni unsurlarından biridir.

Cevap: İnsan onuru

Soru 8: Aşağıdakilerden hangisi memurların hak ve ayrıcalıklarından biridir.

Cevap: üçüncü kişilerin insaf ve iftiralarına karşı korunma

Soru 9: Belediye sınırları içerisinde umuma açık yerlerin açılış kapanış saatlerinin belirleyen ve kanundan öngürülen idari yaptırım ve para cezalarını uygulayan idari kolluk makamı aşağıdakilerden hangisidir.

Cevap:Belediye encünmeni

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

TELEGRAM GRUBUMUZ LİNKİ TIKLAYIN :
https://t.me/LORDPDF

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ FİNAL SORULARI

Soru 10 :Aşağıdakilerden hangisi memurların müspet ödemelerinden biridir.

Cevap: Mal bildiriminden bulunma

Soru 11: I Hizmeti kötü işlemesi

II hizmeti geç işlemesi

III hizmetin hiç işlememesi

IV hizmetin niteliğinin değiştirilmesi Yukarıdakilerden hangileri hizmet kusuru hallerdendir.

Cevap: I,II,III

Soru 12 : idarenin yürüttüğü faaliyetin dışından cereyan eden önceden öngürülmesi ve önlenmesi mümkün olmayan olaylara ne ad verilir.

Cevap: Mücbir Sebep

Soru 13: Yetki saptırması idari işlemlerin hangi unsurundaki hukuka aykırılık halini ifade eder.

Cevap: Amaç

Soru 14 :Aşağıdakilerden hangisi idareye anayasal bir yükümlülük kurma zorunluluğu getirilmiş kamu hizmetlerinden biri değildir.

Cevap:Ulaşım

Soru 15: Bakanlık yardımcılarının atama yetkisine aşadakilerden hangisine aittir.

Cevap: Cumhurbaşkanı

Soru 16 :I Sınır koruculari

II Silahlı Köy koruculari

III Gönüllü güvenlik koruculari IV.Güvenlik koruculari

Yukarıdakilerden hangileri köy korucularındandır.

Cevap:II,III,IV

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

TELEGRAM GRUBUMUZ LİNKİ TIKLAYIN :
https://t.me/LORDPDF

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ FİNAL SORULARI

Soru 17:I Esas ve usulleri kanunla düzenlenir

II Devlet ve kamu tüzel kişileri tarafından yapılır

III Kamu yararı amacıyla yapılır

IV Taşınır ve taşınmaz malların tümü hakkında yapılır.

Yukarıdakilerden hangileri kamulaştırmanın temel ilkelerindedir.

Cevap:

Soru 18 :Aşağıdakilerden hangisi idarenin mal ihtiyacının karşılanmasındaki olağan usullerden biri değildir.

Cevap:İstimval

Soru 19:Aşağıdakilerden hangisi merkezi idari kolluk makamlarından biri değildir.

Cevap:Belediye meclisi

Soru 20: I Sınıflandırma

II Kariyer

III Liyakat

IV. Serbestlik

Yukarıdakilerden hangileri Devlet memurları kanun,unun dayandığı temel ilkelerindedir.

Cevap:I

Soru 21:Aşağıdakilerden hangisi Yüksek Askeri Şura,nın üyelerinden biri değildir.

Cevap:Yüksek askeri şura genel sekrerteri

Soru 22: Aşağıdakilerden hangisi özel idari kolluklarından biridir

Cevap: Ordu zabıtası

Soru 23: İşlemi tesis edenin veya bir üst makamın mevcut bir idari işlemin geçerliliğine geleceğe yönelik olarak son verme konusunda açıkladığı iradeye ne ad verilir.

Cevap:Kaldırma

Soru 24:Aşağıdakilerden hangisi kamulaştırma kanunun 5 ve 6.maddesine göre kamu yararı vermeye yetkili mercilerden biri değildir.

Cevap:Belediye encümeni

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

TELEGRAM GRUBUMUZ LİNKİ TIKLAYIN :
https://t.me/LORDPDF

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ FİNAL SORULARI

Soru 25:I Cumhurbaşkanlığı Kararı ile atananlar

II Kura usulü ile atananlar

III Cumhurbaşkanlığı onayı ile atananlar

IV. ilgili cumhurbaşkanı yardımcısı bakan veya atamaya yetkili amirler tarafından atananlar

Yukarıdakilerden hangileri 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde öngürülen atama usullerindendir.

Cevap: I,III,IV

Soru 26: Yargı yetkisi Türk milleti adına aşağıdakilerden hangisi tarafından kullanılır

Cevap:Hakimler ve savcılar kurulu

Soru 27 :Aşağıdakilerden hangisi imtiyaz sözleşmelerinde idarenin yetkilerinden biri değildir.

Cevap: kamu hizmetini bizzat yürütmek

Soru 28:Milli güvenliğin sağlanmasından aşağıdakilerden hangisi sorumludur.

Cevap: Cumhurbaşkanı

Soru 29 : İdarenin faliyetleri içinde ve sırasında meydana gelen öngürülmesi ve önlenmesi mümkün olmayan olaylara ne ad verilir

Cevap:Beklenmeyen Hal

Soru 30 : Mit başkanlığı uktesinde devletin genel ve milli güvenliğine sorumlu aşağıdakilerden hangisidir.

Cevap:Siyasi polis

Soru 31 : I Kamulaştırma bedeli için yeterli ödeneğin temin edilmesi II Kamulaştıracak taşınmazın belirlenmesi

III Kamu yararı kararı alınması

IV Kamulaştırma bedelinin tespiti

V Kamulaştırma kararı alınması ve tapu şerhinin tapu siciline şerh verilmesi

VI Satın alma usulu denenmesi

Anayasının 46.maddesine ve kamulaştırma kanuna göre kamulaştırmanın idari aşamalarını sıralaması .....

Cevap:I,III,II,V,IV,V

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

TELEGRAM GRUBUMUZ LİNKİ TIKLAYIN :
https://t.me/LORDPDF

Soru 32 : I Kusursuz sorumluluğun asli olması

II mağdur için elverişliliği

III Zararın normal ve özel olması IV kusursuz sorunun orijinal olması

Yukarıdakilerden hangileri kusursuz sorumluluğun özeliklerindedir.

Cevap:Hepsi

Soru 33: I BAKAN YARDIMCILIKLARI

II VALİLİKLER

III DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU ÜYELİKLERİ

IV. BELEDİYE BAŞKANLIKLARI

Yukardakiler hangileri istinai memurlardandır.

Cevap: I,II,II

Soru 34: Her yerde ve her sistemde kabul gören hukuk ilke kurallarına ne ad verilir.

Cevap :Hukukun evrensel ilkeleri

Soru 35: I Kolluk yetkisi kullanılması zorunlu (Zecrin) ve amir (buyurucu) bir yetkidir.

II Kolluk yetkisi önleyici ve koruyucu kapsamındandır,genelde yasak cezalar zorlayıcı ve bastırıcı müeyyideler şeklinde ortaya çıkar.

III İdari kolluğun işlem ve eylemleri karşı tarafa rıza ve muvaffakati ile yerine getilirir.

IV.kolluk yetkisi idari sözleşmeler veya diğer yollarla devredilemez ve paylaşılamaz bir yetkidir.

Yukardakilerden hangileri idari kolluğun özeliklerindedir.

Cevap: I,II,IV

Soru 36: Aşağıdakilerden hangisi idari kolluğu makamlarından değildir.

Cevap: Belediye meclisi

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

TELEGRAM GRUBUMUZ LİNKİ TIKLAYIN :
https://t.me/LORDPDF

Soru37: I istimval yetkisinin kanuna açıkça düzenlenmiş olması gerekir II olağan zamanlarda istimvala başvuralamaz

III İstimval usulunun uygulanmasından doğan bedel uyuşmazlıkları idari yargıda görülür

IV İstimval yöntemi ile el konulan malın karşılığı sahibine ödenir.

İstimval usulu ile ilgili yukarıdakilerden hangileri doğrudur.

Cevap: I,II,IV

Soru 38 : İstifa eden bir memurun yerine bir ay içinde yeni bir memur vekil gelene kadar beklemesi,kamu hizmetleri egemen olan temel ilkelerden hangisinin gereğidir.

Cevap:Süreklilik ve düzenlilik

Soru 39: I Esas ve usulere kanunla düzenlenir

II Devlet ve kamu tüzel kişiler tarafından yapılır.

III Kamu yararı amacı ile yapılır.

Iv. Taşınır ve taşınmaz malları tümü hakkında yapılır

Cevap: I,II,III

Soru 40: Aşağıdakilerden hangisi devlet memurlarına verilecek disiplin cezalarından biri değildir.

Cevap: Görev yerini değiştirme

Soru 41:Aşağıdakilerden hangisi idari hukukunun yardımcı kaynaklarından biridir.

Cevap:Yargı kararları

Soru 42:idarenin elindeki bir malı kamusal mal statüsüne sokan işlem aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap:tahsis

Soru 43 : Merkezi idari ile yerinde yerinden yönetim idareleri arasındaki bütünlüğü sağlayan hukuki aşağıdakilerdeki hangisidir.

Cevap:idari vesayet

Soru 44: İdarenin eylem ve işlemlerinden kaynaklanan zararların tazmini aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır.

Cevap:Sadece zarar gören kişi değil zarar görenin yakınlarında tazminant talep edebilir

Soru 45: Aşağıdakilerden hangisi devlet memuru olmak şartlarından biri değildir.

Cevap: iki yabancı dil bilmek

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

TELEGRAM GRUBUMUZ LİNKİ TIKLAYIN :
https://t.me/LORDPDF

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ FİNAL SORULARI

Soru 46:Valilerin görev süresi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur.

Cevap:Atandıkları tarihte görevde bulunan cumhurbaşkanın görev süresi geçemez

Soru 47 :Baraj inşaat sebebiyle şelalenin kuruması sonucunda tesise gelen turist sayısı azalan işletme sahibi uğradığı zararın tazminini aşağıdaki sorumluluk hallerinden hangisi talep edebilir

Cevap: Kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020
SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

TELEGRAM GRUBUMUZ LİNKİ TIKLAYIN :

https://t.me/LORDPDF

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ FİNAL SORULARI

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020

SKYMOON PDF
DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...
SINCE 2020